JOANNIS
DE
TRITTENHEM
ABBATIS SPANHE-MENSIS ORDINIS SANCTI BENEDICTI DE OBSERVANTIA BVRSFELDENSI
LIBER LVGVBRIS
DE
STATV ET RVINA
MONASTICI ORDINIS

OMNIBVS RELIGIOSIS AC DEVOTIS VIRIS NON MINVS VTILIS QVAM IVCVNDVS.

A. S. R. cIↃ IↃ CC XXXVIIII.

VENERABILI ET AMANTISSIMO PATRI

DN. BLASIO,

ABBATI HIRSAVGIENSIS COENOBII

FRATER

IOANNES TRITEMIVS

VOCATVS ABBAS IN SPANHEM

SALVTEM ET CHARITATEM.

TAmetsi vires ingenii mei procul excedat petitio TVA fratrumque tuorum, (dilectissime pater,) malui tamen arduum subire onus, quam TVÆ charitati pro posse non satisfacere. Amor enim DEI, zelus ordinis & feruor disciplinæ dignum TE faciunt, ut nihil TIBI pro honore DEI postulanti debeam denegare. Rogasti me præsentem verbis, absentem crebris epistolis; & quodam modo compulisti auctoritate præsidentiæ, quatenus de calamitate ordinis nostri aliquid TIBI scriberem: Quo patres adunandos capitulariter apud TE, ad compatiendum ei provocares. Sancta petitio, sed grandis obediendi difficultas

cultas. Lacerabor invidorum dentibus, ſcio, qui me vel præſumptuoſum judicabunt, vel nimium. Sed obturatis auribus probra eorum ſecurus tranſibo; modo ſanctis & eruditis viris placeat onus, quod porto. Nihil me ſcripſiſſe memini, quod æmuli juſte valeant lacerare; ſed vera, ſed manifeſta, & quæ oculis pateant omnium, quæ ſi ſcribi nolunt, doleant etiam facta. Solus in hac editione lepor non adeſt dicendi, de quo reprehendi apud religioſos non timeo. Quid enim? Ergone veritas deſpicitur, quia facundiæ ornatu non veſtitur? Abſit. Melior eſt enim ſermo planus & verus, quam ornatus & falſus. Sed hæc nihil ad propoſitum; hoc ergo ſyntagma examini TVO ſubjicio, ut, ſi dignum judicaveris, legatur fratribus; ſin autem indignum, oculos fugiat dominorum. Vale. Anno Domini CIƆ CCCC LXXXXIII. Vndecima Kal. Maii.

Inci-

Incipit Liber Paræneticus Domini Joannis tritemii Spanhemensis abbatis de ruina ordinis divi Patris nostri Benedicti.

DUm ordinis nostri pristinum decorem ad mentem revoco, ejus quam modo patitur deformitati vehementer condoleo; ita, ut lachrymas mihi emittere magis libeat, quam paræneticum formare sermonem. Quis enim ruinam ejus non defleat: si vetustam illius gloriam pensat? O si ad memoriam aliquando revocemus hujus sacratissimi ordinis aurea quondam sæcula, quando velut paradisi fluvius doctrina & sanctitate, totam per orbem irrigavit ecclesiam, quam nihil sit præsens ejus status, facile perpenderemus. Observantia siquidem nostra, (quam regularem vocamus) veterum institutis comparata, invenitur non solum minor; sed in multis quoque remissior. Quomodo obscuratum est aurum, immutatus est color optimus? Splendor sanctitatis eximiæ, rutilans olim, terrenorum cupiditate obfuscatus est; cessit honestatis norma illecebris voluptatum. Idcirco producant oculi mei lachrymas per diem & noctem, & non taceant. Quoniam contritione magna contrita est reli-

gio populi mei, plaga pessima vehementer. Si egressus fuero ad agros, ecce, otiosi & vani; si introjero cœnobia, ecce attenuati voluptatibus. Multos enim Professores regulæ Benedicti patris invenio: Paucos ad ejus traditionem ambulare cerno. Multiplicasti, ait Propheta Domino, gentem: non magnificasti lætitiam: quorum dum sancta Monachorum exercitia in multis deficiunt: veram lætitiam, quæ de virtute nascitur, prava corda non admittunt. Utinam evigilemus vel sero tandem, post tot perditionem animarum: quæ, jugo regularis observantiæ contempto, in abyssum damnationis descenderunt. Utinam Benedicti legislatoris nostri metuamus sententiam, qui toties ad rationem Deo reddendam, abbatis duri ferit insaniam. Ad vos nunc igitur, (o reverendissimi patres,) meus sermo dirigendus est: qui auctoritate Apostolica ordinis capitula celebratis, qui compellendi ad disciplinam rebelles potestatem accipitis, qui ordinis nostri zelum secundum scientiam habetis. Vos itaque alloquor, vobis ut ordini prope labenti succurratis persuadere juxta vires conabor, quod, ut faciatis, quam studiose exhortor. Attendite, (o Patres,) religionis nostræ statum miserabilem, & quantum sufficitis, calamitati ejus succurrite; si eum cupitis in

finem

finem perdurare. Non latet vos multorum improbitas, qui, ut ordini disciplinam possint effugere, ab eo se laborant dimembrare. Horum temeritati fortiter obviandum est, ne paucorum impunita malitia, multis audaciam praebeat delinquendi. Et paucorum nequitia, semper crescit dilata. Quamvis unius malo publica fama corrumpi non debeat, tamen vulgus imperitum ex paucorum delicto omnes vituperat. Malos igitur qui sua deformitate Famam bonorum obnubilant, superiores qui non puniunt confortant. Ad vos itaque patres pertinet, monachos deformatos, pro posse, corrigere: vestri officii est, ordinem in suo vigore conservare. Et quia stultus sermone non corripitur: quod iherofantes noster contra incorrigibiles quasi monostice posuit: generaliter in istos referatur. Exsurgite nunc patres quoniam tempus est, armate vos zelo disciplinae regularis, haereditatem divi patris Benedicti, oro, defendite: elatos pellite, rebelles corripite, duros arguite, pro conservatione nostri ordinis fortiter pugnate. Armate vos armatura Dei & amore ordinis, non tam vestris laboribus, quam Christi auxilio pugnaturi. Illius gratia vobis praestabit auxilium, si in puritate cordis ad eum sedulas preces effundatis. Cur ergo dissimulatis? Cur

 par-

partem sancti Benedicti non defenditis? Quamdiu contra ordinem sanctum iniquorum studia prævalebunt? Vere patres, vere necessitas magna ordinis nostri citatum expostulat remedium. Conversationes abbatum & monachorum irregularium intendite, & quam inique contra disciplinam ordinis calcitrent, ponderate. Præter habitum & hunc ipsum in multis dissolutum, nihil honestatis vel religionis, ostendunt. Sed hæc suis deputata locis reservantes, ad intenta properemus.

De Sanctissimo statu Ordinis nostri primitivo.

CAPUT II.

FActurus ne sim omnibus rem gratam, si priorem ordinis nostri statum paucis commendem, aliquantulum dubito, quippe, qui veterum laudibus, monachis nostri temporis, parum judicor detulisse. Sunt enim qui se vel optimos arbitrentur monachos, vel optimis illis, qui nos præcesserunt patribus audeant comparare. Utcunque autem se metiantur, non mihi succenseant: si veterum observantiæ nostram non audeam adæquare: Nam si recto lumine vitam eorum contemplemur, optimum

mum e nobis habitum, vix bono illius temporis monacho poterimus comparare. Sancta quippe illorum conversatio, virtutibus corusca, signis approbata, omniumque eruditione scripturarum illustris, gratiam apud Deum, promeruit & homines. Audientes enim vocem Dominicam, si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie & sequatur me: contempto seculo, ad cœnobia convolarunt, subdentesque colla jugo regulæ, obedientiæ normam humiliter susceperunt, Deum ex toto corde diligentes, nihil in hac vita mundanum quæsierunt, sed, caducis omnibus spretis, atque in camino paupertatis probati, ad cœleste regnum feliciter pervenerunt. Erant viri maturi, zelosi, atque doctissimi, fide firmi, spe robusti, gemina caritate fulgidi, mente puri, devotione præcipui, omniumque virtutum honestate decori. Nulla illis cura terrenorum, nulla inerat illecebra voluptatum; sed totis viribus ad Deum conversi: mundum cum suis vanitatibus devicerunt. Unde Reges & Principes hujus sæculi, viri devoti & Deo cari, propter conversationem monachorum sanctissimam, ordinis amatores facti sunt, eumque donis & largitionibus magnifice exaltarunt. Gaudebant suis temporibus sancta monachorum stu-

 dia

dia dilatari, & in extremas mundi regiones cum gloria extendi. Sancti etenim monachi, quanto plus Deum amabant; tanto etiam amplius ab hominibus amabantur. Et quanto minus terrena ambiebant; tanto in necessariis corporis, Deo providente, amplius abundabant. Amantibus enim Deum: omnis mundus divitiarum est. O quam decora facies juventutis tuæ, sancta religio Benedicti, quam pulcher aspectus, quam ornata omnium virtutum splendore majestas! Quis te digne pensiculare sufficeret? Tu viam trium dierum, populo Dei de servitute Pharaonis in deserto liberato, exhibes: dum a mundi tenebris ereptos per tria substantialia religionis vota, homines ad desertum cænobiticæ conversationis, pro Dei amore venire persuades. Beati Professores tui, qui de hujus seculi Ægypto recedentes: per hanc viam trium dierum ad æternæ promissionis terram, totis desideriis anhelant. Hic est sanctæ religionis triplex funiculus, qui facile non rumpitur, qui obedientiæ castimoniæ & paupertatis fulgore decoratur, qui suos amatores ad cœlestem patriam revocat, qui cultores suos summo imperatori Christo JEsu lætos repræsentat. Nam etsi ad regularem observantiam multa sint necessaria, ausim tamen dicere, qui-

cunque

cunque hæc tria illibata custodierit: ut funiculus triplex securus in ordine consistit. Omnia enim statuta ordinis pro conservatione istorum substantialium facta sunt. Hoc monachi sancti antiquitus sollerter intuentes, viam hanc trium substantialium studiosissime observabant, per contemtum omnium mundanorum spiritu pauperes, per castitatem mentis & corporis continentes, per humilem subjectionem obedientes, & in omni virtute locupletes. Doctrina & sanctitate clarissimi effulserunt, & tam verbo quam exemplo, multos ab iniquitate ad justitiam converterunt. Vnde proficientibus meritis, ad Ecclesiarum gubernacula multi eorum promoti sunt, qui quanto altius positi fuerant; tanto virtutibus innotuerunt clariores. Quæ autem Ecclesia sacerdotem non expeteret de ordine Benedicti? Quæ gens nomini Christiano devota, Doctorem non cuperet ex collegio monachorum? Multis enim annis in ordine Sancti patris Benedicti, viri in omni doctrina & sanctitate præstantissimi, claruerunt; sicut omnes pæne testantur, qui veterum conscripserunt historias. Et re vera, (ut absque invidia loquar,) facile præcellit omnes ordines, sancta religio Benedicti, si dignitatem, si latum in orbe dominium, si viros doctrina & sanctitate insignes;

signes;

signes; si denique multitudinem eorum velis attendere: Protulit enim hæc veneranda plantatio summos pontifices decem & octo, cardinales plusquam ducentos, archipræsules mille sexcentos, episcopos ter mille quingentos. Si quis autem hanc illustrium præsulum summam velut nimiam vocat in dubium, chronicas & gesta revoluat veterum, & paucos designatos comperiet ex pluribus. Nemo autem ordinis pristinum decorem metiendum de præsenti existimet: cum nostri ad illum non sit æqua comparatio: quando nostris temporibus monachi, nec scientia scripturarum, nec morum sanctitate, (ut olim) clarescunt. Invenies forsitan etiam nunc devotos monachos, licet paucos, sed simplices, sed idiotas, sed omni disciplina bonarum artium expertes. Sed ad regimen animarum hoc tempore devotio non sufficit: si scripturarum scientia desit. Si autem monachi nostri, nec devoti fuerint, nec eruditi, ad regimen ecclesiarum merito censentur indigni. Multi denique subjecti bene ambulant, qui si ad gubernationem aliorum fuerint sublimati, nunquam in tranquillitate prioris vitæ subsisterent. Et ut breviter dicam quod sentio, nec monachis ecclesiæ, nec ecclesiis monachi, hoc tempore, digni sunt. Causa autem prudenti non est

abscon-

abſcondita, quæ in lucem poſthac ſuo tempore erit præferenda. Jam ſi libet præſentem ordinis noſtri ſtatum qualis ſit paucis inquiramus.

De Ordinis noſtri flebili ſtatu præſenti.

CAPVT III.

DEfecerunt præ lachrymis oculi mei, conturbata ſunt viſcera mea, effuſum eſt in terra jecur meum, ſuper contritione ordinis mei, cum deficeret in eo parvulus humilis, cum abjectus ſine honore manibus pateat inimici. Lugentem me nemo deſpiciat, dolorem meum nemo incuſet, honores non quæro terrenos, dignitates non ambio eccleſiaſticas, ſed Doctrinam & Sanctitatem ab ordine meo defeciſſe ingemiſco. Quid nobis cum vanis honoribus, qui vitam quæritamus in cœlis? Heu cecidit corona capitis noſtri, devotio monaſtica tepuit: caritas refrigiut, honeſtas regularis diſciplinæ ut plurimum defecit! Ubi eſt nunc in ordine noſtro ſacratiſſimis illa doctiſſimisque viris opulenta quondam devotio? ubi in omni varietate ſcripturarum veneranda eruditio? ubi abbatum erga curam dominici gregis ſolli-

lici-

licitudo? Multa cœnobia secundum regulam sancti Benedicti fundata conspicimus, in quibus præter nomen & habitum, nullum regularis disciplinæ vestigium videmus. Semper hoc, o Patres, lamentum assumite, ruinam sacratissimi ordinis nostri deplorate; si forte convertatur Deus ad veniam, & relinquat post se benedictionem. Et vos, prævaricatores, qui causa istorum estis fletuum, redite vel sero tandem ad cor, redite, & benedicti legislatoris veri indignationem metuite. Attendite desolationem ordinis, quam malo vestro inducitis, timete, omnipotentis iram, quam vestris sceleribus, provocatis. Væ nobis. Urbs religionis nostræ ab inimicis in circuitu nostro destruitur, disciplinæ domus in nihilum rediguntur; & nemo invenitur qui resistat; nemo qui se murum pro domo Dei opponat. Omnes, quæ nostra sunt, quærimus; omnes communem necessitatem ordinis dissimulamus, donec & nos paulatim deficiemus. Hereditas nostra versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos. Cœnobia, quæ ad monachorum habitacula consecrata sunt, jam stabula fiunt clericorum, & militum fortalitia pugnantium. O quid dicam? Pudet me effari, quid homines sine conscientia in claustris monachorum non pudet per-

petrā-

petrare: qui secretum religiosorum turbant, domos orationis in habitacula negotiatorum commutant. Compatior tuis calamitatibus, o Benedicti veneranda religio, te in direptionem omni transeunti expositam ingemisco. Non est qui consoletur te ex omnibus charis tuis, qui tibi possent succurrere nolunt, qui volunt subvenire tibi, non possunt. O quam pulchra venustate quondam in Ecclesia Dei floruisti, quando viros omni sanctitate & scientia insignes, genuisti; & velut junior fortis & constans, omnem â te inhonestam conversationem solebas depellere. Nunc autem velut senectute & longa dierum oppressione fatigata, defecisti, & virtus juventutis tuæ ablata est, eoquòd non sit amplius in te pulchritudo tua. Ubi est nunc zelus tuus? Ubi est decor vultus tui? ubi honor? ubi lata quondam in orbe universo potestas? Ubi sunt filii tui in circuitu mensæ tuæ? viri eruditi atque sanctissimi? Ubi est Deo & Angelis venerabile studium litterarum? cujus feruor te olim super omnes ordines fecit sublimem? Omnia defecerunt, & tu ad nihilum pæne redacta es, pulchritudinem juventutis tuæ amisisti, & fortitudo adolescentiæ tuæ dissipata est. Cui comparabo te? vel cui assimilabo te filia segregata? cui adæquabo te, & consola-

labor, mater monachorum? Magna eſt velut mare contritio tua: quis medebitur tui? O ſi hanc quam modo experiris ruinam caviſſes: quam felicem te dicerent omnes nationes. Sed dixiſti in abundantia tua: non movebor in æternum. Inopem te copia fecit, & temporalium abundantia rerum, te omni ornatu tuo ſpoliavit. Filios genuiſti protervos, inobedientes, ſanctis inſtitutis rebelles, qui ſub chlamyde honeſtatis tuæ latentes, te omni decore tuo nudaverunt. Heu mater & virgo, inveteraſti in terra aliena, deputata es cum mortuis, non eſt ſpecies decoris tui! Exſurge nunc, Benedicte monachorum ſacratiſſime princeps, & vide ordinem tuum quem inſtituiſti, & hereditatem tuam quam plantaſti. Aſpice monachos tuæ profeſſionis oblitos, terrenis immerſos, voluptati deditos, omni ſcaturigine vitiorum plenos. Tu olim eis optima vivendi præcepta dediſti, tu â ſæcularium negotiorum curis alienos eſſe præcepiſti, tu corda eorum ad ſolius Dei amorem extendi juſſiſti. Surge, inquam, o beatiſſime pater, & vide deſolationem ordinis tui; quoniam â ſuis filiis intus confunditur, & foris ab hoſtibus diſſipatur. Contemnunt inſtituta pietatis tuæ monachi, rapiunt cœnobia ordinis tui homines

alieni.

Non est qui honorem nominis tui defendat, non est qui ordinis tui sacratissimi decorem tueatur. Suscitare & tu, o magne Papa Gregori, qui loca monachorum Deo sacrata in usus sæcularium transferri sub anathemate, prohibuisti, & vide, monachos de cœnobiis expulsos, & clericos mundanos intrusos. Tu, quondam omnium Ecclesiarum Princeps, maximam honestati monasticæ curam adhibere solebas, ingenti sollicitudine cavens, ne quid in ordine sacro contra regulam Benedicti præsumeretur. Intuere nunc, monachorum conversationes, ô Reverendissime præsul, omni honestate nudas, omni turpitudine plenas. Vide, quomodo cœnobia ordinis tui Deo dicata, in manus traduntur clericorum, & quæ olim angelicis choris poterant comparari, modò prostibula fiunt meretricum. Suscitare, Imperatorum gloriosissime, & Christianæ fidei defensor invicte, Germanorum decus, Carole, & vide monachorum calamitatem: qui ordinem Benedicti Patris quondam gloriosum reddidisti, & per universum pænè mundum tuo studio dilatasti. Vide nunc, quæ olim fundasti cœnobia, omnia in direptionem inimicorum exposita. Qui quondam ordinem monasticum, ut castra Dei veneratus es, jam velut contemptum

ab omnibus nudatum bonis, ô Princeps Sancte, compatere. Tu abbates & monachos olim tepeſcentes, cum ingenti cura ad obſervantiam regularis diſciplinæ conſuevisti reducere, & jam reformatos ingenti ſollicitudine ab omni moleſtia tuorum vel quorumlibet defenſare. Exſurge, & tu berno cluniacenſis antiſtes cœnobii, cum ſucceſſoribus tuis, qui ordinem ſanctum collabentem antiquitus magnificè reſtaurasti, & ad priſtinum decorem in toto orbe reduxiſti. Surge, inquam, nunc, & vide, quemadmodum monachorum abundet iniquitas, furor dominetur, exuberet ſcelus, univerſos pene faciat inſanire voluptas. Decor tuæ reformationis ablatus eſt, diſciplina corruit, honeſtas fugit, zelus ſanctæ converſationis periit, humilitas expiravit. Suſcitare, hirsaugienſis cœnobii Abbas Wilhelme reverendiſſime pater, qui Cluniacenſem inſtaurationem poſt lapſum in Alemania reformaſti, qui monaſticæ converſationi copioſa inſtituta, providiſti, qui tuis precibus infirmorum artus ſolidaſti, qui nationem Germanicam doctrinâ & ſanctitate velut ſydus fulgentiſſimum illuminaſti. Surgite, & vos, ô præſtantiſſimi patres, diverſarum reformationum auctores, & videte labores veſtros jam periiſſe, conſtitutiones neglectas,

glectas, exhortationes ſpretas, proteſtationes ſollicitudinis contemptas. Vos ordinem monaſticum vitâ & doctrinâ reddidiſtis glorioſum, Deo dilectum, Angelis venerandum, vobis ſanctum, hominibus reverendum. Vbi nunc iſta merita? Vbi nunc iſtæ operationes ſanctorum? Heu mater veneranda religio, ad quantam calamitatem deveniſti! Qui te olim glorificabant, modo deſpiciunt; qui honorabant, modò contemnunt. Dereliquiſti mandata legislatoris tui ſtudium ſcripturarum abjeciſti, propterea contemptibilis facta es. Filios quos genuiſti, fecerunt hoc malum tibi. Mox enim, ut monachi cœperunt terrena ſapere, lectiones ſacras negligere, interna poſtponere, color tuus optimus in fœdum mutatus eſt. Sed quid? Qui cadit, frequenter apponit reſurgere: tu autem ſemel lapſa; nunquam in toto ſurrexiſti. Quid Cluniacenſis, quid Specuenſis, quid Italienſis, quid Caſtellenſis, quid Mellicenſis, quid noviſſimè Bursfeldenſis, & ſi quæ aliæ propter eas reformationes fuerint; quid ad totum ordinem facere potuerunt univerſo diffuſum in orbe? Tametſi Cluniacenſis in omnibus mundi provinciis lumen ſuæ honeſtatis effuderit: tamen multa cœnobia in diverſis regnis in priſtina deformitate dereliquit. Ex

 eo

eo enim tempore, quo religio noſtra primò cecidit: nulla unquam generalis reformatio fuit. O quàm facilis deſcenſus averni, quàm prompta voluntas delinquendi, quam maxima poſt lapſum reſurgendi ad rectitudinem difficultas. Omnes, (ut ita dicam), ceciderunt, pauci â deformitate ſua ſurrexerunt, multi in ſuis voluptatibus computreſcunt. Doleo ſuper te, o flos monaſtici decoris, doleo & vehementer quidem; etſi aliter tibi ſuccurrere non valeo: lachrymas & calidas & amariſſimas, pro tua contritione fundo. Sed & vos, ô colendiſſimi patres, qui honorem ordinis veſtri diligitis, qui contritionem Joſeph noſtri myſtici doletis, qui ad æternam hereditatem venire cupitis, attendite ſtatum noſtræ religionis, deſolationem ejus inſpicite, de remedio cogitate. Ecce, rapiuntur in circuitu de manibus ſancti Benedicti opulenta cœnobia, ecce, clauſtra monachorum clericorum fiunt habitacula, & de malis ſtudiis monachi ad peſſima transferuntur. Erras, o prudentia mundi, poteſtas ſæculi deciperis, nunquam ex malo monacho bonum canonicum poteris inſtituere. Sed & vos prævaricatores attendite: apoſtatæ ordinis auſcultate, quæ vos dementia impellit, ut cœnobia, quæ non extruxiſtis, ſancto Benedicto deſtruatis? An

An putatis vos â damnatione liberos; si abjecto monachico schemate, clerici peccetis? Salvabítne vos in districto examine peccandi præsumpta licentia? Forsitan in alieno habitu dæmonibus eritis incogniti? Videbimus si Deus translationem vestram approbet: cum in illo tremendo judicio transgressionis vestræ rationem reddere fueritis exacti. Timeo autem, ne modò sine ordine viventes, inter eos locum recipiatis; ubi nullus ordo sed perpetuus horror inhabitat. Nam quam aliam sit mansionem recepturus, de malo monacho canonicus pejor effectus, non satis intelligo. O insensati, ac vobis ipsis inimici; quis docebit vos fugere a ventura ira? Quis causam vestram iniquam contra sanctum Benedictum in illo tremendo examine defensare vel poterit vel audebit? Quem temeritatis vestræ advocatum habebitis? Sanctus Benedictus, Princeps monachorum, stabit in testimonium contra vos, accusabit vos, & condemnabit; quis excusabit vos? Non tibi blandiaris voti regularis, contemptor inique, conscientiam tuam ne palpes; si Benedictum habueris adversarium, nullum sanctorum invenies amicum. Nam, qui unum cœlestis patriæ civium offenderit, omnes offendit. Ubi enim summa & felix tranquillitas, ibi erit

& animorum indivisibilis unitas. Quis ergo te liberare poterit de manu Domini; si steterint adversum te omnes sancti? Invoca eos, qui te modò decipiunt, qui ordinis à te habitum tollunt, qui te blandis sermonibus abducunt, qui apostasiæ tuæ cooperatores existunt; ut te ab instante tribulatione defendant. Et si justus vix salvabitur, apostata & ordinis sancti destructor ubi parebunt? Non liberabit impium in illa die justitia sancti, neque sibi miser, alteri feret auxilium. Quin potius eos, quos tantæ collaboratores præsumptionis nunc muneribus & donis tibi concilias: tunc infelicitatis tuæ testes habebis & socios. Nullus defensor pravæ actionis ibi erit, nullus iniquitatis advocatus; quoniam ubi nuda erunt omnia, ibi ad damnationem unicuique satis erit accusatrix conscientia. Ibi stabit exercitus sanctorum adversum eos, qui monachorum habitacula iniquè profanarûnt: qui ordinem divorum patrum impiè destruxerunt. Sed auctores harum rerum, quas mihi justè videor dixisse iniquas, factum suum ita excusare nituntur dicentes. Monachorum improba conversatio ad extremam paupertatem cœnobia impellens, corrigi & emendari non potest, nisi in alium statum transferatur, propter multas quas sibi

bi fingunt, rationes; quas etiam in sequentibus, Deo largiente, monstrabimus inanes. Ajunt denique: Malos monachos per translationem corrigere non solum peccato caret; sed & justitiæ & pietatis pars magna est. Sed vbi possunt hæc discerni? Quemadmodum quæ dicitis vera docebitis? Malos monachos ad bonitatem convertere laudabile & sanctum est: sed canonicos facere, non est emendare monachos; sed depravasse. Nunquam erit bonus canonicus, monachus malus; bonus autem non exuet ordinem suum, sed diliget, colet, amabit. Nolo jam contendere verbis, nolo nimius esse aut vehemens, translationis hujus effectum nolo depingere, quem paulatim in lucem non dubito venire. Si monachos malos voluistis canonicos facere, quare bonos in locum eorum non reposuistis? Non est sine voti transgressione commutatio, quæ in deterius præsumpta mutatur. Væ vobis desertores, qui, ut vestris voluptatibus satisfiat, ordinem contemnitis, votum negatis, æquitatis normam confunditis. Omnes stabimus ad tribunal Christi, ait, Apostolus: Vt accipiat unusquisque, sicut gessit in corpore suo. Quid ibi destructores monasteriorum accepturi sunt, omnipotentis honori non deferunt,

 qui

qui violant pactum, qui sanctorum evacuant voluntates, qui decreta juris despiciunt? Si bonum est fundare cœnobia; malum est, (nemo dubitet,) ea destruere. Actio contraria, mercedem non nisi contrariam accipiet. Denique si hominis demortui ultimam voluntatem, in legatis quamvis homini factis nemo audet infringere: cur amatores mundi Deo & sanctis oblata, sibi præsumunt usurpare? Si reus est criminis, qui testamentum hominis violat: quâ pœnâ dignus est, qui fundationes cœnobiorum a sanctis episcopis & Principibus factas in usus alienos iniquè commutat? Enim vero Reges, Principes, præsules, ceterique fideles, qui ad Dei honorem cœnobia fundaverunt, hoc summopere voluisse comprobantur; ut fundationes hujus instituti effectum, inviolabilem sortirentur. Si canonicos habere voluissent, in cœnobiis, monachos non posuissent. Sed cæca hominum ambitio tanta invaluit; ut nihil minus quam futura cogitet: nihil plus quàm caduca amet. O misera humanæ fragilitatis conditio: o damnabilis semper mandatorum Dei oblivio! Consensere jura peccatis, & cœpit esse licitum quod publicum est. Flagrant ubique delicta, & passim multiformi genere peccandi per improbas mentes nocens virus

rus dolos operatur & fraudes. Hic ordinem confundit; ille pænitus destruit: hic voluntatem sanctorum subducit, ille falsas dimembrationis allegationes conscribit. Hic arcentur cœnobiis monachi; illic bonis ordinis donantur alieni. Inimicus justorum insimulat: calumniator impugnat; testis mendax infamat. Esse jam inter nocentes innoxium, crimen est. Quis illic honestatis amor, quæ posset esse mentibus integritas; vbi propositum ordinis deseritur; ubi Deo facta votatio revocatur? Quis maneat illic rerum pudor, quæ virtus posset subsistere; ubi jus violatur divinum: Vbi nullus de legibus metus est, de judice pavor nullus? Quid potest inhumanius, quid crudelius dici, quam jus sibi velle usurpare divinum: Prophetas confundere: infringere votum, debitum Deo subtrahere cultum? O Dies illa tremenda cunctísque horrenda mortalibus, qua diu tolerans hæc mala monachorum vindicabitur ira Dei, qua debitam sentient apostatæ pœnam; qua temeritatis suæ, sancti ordinis adversarii luent vindictam? Quid vobis tunc, proderit voti Deo facti negatio, quid ordinis extinctio sacrati, quid brevis turpiter empta in carne voluptas? Cum cœperit Dominus suos recensere cultores; præmiis monachos veros donare promis-

 sis;

ſis; bonos disjungere malis, veraces dividere falſis, quem vos locum accepturi eritis, quem habituri ſucceſſum, qui ſanctum religionis, propoſitum abnegatis, qui votum frangitis, qui ordinem ſpernitis, qui fidem violatis? Utinam hujus vitæ brevitatem penſaretis: Utinam futuræ retributionis examen timeretis: ut ſalutaribus compuncti doctrinis, Domini vocem per pœnitentiam attenderetis, dicentis: Nolo mortem morientis; ſed ut revertatur & vivat. Et per Prophetam? Revertamini ad Dominum Deum veſtrum, quoniam miſericors & pius eſt, patiens & multæ miſerationis, qui ſententiam revocet; ſi vos lachrymis culpam velitis abluere. Vos autem judicium Dei non timetis, clementiam ſpernitis, patientiam longanimitatis illius contemnitis. Idcirco in quemlibet veſtrûm dicit Apoſtolus: Ignoras, quod patientia Dei ad pœnitentiam te adducit! Tu autem ſecundùm duritiam tuam & cor impœnitens Theſaurizas tibi iram, in Die iræ, & revelationis juſti judicii Dei; qui reddet unicuique ſecundùm opera ſua. Juſtum judicium Dei, dixit eſſe quorum ſerum eſt: quorum diu multum differtur: ut vobis ad vitam longa Dei patientia conſulatur. Vos autem quemadmodum pœnitentiam agetis, qui culpam non agnoſcitis?

tis?

tis? Dolebitis, sed serò: quando jam locus non erit pœnitentiæ; sed retributio vindictæ. Tunc ergo referetur pœna impio & peccatori: quando jam non potest pœnitentia prodesse peccati. O quam rei tunc remanebunt, quam miseri, quam infelices: qui propter brevissimam hujus temporis voluptatem, Dei ordinisque sui desertores & contra Deum rebelles, voluntatem fecerunt diaboli, ut eos necesse sit cum ipso inextinguibili igne torqueri. Utinam hæc cordibus hæreant eorum; utinam ista cogitarent, qui ordinem suum deserunt! qui votum infringunt, qui & Deo & sanctis ejus tam audacter mentiuntur. Sed frustra nitimur; verba nostra nunquam accipiunt: qui Dei & Ecclesiæ & sancti Benedicti sermones contemnunt. Idcirco hæc causa ordinis non verbis; sed rebus gerenda est. Armemur itaque patres viribus totis, & paremur ad agonem mente incorrupta, virtute devota, constantiâ firmâ, contra eos qui ordinem nostrum delere cupiunt: qui monachum exuunt: qui cœnobia auferunt: qui regulam deserunt: qui suis visitatoribus rebelles existunt. Armemur obsecro patres zelo disciplinæ regularis, honore ordinis, nullis laboribus: nullis parcentes expensis: ne perniciosa pestis nostro silentio fo-

ta,

ta, totum successivè ordinem inficiat. Nunquam ordini nostro tanta necessitas incubuit, nunquam tot malis involutus fuit. Ecce, monachi habitum exuunt, in habitacula clericorum cœnobia transferuntur, & dum commodis vacamus privatis, dum labores fugimus, dum expensis parcimus, dum avaritiæ nostræ consulimus: ordo perit, religio transit; Dei cultus evanescit. Multa jam cœnobia malitiâ temporum, (ne dicam ignaviâ nostrâ), ab ordine translata sunt, & nisi aliter vigilemus, majora damna nobis inferenda temeritas pravorum minatur. Nimirum ubi stultorum audacia non statim reprimitur, occasio præsumendi ceteris similia præbetur. Quid dicam de monachis, quos adhuc solo habitu & tonsura in ordine habemus? Et ne membra præferamus capiti, quid Abbatibus deformatis hoc tempore infelicius? Nihil minus quam regulam curant, nihil studiosius sectantur, quam libidinem, avaritiam, voluptatem, superbiam, & mundi vanitatem. Sic, capite infecto, omnia membra corporis corrumpuntur. Jam in cœnobiis ubi regula despicitur, ubi disciplina non servatur, quid aliud quam quædam scaturigo omnium vitiorum conspicitur? Nulla obedientia, nulla paupertas, nulla castitas apud illos

vir-

virtutis amore tenetur, inter quos vivere ſine crimine, crimen eſt. Hi ſunt homines corrupti, monachi perverſi, doli artifices, fraudis auctores, iniquitatis miniſtri, ſceleris amici, qui diſciplinam fugiunt, obſervantiam contemnunt, ordinem deſtruunt, unitatem confundunt. Et revera patres, niſi his malis cita provideatis remedia, in brevi ordinem videbitis & dolebitis imminutum. Sed forte dicitis: Nunquam defuit vigilantia, diligentia noſtra nunquam ceſſavit; ſemper nos malorum temeritati oppoſuimus, dimembrationes monaſteriorum ſemper impedire conati ſumus, & nihil unquam profecimus. Quid noſtri labores, quid ſtudia, quid expenſæ graves proficiunt, dum ſe Principes eccleſiarumque rectores tam potenter opponunt? Scio, patres, vera quæ dicitis; ſcio facta, ſcio continuata. Sed, obſecro, ne verba mea in malam partem velitis accipere; ſi objectionibus iſtis auſim reſpondere: Vigilantia veſtra in cauſis ordinis nota mihi eſt, labores perſpicui, expenſarum magnitudo, probata, continuatio in his ſemper adhibita. Sed, velim vos reminiſci, o patres, duorum Horatii verſuum quibus dicit: *Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines: quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.* Adverſarios multos

tos habemus & diversos, non est uno contra omnes pugnandum modo; sed diverso, sed vario, sed discreto. Monachi sumus, Professores humilitatis, pugna nobis orationibus, precibus, supplicationibusque inchoanda est; non feritate irritandus Juppiter altus, non præceps in Deos producenda sententia. Precibus Numina placantur non minis. Sed de hoc satis. Credo enim, vos Patres, quid velim intelligere. Neque hæc passim elucidanda sunt omnibus: sed his tantum, qui zelum ordinis habent & exequendi potestatem.

Contra eos qui se ab Ordine transferunt vel jam dudum transtulerunt.

CAPUT IIII.

JUste ne satis movear adversum illos, qui se ab ordine nostro dimembrare conantur, nec satis scio; nec si sciam, facile ausim dicere: quippe quos Omnipotentis patientia tamdiu tolerat, tam tardè flagellat. Sed cum finem illorum intueor, qui se jam dudum ab ordine dimembrarunt, considero hanc longanimitatem patientiæ Dei districta satis animadversione vindictam. Nam sicut ex eorum relatione accepimus, qui

qui plures illorum noverunt, pauci ex eis qui monachum exuerunt bona morte decesserunt. Quin potius sine Pœnitentiæ signis, sine Sacramentis Ecclesiasticis, ex hac vita Subitaneè vocati, manifestum suæ infelicitatis dedere indicium. Quid ergo dicemus ad hæc? Lætabimur, ne in perditione morientium? Absit. Dominus est, qui peccatores, ut convertantur, diu hic tolerat, ipse est, qui non conversos duriùs damnat. Nos autem cum Propheta sententiam ejus metuimus dicentes: Justus es Domine, & rectum judicium tuum. Justus autem quacunque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. De impiis autem, Propheta dicit: Mors peccatorum pessima. Nos autem pravorum interitum ad mentem idcirco reducimus; ut vel timore cæteros ab incepto malo revocemus. Sed quemadmodum verba nostra suscipient, qui superos inferosque derident? Nisi verbis adjiciantur opera; nihil apud malevolas mentes, proficiunt hortamenta. Adhuc populus duræ cervicis in deserto murmurat, adhuc gens impia legislatorem suum blasphemat, adhuc improba natio in Ægyptum redire deliberat. Timent, ne moriantur in solitudine, qui hoc solum timere debuerant: ne extra solitudinem morerentur. O dura mens homi-

minum, o libertas perniciosa monachorum: quousque sævit crudelitas tua, quæ nec illis parcere novit, quos auctores habet & amicos? Qui sibi nequam est, cui bonus erit? O monachorum inauditum scelus, o crimen immane! Deum irridere, promissum illi negare, fidem frangere, debitam servitutem subtrahere. Quid hac impietate crudelius, quid sacrilegio sceleratius? O Monache perverse, o Apostata inique, o perjure sceleratissime, quousque Dei benignitatem oppugnas; quamdiu Omnipotentis pietatem derides? Monachus es; monachus quoque judicaberis; etiam si pellem cum habitu deposueris. Cur ab ordine sancto discedis? Cur Deo mentiris? Crede mihi: non dabit Omnipotens honorem suum alteri, non remittet tibi in æternum, quod solenniter semel accepit oblatum. Antequam Deo promitteres, liber eras, & tui arbitrii, postquam autem promisisti, Dei esse cœpisti; jam tibi non licet dimittere, quod juris Dei est. Vox tua ligavit te Deo, aut monachus salvaberis; aut aliter non salvaberis. Ecce, ante oculos tuos est via vitæ, & via mortis; elige quam volueris. Si servas Deo fidem, si promissum imples, præmium habebis; si negas, pœnam pro contemptu recipies. Hinc Paulus te admonens dicit:

Fra-

Fratres nolite errare, Deus non irridetur. Quæcunque enim ſeminaverit homo; hæc & metet. Quid te accepturum præſumis, qui ſeminas in carne? Ait enim: Qui ſeminant de carne, de carne & metent. Fructus autem carnis, partem non habet in hæreditate ſanctorum. Quid ergo teipſum decipis, quid fruſtra in vanitate confidis? Cur terminos antiquos, quos poſuerunt Patres ſancti transgrederis? Votum, quod Deo ſolenniter feciſti, negas, & portionem cum electis Dei velut juſtus expectas? Non eſt pars impio cum filiis Dei. Ecce hæreditatem Domini diſſipas, extraneos de bonis ſancti patris Benedicti ditas, promiſſum negas, &, ut licenter delinquas, falſa pro veris ingeminas. Si bonus es monachus, noli propoſitum tuum deſerere, noli monaſterii ſecreta declinare; Si autem malus es monachus, nunquam bonus canonicus eris. Qui autem bonus non eſt, malus eſt; qui autem malus eſt, non eſt ut eſſe debet, & ideo injuſtus eſt. Injuſti autem partem non habent in regno Dei. Et parum refert ubi ſis; dum ubique malus, ubique injuſtus, ubique infelix torquearis. Niſi forte duplici velis damnationi eſſe obnoxius, ut dum es monachus malus, & canonicus iniquus, utrobique reus, utrobique mendax: mercedem utri-

C uſqu-

usque expostules. Nec mihi dispensationem Romani Pontificis objicias, quam nisi Deus approbet: te minime excusabit. Non omnia Deo placent, quæ per summum Pontificem in terra geruntur. Jam si exclamans mihi succenseas, quasi facta vicarii Christi dijudicem, respondeo: Summum Pontificem ut vicarium Christi verum amplector, colo & veneror, cujus facta nequaquam reprehendo; sed hominem esse scio, qui, ut homo, & falli potest, & fallere. Nec mirum. In tanta quippe sollicitudine omnium ecclesiarum, in tanta occupatione negotiorum: dum pro veris falsa narrantur, mens in multis distracta, facile decipitur. Tu autem sancti ordinis apostata, qui de bulla dispensationis securum te existimas, vide, ne post mortem, (ut vulgo dicitur,) illitterato dæmoni occurras, qui litteras nesciat, qui appellationi non deferat, qui allegationes immunitatis tuæ contemnat. Crede mihi, non est astutia, quæ possit fallere Deum. O miser, o infelix, o insensate apostata, quid sancto Benedicto respondebis de professione, quam spernis, quid Omnipotenti Deo de voto, quod contemnis? Quem in illo tremendo iudicio, causæ tuæ procuratorem poteris constituere; ubi nihil poterit latere? Omnia ibi nuda, omnia erunt a-

perta;

perta; ubi locus pœnitentiæ salutaris jam non relinquitur, ubi excusandi spatium omnibus negatur. Quid proderit ibi hic temere præsumpta dispensatio, quam nec probare licebit testimonio, nec jure defendere. Tunc videbis, o monache perverse, tunc intelliges, quid roboris in se contineat fraudulenter impetrata licentia, cum vindictam æterni judicis senseris in pœna. Quid mihi dispensationem allegas, quid licentiam peccandi prædicas? Putasne summi Pontificis auctoritate iram Dei te posse effugere? Audeo dicere, nihil tibi proderit dispensatio Papæ; si fraude; si dolo; si mendacio; si injuste fuerit impetrata. Non est bonum: non est justum, quod malis artibus acquiritur. Ad dispensationem ut justa sit, quatuor requiruntur: sine quibus dispensatio te minime salvabit. Quæ sunt illa? Necessitas videlicet, congruitas, utilitas & honestas. Sed, tu monache perjure, qui sola voluntate duceris, qui Deum & ordinem contemnis, necessitatem fingis, congruentiam falsam ostendis, utilitatem mentiris, honestatem fraude componis. Sit necessitas evidens & manifesta, congruentia vera, utilitas non privata, sed publica, honestas non ficta, sed propria, alioquin dispensatio erit injusta. Nihil quo summo Pontifici in hac

diſpenſatione ſuccenſeam, profero; nihil in factis illius reprehendo; quem falſis narrationibus monachorum circumventum non ignoro. Vos eſtis rei, vos doloſi, vos iniquitate notandi, o perverſi monachi, apoſtatæ ſcelerati, qui mendacio, dolo & fraude petitis: quod juſtis obtinere precibus deſperatis. Quæ vos neceſſitas urget ordinem deſerere, & in ſæcularis vitæ ſtatum tranſire? Quæ congruentia ſuadet id infringere, quod ſemel Deo promiſſum nulli licet revocare? Quæ utilitas habitum monachicum deponere, ordinem deſerere, propoſitum negare, cœnobium transferre, votum coram omnibus ſanctis Deo factum, non ſolum frangere; ſed & penitus abjicere? Aut quæ honeſtas eſt, monachum Deo dicatum, ad ſæculum redire, fidem frangere, perjurium committere, ſacrilegium perpetrare? O prævaricatores & impii! quomodo tam nefandam præſumptionem unquam poteritis excuſare? Nullum ex his quatuor translationi veſtræ conſonat, nullum ex eis diſpenſationem veſtram confirmat. Quæ enim neceſſitas ad hanc temeritatem vos potuit impellere, quam coram vicario Chriſti potuiſtis cauſam hujus dimembrationis allegare? Paupertatem & ruinam cœnobiorum? Sed hanc potuiſſetis cito inſtaurare:

si secundum regulam sancti Benedicti viveretis. Vos enim iniquis moribus pauperes facti estis: conversatione sancta rursum ditaremini. Videte, in circuitu vestro, monasteria ad observantiam regularem reducta, quomodo post extremam paupertatem, Domino largiente, ad divitias pristinas denuo proficiunt. Et quidem satis juste. Promisit enim nobis in Evangelio Dominus. Primum, inquiens, quærite regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. Vos autem Dei amorem postponitis, cultum ejus negligitis, ludis, commessationibus, ebritatibus, & ingluviei vacatis, & opus Domini non respicitis, nihil de observantia regulari curatis; idcirco, neglectis spiritualibus, justo Dei judicio etiam temporalia vobis defecerunt. Falsa est ergo necessitas quam fingitis, & insufficiens dispensatio quam allegatis. Sed forte dicitis: Nos filii rusticorum non sumus, sed nobilium, nobiles, delicati & infirmi, observantiam sutorum, agricolarum, opilionumque servare non possumus, jejunia, abstinentia, vigiliæ, disciplinæ, ac cetera, quæ habent exercitia nobis importabilia sunt, quæ imitari, nec possumus, nec debemus. Quid ergo? Numquid monachus non es, quia nobilis, quia delicatus, quia te-

tener, quia debilis? Non eſt quo te poſſis contra ſanctum Benedictum defendere, qui omni ſtatui, omni gradui, omni ætati in regula copioſe providit, qui delicatis & infirmis maxima diſcretione ſuccurrit. Vos ne ſoli eſtis ex nobilibus teneris & delicatis ordinem profeſſi monaſticum? Multi nobiliſſimi juvenes imperatorum, regum, ducum ac principum filii, in ordine noſtro ſanctitate & doctrina ſub regulari obſervantia diverſis temporibus claruerunt, qui vobis nobiliores, delicatiores & teneriores, diſciplinam cœnobiticam inviolabiliter conſervantes, ſtabunt adverſum vos in teſtimonium facile amantibus Deum probaturi, quod velut importabile diabolo pleni abjicitis. Nec jubeo te obſervantiam, (quam ſutorum contemnis) imitari, ſed regulæ, quam promiſiſti, quam voviſti, quam ſervare Deo pollicitus es. Si quid tibi in noſtra converſatione diſplicet, regulam habes, ad ejus præcepta, vitam tuam inſtitue. Nemo a te plus exigit, nemo plus requirit. Exercitia monachorum, quæ in obſervatoribus regulæ damnas: ipſa docet, ipſa jubet, ipſa præcipit, quæ ſi nolueris imitari, propria te oris tui ſententia peremiſti. Converſionem quippe morum ſecundum regulam ſancti Benedicti, ſuis pro-

professoribus indicit. Jejunia, abstinentiam, vigilias, disciplinas, obedientiam, patientiam, humilitatem, paupertatem, ceteraque exercitia monasticæ disciplinæ, quæ dura & gravia judicas, tam propria sunt regulæ, ut sine his nemo monachus dici mereatur. Dic mihi, oro, transgressor voti & ordinis tui, dic mihi. Vis etiam beate vivere? Speras etiam ad vitam æternam te posse venire? Respondebis. Stulta est ista quam facis interrogatio. Quis non velit beate vivere? Quis ad vitam æternam non speret venire? Igitur & beate vivere cupio, & ad patriam cœlestem venire me posse confido. Si ergo ita est, si beatam vitam te accepturum confidis, cur viam quæ ducit ad illam, deseris, spernis, contemnis? Erras, miser, infelix deciperis, ad regnum non venitur, nisi per humilitatem; ad requiem, nisi per laborem, per abstinentiam, per obedientiam, per paupertatem. Ait enim scriptura: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Tu autem, infelix apostata, qui ordinem rejicis, humilitatem spernis, obedientiam renuis, paupertatem odis, patientiam contemnis, qua temeritate tam alta præsumis? Si os quod mentitur, occidit animam, nisi pœnitentiam egeris: non est tibi pars in regno

Christi & Dei, qui non homini sed Deo mentiris, qui violas pactum, qui fidem negas, qui votum religionis Deo factum, retractas. Non salvabit te, (audeo dicere) dispensatio Romani Pontificis; quam fraude postulas, mendacio narras, importunis supplicationibus extorques. Quatuor enim quæ dispensationem debitam facere diximus, in tuis fraudibus minime concurrisse videmus. Nam illa quam ab ordine sancto facis translatio, nec utilis est, nec necessaria, & idcirco incongrua & inhonesta. In ea enim pro necessitate voluntas, pro vtilitate voluptas, pro congruentia carnalitas, pro honestate supponitur impietas. Hæccine est debita dispensationis tuæ occasio? Habeto tibi fraude impetratas litterulas, habeto instrumenta abnegationis & apostasiæ, bonum mihi est sub regula pientissimi patris Benedicti quiescere, in qua, si quid ex fragilitate deliquero, me pium advocatum apud districtum judicem habere confido, cujus ordinem diligo, veneror, & ea, qua possum sedulitate, custodio. Tu autem, quem sis habiturus patronum, nescio, qui ordinem abjicis, omnes sanctos offendis; Deoque publice mentiris. Nam qui post professionem ordinis aliter vivit, quam promisit; hunc regula ut irrisorem Dei Omnipoten-

tis

tis damnandum fore ostendit. Sic enim habet. Idcirco si aliter fecerit: sciat se damnandum ab eo, quem irridet. Audite hæc, filii Belial, ordinis desertores, attendite; & si ullus sensus in vobis est, horrete. Sciat se, inquit monachus perversus, damnandum ab eo quem irridet. Quæ major derisio, quod crimen sceleratius quam promissam Deo fidem negare, votum postponere, illi mentiri, illi famulatum subtrahere, illi sua, diripere? Miror, (& vehementer quidem,) si unquam vel ad horam tam scelerati apostatæ, præ confusione conscientiæ & remorsu sinderesis veram possint habere lætitiam. Sed, ut fateor simpliciter, quod sentio, nullis suasionibus induci possum; ut credam, eos aliquando sine gravissimo conscientiæ suæ tormento deinceps esse victuros. Probabili enim experimento cognovimus, quod monachi, de quibus loquimur, post ordinis translationem efficiuntur quasi furiosi, in omne opus turpe proclives, desperati, sine charitate Dei, sine devotione, sine affectu, sine pietate, sine conscientia, sine honestate, sævi, turbati, vecordes & obstinati: adeo ut, de Deo, de regno ejus, de purgatorio, de inferno, de morte, de pœnitentia, de virtute, de conversatione, nihil curent,

nihil advertant, nihil audire velint, impleaturque in eis illud sapientis: Impius cum venerit in profundum malorum contemnit. Et illud: Semper præsumit sæva perturbata conscientia. Unde tales apostatæ quasi diuturno carcere liberati, audacter in omne vitium se præcipitant, & tempus brevitatis, scelerum magnitudine compensant. Offenduntur, si quis de amore Dei, de studio scripturarum, de honestate vitæ, coram eis loqui voluerit. Nec mirum, si Dei sermones audire non possint, cui post tam nefandam apostasiam infideles existunt. Oderunt corripientem in porta, salutis verba non admittunt, pœnitentiæ sermonem contemnunt. Idcirco dicit vir sapiens: Considera opera Dei; quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit. Si Deus aliquem hominem unquam contemnere potuit: illi vel primi sunt, qui post votum infideles ei existunt. Vnde propterea despecti a Deo, ad pœnitentiam raro confugiunt. Idcirco damnandos se noverint ab eo, quem irrident. Duplici enim sacrilegio rei sunt, quia se Deo, & cœnobia sancto Benedicto injuste auferunt. Et quicunque his dimembrationibus occasionem, favorem, consilium, auxilium præstitit: damnum hoc irrecuperabile ordini & sancto Benedicto

dicto fecit. Dicit enim regula juris: Qui occasionem damni dat: damnum dedisse videtur. Sancto igitur legislatori monachorum hi tales obnoxii, & ad restitutionem astricti, viderint quemadmodum in extremo judicio Deo & sanctis ejus respondeant: quorum bona temporalia sibi vel aliis injuste usurpant. Væ autem illis, qui aliena injuste tollunt, quæ nec in hac vita, nec in futura unquam reddere possunt. Væ etiam vobis monachis apostatis & abnegatis, qui jus confunditis, æquitatem despicitis, fidem & pactum violatis. Væ etiam vobis Abbatibus, qui monachorum vestrorum mala studia non corrigitis, qui eorum apostasiæ consentitis, qui & ipsi cum illis ab ordine apostatatis. O Abba, pastor & idolum, qui ex ovibus lupos, ex monachis sæculares facis; quid respondebis summo pastori cum rationem villicationis tuæ reddere compulsus fueris? Quid sancto Benedicto, oves suas â te reposcenti, dicturus es? Monachos â te requiret non canonicos. Quid illi tunc respondebis? Monachi ne sunt canonici? Cum venerit dies illa cunctis timenda mortalibus, qua justus judex unicuique reddet secundum opera sua; legislator monachorum Benedictus, non dubites, te graviter accusabit, adversum te producet testes

omnes

omnes monachos veros ordinis ſui, qui unanimiter clamabunt ad judicem: Juſte judex, JEſu Chriſte, quia omnia noſti, attende hujus apoſtatæ veſaniam, ſcelus, ſacrilegium; crudelitatem, qui ordinem ſanctum deſtruxit, monachos ad ſæculum revocavit, fidem fregit, votum tibi factum & nobis, inaudita præſumptione, violavit. O miſer, quid facies, tam graviter accuſatus? Quem ſanctorum invocabis, qui omnes tibi adverſarios feciſti? Quo fugies à facie furoris domini? Ad quem confugies? Non erit locus fugiendi, ſed ante tribunal Chriſti ſtabis duram accepturus ſententiam; niſi hic per pœnitentiam & lachrymas faciem Domini prævenire curaveris. Excuſationi denegabitur locus; cum accuſatus fueris in judicio cuncta ſcientis. Quicquid enim dicere volueris; nihil erit? quia foris accuſatus, intus conſcientiæ teſtimonio damnandus judicaberis. Ea, quæ divini juris ſunt, rapis, qui cuſtos eorum poſitus fueras; idcirco dominum audies dicentem: Redde quod debes, hoc eſt, redde monachos, quos tuæ fidei commiſi; redde cœnobium, quod gubernandum accepiſti; redde fidem, redde votum, redde ſanctitatem, redde lucrum, redde meritum, redde honorem. Redde quod debes. Ego te paſtorem

ſtorem

ſtorem ovium mearum conſtitui, ut eas in ſancta religione conſervares, doceres, inſtitueres, emendares, corrigeres delinquentes. Tu autem odiſti diſciplinam, & projeciſti ſermones meos retrorſum; ſi videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Voluptatibus carnis intentus, oves meas non cuſtodiſti; idcirco redde, quod debes. Monachi poſtquam de ſeculo ad religionem venerunt, mei juris facti ſunt, & non licet eis ad ſeculum ulterius reverti. Tu autem miniſter ovium mearum conſtitutus es, non dominus; nec licebat tibi aliquid mei juris quovis modo alienare, uſurpare vel diripere. Cuſtos mearum rerum eras, non patronus, quæſita ſervare, diſperſa requirere fideliter debueras. Tu vero mei oblitus, hæreditatem meam diſſipaſti, oves diſperſiſti, immo ex ovibus belluas, ex ſervis inimicos, ex fœderatis infideles, feciſti. Nunc ergo redde, quod debes. Ego monachos tibi commiſi: quos in ſancto propoſito debueras conſervare, jacentes erigere, infirmos curare, deficientes inſtaurare, torpentes charitate accendere, negligentes excutere, peccantes arguere, inobedientes corripere, diſſolutos reſtringere, perverſos â malis ſtudiis eorum coercere. Sed nihil eorum quæ

tuo

tuo incumbebant officio curasti; avaritiæ, luxuriæ, ingluvieique deditus, monachos non solum ad sæculum redire permisisti; sed etiam curæ pastoralis penitus oblitus, dux & consors apostasiæ eorum factus es. Jam itaque redde, quod debes; restitue, quod fidei tuæ, (ne dicam perfidiæ), commisi. Sed quia reddere non poteris: in carcerem tenebrosum & opertum mortis caligine projicieris: inde non exiturus, donec reddas debitum, quod nunquam redditurus es. Ibi non solum pro tuis factis pœnam recipies; sed etiam pro omnibus peccatis, quos tuo regimini commissos corrigere neglexisti. Sic enim sanctus Benedictus dicit in regula: Noverit abbas culpæ pastoris incumbere; si quid minus utilitatis paterfamilias in ovibus suis potuerit invenire. Igitur, ô Abba, quicunque es; si sapis; si intelligis; si denique futurum judicium credis; si tormenta inferni evadere cupis; noli acquiescere monachorum pravis desideriis; dimembrationibus noli consentire sceleratis. Quid prodest tibi in hac vita brevissima voluptas; pro qua pœnas æternas cogeris recipere? Noli, oro te, noli, sancto Benedicto tantam irrogare injuriam; noli, cœnobia illi auferre, quæ nec tu, nec omnes parentes tui, exstruxistis. Sufficiat tibi, quia Abbas

es: quia de patrimonio ejus vivis: noli ordinem deſerere: noli ſuggeſtionibus diabolicis conſentire: noli monachos tuos ſæculares facere: noli monaſterium tibi commiſſum in manns aliorum reſignare. Cognoſce te hominem morti obnoxium, brevis vitæ ſuper terram: noli tam perniciosam rem facere: noli, hoc ſcelus committere: noli, tam inæſtimabile ſacrilegium perpetrare. Permane in ordine ſancto, & propoſitum tuum noli deſerere: ſi ad vitam æternam deſideras pervenire. Ait namque Dominus: Qui mittit manum ſuam ad aratrum & reſpicit retro; non eſt aptus regno Dei. Ecce, miſiſti manum tuam ad ſtivam; ecce, cum Loth & Sodoma egreſſa es: ſi reſpexeris tetro, ſi propoſitum tuum corruperis; ſi ad ſæculum reverſus fueris: non es aptus regno Dei: & illud nequaquam mereberis accipere. Si autem in vocatione tua perſeveraveris: ſi voluntatem bonam cuſtodieris: ſi charitatem Dei in corde habueris: crede mihi, etiam ſi in aliquibus negligenter vixeris: pium ad Deum interceſſorem invenies ſanctum Benedictum, ob cujus amorem ordinem cum potuiſſes, noluiſti deſerere. Memento, obſecro, fœderis Domini, quod ordinem ingreſſus, cum illo pepigiſti: & noli eſſe infidelis tuo redemptori: noli

votum

votum infringere: noli tam ſcelerato perjurio pactum violare. Conſidera pactum, conditionem attende, & cave, ne Deo mendax exiſtas. Antequam illi promitteres, liber eras, poſtquam autem promiſiſti, non amplius liber, ſed ſervus Dei factus es. Non licet tibi deinceps hanc ſervitutem ſpontaneè aſſumptam deſerere: non licet tibi nec alicui poſt profeſſionem ad ſæculum redire. Qui ſi propoſitum tuum corruperis, ſi votum negaveris, ſi ad ſæculum reverſus fueris; non habebit te in illo gradu Deus, in quo prius habuiſſet, antequam intrares cœnobium. Nam ante religionis ingreſſum eras quaſi de familia Domini, de ſubditis illius & agricultoribus. Eras, inquam, creatura Dei, eras famulus, eras ſervus; ſed non eras amicus, miniſterialis, intimus, ſecretarius. At poſtquam monachus factus es, fidelitatem Domino, promiſiſti; ut ei jugiter adhæreres; ut ubi Dominus eſt, illic ſis & tu miniſter ejus. Elegit te in amicum, &, (ut ita dixerim), cuſtodem corporis ſui; ut in conſpectu ejus illi ſemper miniſtres, ejusque in omnibus perficias voluntatem. Hoc enim promiſiſti. Si ergo receſſeris ab eo, cui te voviſti, ſi infidelis & voti contemptor inventus fueris, non te habebit de familia ſua ut prius antequam

tequam monachus fieres; sed certe fugitivum, infidelem, prævaricatorem, perjurum & mendacem. Monachus enim qui votum suum negat, Christum negat. Dicit enim beatus Hieronymus: Ego qui videor esse monachus, si propositum meum corrupero, Christum negavi. Vos autem prævaricatores, qui, ordine sacro contempto, de monachis facti estis canonici, vos, inquam, propositum vestrum non solum corrupistis; sed quod sceleratius est prorsus destruxistis. Nunc ergo aut vos Christum negastis; aut falsum est quod dicit Hieronymus. Sed quia falsum esse non potest, quod vir tantus edocuit; restat, vos Christi negatores esse, perjuros & infideles. Utinam vel sero tandem pœnitentiæ remedia subiretis, qui in tantis periculis constituti estis. Si Christum negavit, qui monachicum propositum violat, qui totum ordinem, omnes sanctos, Deumque debito fraudat, quid meretur? Si semper ardebit, qui professiones hominum injuste occupat, qua pœna dignus est, qui bona Deo & sanctis dicata, sibi usurpat? Si secundum traditionem ecclesiasticam mortaliter peccat, qui domum vel agrum alterius injuste ad usum suum vendicat; quanto crimine reus est, qui domum & possessiones Dei & sanctorum in mansio-

D nes

nes sæcularium commutat? Etsi ad restitutionem indebitæ ablatorum homo homini constringitur: quanto magis Deo & sancto Benedicto cœnobia auferentes ad restitutionem tenentur. Si peccatum non dimittitur, nisi ablatum restituatur: quando â reatu absolvi poterunt, qui habitationes servorum Dei in usus convertunt alienos? Cœnobia enim semel ablata, nunquam ad ordinem reducentur? Væ illis, qui hoc sibi testamentum condere non timuerunt, quod nulla vlla satisfactione poterint revocare. O monache, ô abba, qui votum vestrum Deo solenniter factum, revocatis, qui habitum sanctæ religionis abjicitis, qui cœnobia sancto Benedicto consecrata, in manus clericorum transfertis: quid accusati coram omnipotenti Deo respondebitis? Forsitan dicetis. Votum in melius commutavimus. Cui hoc persuadebitis? Certe nec Deo, nec hominibus sanis; quippe, qui voti differentíam non ignorant. Canonicum vivere bonum & sanctum est: si ad eum statum â Deo fuerit vocatus. Sin autem ad monasticæ perfectionis gradum vocatus fuerit, nunquam ei licebit ad canonicatum descendere. Nemo enim dubitat monachis inferiores esse canonicos. Dic mihi, quisquis es, qui monachorum pravitati cooperator existis; qui eos ab ordine

nine transfers; qui contra Deum & sanctum Benedictum causas iniquas defendis; qui apostasiæ eorum fautor & patronus haberis. Dic ergo. Quid tibi videtur? Licitum estne monachis in ordine sancto professis, habitum exuere, & canonicos sæculares fieri? Si licitum est, cur dispensationem Romani Pontificis tantis expensis, laboribus fatigis, importunisque precibus impetras? Licita enim dispensatione non indigent; Sin autem illicitum est, quis licitum faciet? Dispensatio? Vehementer dubito. Vtrum Papa in hac re dispensare possit, vel non possit: non est meum discutere: quem constat plenitudinem potestatis habere. Absit ergo â me; ut auctoritati summi Pontificis vel in minimo derogem. Vicarius enim Christi est, nec licet homini aliquid de illo judicare. Ergo ne tu securus es; si faciat ille quod posse videtur? Crede mihi, non es securus, quia causam translationis tuæ falsam narrasti, vicarium Christi fraudulenter decepisti; quia & narratio mendax, & supplicatio, (ne dicam extorsio), fuit oportuna. Denique bulla translationis tuæ diligenter & caute conscripta, te non absolvit ab ordine; nec votum aufert, nec religionem tollit, nec monachicum schema deponere consentit. Putas quod summus Pontifex

tuis peccatis conſcientiam ſuam velit involuere? Legito bullam attente: conſidera verba: intentionem diſpenſantis nota, & quod etiam poſt diſpenſationem monachus ſis coram Deo & Eccleſia invenies. Ego enim hujus translationis bullam & vidi & legi, in qua Papa conſentit, ut præbendas & beneficia monachi habeant; & nihilominínus præcipit, ut ſancto Benedicto, quod voverint, reddant. Habitum canonicatus illis concedit: ſed monachicum ſchema minime tollit. Ecce, quam ſecurus es, qui limites indulti transgrederis: qui pro veris falſa fingis: qui vicario Chriſti mentiris: qui bullas non minus extorques quam impetras. In his quæ ſunt de jure poſitivo, diſpenſatio licitum facit, quod alioquin non licuit: ſi cauſa rationabilis id expoſcat. Votum autem Deo factum, in lege divina reddere juberis: â quo Papa ſine neceſſitate te nunquam intendit abſolvere. Sed, oro, dic mihi, quæ eſt cauſa translationis tuæ? Reſpondebis forſitan, quod omnes ſic translati reſpondere ſolent. Cauſæ multæ ſunt: quæ ad hanc rem me neceſſario impulerunt. Quæ ergo ſunt? Paupertas cœnobii, incurſus vaſtantium, exactio Principum, malum regimen abbatum. Hæc ſunt cauſæ translationis noſtræ. Sed facile rumpitur rete aranea-

rum

rum ſanguine fictum; ſi quid gravitatis fuerit impoſitum. Vos autem, apoſtatæ, pro veris falſa narratis: & ſub figmento paupertatis vicarium Chriſti, immo vosmetipſos decipitis. Utinam, paupertas vera eſſet quam allegatis: vtinam, de terrena ſubſtantia, ut mendaciter fingitis minus haberetis. Quid paupertatem allegatis, qui divitias maximas poſſidetis? Quis neſciat ſtatum cœnobii ſancti Albani in temporalibus ante translationem fuiſſe abundantiſſimum? Quid dicam de Elvvangen, inſigni quondam cœnobio cujus divitiæ Principi potuiſſent ſufficere? Numquid monaſterium ſancti Burckardi propter paupertatem transferri potuit, quod multis divitiis ſemper abundavit? Numquid propter paupertatem cœnobium Cambergenſe ab ordine dimembrari debuit: quod in hodiernum diem omnia monaſteria illius provinciæ divitiis excedit? Quid dicam de Felſ. quid de Clingenmonſter, quid de Odenhem & Blidenſtat cœnobiis quantum ad mediocritatem pertinet abundantiſſimis? Numquid in eorum translatione paupertas veraciter potuit allegari? O prævaricatores ordinis veſtri & voti transgreſſores: creditis mendacia veſtra poſſe latere? Non ſunt nobis fallaciæ veſtræ abſconditæ; nec divitias, quas negatis, ignora-

 mus.

mus. Si pauperes essetis, quemadmodum fingitis; non alii duo, alii tria, alii quatuor millia florenorum & nonnulli amplius pro translatione vestra possetis exponere. Cur ergo paupertatem allegatis, qui pauperes non estis? Cur dicitis vos nihil habere, unde possitis monachi vivere, qui tantas pecuniarum summas ut canonici sitis potestis exponere? Denique, si paupertas cœnobiorum vos opprimit; quare reformationem non assumitis? Cur privatas contra regulam possessiones ad communem usum non redigitis? Dum enim unusquisque marsupium suum diligit, status communitatis cadit. Si autem secundum regulam quam professi estis sine proprio viveretis, Domino providente, omnibus abundaretis divitiis. Sed vos, neglectis spiritualibus, voluptati carnis operam impenditis; proptera ad egestatem temporalium rerum devenistis. Hæc dixerim in eos, qui propter contemptum spiritualium: etiam temporalium inopiam patiuntur. Illi vero, qui se ab ordine transtulerunt, si pauperes fuissent: in eo perseverassent. Multis enim expensis, sumptibus & propinis, opus est; quas pauperes nunquam potuissent exponere. Mentiuntur ergo, qui paupertatem in causam translationis assumunt. Quod vero gerras,

ras, bella & vastationes inimicorum in patrocinium dimembrationis suæ allegant: quam sit frivolum, vanum & insufficiens nemo prudens qui nesciat. Omnia enim quæ narrant, non minus canonicis, quam monachis, possunt esse infesta. Qui autem regimen abbatum vocant in causam, eorum culpæ non immerito adscribitur, quorum electionem malus rector cœnobio præficitur. Nec immerito. Quales monachi, talis abbas monachorum. Mali enim monachi bono abbati indigni censentur. Denique si abbas malus est, quomodo erit præpositus bonus? Alia vobis fuerant ab expertis quærenda remedia, quibus in ordine sine querela proficeretis. Sed occasionem quærit, qui vult ab amico recedere, causas fingit innumeras, qui se ab ordine cupit dimembrare. Jam debitis narrat oneratum cœnobium, jam hostilitatis mentitur incommodum, jam grave fingit dominium, jam ignaviam inculpat prælatorum. Omnia quærit, omnia fingit, omnia assumit; ut vel ordinem totum vituperet, vel locum pro regulari observantia inhabilem demonstret. Si transferatur, inquit, (beatissime pater), tale cœnobium in Ecclesiam sæcularem maxime cultus inde augetur divinus; faciet Principes Romanæ Ecclesiæ semper obno

xios, pacem in circuitu populis, & Christiani nominis maximum parabit honorem. O lingua dolosa, ô labium mendax, ô concinnator doli, ô fraudis inventor, ô minister iniquitatis; quam falsa, pro veris; quam mala, pro bonis, quam sacrilega narras pro sanctis. Reges & Principes monasteria ædificare consueverunt, non etiam destruere: quos mendaciter patronos tuæ perfidiæ non debueras allegare. Nam si laudem Dei quærunt, nunquam cœnobia transferri ab ordine sancto consentiunt. Sin autem utilitates suas velint attendere, plus de cœnobiis, quam de collegiatis Ecclesiis se norunt lucri accipere. Unde igitur tibi tam inaudita præsumptio, vt coram vicario Christi, rem gratam mentiaris Principibus, quam constat illis esse contrariam? Sic agis, sic vicarium Christi decipis, magister mali, machinator doli, inventor mendacii, auctor sceleris, iniquitatis artifex: qui fraude vivis, qui te impietate munis, qui religionem oppugnas, qui lucris inhias, qui voluptate pasceris: cui de scelere totum, de amore Dei nihil constat. Absit â fidelibus Principibus; ut monasteria sancto Benedicto auferant: quæ devoti quondam eorum progenitores illi construxerunt. Væ tibi, monache perverse, qui ordini tantam præsumis inferre contume-

me-

meliam; ut cœnobia destruas, quæ nec tu, nec parentes tui extruxistis. Væ tibi etjam, qui malis rebus patrocinium contra Deum & sanctos ejus præstas, qui te peccatis alienis involvis; qui linguam vendis, qui pro vili pretio indignationem Dei & omnium sanctorum incurris. Væ tibi, inquam, monachorum reproborum advocate, qui Deo facis injuriam, qui sanctos ejus opere scelerato derides, qui jus æquitatis abnegas, qui monachos ad sæculum redire verbis & factis cohortaris. O quid respondebis Omnipotenti Deo, quando omnium â te ratio tuorum operum exigetur, quando â sancto Benedicto velut ordinis sui destructor accusaberis? Quid tunc accusationi sanctorum objicies? Quid respondebis? Quomodo te excusabis? Quis orationem ad judicem districtum pro liberatione tui habiturus est? Quem advocatum tunc habere poteris, qui modo contra Deum pravorum advocatus es? Utinam saperes & intelligeres: Utinam novissima provideres: alienis peccatis te minime involveres. Sed avaritiæ facibus inflammatus, lucra hujus vitæ tantummodo cogitas, de futuris calamitatibus nihil omnino te sapere manifestas. Idcirco, sicut aves capiuntur laqueo; sic in peccatis tuis & eorum quos ab ordine apostatare fecisti,

 cum

cum non æſtimas, capieris. O quam duram ſententiam excipient, quorum conſilio monachi ſuum ordinem contempſerunt! Magnam in ſupplicationem utilitatem mentitus es, qui hoc ſolum intentis, ut honeſtatem ordinis turpiter evacuare poſſis. Siccine Dei cultus augetur? Hæccine eſt pax illa in circuitu promiſſa hominibus? Malos monachos nunquam bonos canonicos facies. Qui autem malos facit: quid meretur niſi mercedem malorum? Mali ſunt monachi, qui, ordine contempto, ad ſæculum revertuntur. Niſi enim mali & peccatores eſſent: ordinem ſanctum nequaquam deſererent. Nemo enim odit bonum, niſi malus: nemo recedit â ſancto propoſito quod vovit, niſi perverſus. Qui autem perverſis patronum ſe præbet in cauſis malis: ſe participem conſtituit peccatis alienis. Canonicum eſſe in Eccleſia Dei bonum & ſanctum eſt; ſed monachum pró amore Dei eſſe majoris perfectionis. Canonicos ad monachos tranſire tanquam ad altiorem gradum permittitur; ſed ad canonicos deſcendere monachus prohibetur. Nec diſpenſatio faciet licitum, quæ falſis narrationibus fuerit impetrata. Si adſit in ſupplicatione neceſſitas, in intentione ſupplicantis integritas, in uſu diſpenſationis honeſtas, au-

dacter

dacter dico, quod Papa cum monacho possit dispensare, ut fiat canonicus; sic tamen ut ab eo, quo Deo noscitur obligatus, sine necessitate non absolvatur. Certus sum etenim, quod summus Pontifex neminem sine evidenti utilitate communi, & necessitate manifesta, ab aliqua approbata religione intendit absolvere. Advocati autem apostatarum causas falsas narrant pro veris, necessitatem fingunt, utilitatem mentiuntur, honestatem prætendunt quam fugiunt. Radix & causa totius mali hujus, in sola voluptate & odio disciplinæ fundata est. Quando autem causa narrationis falsa est: dispensatio non liberat, sed damnat impetrantem. Summus Pontifex, auditis narrationibus supplicantium, caute respondere consuevit; si ita est, inquiens, ut narratur: fiat quod petitur: eo modo & forma qua sequitur. Respondet caute, indulget secrete, & sub certis limitibus dispensat. Sed monachi effrenati mox, ut bullas acceperint, sub constitutis in ea non manent limitibus: sed modum dispensationis transgrediuntur, non quid impetraverint; sed quid impetrare voluerint attendentes. O miseri, ô insensati, o infelices; quare vosmetipsos decipitis, cur animas vestras voluntariè perditis. Non absolvit vos dispensantis intentio ab eo, quod

sancto

ſancto Benedicto promiſiſtis. Vos autem plus uſurpatis vobis quam Papa conceſſit; immo totum aſſumitis ſine licentia: quod obtinere illicite concupiſtis. Verum eſt quod de quibusdam ê nobis dixit quidam adhuc ſuperſtes, cum ex commiſſione Apoſtolica illis habitum exuiſſet monaſticum. Et ſi, inquit, depoſuerim eis habitum; tamen ſecundum tenorem bullæ adhuc coram Deo monachi ſunt. Infelices apoſtatæ; quis liberabit vos de manu Dei viventis? Quis ab incuſatione ſancti Benedicti vos poterit defendere? Quid proderit vobis quod hic ſine impetitione canonici facti eſtis ex monachis: ſi in extremo judicio Dei vos cum reprobis deputari contingat? Enimvero, niſi translationem veſtram omnipotens arbiter approbet: niſi ſanctus Benedictus princeps monachorum conſentiat: nulla vos diſpenſatio excuſat. Translatio veſtra debitum finem non reſpicit, &, idcirco inexcuſabilis erit. Conſcientias veſtras interrogate, & qua intentione ab ordine receſſeritis, perpendite. Si amore Dei, ſi deſiderio patriæ cœleſtis, ſi propter ſalutem animarum; ſi ob profectum virtutum, & ſtatum vitæ ſanctioris habitum exuiſtis, approbabit Deus factum, quod feciſtis. Sed omnibus his intentio veſtra fuit contraria: idcirco translatio ab ordine merito cenſetur â voluntate Dei aliena

liena. Nam, ut ſine lege viveretis, abjeciſtis habitum: ſine obedientia, ſine humilitate, ſine paupertate vivere: prima fuit intentio veſtra. Non eſt timor Dei ante oculos veſtros; de animarum ſalute nihil cogitatis: de vita æterna nihil ſapitis: in ſola voluptate carnis ambulare concupiſcitis. Omnes cauſæ & rationes quas in ſupplicatione narraſtis, confictæ & falſæ ſunt: quomodo diſpenſatio legitima erit? Quomodo excuſabit vos ſummi Pontificis auctoritas: quam mendacio, fraude, dolo, & importunis precibus circumvenire non timuiſtis? Quid de vobis ſentiendum ſit; mores veſtri inſpecti declarabunt. Ait enim de lupis rapacibus in Evangelio Dominus: Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Nunquam veraciter apud vos mens in Deo læta conſpicitur: nunquam ſecura conſcientia eſſe poteſt: ſed ſemper de reatu ſuo anxia, ſemper turbulenta: quippe qui ad deſperationem incentorem habetis diabolum: cujus inſtinctu ab ordine receſſiſtis. Hinc eſt quod de amore Dei animarumque ſalute nihil eſtis ſolliciti: ſed terrenis vanitatibus & deſideriis carnalibus intenti: nihil minus quam vitam æternam cogitatis. Quo ſpiritu facta ſit in vobis iſta translatio: converſatio veſtra oſtendit. Nam qui ſpiritu Dei aguntur: carnem ſuam

cru-

crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis. Vos autem non ſic. Mox enim ut habitum religionis abjeciſtis, quaſi boves laſcivientes, a jugo ſubjectionis abſoluti, in omnem turpitudinem quaſi licenter vos mergitis, omnem honeſtatem abjicitis, cum vitiis pactum: cum virtutibus geritis bellum. Non eſt charitas Dei in cordibus veſtris, miſericordiam & pietatem contemnitis, diligitis vanitatem, & vani facti eſtis. Mali eſtis bonis omnibus, pejores monachis, peſſimi vobis. Non eſt translatio facta in melius, quæ aditum vitiis reſeravit. Amor Dei & odium fratris in eodem pectore non morantur. Vos autem transgreſſores voti, ordinis deſertores, honeſtatis inimici, adverſarii pietatis; ſi Deum diligitis, ſi boni eſtis, ſi religionem amatis; cur monachos oditis? Oditis autem eos maxime, qui in ordine perſeverant, unde excidiſtis, quoniam quos in ſua vocatione nunc fortiter ſtare conſpicitis, eorum contra vos in judicio teſtimonia formidatis. Stabunt ergo in diſtricto examine contra vos laturi teſtimonium; monachi omnes in ſancta converſatione perſeverantes, qui univerſas narrationes & cauſas apoſtaſiæ veſtræ hic jam fraudulentis palliatas ſermonibus, falſas & inanes ſuis operibus demonſtrabunt. Odio habetis or-

ordinis veſtri monachos, quia revera quales vos eſſe cognoſcitis: tales alios eſſe judicatis: & bonum quod in vobis non aſpicitis, etiam aliis invidetis. Non miramur cordis veſtri adverſum monachos inſaniam; cum eam injuriam & contumeliam cogitamus, quam Deo & ſancto legislatori veſtro intuliſtis! Qui enim Deum non diligit, qui votum illi ſolenniter factum infringit, qui habitum religionis abjicit, mirandum non eſt; ſi monachos ſervos ejus odit. Omnis namque apoſtata, ordinis ſui adverſarius & contemptor eſt. Sed oro, ſed hortor, ſed ſuadeo, omnes qui ordinem veſtram deſeruiſtis, derelinquite furorem, mitigate rabiem, quieſcite ſævire in monachos; ne quos odio nunc perſequimini, in judicio contra vos teſtes habeatis & judices. Agite pœnitentiam ſuper hac impietate veſtra, dum tempus habetis; ne mors feſtina vos rapiat imparatos. Nolite, obſecro, cornua malignitatis contra ſanctum Benedictum erigere; nolite veſtris translationibus ordinem ejus venerandum velle deſtruere: nolite pœnitentiæ oportunitatem contemnere; ſi ad vitam æternam cupitis pervenire. Vos nullum ſancto Benedicto conſtruxiſtis cœnobium, oro & exhortor, ne ab aliis illi condita in uſus ſæcularium transferatis.

Me-

Mementote, quam brevis ſit vita præſens, quam certa mors, quam diſtrictus judex, & nolite cervicibus veſtris tam grave ſacrilegii onus imponere, quod nulla unquam ſatisfactione digne poteritis reſtituere. Nolite ſanctum Benedictum vobis concitare adverſarium; ſi amicitiam aliorum ſanctorum cupitis invenire. Vno enim offenſo, cæterorum nullus amicus erit. Conſiderate finem illorum, qui ſe dudum ab ordine ſancto tranſtulerunt, & de veſtro ſimiliter metuite. Vbi ſunt abbates & monachi, qui olim ab ordine receſſerunt, & monaſteria ſancti patris Benedicti in manus ſæcularium tradiderunt? Omnes aut mortui ſunt, aut brevi morientur. Vos etiam, qui adhuc vivitis, qui præcedentium exemplo ab ordine receſſiſtis, cum non putatis, ad illos ibitis, quorum imitatores eſtis. Utinam alterius periculo veſtrum timeretis, & dum tempus eſt, pœnitentiam, ex toto corde aſſumeretis. Audivi â multis, quanta mentis amaritudine, in mortis articulo plerique ordinis transgreſſores conſtricti fuerint, qui de monachis canonici facti fuerunt; vel etiam qui hujusmodi translationum auctores extiterunt. De nullo enim peccato ſe adeo dolere dicebant, quam de illo, quod ſe in translationem ordinis conſenſum diſſe

diſſe noverant, vel auxilium. Si bona eſt monaſteriorum ab ordine translatio, quare factam morituri doluerunt? Sin autem mala eſt; quare vos eam facitis & aſſumitis? Meminerint omnes, qui cœnobia monachorum occupant, quam duro notentur anathemate á beato Papa Gregorio, qui res monaſteriorum Deo conſecratas, in alienos uſus convertere non verentur. Sit eis in exemplum Thietgaudus Treverorum quondam archiepiſcopus: qui cum cœnobium ſancti Andreæ in manſionem, ab Adriano Papa in urbe Roma ſuſcepiſſet, ab eodem Apoſtolo & ſancto Gregorio, in viſu tertio monitus, ne habitacula monachorum diutius occuparet; cum inde recedere juſſus diſſimularet, cum omnibus ſuis dura morte interiit. Si cœnobia monachorum occupantes, coram Deo ſecuri ſint, eorum conſcientiæ relinquimus. Homo, qui hominis alterius bona ſine voluntate ipſius poſſidet, ad reſtitutionem tenetur, qui bona ſancti alicujus contra ejus voluntatem occupat, quid mereatur ipſe conſideret. Longo jam ſatis ſermone in transgreſſores ordinis noſtri uſi ſumus; ad ea quæ reſtant nunc veniamus.

E Quem-

Quemadmodum hominibus dimembrationis monachorum apostatantium obviandum sit.

CAPUT V.

QUamquam & animus & ipsa necessitas contra destructores ordinis nostri copiam offerant invehendi; tamen cum præsentes non sint, qui exhortationibus ad pœnitentiam revocenrur; satis in eos dictum existimo. Insensati sunt enim, quicunque ordinis sui honorem tam nefarie opprimunt; quibus non verbis tantum, sed operibus censeo resistendum. Nam qui Deum non timent, nostris cohortationibus minime acquiescent. Eya nunc, reverendissimi patres, qui ad decorem ordinis nostri capitulariter convenistis, qui pro instauratione ejus laboratis, ad mentem reducite pristinum illius statum, & in quantam sit devolutus calamitatem hoc tempore considerate. Ecce, de manibus sancti Benedicti cœnobia rapiuntur; ordo noster ab inimicis Dei in circuitu destruitur; ad sæculum monachi revertuntur; religionem nostram lacerant impii: bonis nostris donantur alieni. Quid loquar de bellis intestinis: quid referam de malis civilibus? Mirum non est, (patres attendite), si

ſi foris confundimur: quia â noſtris intus laceramur. Abbates noſtri contra diſciplinam calcitrant, unitatem ordinis lacerant, ſtatuta capitulorum negligunt, viſitationes ſpernunt, cenſuras veſtras, (ô patres), contemnunt. Hos niſi quantocius ad obſervantiam regularem ſtudeatis reducere, non diu ſub ordine poteritis retinere. Quid ergo diſſimulatis? Quouſque dormitis? Quando evigilabitis? Quando pro hæreditate ſancti Benedicti pugnabitis? O patres, patres, armate vos zelo Dei, ordinis & diſciplinæ, quia tempus eſt: pugnate, pro legitimis veſtris, jura ſanctitatis defendite, contra translationes ordinis viriliter ſtate. Ecce, jam ab ordine noſtro in ſola provincia Moguntina ſex monaſteria noſtris temporibus translata ſunt, & niſi aliter vigilemus graviora damna indies patiemur. Sic nobis diſſimulantibus, (ne dicam torpentibus), ordo paulatim minuitur: quouſque tandem ex toto diſſipetur. Cur tantis periculis non obviamus? An pereuntibus cæteris; nos de ſecuritate ſapienter confidimus? Nonne veraciter dixit poeta: *Tua res agitur paries cum proximus ardet?* Illis heri, nobis ſimile cras imminebat periculum. Unusquiſque veſtrum, (non dubito), monaſterium ſuum diligit, & nullatenus conſentiret ab

 or-

ordine illud transferri: adeo, ut non ſolum præſentem, ſed etiam futuram ejus felicitatem, in annos æternos cupiat dilatari. Quare ergo non defenditis, communiter, quod ſingulariter timetis amittere? Vereor, patres, ne, in hac diſſimulatione peſſima, noſtra tenacitas arguatur. Diligimus nummum, & amittimus cœnobium. Metuimus paucas expenſas, & perdimus latas manſiones. Pecuniam modicam non volumus exponere, & abundantiſſima cœnobia patimur ab ordine ad exteros tranſire. Utilitati communi privata commoda præponimus, & honorem ordinis conſervare non curamus. Multa dicimus, multa pro utili defenſione ordinis concludimus; ſed exponere denarios omnes formidamus. O zelus debilis, quem tenacitas inutilem facit. Si pecuniam pro fratribus noſtris non tribuimus, quando vitam exponemus? Si pro conſervatione ordinis expenſas pauculas non conferimus: quando corpora tribuemus? Qui in modico tenax eſt: quando liberalis in magno erit? Ad vos nunc loquar patres, qui ordini ſubvenire in tantis periculis conſtituto diſſimulatis. Beatus Benedictus ex pauperibus vos divites fecit: jam â vobis elemoſynam petit, & (pro pudor) non accipit! Ecce, quam multi reperiuntur ê no-

nobis, (quod venia dixerim), qui ſubſtantiam levibus partiuntur perſonis: avibus, canibuſque convivia parant: parentes & cognatos ſuos de bonis monaſterii ditant: Reliqua in vanis voluptuoſisque commeſſationibus dilapidant. Pauci ſunt, qui deſolationem ordinis noſtri doleant, pauciores de remedio cogitant, pauciſſimi auxilia ſubminiſtrant. Siccine ordo ſacer Benedicti quondam inter omnes excellentiſſimus: ab hoſtium incurſione defenditur? Evigilate patres, quando vigilantia prodeſt; ne vos ſero dormitaſſe pœniteat. Intueamini ordinum aliorum profeſſores, quam ſollicite, quam zeloſe, quam conſtanter, jura, privilegia, cœnobia religionis ſuæ defendant: non parcentes expenſis: neque laboribus, neque contributionibus: ut ordines ſuos in vigore conſervent. Numquid illis inferiores eſtis? Numquid mendicantibus pauperiores? Si numerum cœnobiorum ordinis conſiderare libeat, plures ſumus: ſi ſubſtantiam rerum temporalium ditiores: ſi vim & auctoritatem indubie præſtantiores. Quid nobis deficit: (præter zelum & conſtantiam) quod illis adſit? Cur ergo hæſitamus? Cur inerti otio langueſcimus? Quare pro defenſione ordinis noſtri non vigilamus? Neſcitis, (o patres), quoniam

vigilantibus jura ſubveniunt? Non eſt bona patientia, qua Dei honor negligitur: cultus illi debitus minuitur: integritas ordinis ſancti violatur. Quid dicam? Doletis jam translata cœnobia: & tamen non aſſumitis ſervare transferenda. Anteponitis privata communibus: idcirco zelus veſter parum fructificat. Unusquiſque noſtrum, ut video, ſe tutum exiſtimat, ſi ardente domus proximi, ſuus non illico paries incaleſcat. Sed ô fatuitas: ſed ô merito vituperanda ſtultitia! Qui tot involutus periculis de ſecuritate ſua modo erigitur: poſt paululum lapſus, ſe plangere cogetur. Nos ergo, patres, ſi domus noſtras ab incendio illæſas ſervare cupimus: igni cum aqua dum longe diſtat, occurramus. Nam ſi flamma uſque ad vicina tranſire permittitur: de remedio nimis tarde cogitatur. Hinc poeta dicit. *Principiis obſta, ſero medicina paratur: dum mala per longas convaluere moras.* Pericula diſſimulata ex tempore roborantur: & quod in principio curam facilem recipit: paulatim incurabile efficitur vulnus. Simul attendite, ne modo neglectus error in immenſum ſucceſſu temporis creſcat: quando nullus invenitur, qui ſe pro ordine conſtanter opponat. Qui ſi dixeritis dimembrationis auctoribus litem ſemper fuiſſe

op-

oppoſitam, eosque nihilominus prævaluiſſe: illud Virgilianum reſpondeo: quoniam tarde venêre bubulci. Poſt firmamentum litterarum: lata non facile revocatur ſententia. Nam ſi Pilatus quod ſemel ſcripſit immutare, non voluit: quomodo ſummus Pontifex vicarius Chriſti ſemel decretum revocabit? Facilius impeditur ſententia: quam revocetur. Jus autem ſuum qui negligit: adverſario concedit. Vigilandum eſt omnibus in cauſa quæ omnes tangit: quia quod ab uno eripitur: omnibus ablatum judicatur. Quotiescunque monaſterium ab ordine noſtro rapitur, hæreditas noſtra communis in parte diſſipatur. Si quis domum vel agrum tuum occupare tentaverit, coram judice mox illum accuſas, inhibitionem mox poſtulas: & donec vincas adverſarium â lite non ceſſas. Cur ergo nos omnes non facimus in cauſis ordinis publicis: quod quilibet facit in privatis? Numquid impoſſibile erit multis: quod facit unus: Niſi forſitan, ubi multitudo ibi ſit & confuſio: vt quod diverſis committitur: negligentius conſervetur. Libenter enim ampleĉtimur, quod ſibi proximus eſſe quilibet jubetur. Sed dum, contraĉto undique corpore, quaſi ericius in nobis noſtra revolventes curam ordinis abjicimus: capti tandem venato-

rum insidiis, de remedio fugæ sero cogitamus. Vos jam igitur, patres reverendi, ea, qua decet benevolentia moneo; qua possum attentione requiro: ordini vestro prope labenti succurite, & his dimembrationibus quantocius obviate. Nolite pecuniam necessitatibus tantis præponere: nolite denarios plusquam ordinem amare. Turpis est divitiarum custodia, qua non juvatur in necessitate respublica. Quid proderit vobis auri insatiabilis cupido; si ordinis vestri tam sancti, tam venerandi, tam gloriosi prævaleat desolatio? Si antecessores nostri non majori cura quam nos vigilassent pro ordine: dudum in multis cœnobiis nomen religionis nostræ defecisset. Imitemur ergo eorum constantiam: quorum suscepimus hæreditatem. Si Deum diligimus, si honorem ordinis amamus: si conservare illum cupimus: de remedio in tempore cogitemus. Conferamus ad conservationem ordinis pauca: ut mereamur multa recipere: expendamus partem: ut possimus totum conservare: offeramus vilia ut preciosa valeamus acquirere: demus terrena: ut cœlestia queamus possidere. Impendamus pecuniam: impendamus & orationem: quoniam illa homo, hac Deus placatur. Quicquid habemus ad jus sancti patris nostri Benedicti

per-

pertinet: cui pro conservatione ordinis, dum aliquid impendimus: non nostra damus, sed sua illi reddimus. Enimvero non solum pro animabus nobis commissis illi sumus obnoxii: sed etiam pro substantia monasterii ad rationem obligati. Nunquam autem tutior de censu ratio redditur: quam si pecunia in causis Domini opportune exponatur. Si autem pecuniis in necessitate Domini parcitur: de infidelitate famuli suspicio generatur. In exordio hujus capituli titulum de modo resistendi dimembrationibus pravorum præscripsimus: quem ne intactum præterisse videamur, breviter explicemus. Et quamvis ad me non pertineat ista tractatio: tamen cum sim ejusdem ordinis vestri alumnus & amator capituli: non erit, (ut reor), vobis onerosa avisatio discipuli. Vestrum est, ô patres, verum â falso discernere: mihi sufficiat quod sentio explanasse. Modus autem obviandi his monachorum præsumptionibus facile discitur: si ab exemplo in praxin convertatur. Videte ordines cæteros: & ex eorum diligentia quid vobis faciendum sit, agnoscetis. De suis procuratores in urbe Romana constituunt: qui malorum principiis viriliter obsistunt: & nihil contra ordinem suum convalescere permittunt. Et, vos patres,

nisi simile feceritis: graviora damna in posterum sentietis. Si ergo fieri potest: si placet, eligatur aliquis ex ordine, vir zelosus, devotus, doctus & expertus: qui non minus favore quam zelo pugnet: qui publicis commoda sua non præferat: qui labores non fugiat: qui contra commissionem sibi faciendam nihil sua temeritate attemperet: qui procurator ordinis constitutus in urbe pro eodem semper sollicite invigilet. Credo, si talis haberetur: multa pericula ordinis præveniret. Maxima enim providentia est: si procurator in urbe falsa & ficta denunciare coram Papa potuerit: quæ perversi monachi pro dimembratione sua ut vera mentiuntur. Et hoc non magnæ difficultatis opus est. Omnes enim causæ quas allegant: formidine & mendacio plenæ sunt. Vicarius autem Christi, (qui magis importunitate, quam favore translationes monachorum concedit), cum allegationes eorum diligentia procuratoris nostri repulsas perspexerit: gaudebit se occasionem invenisse negandi: quod invitus concedit. Nam & ipse judicium Domini sui pertimescit. Si ergo vigilaremus: defensorem ordinis nostri illum haberemus & advocatum. Sola negligentia nostra arguitur: sola parcitas damnatur.

Con-

Contra eos qui bona monasteriorum inutiliter consumunt, & ordini vel in modico subvenire contemnunt.

CAPUT VI.

SEd libet jam impetum verborum in eos vertere: qui ordini sancto in tantis necessitatibus nec in modico dignantur subvenire. Isti sunt abbates mundani, inutiles, voluptatibus dediti, qui, (ut verbis Baptistæ Carmelitæ Mantuani vtar); Neglecto superum cultu, spretoque tonantis imperio, Baccho indulgent, Venerique ministrant. Sacra ferunt auro: nummis altaria condunt: auro vina libant, auro laquearia fulgent. Scorta tegunt gemmis, canibus convivia ponunt, exuviis inopum culti, ditesque rapinis, successu elati, superos, acherontaque rident. Nulla eis de animarum salute cura est: amor Dei nullus: nulla reverentia sanctorum: exercitatio nulla virtutum. Hi sunt abbates capitulo vestro rebelles: qui statuta negligunt, sanctiones spernunt: regulam contemnunt. Ex abjectis magnificati sunt: sed honorantem se ordinem impie contempserunt. Sanctus Benedictus, te, ô abba ingrate, sublimavit: divitem te fecit: monachum susce-

ſuſcepit: fratrum ſuorum paſtorem conſtituit. Quare ergo non recognoſcis munificentiam legislatoris tui? Quare vicem non rependis beneficiis ejus? Quid habes, quod de regula ejus non accepiſti? Quis tibi commiſſum dotavit cœnobium? Nonne devotio Principum: & elemoſynæ fidelium populorum? Cur ergo beneficiis tantis ingratus es? Ecce nihil minus quam obſervantiam regularem cogitas: diſciplinam reſpuis: Deum ſpernis, ejus præcepta contemnis: & de ſecuritate præſumis. Ecce, in avibus cœli contra regulam ludis: Ecce, in canibus immunditiæ contra legem clericorum venaris: ecce, in voluptatibus carnis contra honeſtatem delectaris: ecce, quod turpiſſimum eſt contempto caſtitatis juramento: cum meretricibus & lenonibus ſubſtantiam ſancti Benedicti conſumis. Triginta vel quadraginta nummos auri: in balneo non times exponere: ſancto Benedicto vel unum renuis offerre. Mentior, ſi non novi abbates, qui plus quam quinquaginta florenos in termis conſumpſerunt: ê quibus nonnulli primi ſunt, qui ſubſidiis capituli reſiſtunt. Alii etiam ex his, qui obſervantiales dici volunt: ſecreti & quietis impatientes, diu in cœnobio non valentes conſiſtere: omnem æſtimant occaſionem idoneam: qua poſſunt

cum

cum magnis expensis hinc inde transmigrare. Quid dicam de structuris & curiosis & superfluis: quæ non minus reprehensioni quam expensis obnoxiæ sunt. Picturis ornantur parietes: auro pinnacula fulgent: monimentis fenestræ notantur: clamant ad januam pauperes: ordo sacer angustiatus petit auxilium: & nullus dignatur subvenire. O abba, minister voluptatis, cultor vanitatis, pietatis inimice, qui substantiam monasterii turpiter effundis, qui auro vina libas, qui ordini tuo subsidium negas, quemadmodum sancto Benedicto rationem villicationis tuæ redditurus es. Si dives epulo in inferno sepultus est; qui Lazaro de suo propter Deum auxilium non contulit: quo sepelietur abbas, qui aliena suo Domino negavit? Si semper ardebit, qui de suo non facit elemosynam: quid meretur abbas, qui fecerit rapinam? Quid habes, ô abba, quod non accepisti? Omnia enim quæ possides, ad jus sancti Benedicti pertinent. Morale autem est omnibus: ut, qui vivit justitiæ subsidio; nulli quod justum est audeat denegare. Definitio justitiæ est: reddere unicuique quod sibi jure debetur. Nos autem in cœnobio constituti, nihil habemus proprium: sed sub bona fide possidemus alienum. Alienum autem restitutioni censetur obnoxium.

xium. Omnia enim quæ ad monachorum ſuſtentationem Principes ac fideles populi cœnobiis contulerunt: ſancto Benedicto tradidiſſe memorantur. Si ergo ſubſtantiam ejus diſſipaveris: ſi quod ſuum eſt illi reddere contempſeris: duplici damnationi ſubjacebis: quippe qui de infidelitate ſacrilegus, de negata fide judicaberis criminoſus. Redde igitur unicuique, quod ſuum eſt: & tibi ne uſurpaveris, quod tuum non eſt. Da legislatori tuo, quod jure poſtulat: da ordini ejus auxilium, quo ſubſiſtat. Quare non impendis religioni tuæ debita ſubſidia? Quare non reddis illi partem: qui tibi contulit totum? Cur illi negas modicum, â quo multum recepiſti? Numquid cœnobii tui paupertatem allegare poteris: qui tam multa turpiter conſumis? Pudet me dicere, quod facere abbates multi non verentur: quod voluptatibus carnis non tam ſubmerſi, quam furioſi: nihil honeſtatis monaſticæ cuſtodiunt: nihil turpitudinis mundanæ omittunt. Omnia ſibi licere exiſtimant: qui non quod deceat, ſed quod libeat, explorant. Ecce, ille monaſticam abhorrens quietem: vagis diſcurſibus in mundo quærit ſolatium: iſte ſecreti regularis impatiens, pompoſus procedit in publicum: alter diſciplinam honeſtatis vituperans, tota die levibus per-

personis conviva ebriosus assidet: hic mansuetudinem sanctorum contemnens, se litigantium causis immiscet, ad tabulam ludens alius residet: alius ad tympanum stolidus saltat. Quid non præsumunt abbates ambitiosi? Quid voluptatis transeunt intentatum? Cœnanti famulorum curvantur genua: transeunti Ecclesiarum sternuntur tapetia; progredientem in publicum, servorum ingens sequitur copia. Invenies, (non mentior), abbatem inter eos etiam, qui reformationis nomine gloriantur, cujus tanta sit ambitio ut Episcopo non velit dici inferior; qui ad mensam cum tanto apparatu residet: ut cuilibet Principi copia vasorum, cibi potusque varietas, ac ministrantium multitudo possit sufficere. Denique, si procedenti per civitatem huic dederis obviam; tanta famulorum multitudine vallatum cerneres; ut non abbatem sed archiepiscopum transire putares. Si pauperes se non fingerent, sed essent: in tanta solennitate vanitatis minime effluerent. Certus enim sum, quod prædam sequitur ista turba non hominem. De pauperibus prædam invenire quis optet? O abba, pastor fugitive, dispensator bonorum Domini tui ingrate & infidelis, qui substantiam monasterii tam inutiliter expendis, qui voluptuose & turpiter

piter vivis, quis in extremo examine auxiliabitur tui? Quem rationis reddendæ procuratorem constitues? Ecce, bona sancti Benedicti in voluptate consumis, parentibus tuis inde subvenis: turpibus hominibus munera largiris: adulatoribus tuis dona dividis: ingluviei & ebrietati, die noctuque inservis. Tu pinguissima terræ comedis, optimaque vina bibis; monachi pauperes in egestate vivunt, fratres humiles panem doloris edunt, oves tibi commissæ vilibus pascuntur. O pastor vane, qui gregem dominicum negligis, qui necessitates fratrum tuorum contemnis, memento, cui rationem redditurus sis, reminiscere, quam horrendum sit incidere in manus Dei viventis, qui personam hominis non respicit, qui unicuique secundum opera sua mercedem rependit. Sed, audi consilium meum, & age pœnitentiam, & peccata tua elemosynis redime, immo debiti redditione absolve: quatenus apud internum judicem misericordiam merearis invenire. Depone supercilia, fastum abjice, vanitatem derelinque. Esto abbas fratrum tuorum secundum regulam, esto pastor sollicitudine, pater charitate. Pasce illos verbo, pasce exemplo, pasce alimento, quorum si vnum omiseris, pastor inutilis eris. Nam sine spiritualibus ad æter-

nam

nam ſine ſpiritualibus ad æternam ſalutem temporalia nihil faciunt: ſine auxilio temporalium, ſpiritualia in hac vita diu non ſubſiſtunt. Si ergo bonus vis eſſe paſtor: utriuſque paſtionis curam ſpiritualis videlicet & corporalis tibi noveris eſſe impoſitam. Debiti dixeram redditionem peccata tua ſolvenda. Cujus debiti? Illius videlicet quo ſancto Benedicto cenſeris obligatus. Quod eſt illud? Id totum quod habes. Ab eo enim habes quod monachus es, ab eo quod abbas, ab eo quod locuples. Nunc itaque is a quo omnia hæc habes ad januam tuam pulſat: pro neceſſitate ordinis ſui auxilium poſtulat: minima pro maximis quæ tibi commiſit recipere deſiderat. Cur bona ſua illi denegas: cur tibi credita dum exigeris non ilico reſignas? Scriptura divina præcipiens dicit: Si videris nudum operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris. Ecce, nudus ordo tuus, ecce lacera clamat religio tua, elemoſynam petit, ſuum repetit, auxilium quærit. Si ulla in te ſunt viſcera pietatis: ſi ulla præcordia dulcedinis: ſi ulla tui ordinis dilectio: ſi amor Dei ullus: carnem tuam ne deſpicias: tantam neceſſitudinem publicam ne contemnas. Honora eum, qui te prius honoravit: da illi elemoſynam, qui te ſublimavit: largire modicum illi, qui

F te

te in multis divitem fecit. Quantumcunque illi dederis non minuitur tibi quicquam; si bonam tantummodo adhibeas voluntatem. Modicum dabis & multum recipies: terrena largiter tribues, & cœlestia sperabis. Nec te lateat quoniam, (ut vulgo dicitur,) quicquid honori subtrahitur, turpidini reservatur. Dicit enim sententiator juris. Hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus: Hoc caret reatu criminis, qui avaritiam proponit ordini pietatis. Sed quid frustra nitimur? Non habet locum in cordibus pravis sermo pietatis. Qui verba Dei despiciunt: quid mirum si nostra contemnunt? Multa licet eloquar: multa dicam: egregia suadeam: verbis ad contribuendum ordini rebelles nunquam inclinavero. Enimvero, nisi auctoritas vestra, ô Domini præsidentes, interveniat: monentis sermo in vanum laborat. Ad officium igitur vestrum pertinet rebelles flectere, vobis committitur inobedientes humiliare, nostrum est, vestris sanctionibus humiliter obtemperare. Si ergo cupitis ordinem nostrum â pravorum incursu defendere, curate in primis abbates rebelles ad obedientiam revocare: quia nisi ordinis instauretur unanimitas: facile prævalebit adversariorum impietas. Ait namque in Evangelio Dominus: Omne

re-

nostrorum contemptus nascitur: auctoritas capituli despicitur: hæreditas ordinis undique vastatur. In vos hæc ferenda sunt, ô patres, qui rebelles in principio domare negligitis. Considerate, quid paritura sit tandem ista dissimulatio: & si ordinem vestrum diligitis, de remedio quantocius cogitate. Debile corpus est & dissolutioni proximum, quod solatio membrorum suorum destituitur. Ecce, de centum vigintiseptem abbatibus quam paucos cernitis in præsenti capitulo, qui omnes interesse debuerant ex statuto. Ubi sunt reliqui? Ubi omnium procuratores absentium? Pauci ad necessitatem ordinis contribuerunt, statuta ordinis servant pauciores: ad capitulum paucissimi convenerunt. Ubi sunt litteræ excusatoriæ illorum, qui procuratores non miserunt? Ubi expensæ duplices rebellium? Quis absentium & rebellium pœnam dupli, in multis annis unquam compulsus est solvere? Quid prosunt nobis statuta: quid jura: quid privilegia summorum pontificum juvant: si in tempore necessitatis non practicantur? Ecce, Benedictus, Papa XII. nobis opportune in omnibus providit: dum adversum contumaces & rebelles censurarum frena imponenda promulgavit. Quid ergo moramur? Quare contra inobedien-

tes concessa nobis remedia non practicamus? Vere, patres, non est laudabilis ista quam facimus dissimulatio nostra. Paucorum enim dissimulata rebellio: multis reluctandi erit occasio; Si autem per disciplinam paucitas ad obedientiam compellitur, audacia multitudinis timore coercetur. Omne regnum in seipso divisum desolabitur: & omnis religio â seipsa dissentiens paulatim dissipatur. Non est venusta species ordinis: vbi tumultuat confusio unitatis. Prima enim in omni republica desolationis via est: inobedientia subditorum. Si ergo, (patres venerandi), capitulum provinciale continuare cupitis: si dimembrationibus monachorum obviare vultis: si denique ordinem vestrum ab inimicorum manibus defendere optatis: curate in primis ad obedientiam revocare contumaces: ne quod foris per industriam acquiritis: intus per divisionem subditorum amittatis. Quod quidem in primis suavissimis exhortationibus temperandum est: quas si obdurata cervice contempserint: durioribus sunt increpationibus feriendi. Si vero nec blanda curaverint, nec aspera; jam contra eos censura promulgatur ecclesiastica. Stulti enim cohortationibus non emendantur; sed elati fiunt. In his tamen modus habendus est &

ne-

regnum in ſeipſo diviſum deſolabitur: & domus ſupra domum cadet. Sola diviſio, confundit ordinem.

Quemadmodum ſint cogendi ad ſubveniendum ordini abbates inobedientes & rebelles.

CAPUT VII.

SI deſit judicibus auctoritas coercendi rebelles, fruſtra legislatio fiet. Semper enim nitimur in vetitum, & niſi coacti præceptis reluctamur. Nam ubi non eſt metus poteſtatis, conditio juris cito contemnitur. Conſervatio ergo legis, timor eſt poteſtatis. Ubi autem remiſſio poteſtatis diſſimulat; vigor juris vacillat. Conſtitutio enim quantumlibet ſancta vel neceſſaria, oblivionem cito rapitur; ſi deſit auctoritas, qua contemptus puniatur. Tolle poteſtatem, & aliud non erit reſpublica, quam plena ſeditionis confuſio. Ruſtica enim feritas, ratione non ducitur, manſuetudine non ſedatur. Inter noſtrates quoque, (Deus emendet!) multi ſunt abbates & monachi, ruſticis graſſiores, beſtiis immitiores, qui ad obſervantiam mandatorum Dei & regulæ manſuetudine non flectuntur: exhortationibus quantumlibet ſanctis nunquam perſuadentur.

 His

His si auctoritas præsidentium non obviaverit, nulla unquam obedientia capituli ducerentur. Ob eam causam summi pontifices, hujus sacratissimi provincialis capituli fundatores, multa nobis opportuna statuerunt remedia; quibus ad subventionem ordinis subjectis capitulo abbates possimus compellere. Habemus auctoritatem, de potestate hæsitamus. Et quid valet auctoritas, sine potestate? Si vultis, ornatissimi patres, ut apertius dicam, quid de potestate auctoritatis figurare voluerim, dabitis veniam, si pusillanimitatem vestram, (ne dicam negligentiam), notavero. Ecce, centum viginti septem abbatias sub nostro capitulo provinciali constitutas agnovimus: sed non ab omnibus subsidia contributionis debitæ accipimus. Quare hoc? Auctoritatem exigendi recepimus; sed potestatem non exercemus. Sponte oblata recipimus: inobedientes cogere formidamus. Certus sum etenim, quod multi abbates nostræ provinciæ ad subventionem ordinis nihil contribuunt: immo si requirantur, quasi ex præscriptione contradicunt. Quid est quod facimus? Quare tam diu dissimulamus? Sponte currenti adhibemus calcaria: jacenti, immo recalcitrantri, nec verbera quidem apponimus. Hinc statutorum

no-

necessaria discretio: sine quibus nulla unquam mitigatur rebellio. Satius est enim oves habere debiles, quam nullas. Sed quis tam idoneus: ut discretionem ubique custodiat? Difficile est modum omnibus adhibere factis. Oportet autem eum, qui animas infirmas curare vult, & severum esse & pium, & velut ex utroque quodam medio temperatum; ut nec severitas sit nimia, nec pietas remissa. Nam alterum frangit: alterum resolvit. Modus autem coercendi rebelles & contumaces ille pulcherrimus est, quem longa experientia seniorum commendat.

De celebrando capitulo provinciali.

CAPVT VIII.

Convenientibus nobis in unum, (præstantissimi patres,) quod celebratio capituli provincialis requirat, sollerter indagemus. Maxima enim vis stabilitatis nostræ in ipso ponitur: si rite celebretur. Nam unicum ordinis nostri fortalicium est, sine quo tota confunderetur religio nostra; sicut apparet in eis, qui in multis annis nulla celebraverunt capitula. Capitulum enim est conservatio ordinis, incre-

mentum disciplinæ regularis, adunatio unitatis. In eo namque moribus datur integritas, mentibus augetur puritas, vitæ regularis instauratur æqualitas. Sed ad illud quod requiritur: ut rite celebretur? Audi, quid celebratio ejus sincera expostulet? Requirit ergo zelum, requirit scientiam, requirit pietatem. Sine his tribus: nihil valet celebratio capituli. Nam si desit zelus: quis corripiet delinquentes? Si desit scientia: quem fructum euselia pariet nimia. Rursum si desit pietas, nec zelus amorem recipit; nec scientia disciplinam. Ad omnia enim pietas valet. Zelus acuit, scientia dirigit, fructum pietas producit. Sine zelo scientia manet frigida: sine pietate infructuosa. Item zelus sine scientia erit nimius & indiscretus: sine pietate odiosus. Sed pietas ad omnia valet: quamvis sine zelo & scientia ad animarum regimen non sufficiat. Placet enim cunctis: solis proficit semota humilibus. Summa igitur celebrandi capituli, in dispensatione præsidentium consistit, quæ viros zelosos, doctos, & mansuetos requirit. Nam si remissi: si imperiti: si crudeles & impii fuerint: quomodo tunc ad pietatem alios reformabunt. Si is, qui sedet, crimina vindicaturus, admittit: quos sui similes emendabit? Ad vos itaque patres,

tres,

tres, hæc culpa referenda est, si abbates deformatos & vitiosos ad præsidentiam elegeritis. Maxima igitur sollicitudine curate, ut tales ad præsidendum capitulo deputetis, quos irreprehensibilis vita commendet, zelus sanctæ religionis exacuet, eruditio scientiæ salutaris distemperet. Oportet enim præsidentem aliorum, virum esse moribus integrum, conversatione maturum, zelo fervidum, scientia scripturarum instructum, mansuetudine decorum. Hic talis nobis, ô patres, merito præferendus est, cujus vita exemplum, doctrina virtutis præbeat incrementum. Si tales fuerint præsidentes capituli, ad obedientiam facile reducentur eidem subjecti. Erunt enim ad præsidendum idonei, qui verbo possint instruere dociles, exemplo rudes, auctoritate contumaces. His etenim modis rite celebrabitur capitulum, animæ quoque ædificabuntur subditorum. Cætera quæ præsidentes reddant idoneos, hac vice mihi non licet describere; quoniam quales esse oporteat, neminem ex eis credo ignorare. Ad vos igitur, ô patres, denuo convertor, qui pro celebrando capitulo, in hunc locum convenistis, vos alloquor, vos exhortor, ut intentionem vestram ad instaurationem ordinis dirigatis, & quare sit institutum capitulum

 solli-

sollicita mente cogitetis. Vultis nosse, quare sint instituta capitula? Decreta summorum pontificum requirite, & causam institutionis eorum cognoscetis. Verum, ne aut pigritia, aut occupatio intellectum hujus rei præpediat; causam erectionis capituli breviter explicabo. Causa ergo provincialis capituli: conservatio est regularis instituti. Videntes enim romani pontifices & generalium consiliorum præsidentes, ordinem nostrum sine remedio speciali in observantiam non diu posse subsistere: per capitulum provinciale statuerunt illi succurrere: in quo per solertiam præsidentium omnes ad regulam instituerentur vivere, & nullus posset ab incepta reformatione deviare. In capitulo enim abbatum sunt emendanda vitia, virtutum facienda hortamenta; ut mali inveniant unde timeant: boni audiant unde meliores fiant. Idcirco leguntur ad ædificationem varia; ut bonis mentibus semper adsint incrementa. Ibi abbas de regimine suo instruitur: ibi de periculo curæ pastoralis avisatur: ibi quid faciat præcipitur: quid vitet amore Dei prohibetur. Denique sic nobis convenientibus ad capitulum, multa proveniunt utilia, quæ si animarum salutem quæramus, valde sunt necessaria. Nam ut cætera prætercam, mutua in charitate

ritate

ætate invenimus. Inter omnes autem reformationes ordinis nostri in nostra proprovincia tres præ cæteris novissime claruerunt: videlicet Castellensis â Castello, Mellicensis â Mellico, Bursfeldensis â Bursfeldia sortita nomen: quæ omnes sicut in principio fervebant; ita paulatim tepescentes fini appropinquant. Nam primæ duæ, quasi confectæ senio, in parvum numerum contractæ sunt; ultima vero quæ & posterior est: quia adhuc junior: etiam videtur esse constantior. Quæ & ipsa nihilominus jam in quibusdam membris suis videtur tepescere: & ad laxitatem vitæ prioris rursum declinare. Sic olim reformatio Cluniacensis toto nota in orbe: dum in longum latumque se transtulit, quasi, viribus ex dilatatione amissis, paulatim defecit. Proverbio namque dicitur. *Omne quod veterascit: prope interitum est.* Reformatio enim quantumcunque celebris vel sancta fuerit; nisi per solertiam prælatorum sæpe renovetur: paulatim evanescit. Quanto enim crescit ex tempore; tanto minuitur in fervore. Decedentibus namque his, qui ordinis zelum in opere demonstrarunt: abbates novi post eos surrexerunt, qui reformationis sanctum fervorem negligentes, in pristinas deformitates relapsi sunt. Et ut viciniora tangamus:

mus: ubi eſt illa reformatio: quam Nicolaus Chuſenſis cardinalis atque legatus incredibili zelo inchoavit? Ubi ſunt illa juramenta terribilia omnium abbatum noſtræ provinciæ: quibus ſe ad obſervantiam regularem in manus ejusdem cardinalis: ante aram ſancti Stephani Herbipolis obligarunt? Ubi eſt promiſſa obſervantia regularis? Ecce patres centum vigintiſeptem abbatias ſub veſtro habetis capitulo: de quibus ex tribus jam dictis obſervantiis, vix ſeptuaginta ſub reformatione permanſerunt. Sunt tamen, non dubito, qui ſe putant optime reformatos: ſed converſatio negat. Utinam attenderent abbates comminationem ſancti legislatoris noſtri ſæpius iteratam: quæ regimen animarum exactiſſime rationi dicit obnoxium. Utinam creditas ſibi oves ad paſcua vitæ cœleſtis compellerent; ne ipſi cum ovibus in æternum perirent. Videte, converſationem, tam abbatum, quam monachorum, ſine lege honeſtatis monaſticæ, in circuitu fumantem: de qua cognita, mihi loqui pudor eſt: audire vobis, ô patres colendiſſimi, horror. Tria enim vota religionis, (quæ ob ſui excellentiam ſubſtantialia dicuntur), non minus curant: quam ſi obſervare nunquam promiſiſſent. Omnia confundunt, omnia temerant, omnia

præ-

ritate notitia ibidem concipitur, quæ quantum ad amorem regularis observantiæ conducat, experientia demonstratur. Ibi ex notitia charitas fraterna & conservatur & augetur, quæ alioquin cito tepesceret; si fomentum agnitionis mutuæ non haberet. Hic ad uniformitatem facilis patet accessus: ubi moribus honestis: ex collatione patrum mutua paratur incendium, ex convictu sanctitatis præbetur exemplum. Hæc sunt castra Dei, ô patres, ordinisque nostri propugnacula, quibus omnia adversariorum nostrorum ad nihilum redigantur ingenia. Sed non omnium una sinceritas; nec morum in vobis apparet æqualitas. Unde potuit in uno ordine tanta oboriri morum disparitas: ubi capitularis aspicitur unitas? Quis divisit inter vos & regulam sancti Benedicti, ô patres, concreto crine comati? Cur ad uniformitatem non aspicitis, qui unitatis conventum celebratis? Si ordinem sanctum, quem profitemini diligitis, cur uniformitatem in illo non amatis? Quid vobis criniti capitis umbra? Quem fert putatis ornatum cirrosi verticis culmen? Credite mihi, patres, dedecus non honor censetur monacho crinibus obducta facies. O quam pulchra foret ista conventio; si in unam regularis observantiæ disciplinam

ut

ut debuerat, conveniret. Quid dicam? Laudo conventum; sed deformitatem in suis reprehendo. Nam propter confusionem ordinis, præsentia vilescit unitatis. Exterior habitus indicat, quod vitam multorum interior amictus reprehendat. Vere, patres, offendit non mediocriter provinciale capitulum morum habituumque ista disparitas: quod ob eam causam noscitur institutum; ut præ omnibus vitæ servaretur æqualitas. Exterior enim discordia: interioris discordiæ indicium est. Ut ergo in observantia regularis disciplinæ simus unanimes; studeamus habitu & tonsura in primis esse conformes.

Quam necessaria foret diligens reformatio monasteriorum in nostra provincia.

CAPUT IX.

QUam necessaria sit diligens reformatio monasteriorum in nostra provincia vosipsi, ô patres, cognoscitis: qui statum monachorum hujus temporis non ignoratis. Notum vobis novi, quantis laboribus, expensis & sudoribus, patres ordinem nostrum olim reformarint: de quibus monimenta & pauca & debilia nostra ætate

præſumunt. Si ad divinum cultum reſpiciamus, tam confuſe, tam inordinate: tam diſſolute, illum perficiunt; ut nec verba ſenſum: nec debitum melodia reſonet tonum. Omnis enim eruditionis bonarum artium expertes ſunt: ita, ut eorum quæ canunt, nihil penitus intelligant. Unde fit, ut ſine affectu, ſine devotione, ſine ſapore internæ dulcedinis, horas non tam perſolvant, quam confundant canonicas. In eorum manibus codex divinæ ſcripturæ nunquam aſpicitur, ſermonis ædificatorii ratio nunquam aſſumitur, de morum inſtitutione nunquam ratio habetur. Dies obſcenis rumoribus tota conſumitur, ludis & comeſſationibus omne tempus mancipatur; nulla unquam de reformatione mentio habetur. Sævit invicem diſcordantium rabies, & inter capitulares, pace rupta, cœnobium, lege contempta: litibus jungit inſanum. Haſta illic & gladius & arcus præſto ſunt; ut non cœnobium credas ſed bellantium quod cernis defenſorium. Teſtes ſuæ proprietatis, contra ſtatuta, contra jura, contra regulam, domus ſeparatas ſinguli inhabitant, in quibus non monachorum ſtudia, ſed clericorum exercent. Deum nec timent, nec amant, de futura vita nihil cogitant; quippe qui cauſas animæ poſtponunt voluptatibus

tibus carnis. Regulam monachorum non legunt, ſtatuta non advertunt, patrum decreta contemnunt. Votum paupertatis ſpernunt, caſtitatis neſciunt, obedientiæ vilipendunt. Et, utinam, quia caſti eſſe renuunt, continentes ſaltem eſſe dignarentur. Fumant ſtercora vitiorum in circuitu; & quod omnes norunt, nos ſoli, qui emendare jubemur, ignoramus. Quid multis utar? Tam plura, tam magna, tam varia, contra regulam ſancti Benedicti committunt illicita; ut facilius exiſtimem â novo monachum inſtituere, quam iſtorum poſſe vitam emendare. Nil enim monaſticæ honeſtatis inviolatum apud illos perſeverat; ſed omnia neglecta, omnia ſpreta, omnia contempta, & lacera jacent. Ira, rixæ, diſſenſiones, invidiæ, detractiones, maledicta juramenta, opprobria, hiſque ſimilia, non judicantur apud illos eſſe peccata; quia cœpit eſſe licitum, quod publicum eſt. Vitiis locus patet atque criminibus: virtus ſola non meretur acceſſum. Rident ſi quis de pœnitentia coram eis cœperit habere ſermonem: & ſicut Mantuanus ait: ſuperos, acherontaque ſpernunt, nullus de ſupplicio metus, de judice timor nullus eſt. Cerneres apud eos quaſi in ſcaturigine omnium vitiorum abundare ſuperbiam, avaritiam

tiam, libidinem, ingluviem, acediam, iram, odium, omnemque voluptatem carnis; quam ſi poſſunt apprehendere, gaudent; ſi non poſſunt: tamen ſedulo concupiſcunt. Computruerunt jumenta in ſtercore ſuo, & veluti, ratione amiſſa, ad pœnitentiam non volunt revocari. O bone Deus! ad quantam calamitatem deductus eſt ordo quondam excelſus, qui omnibus potuit merito præferri ordinibus! O ſancte pater Benedicte! qui olim tam ſollicitus fuiſti pro religione tua: cur nos in finem deſeris? Cur ad hæreditatem tuam non reſpicis? Quare ordini tuo jamiamque labenti, non ſuccurris? Numquid curam illius abjeciſti? Aut filios tuos abominata eſt anima tua? Succurre, ſubveni, fer auxilium, quia nunquam fuit religio tua tam gravibus circumdata malis. Ecce, â mundi amatoribus foris deſtruitur: ecce, â monachis perverſis intus laceratur: ut, quid majoris ſit criminis, nemo facile poſſit diſcernere: cœnobia in manus ſæcularium clericorum transferri: an ſub manibus tam ſceleratorum monachorum diutius haberi. Heu pater ſancte! quid dicam? Tu abbates quondam inſtituens circa monachos infirmos præcepiſti eſſe ſollicitos: jam paſtoribus nulla de ovibus

G cura

cura eſt: de animarum ſalute diligentia nulla: omnes quæ ſua ſunt, quærunt: non quæ JEſu Chriſti. Ecce, filii tui, pater, zelum habentes, ſuccurrere cupiunt: ſed nihil proficiunt: malorum temeritate præpediti. Quis inter hæc vero ſubveniat? Epiſcopus? Sed ſua curat: ſua quærit: noſtra deſpicit. Princeps? Sed favorem vendit: diſciplinam reſpuit: temporalia quærit. Nemo eſt qui doleat ſuper contritione ordinis tui: nemo qui ſubveniat: nemo qui auxilium impendat. Omnes qui poſſunt eum inſtaurare negligunt: alii qui zelum diſciplinæ habere videntur, ſubvenire conantur; ſed nequeunt. O abbates, abb ates! qui omnium malorum in cœnobiis veſtris eſtis occaſio: qui vanitatibus dediti: monachos delinquentes non ſtatim corripitis: quam duram damnationis ſententiam accipietis. Vobis, (credite mihi,) vobis, imputabitur monachorum veſtrorum damnatio: qui rectores eorum poſiti: mores inſtituere neglexiſtis. Væ vobis! Melius eſſet, ſi abbates nunquam fuiſſetis. Vos avaritiæ & libidini vacantes, opus domini negligitis: curam animarum deſpicitis: de obſervantiæ ſemita nihil cogitatis. Qui vitia monachorum debetis corrigere: vitia committitis: & ne

ar-

arguantur vestra: dissimulatis aliena. Cernitis, ô patres ornatissimi, quis sit ordinis vestri status, qui abbates, qui monachi; quoniam, qui corrigant improbos, desunt: soli apud illos, qui corrigantur, occurrunt. Quid ergo moram facitis? Quare de reformatione talium non cogitatis? Cur monachorum iniqua studia non coercetis? Nos confundit illorum diffamia: nos scandalizant illorum exempla: quoniam quo numero sunt plures: eo creduntur â nescientibus actione potiores. Exsurgite, patres, quoniam dies & breves & mali sunt: reformate pro viribus ordinem deformatum: erigite dejectum: instaurate collapsum. Nisi enim cito apposueritis remedium: grave sentietis in brevi detrimentum. Monachi namque dissoluti & regularis disciplinæ inimici, ad pejora semper aspirant, & ne in ordine salventur, illum deserere laborant. Habetis pro reformatione inchoanda juris auxilia, habetis regulam, habetis statuta, hoc solum â vobis requiritur; ut illa practicetis. Si ergo diligitis ordinem vestrum, immo, quia diligitis, nolite negligere, nolite tardare; quia maxima urget necessitas, cum perversorum monachorum ubique præsumat impietas. Ecce, divites mundi, bo-

na cœnobiorum violenter rapiunt: ecce, possessiones ordinis, avaritiæ cultores invadunt: ecce, abbatias sancti Benedicti in commendas clerici sæculares accipiunt, quæ omnia non fierent; si in observantia regulari abbates & monachi perseverassent. Nobis ergo imputemus quod patimur, qui malorum temeritatibus non â principio reluctamur? Nobis, inquam, hæc culpa juste adscribitur, qui nostris commodis intenti, ordinis damna velut aliena non curamus! Exsurgamus, oro, patres, exsurgamus, vel sero tandem, post tot damna: tot pericula: tot animarum perditionem, & faciamus quod in nobis est, Dei misericordiam de reliquo postulantes: ut nostrum defectum suppleat, zelum dirigat, conatus sanctos perficiat. Et si totum ordinem ad unitatem bonæ conversationis non valemus reducere, studeamus eos saltem, qui in nostra provincia sunt monachos, pro posse, reformare. Quod si non potest omnimoda conformitas haberi in omnibus, in tribus saltem reformentur substantialibus: sine quibus vita monachorum nihil aliud censenda est, quam animæ infidelis turpe prostibulum. Reformatio autem ab abbatibus incipienda est, & in monachos

dein-

deinceps continuanda. Nisi enim pastor ad sinceritatem reductus fuerit, ovium sanitas, diu non durabit. Vulgo namque dicitur : *Dum caput ægrotat, cetera membra dolent.* A capite igitur omnis ornatus corporis inchoandus est. Sunt quidam abbates deformati, qui ad reformationem monachos suos velint compellere; sed ipsi observantiæ regulari, nec in minimo volunt subjacere, odio habentes in se bonum quod in aliis diligunt, & quod subditos prohibent, per se facere non erubescunt. Talibus, ô patres, nolite confidere, ipsi sunt enim, qui nos confundunt, visitationes spernunt, decreta capitulorum contemnunt. Faciat nos experientia cautos, quos zelus aliquando sine scientia fecit pœnitentes.

 Quid

Quod visitatores ad reformationem ordinis nostri debeant esse solliciti.

CAPUT X.

Vis autem reformationis maxima, penes industriam visitatorum posita est. Idcirco, dicitur in constitutionibus patrum: ut *ad visitationis officium viri deputentur idonei:* qui verbo & exemplo ad honestatem conversationis visitandos efficaciter possint instruere. Oportet enim visitatorem doctum esse lege divina, oportet sanctum & irreprehensibilem esse vita, ut verbo dociles, exemplo instruat pertinaces. Nam unum sine altero in rectore animarum non sufficit. Si enim idiota fuerit: quomodo alios informabit? Si conversatio bonæ actionis exemplum visitandis non præbuerit; quomodo ad reformationem eos coarctabit? Audiet sane objectum proverbii, quo dicitur: *Medice, cura teipsum.* Nec immerito. Enimvero qua præsumptione duceris, ô visitator poliloge, ut reformare alios tentes, qui adhuc in deformitate propria jaces? Sordibus vitiorum pollutus es, & alios mundare poteris? Crede mihi, non dabit Spiritus Sanctus virtutem sermonibus tuis,

tuis, qui gratiam ejus per contrariam vitam offendis. Caret efficacia sermo in corde auditoris: quem vituperat conversatio prædicantis. Quid dicam? Mentior, nisi contumaces contumax sæpe increpat, turpis turpem infamat & evasisse se conscium credit, quasi conscientia satis non sit. Sunt, inquam, inter eos, qui vitia arguunt, vitiosi: in publico accusatores, in occulto rei, in semetipsos censores pariter & nocentes. Damnant foris quod intus operantur, admittunt libenter, quod cum admiserint, criminantur. Audacia prorsus convitiosis faciens, & impudentia congruens impudicis. Sæpe cupidum increpat avarus, impudicum luxuriosus: elatum superbus: turpem criminosus. Quid patres quid putatis, possuntne inter ipsos visitatores inveniri hujusmodi deceptores? Non audeo dicere, experior tamen. Multi multa dicunt: pauci quod loquuntur factis ostendunt. Se suosque reformare non prævalent, & alios ad observantiam coarctare nituntur. Magna dicunt: minima faciunt. Stulta præsumptio, quæ, propriis neglectis, rapitur ad aliena. Qui sibi non sufficit, cui abundabit? Qui se suosque ad emendationem vitæ non potest perducere: quando alios poterit emendare? Hæc dixerim in eos, qui tales sunt,

 qui

qui damnant in aliis, quod in se contemnunt, emendare. Cæterum zelosis, bonis, idoneisque visitatoribus quales plures noverim: non velim ad injuriam quicquam esse dictum. Vos autem, præstantissimi patres, qui visitatores habetis eligere, curate, ad id officium meliores deputare; si monachos ad observantiam regularem cupitis perducere. Summa enim regularis disciplinæ apud visitatores est; quæ continuata crescit: neglecta deficit. Nempe, si visitatores officium suum diligenter impleverint, cœnobia reformata in observantia regulari conservabunt, & deformata ad meliorem statum facile reducent; Sin autem negligentes fuerint, etiam, quæ ab aliis bene inchoata sunt, cito destruent. Nihil enim sic unitatem confundit: nihil sic pacem perturbat: nihil sic lædit charitatem; sicut ignorantia visitatorum, quæ non ratione, sed voluntate indiscreta fervescit. Experientia nos plerumque edocuit, quantas turbationes, dissensiones, iras, rixas, oblocutiones, & odia suscitaverint in congregationibus monachorum visitatores imperiti, quibus de imperio totum, de scientia & charitate nihil constat. Sed de hoc satis dixerim: ne accusare videar eos, quos honore prosequi propter officii dignitatem jubemur.

Quam

Quam periculosum sit regimen animarum.

CAPUT XI.

SI consideraremus quam periculosa res sit regimen animarum, quam grave onus cura pastoralis: quam districto examini obnoxium; mirum si unquam in hac vita cor nostrum de securitate præsumeret. Dicit enim scriptura: quoniam judicium durissimum fiet in eos, qui præsunt. Nam sicut beatus Benedictus protestatur in regula pro animabus omnium monachorum sibi commissorum, abbas Deo redditurus est rationem. Idcirco dicit: Ordinatus abbas cogitet semper, quale onus suscepit: & cui redditurus sit rationem villicationis suæ. Onus certe & grave & periculosum pro animabus multorum rationem reddere: cum vix unusquisque pro semetipso valeat respondere. O quod respondebunt summo pastori abbates terrenis dediti: qui animas fratrum suorum malo exemplo perimunt: & nec verbo nec opere pascunt? Quid dicam de quibusdam nostri ordinis abbatibus, qui regulam sancti Benedicti quam profitentur; nec legunt, nec si legant, intelligunt! Mentior, si non novi abbates sub nostro capitulo constitutos, qui

tantis ignorantiæ tenebris involuti ſunt; ut minimam ſententiam ex regula non intelligant. Divinas ſcripturas nec ſciunt, nec diligunt; vanitatibus mundi ſubmerſi, evaneſcunt: deſideriis carnis, non ſpiritus inſerviunt. Oportet abbatem ſecundum præceptum legislatoris noſtri doctum eſſe lege divina: ut ſciat & ſit, unde proferat nova & vetera, caſtum, ſobrium, miſericordem, & cætera. Quid iſti dicent: quid docebunt, quid exhortabuntur, qui nihil de ſcripturis ſanctis, de regulari diſciplina nihil intelligunt? O bone Deus! ad quantam miſeriam ordo noſter devenit: qui olim doctiſſimis ſanctiſſimiſque viris plenus fuit! Ubi eſt nunc amor obſervantiæ regularis, ubi ſcripturarum ſtudium: ubi converſatio ſanctitatis? Omnia ſimul perierunt: & vix in paucis priſtinæ honeſtatis invenimus veſtigia. Abbates noſtri, (exceptis paucis,) aut avaritiæ dediti; aut vanitatibus mundi diſtracti, nihil minus quam de ſcientia ſcripturarum cogitant; quamvis ſe doctos multi arbitrentur. Sed ex operibus eorum cognoſcitur eruditionis ingenium. Jam doctus creditur avarus: jam religioſus dicitur, qui agrum agro copulat: qui lucris terrenis invigilat: qui congregandis divitiis appetitum laxat. Sed credite mihi, patres, quoniam vera di-

dicturus sum: divitiæ temporales non faciunt stabilem in ordine disciplinam. O quam terribilem sunt subituri sententiam abbates, qui regulam negligunt, qui monachos suos verbo & exemplo sanctitatis non præcedunt, qui spiritualia exercitia vilipendunt, qui terrenis lucris incumbunt, qui disciplinam monasticæ honestatis contemnunt! Utinam saperent & intelligerent ac novissima providerent: & onus tanti regiminis aut sollicite gubernarent: aut si non possent humiliter deponerent! Felix, qui sollicitus stat super custodiam suam, qui voluntatem domini facit semper, qui sine fictione ad puritatem regulæ conversatur.

Sed ad præsens hæc, quæ de statu & reformatione ordinis nostri diximus ut credo sufficiunt: quorum lectio cum termino capituli finem quoque sortiatur. Cæterum omnia & singula, quæ vel in hoc tractatu, vel in aliis scripsi, vel scripsero: examini sacrosanctæ ecclesiæ Romanæ subjicio: cujus fidem, doctrinam & diffinitionem, quoad vixero, servare, docere, credere ac defendere semper & ubique volo. Si quid autem, (quod absit), aliter â me dictum fuerit, quam illa tenet, docet & credit: jam per præsentes simpliciter revoco, & pro non dictis haberi volo.

Sum-

Summum Pontificem vicarium Christi fidei meæ atque doctrinæ judicem & moderatorem hac mea protestatione in omnibus esse volo & sentio.

Lectus fuit præsens tractatus in capitulo provinciali ordinis sancti Benedicti provinciæ Maguntinæ in Hirsſau celebrato ad mensam Anno Domini millesimoquadringentesimo nonagesimo tertio, Dominica Jubilate & diebus sequentibus usque ad finem. Omnibus autem abbatibus inibi adunatis, volentibus & consentientibus, statutum fuit; ut imprimeretur: & in futuris capitulis provincialibus ad mensam semper publice legeretur, ut patet in statutis.

Oremus:

Excita, quæsumus, Domine JEsu, in Ecclesia Spiritum, cui beatus Pater Benedictus Abbas servivit, ut eodem nos repleti studeamus amare, quod amavit & opere exercere, quod docuit, qui cum Patre & Spiritu S. vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

)o(

huic obaudi. Rursum, si prior, conventus suum mandatum interposuerit: omnis obedientia fratrum mutua, cessabit. Quod si præceptum abbatis intervenerit: nullius alterius obedientia in contrarium valebit. Ipse enim vices Christi in monasterio primus agere creditur; & ideo, omnibus præfertur.

Sunt autem virtutis sanctæ obedientiæ septem circumstantiæ graduales: quas beatus ita descripsit Bernhardus. Primus gradus obedientiæ est, obedire libenter: ut videlicet voluntatem propriam, pænitus non habeas: sed pastoris tui beneplacitum, omnino tuum credas. Secundus, obedire simpliciter; ut non plus, nec aliter, quam tibi est imperatum, facias: nec minus agens, aliquid obmittas. Tertius est, obedire hilariter: ut in vultu serenitatem præferas; & in voce dulcedinem ostendas. Quartus est, obedire velociter: ut non sit tardior manus, in opere: quam imperium, in voce. Quinctus est, obedire viriliter: ne vires mandato subtrahat: seque infirmum & præceptis imparem fingat. Sextus est, obedire humiliter: non superbe, non elate, non contentiose; quoniam, nisi obedientia humilis fuerit: non mercedem, sed vindictam reportabit. Septimus est, obedire perse-

veranter: quia non est vera obedientia, quæ ante consummationem intermittitur: *& qui perseverat usque in finem solus remuneratur.*

Fructus autem obedientiæ perpetuus est: & nullo unquam fine terminatur. Tantum vero, Deus omnipotens, nostris obedit precibus: quantum nos majoribus nostris obedimus. Non tibi, monache cervicose, blandiaris de orationis instantia: quum, qui Christi vicarium in cœnobio despicit: orantem hunc Christus, non exaudit. Humilitas orationem elevat: obedientia commendat. Obedientia enim sicut quidam ex patribus dixit: salus est omnium fidelium: genitrix omnium virtutum: inventrix regni cœlorum. Obedientia cœlos aperit: inferni januas claudit: cohabitatrix angelorum efficitur: cibus sanctorum omnium habetur. Monachus autem, qui obedientiæ subjectionem abjicit: ad mortem currit.

Quartus humilitatis gradus est, patientia in adversis: de quo sanctus pater noster Benedictus in regula loquitur: *si monachus sub obedientia duris contrariis, vel etiam quibuslibet irrogatis injuriis, tacita conscientia patientiam amplectatur.* Iste quoque gradus ex tertio sumit principium: quum

nemo

nemo veraciter est dicendus obediens: si impatiens fuerit inventus. Nam, ut divus ille dicit Chrysostomus: *non potest regi esse acceptus, qui hosti fuerit subjectus: nec Christo veraciter est subditus: qui passionatæ impatientique fuerit carni mancipatus.* Nemo enim poterit hostem atrocem vincere: nisi qui contra ipsum fortiter didicit dimicare. Patientia nobis valde necessaria est: quum nulla virtus legitime perficitur: si patientia deseratur. *Majoris etenim meriti est*, beato perhibente Gregorio, *adversa patienter pro Deo suscipere, quam bonis operibus insudare.* Et sanctus Hieronymus ait: *Qui sibi pro peccatis suis tribulationem advenisse existimat: Dei misericordiam sibi ad benefaciendum amplius provocat.* Discat ergo cœnobita virtutem patientiæ omnibus accidentibus sibi opponere: si, de hostibus suis desiderat, triumphare. Vincit enim, qui patitur: qui murmurat, superatur.

In tribus autem virtus patientiæ maxime necessaria est: & præmiis remuneratur altissimis. In contumeliis verborum patientia viri prudentis & amantis Deum humilitatis servat propositum: in ablatione rerum & commodorum temporalium suscipit incrementum: & in læsione corporis, conscientia tacita, virtutis conservat institutum. Cogita nunc, ô fidelis ani-

ma, quo modo Salvator tuus amantiſſimus Jeſus, hæc tria patientiſſime, pro tua redemtione, ſuſtinuit: & ſi te illum credis diligere: non graveris, pro ejus amore, ſimilia cum patientia tolerare.

Ex tribus gradibus proxime præcedentibus unum finis cœnobitici ſummarium conſtituimus: quem ut nobis videtur rationabiliter trigradum appellamus. Tribus enim gradibus ſecundo videlicet, tertio & quarto finis cœnobiticæ inſtitutionis perficitur: & abnegatio voluntatis propriæ conſummatur. Nam ubi abnegationi propriæ voluntatis & obedientiæ conſervatrix virtutum patientia conjungitur: omnis voluptas & ſollicitudo corporis mortificatur. Quisquis hunc trigradum aſcendere meruit: præceptum Domini complevit, quo in evangelio dicit: *Qui vult venire poſt me, abneget ſe*, per gradum humilitatis ſecundum: *& tollat crucem ſuam*, per tertium: *& ſequatur me*, per quartum.

Quinctus gradus humilitatis eſt, vera peccatorum confeſſio: in quem cœnobita fidelis aſcendere dicitur: ſi, omnes cogitationes malas, cordi ſuo advenientes, vel quælibet mala, in abſcondito commiſſa, abbati ſuo humili fiducia confiteatur. Enimvero, ſi quid per impatientiam, ſuggerente

rente adverſario, in trigrado præcedenti delinquitur: in iſto per contritionem & confeſſionem humilem reformatur. Nemo enim tam perfectus invenitur: qui non maculam terrenæ converſationis contrahat: dicente ſcriptura: *In multis offendimus omnes. Nemo enim mundus à peccato: nec infans cujus vita eſt unius diei ſuper terram.* Neceſſario itaque gradus iſte poſt quartum ſine medio ſequitur: in quo omnes negligentiæ præcedentium emendantur. Confeſſio vera militem in certamine ruentem ſublevat: vulneratum ab hoſte ſanat: infirmum & puſillanimem confortat. Quisquis ergo ſtare in prœlio & vincere hôſtem fortiter deſiderat: ſæpius ad veræ confeſſionis præſidia recurrat. Impoſſibile eſt enim, vulneratum ab hoſte, ſanitatem recipere: qui vulnus ipſum, medico negligit aperire. Tu ergo, cœnobita fidelis, qui ſalvare animam tuam & bonus eſſe miles Jeſu Chriſti deſideras: confeſſionem humilem non obmittas: quia, nunquam poteris diabolum melius vincere: quam ſi omnes cogitationes, quas tibi ſuggerit & peccata ſtudeas abbati tuo fideliter aperire. Certum eſt mihi & multorum interitu probatum, cœnobitam ſe militis vincendum tentationibus inimici committere: qui hunc gradum retinuit cuſtodire.

Sextus gradus humilitatis, ex vera confessione oritur: ut se monachus vilem ad omnia & indignum arbitretur. Hunc enim secundum regulam verum credimus monachum: quem omni vilitate & extremitate in victu & amictu ex humili patientia cernimus esse contentum. Vilitas autem ista ad usualia in communi reducitur; sed extremitas in abjectis & gravioribus incommodis collocatur. Illa enim in vilioribus vestimentis, cibis, & quibuslibet necessariis corporis, patientiam libenter amplectitur: ista ministrare infirmis, horrendis, leprosis, & abjectis, confundi, degradari, & vilipendi, in omnibus delectatur. Monachus igitur, qui carni & mundo veraciter est mortuus: omni vilitate & extremitate sit contentus: operarium se fidelem in omnibus exhibeat: & tamen propter naturæ corruptionem, qua in multis offendit, se vilem & indignum credat. Enimvero, quicquid boni in hoc mundo agitur: quantumlibet sacre & religiose in hoc sæculo vivatur: ad promerendam vitam æternam nulli potest sufficere: nisi Dei magna miseratio dignetur subvenire. Maxima pro minimis accipimus: regnum Dei non ex nostro merito nobis debitum; sed ex gratia promissum exspectamus. Dicit enim sanctus Apostolus:

lus:

lus: *Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Nam ſi abſque miſericordia juſtitiam Dei ſuſcipimus: inferno digni ſumus. Omnes iram peccando incurrimus: ſed amorem ex gratia reportamus. Nemo ſalvatur niſi per gratiam: nemo damnatur niſi per juſtitiam. Interea tamen ut gratiam Dei conſequamur bonæ voluntatis noſtræ ſtudium requiritur: ſine qua, gratia in nobis, nihil ad meritum operatur. Nam, etſi nemo ſanctus viribus ſuis: tamen bonum nullus bene facit invitus. Ita enim, gratia Dei & libertas arbitrii, ſe habent ad invicem, ut unum ſine altero ad ſalvandum hominem non poſſit ſufficere: ſed utrumque neceſſario debet ad virtutis operationem convenire. Cum ergo, ſine gratia Dei, nihil boni poſſimus facere: nos viles & indignos, ad omnia debemus æſtimare: quatenus, dum nos Deo in humilitate ſubmittimus: majora ſemper impetremus. Et ideo, ſextus iſte gradus confeſſionis, eſt meritum: & omnium præcedentium unicum fundamentum. Quamdiu enim cœnobita in iſto gradu humilitatis permanſerit: firmus in prioribus ſtabit.

Septimus gradus humilitatis eſt, ſe non ſolum ex intimo cordis affectu omnibus viliore credere: ſed etiam, ut alii hoc de ſe credant & loquantur, ſimplici animo deſiderare. Iſta humilitatis ſanctæ conditio in alto ponitur: & a paucis, hoc tempore monachis, amatur. Prima enim conditio hujus profundæ humilitatis in hoc videtur conſiſtere: ut ſe monachus omnibus viliorem ex corde debeat æſtimare. Secunda eſt, ut ſe vilem & abjectum æſtimari ab omnibus gaudeat: & hoc ex intimo cordis affectu, ſine fictione concupiſcat. Tertia conditio, in altiori manſione ponitur: ut videlicet monachus ex eodem affectu tractari viliſſime & conculcari ab omnibus delectetur. Radicatus in hac humilitate cœnobita, opprobrium & contumeliam diligit: contemni & viliſſime abjici non pertimeſcit: quum ſe totum in Dei amore ſubmittens, humiliter collocat: & ad improperia, quaſi ad epulas cum hilaritate maxima feſtinat. Sed, ut veritatem hujus ſeptimi gradus intelligas: ſequentes conſiderationes legas.

Prima conſideratio mentem ad ſpem divini amoris dirigit: quæ ex quadam pia confidentia ſurgit. Quamquam enim neſciat homo, utrum amore, vel odio, dignus ſit: tamen quilibet ex diſpoſitione cor-

cordis ſui, aliqualiter poteſt agnoſcere: quid de ſuo ſtatu bono vel malo debeat ſentire.

Secundo conſiderandum quod hæc diſpoſitio cordis bona, & ordinatæ voluntatis ad Deum: amoris Dei & bonorum operum approbationis eſt ſignum. Sic enim, nato in carne Domino, angeli cecinerunt: *Pax in terra, hominibus bonæ voluntatis.*

Tertio notandum quod ſicut bona diſpoſitio cordis mentem per ſancta exercitia ad timorem Dei & operationem virtutum ſemper ordinat & provocat: ſic malæ diſpoſitionis incuria, ad vitia & acediam maxime inclinat. Hujus autem diverſitatis conſideratio: conjecturam facit.

Quarto conſiderandum eſt, quod mala cordis diſpoſitio, gratiam Dei & merita in homine impedit & evacuat: quoniam animam vilem ignobilem & degenerem efficit: & ſemper ad graviora ac peſſima diſponit. Enimvero, radix malorum linguæ & operis: venit ex malo cordis: ſicut patet in Saule multisque ſimilibus.

Quincta conſideratio eſt, quod malum operis & linguæ nunquam bene diſcutitur; niſi prius malum cordis veraciter ſciatur. Vnusquisque autem, cor ſuum melius quam alius poteſt diſcutere: & qualis apud

ſemetipſum lateat conſiderare. Cœnobitæ igitur cui alterius cura non eſt commiſſa, ſufficit, cor ſuum diligenter inſpicere: & ſe in ſcrutinio cordis alieni nullatenus occupare. Paſtor autem monachorum, cui cura animarum committitur: etiam cognoſcere vultum pecoris jubetur.

Sexto, notandum, ex his, quod valde temerarium eſt, cor alienum velle diſcutere: & ex verbis & factis, intima fratrum judicare: *Novit Dominus qui ſunt ejus:* nec homini conceditur: ut abſque ratione officii alieni cordis judex temerarius efficiatur.

Septimo, notandum, quod parvum proprii cordis malum plus ſcienti nocet in proprio: quam magnum ex ſuſpicione dubitatum de corde alieno. Illud enim deflendum eſt, quia certum & cognitum: iſtud pie excuſandum, quod ignotum.

Octavo, conſiderandum, ex quo unusquisque multas imperfectiones in corde proprio videt, quas in alienis non poteſt agnoſcere: pro his ſe, in quantum ſunt obices gratiæ, inferiorem debet æſtimare. In quantum vero deturpant animam, ſe viliorem aliis deſpiciat: etiam ſi publica eorum crimina cognoſcat. Enimvero cum radix cordis eorum ſibi pænitus ſit incognita: ſcire non poteſt qualiter circa eum

cum divina electio ab æterno fuerit ordinata. Quis latronem crucifixum cum Domino electum ab æterno crederet: si eum secundum opera judicaret? Omnia electis ad bonum proveniunt: quoniam, *ubi peccatum abundasse cernitur: sæpe Divina electione volente, gratia major invenitur.* Amor enim divinus electos suos ab æterno respicit & amplectitur: eosque non secundum miseriam in qua nunc sunt; sed secundum futuram gloriam electos intuetur. Caveat ergo cœnobita aliis detrahere: caveat alios judicare: si mortem æternam exoptat evadere: *Quis* enim *es tu, ut servum alienum dijudices? Suo Domino soli constat judicandus.*

Affectus autem hujus septimi gradus propter clausulam illam, ex intimo cordis affectu, triplicem radicem originis suæ possidet: veritatis scilicet spei & charitatis. Enimvero videns cœnobita fidelis, quod esse suum a se ipso non habeat: se quantum ex se nihil veraciter putat: & ex consequenti eodem respectu, opera sua, quantum ex se, qui nihil est, nihil considerat: quippe qui nihil fieri ex nihilo non ignorat. Congaudet ergo veritati monachus, qui se & opera sua isto respectu nihil existimat: quia vitium falsitatis timet incurrere: si se magni aliquid crederet esse,

ſe. Et ideo recedens a ſemetipſo, deficit: & ſuum eſſe vivere & poſſe in ſolo Deo ponit. Secundo, affectus iſte ex ſpe majoris gratiæ acquirendæ oritur: quia, cum homo ex humilitate a ſe ipſo deficit: ad Dei gratiam propius accedit. Tertio, humilitatis hujus affectus, ex Dei amore ſumit exordium: & continuum in illo accipit incrementum. Quisquis enim Deum perfecte diligit: nihil aliud quam ejus honorem in omnibus quærit: nec ſe in aliquo novit extollere: ſed propter Deum omnibus deſiderat ſubjacere. Quanto iſte per opprobria & injurias deprimitur: tanto gaudens amplius in Domino lætatur. Gaudet ſe eſſe miſerum: quatenus in ſe Dominum prædicet glorioſum. Qui Dominum ſuum veraciter diligit: nihil aliud quam ejus gloriam quærit.

Patet ex his, quæ diximus, quod perfecta charitas, quæ aſcendentibus per gradus humilitatis promittitur: in hoc ſeptimo exhibetur. Alii enim quinque gradus in regula ſequentes ad perfectionem interioris hominis in ſeptimo exiſtentis nihil adjiciunt: ſed exteriorem potius, ne interiorem diſſipet, componunt. Denique ex ſeptimo gradu, novos quosdam aſcenſus humilitatis poſſemus erigere: & in eis omnes gradus ceteros altius elevare. Timor

mor enim filialis ferventior in eo resìdet: qui latitudinem aliorum amplius perficere potest.

Cognitis jam usque ad gradum charitatis ascensionibus cordis: cogitet cœnobita quo studio, quo conatu, qua perseverantia, in his exercere se debeat: ut ad gradum hunc amoris septimum pertingat.

Qui vero in his gradibus humilitatis non semper conatur proficere: noverit se in regulam peccare: & nisi conatum sanctum pœnitendo receperit: damnationis sententiam incurrit. Sic enim regula dicit: *Quod si aliquando aliter fecerit: sciat se damnandum ab eo quem irridet.* Nam si minus in religione proficiens quisque reus divino judicio creditur: conatum proficiendi deserens, quid aliud, quam sententiam damnationis suscipere meretur? Ubi enim de minori profectu etiam inter conantes proficere ratio secundum regulam ponitur: omnem conatum proficiendi contemnentes monachi, sine dubio, per sententiam judicis damnantur. Si ergo damnationis periculum non vis incurrere: stude, conatum proficiendi, sub regula jugiter custodire.

Quoniam alios quinque gradus humilitatis ad custodiam interioris hominis per-

pertinere diximus: etiam illos breviter exponamus. Monachus enim, qui mores ſuos exteriores componere ſecundum regulam negligit: non diu compoſitus in interioribus ſtabit. Nam ſicut corpus veſtimentis nudatum corrumpitur; ita humilitas ſine moribus evacuatur.

Octavus igitur gradus humilitatis, ita in regula ponitur: ſi nihil agat monachus, niſi quod communis cœnobii regula, vel majorum exempla cohortantur. In hoc gradu ſingularitas exterioris converſationis contra regulam monachis interdicitur: ſed interior ſingularitas majoris charitatis & humilitatis nulli prohibetur. Nemo ergo adinventiones ſuas ſanctæ regulæ præferat: nemo ſuas conſuetudines exemplis majorum anteponat; quoniam ſtare in ſeptimo gradu non ſufficit, qui regulam communitatis non cuſtodit.

Nonus gradus humilitatis, ex regula ſequitur: per quem loquacitas nimia prohibetur. Decet enim monachum ſervare ſilentium: maxime dum reſidet in medio ſeniorum. Enimvero, qui non interrogatus loquitur: pro fatuo merito habetur.

Decimus gradus humilitatis, facilitatem riſus & levitatem prohibet: quam ſtultus & alienus a Dei timore convincitur: quisquis in riſu delectatur.

Vnde-

Vndecimus gradus humilitatis, modeſtiam & maturitatem monacho præcipit: ut cum opportunitas & licentia loquendi conceditur: cum humili gravitate ſine riſu & ſtomacho loquatur. Sit ſermo monachi rarus, brevis, & rationabilis : quia non decet eum inutilia dicere: qui Altisſimo vult placere.

Duodecimus gradus humilitatis, docet monachum exteriorem hominem in viſu & apparatu ex humili corde componere: & quam devotus ſit interius, etiam exteriori converſatione demonſtrare. Et quamvis gradus iſte in ordine omnium ſit ultimus : tamen in executione proficere incipientium eſt primus. Et ideo Bernhardus hos duodecim gradus humilitatis deſcribens ab iſto incipit: & ad primum aſcendendo, (ut ita dixerim,) per ordinem deſcendit. Nemo enim interius facile ad compunctionem cordis & Dei timorem proficit: qui mores exterius non componit.

De

De potentiarum aptatione devota pro tertiæ regionis ingreſſu.

Articulus VI.

CUm ex gradibus humilitatis maxime interioris hominis potentiæ animæ purgatæ fundamentaliter & reformatæ fuerint: jam neceſſarium valde in monachis dicitur: ut pro ingreſſu regionis tertiæ devotius adaptentur. Hæc autem ſedulitas conandi ad altiora cœnobitæ, ſicut diximus, neceſſaria eſt: quum, ubi conatus proficiendi deponitur: acquiſita virtus omnino diſſipatur. Nemo ſtare in hac regione ſecunda permittitur: ſed omnes ad tertiam per conatum continuum aſcendere jubentur. Enimvero, hic motus continuus ignavos quosque & tepidos in primam regionem carnis projicit: humiles & ferventes deſiderio ſemper ad tertiam ſine violentia dulciter impellit.

Quisquis ergo potentiarum ſuarum reformationem obtinere a Domino per humilitatem meruit: tertiæ regioni ſpiritus jam proximus exiſtit, qui, ut eam ingredi potenter valeat: neceſſe eſt, quatenus potentias animæ ſuæ diligentiſſime aptando ſin-

ſingulis operationibus componat. Intellectus autem tunc recte pro ingreſſu regionis tertiæ aptatus dicitur: quandò ad cognoſcendam ſummam veritatem, juxta ſuam capacitatem, illuminatur. Ad idem memoria componitur: quando ad tenendam fovendamque ſummam veritatem plene abſorbetur. Voluntas autem, ſi ad amandum ſummum bonum, quod eſt Deus, afficitur: pro ingreſſu ſpiritus bene adaptatur.

Vt autem cœnobita potentiarum intellectualium purificationem conſequi valeat: neceſſe eſt, ut moriens mundo, ab omni tumultu interiori & exteriori, mens pacificata requieſcat: quatenus intra ſinum Divini amoris ſepulta permaneat: & nunquam ab internæ unionis dulcedine recedat. Ad hanc requiem mentis quatuor gradibus pertingitur: qui in bona voluntate quatuor modis radicantur.

Primus gradus bonæ voluntatis, virtutum ponit exordia: qui dicitur voluntas recta. Anima enim, quæ legi Dei conſentiens, Deo per rectam voluntatem ſubjicitur: etiam, ſi adhuc videatur infirma, ad virtutis tramitem ordinatur. Nam, carne repugnante, virtus perficitur: & quam recta ſit voluntas, ex violentia ſpiritus probatur. Sæpe tamen voluntas recta & bo-

na dicitur: etiam quæ minus valida invenitur. Bonum quod diligit, non semper potest perficere: malum quod odit, per infirmitatem se dolet perpetrasse. Infimæ regioni nimis per infirmitatem carnis est proxima: sed ex rectitudine intentionis & conatus proficiendi ad libertatem spiritus jugiter accensa. *Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam: & terrena inhabitatio sensum deprimit, multa cogitantem.* O quis pugnam hanc inter spiritum & carnem posset describere: ubi spiritus ipse carnem sibi per voluntatem rectam subjugare desiderat: & caro infirma semper per desideria contraria spiritui repugnat!

Secundus gradus est, voluntas in rectitudine valida: ut & malum, quod odit, contra impetum carnis fortiter fugiat: & bonum, quod diligit, licet cum labore agendo, valide comprehendat.

Tertius gradus, est voluntas devota: qua mens, dilatato corde, viam mandatorum Dei amplectitur: & in eis, sicut in omnibus divitiis, delectatur. Enimvero, voluntas non diu permanet valida; si in mandatis Dei non fuerit devota.

Quartus gradus, est voluntas plena: quatenus vires suas omnino non dividat: sed se totam per abnegationem omnium in Deum suum jugiter extendat. Ad hunc

gra-

gradum tria ſunt neceſſaria: ut bona voluntas in nobis efficiatur plena. Primum eſt plenaria ſui ipſius abnegatio: quoniam voluntas adhuc eſſe infirma convincitur: quæ per abnegationem ſui omnimodam non mortificatur. Secundum, quod ad plenam voluntatem bonam requiritur: perfecta reſignatio perhibetur: quam, ſi quis apprehendere deſiderat: tertium humilitatis gradum fervide aſcendat. Tertium membrum ad quartum gradum bonæ voluntatis neceſſarium, voluntatis in Deum totalis extenſio dicitur: per quam anima in Divinum amorem admiſſa & dulciter ardens, in eundem, quodam modo transmutatur: & in regionem tertiam frequenter admittitur.

Denique iſta transmutatio in Divinum amorem ſecundum Bernhardi ſententiam, amor, dilectio, adhæſio, conjunctio, charitas, ſive fruitio eſt: ad quam nemo poteſt pertingere: niſi, qui omnes affectiones ſuas, in fervore ſpiritus didicit mortificare. Spiritus enim hominis cor ſurſum habentis, in Deum perfecta voluntas dicitur: & cum Deo dulciſſimo fœdere unitur. In his ergo bonæ voluntatis gradibus, cœnobita fidelis conatum ſuum ſine intermiſſione debet ſurſum dirigere: & quantum proficiat vel deficiat ſemper pru-

denti ſtudio examinare. Dicit enim ſanctus Bernhardus: *Sicut condemnatus eſt, qui in voluntate vitioſa permanet: ita reprahenſibilis eſt, qui proficere in aliis non ſtudet. Vbi enim proficiendi conatus deponitur: deficiendi periculum ſubitur.*

De prædictorum omnium exemplari atque experimentali certitudine.

Articulus VII.

QUamvis homo, utrum amore, vel odio dignus ſit, neſciat: poteſt tamen unusquisque conſcientiam ſuam diligenter diſcutiendo, agnoſcere: quid de conditione ſtatus ſui debeat ſentire. Qualis unusquisque intus apud ſemetipſum lateat: teſtimonium conſcientiæ propriæ manifeſtat. Vt ergo cœnobita ſtatus ſui conditionem luculenter poſſit diſcernere: tria in ſua conſcientia ſecundum Joannem Caſtellenſem ſuper regulam debes obſervare: ſine quibus nemo bonus chriſtianus efficitur: nemo bonus homo, aut monachus judicatur.

Primum igitur quod ad bonum hominem requiritur, eſt bonæ conſcientiæ teſtimonium: ut nullum videlicet in conſcientia

entia mortale lateat peccatum. Mens enim, quæ reatu peccati mortalis polluitur: quod malus sit conscientiæ status, testificatur. Oportet ergo, ut se monachus quisque, diligenter examinet: & de culpis suis commissis, secundum ecclesiæ ordinationem sedulo expurget. Qui vero conscientiam suam examinando mundam a peccato mortali invenerit, humiles Deo laudes exhibeat: & sequentium examen subjungere non omittat.

Secundum itaque necessarium ad bonum hominem est, Deum in omnibus operibus principaliter intendere: & omnia ad ejus laudem & honorem, pro viribus ordinare. Si vero multitudine & varietate operum impediente, Deum homo non semper actualiter præ oculis habere prævalet: saltem habitualiter intentionem suam vivendi secundum gratissimam Dei voluntatem, huic desiderio conformet.

Tertium, ut in omnibus Deo & sanctæ matri ecclesiæ prælatisque sibi præpositis obediat: & a rectæ ac illuminatæ rationis tramite non recedat: quoniam quisquis hanc triplicem obedientiam despicit: fidem negavit. Necessarium est igitur, parem his tribus ordine recto exhiberi obedientiam, secundum institutum rationis:

ut vita monachi ſine timore, in actionibus ſuis permaneat irreprehenſibilis.

Hæc tria, cum humili ſinceritate poſſeſſa, bonum hominem efficiunt: & ſtatum conſcientiæ bene ſperantis in domino oſtendunt. Homo autem, cui unum iſtorum defuerit, perfecte bonus non eſt: etiam ſi bonus eſſe videatur. Si vero pœnitens de peccatis ſuis hæc tria deinceps adimplere propoſuerit, jam bonus & Deo gratus efficitur: quantumcunque malus ante habeatur. Porro, ut ex bono homine, bonus religioſus, ſive ſpiritualis naſcatur: alia tria ſecundum prædictum Caſtellenſem requiruntur.

Primum quod ad bonum religioſum faciendum requiritur eſt, ut puritas cordis ab omni æmulatione ſeu incitatione carnis per diſciplinæ ſtudium expurgetur. Hæc autem puritas nunquam melius acquiritur: quam ſi mundus cum omnibus rebus contemnatur.

Secundum per quod bonus homo, bonus religioſus efficitur: libertas in Deo ſpiritualis nuncupatur. Hæc rerum omnium phantaſmatibus excluſis, ſe in omnibus exercitiis ſuis expeditam ſurſum in Deum poteſt erigere: & in gratiarum actione, cum devotis orationibus, ſine impedimento, jugiter elevare.

Ter-

Tertio modo, bonus homo, ſpiritualis bonus efficitur: quando per amoris deſiderium ſpiritus cum Deo certis gradibus unitur. Duo iſta ultima cœnobitam noſtrum ſpiritualem faciunt: & ad cives regionis tertiæ ſæpius introducunt. Quicunque ergo de conſcientiæ ſuæ teſtimonio bene cupit confidere: ſe in prædictis humiliter ſtudeat exercere: quia nunquam prudenter de ſecuritate præſumitur: cum periculum non vitatur. Et quid tam periculoſum quam ſemper in negligentiis & peccatis vivere: & commiſſos errores nolle emendare? Juſtorum confidentia, ex teſtimonio bonæ conſcientiæ orta, ſemper eſt optima: & Deo in humili ſervitute jugiter ſubjecta. Sed impii & peccatores, ſævis actionibus perturbati, contra Deum ſe erigunt: & de conſcientiæ teſtimonio non confidunt; ſed inaniter potius præſumunt.

Sequuntur ſeptem radices divini timoris: quæ in primo gradu humilitatis fundamentaliter ponuntur.

CUm hæc ſecunda regio cœnobitam per gradus humilitatis, ex timore Dei procedentes, per ordinem principaliter inſtituat:

tuat: necessarium est illi, radices ipsius timoris, luculenter agnoscere: si velit ad amorem Dei ascendendo, pervenire. Vt ergo domum hanc spiritualem ad profectum possimus construere: radices ipsas per ordinem debemus in fundamento collocare. Eas autem in primo gradu humilitatis ideo non digessimus: ne ordinem dicendorum nimia prolixitate confunderemus. Sunt ergo timoris Dei septem radices, per quas cœnobita ad compunctionem inducitur: & in vera humilitate proficiendo fortius radicatur.

PRima radix timoris & amoris Dei est, intenta meditatio incomprehensibilis Divinæ majestatis: quæ tanto minus comprehenditur: quanto ab homine curiosius investigatur. Dicit enim Propheta: *Vere, tu es Deus absconditus*. Hæc meditatio divinæ perfectionis admirationem generat: admiratio reverentiam caussat: ex reverentia timor majestatis oritur: & ex timore cultus procreatur. Meditatio vero summæ bonitatis in septem conditiones secundum propositum nostrum dividitur: quæ septem diebus hebdomade, vel etiam septem horis canonicis, non incongrue coaptantur. Et quamvis summa illa & perfectissima bonitas nobis ad meditationis

ma-

materiam abundanter sufficiat: quia tamen paucorum est ad invisibilia sine visibilibus posse conscendere: volumus per cognita mentes infirmorum ad incognita elevare. Dicit enim sanctus Apostolus: *Invisibilia Dei a creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque ejus virtus & divinitas, ita, ut sint inexcusabiles.*

Primo igitur mira virtutis Dei potentia laudabilis est in principali opere creationis: quippe, qui omnia ex nihilo producere potuit: & tam magna, tam solida, tam varia & nobilia sola voluntate creavit. Ex hac consideratione admiratio Divinæ virtutis oritur: per quam homo ad timorem Dei provocatur.

Secundo, provida Dei sapientia laudabilis est: quum universa sciens ordinat: & omnia, quæ creavit per suam providentiam, gubernat. Omnia novit, omnia intelligit: suo consilio omnia disponit: omnia suo imperio concludit. Nam ut dixit quidam amator sapientiæ mundi: *Deus sphæra est, cujus centrum ubique est: & circumferentia nusquam.* Intra omnia est, nec includitur: extra omnia est, & non excluditur: infra omnia est, nec opprimitur: supra omnia est, & non portatur. Ipse omnia includit, qui ubique totus, cum sit nullo in

loco concluditur: magnus & immensus, nulla quantitate terminatur. Ipse omnia, sicut vult, ordinat: in se stabilis semper & immobilis rerum vicissitudines mutat: bonis æterna præmia, sine passione animi, misericorditer parat: injustos sine perturbatione iratus damnat. Magnus, sine magnitudine: immensus, sine quantitate; terminum rebus posuit: gubernans mundum, omnia disponit.

Tertio misericors Dei clementia in nostra redemtione laudabilis est: quia, quem hominem ad imaginem suam condidit: tam misere lapsum in foveam damnationis tam misericorditer restauravit. O quid retribuam summæ & incomprehensibili majestati vermiculus, ego immo nihil factori meo comparatus: qui me cum non essem, sua virtute condidit: cum periissem, pro me factus homo, moriens in cruce, me redemit! Quid tibi rependam, mediator Dei & hominum Jesu, mundi Salvator, qui, cum sis Deus excelsus & inæstimabilis, homo factus pro me vilissimo, tam vilia & indigna subire voluisti! Ecce, cor meum tibi loquitur: tibi omnia viscera mea inclinantur: quoniam vox nulla potest exprimere: quæ de passione tua innocentissima, fidelibus tuis intus, in corde, das sentire.

Quar-

Quarto, in opere justificationis nostræ benigna Dei patientia laudabilis est: quoniam peccatores non solum misericorditer tolerat: sed etiam justificandos ad pœnitentiam promissis æternis gaudiis vocat. Quis hanc indulgentissimi patris clementiam laudare sufficeret: qui revertentes ad se peccatores tam misericorditer justificat: gratiam promerendi post lapsum donat; occasiones bene vivendi multiplices ordinat: Sacramenta sua, quasi quædam vasa gratiæ, pœnitentibus subministrat. Denique ad compunctionem, eruditionem, consolationem, & gratiarum actionem Spiritum Sanctum suis infundit fidelibus: amicos & filios faciens de inimicis. Non advertit qualis peccator antea fuerit: solum, ut deinceps sibi fidelis permaneat, quærit. Magna divinæ miserationis clementia: quæ pœnitentes tam misericorditer ad veniam suscipit: quibus etiam post culpam, magna præmia promittit.

Quincto, profunda Dei justitia in damnatione reproborum laudabilis est: quia nullum malum impunitum transire patitur: privans peccatorem bono, quod amittere peccando stultus non veretur. Denique, ut nostro more loquamur, summa Dei mundicia in hoc laudabilis ostenditur: quæ omne peccatum & vitium tanquam cada-

ver

ver putridum abominatur. Sapientiam quoque ejus in damnatione impiorum laudabilem esse agnovimus: quæ bona de malis eliciens sibi eos servire compellit in pœna: qui contra justitiam peccantes subesse nolebant in culpa.

Sexto, larga Dei munificentia laudabilis est in beatorum glorificatione: quoniam pro merito parvo, electos suos tam ineffabile mercede remunerat: tanquam immortali cum angelis sanctis munere donat.

Septimo, incomprehensibilis Dei excellentia in se ipsa laudabilis est: quæ omnia secundum providentiam suam ordinat: & in se quietissima, semper sine motu vel tempore immobilis perseverat. Hujus considerationis septimæ speculatio ad sabbatum æternæ felicitatis pertinet: in quo jam non est laboriosæ conversationis operatio; sed felix æternæ mansionis & quietis beatitudo. Enimvero, sicut Deus creator omnium, die septimo omne opus suum perfecisse ac quievisse legitur: sic non opus; sed quies æterna, in cœlesti sabbato, justis imponetur. Nos ergo, si pervenire ad cœlestes illas mansiones feliciter cupimus: in Deo solo quiescamus: in quo rationalis creatura quiescendo perficitur: perfecta per amoris adhæsionem cum Domino

mino ineffabili unione & gaudio lætatur. Jam ad laudandum Deum, nihil deinceps extra Deum, pura quærat devotio: quoniam Deus ipse omnipotens, perfectus ac sapientissimus, pro materia suæ laudis omnibus sufficit: omnemque laudem infinitis perfectionibus excedit. Dicit enim scriptura: *Laudate Dominum, quantum potestatis supervalebit adhuc.* Major enim est omni laude: & ideo potius in se & propter se, quam ex creaturis a nobis humilime est laudandus.

Ex prædictis considerationibus de Deo, multiplex & varius devotionis affectus oritur: per quem etiam orationis dignior effectus, secundum affectionis desiderium, generatur. Cum enim de majestate Dei vel potentia meditatio cordis assumitur: admiratio reverenda procreatur. Cum vero de inenarrabili sapientia ejus meditari incipimus: de stulta imperfectione nostra confusi, nos ipsos accusamus. Sic consequenter ex consideratione misericordiæ Dei spes veniæ suscipitur: de patientia ejus amor cordis generatur: ex justitia nascitur humiliatio: ex meditatione munificentiæ gratitudo. Quemadmodum enim secundum qualitatem lignorum ignis accensus in magnitudine proficit: ita secundum varias de Deo meditationes, ardor devo-

devotionis, in orationibus, Deum amantibus, exurgit.

De meditatione operis nostræ reparationis in passione Domini nostri Jesu Christi.

Radix II.

SEcunda radix timoris & amoris Dei, in meditatione redemtionis nostræ ponitur: quæ in vita, moribus, doctrina & passione Domini nostri Jesu Christi, per exercitii sedulitatem generatur. Inter omnes meditationes hanc nobis esse utiliorem credimus: in qua contineri salutem nostram & æternæ felicitatis summam scimus. Et, nota, quod passio Domini, quantum ad processum, fuit injusta; quantum ad modum, ignominiosa; quantum ad dolorem, acerba; & quantum ad effectum, fructuosa; & ideo in memoria semper est habenda.

Primo, quantum ad processum fuit injusta: quia de virgine natus, nec contraxit peccatum, nec fecit: nec dolus inventus est in ore ejus. Mors enim pro peccato nobis infligitur: sed juste mori non potuit: qui sine omni peccato semper justus & innocens fuit. Denique, contra legem hu-

humanam occiditur: si mortis sententia, in hominem, nec confessum, nec convictum de crimine, feratur. De tribus enim accusatus, coram Pilato Salvator quod se regem appellans, tributum interdiceret Cæsari: tertio, quod filium se faceret Dei: de primis duobus Evangelium loquitur: & accusatio falsa demonstratur. De primo enim constabat manifeste contrarium: cum regnum suum Christus diceret non esse terrenum. Falsitas quoque secundi, Pilatum non latuit: qui danda Cæsari, quæ fuerant Cæsaris, Jesum præcepisse, non ignoravit. De tertio interrogatus a præside, tacuit: quia Pilatus audire Divinam generationem Jesu, sive etiam humanam nativitatem, indignus fuit. Passio ejus, etiam contra consuetudinem, extitit: quia nullam dilationem temporis accepit. In carcerem ex consuetudine non ponitur: nihil in ejus caussa deliberatur: sed captus mox ad judicem, morti subjiciendus, trahitur: flagellatus, consputus, & multis affectus injuriis, plagis & irrisionibus, in cruce conclavatur. Tertio fuit legi naturæ contraria: & ex obstinato cordis odio procurata. Vetat enim natura, sevire in mortuum: & horret novis plagis corpus lacerare occisum. Mortuus namque in cruce redemtor noster, lancea transfigitur:

&

& contra legem naturæ defunctus, ab impiis vulneratur.

Secundo, passio Christi, quantum ad modum, ignominiosa fuisse dicitur: propter sex causas, quæ sequuntur. Primo, propter exile pretium: quoniam sanguis incomparabilis pretii, pro triginta argenteis a discipulo venditur: pro quibus asellum suum, vendere nemo dignaretur. Secundo, propter ignominiosum officium: quia vulneribus plenus, crucem suam portare semimortuus compellitur: quod de nullo factum latrone invenitur. Tertio, propter indignitatem loci: quoniam extra civitatem in loco calvariæ crucifigitur; ubi latrones & scelerati homicidæ, pro suis demeritis puniuntur. Quarto, propter ignominiosum supplicium; quoniam in cruce nudus suspenditur: quæ pœna solis latronibus & sceleratis hominibus debetur. Enimvero, sicut scriptura dicit: *morte turpissima condemnatus mundi Redemtor fuit.* Quincto, propter ignominiosum ludibrium; quoniam coram omni multitudine nudus in cruce suspenditur; & tanquam fatuus & insanus, ab omnibus blasphematur. De quo Psalmista dicit: *Tota die verecundia mea contra me est.* Sexto, propter ignominiosum consortium: quia cum sceleratis deputatus, in medio suspenditur latro-

tronum. Quid nunc agis, ô anima Christiana? Ecce, Salvator tuus inter latrones medius ſuſpenditur; & tu prima reſidere in concilio non formidas?

Tertio, ſanctiſſima Chriſti paſſio, quantum ad dolorem, acerbiſſima extitit: propter ſeptem rationes. Primo, propter carnis ejus delicatam vivacitatem, quæ in complexione naturali fuit optima: & ideo in dolorum perpeſſione gravius afflicta. Plus enim dolet caro delicata: quam naturali conditione graſſa. Cum ergo caro Chriſti ſubtilis & delicata fuerit: ſudorem in orto ſanguineum emiſit. Secundo, propter qualitatem occidentium: quia non ab extraneis ſuis Chriſtus occiditur; ſed a ſuis propriis conſanguineis & proximis, ſicut antea per Prophetam conquerebatur: *Popule mi: quid feci tibi?* Tolerabilius enim quis ab extraneis & inimicis, quam a ſuis patitur: cui ſaltem amici ex ſanguinis vicinitate compatiuntur. Tertio, propter paſſionis acerbitatem: quum in illis locis magis affligitur: in quibus dolor propter nervos amplius ſentitur. Elevatus namque in cruce manibus & pedibus configitur: felle & hyſopo, ſitiens, univerſorum Dominus, potatur. Dicit enim de eo Pſalmiſta: *Foderunt manus meas, & pedes meos: dinumeraverunt omnia oſſa mea.* Quis do-

dolorem sanctissimi cordis tui, ô bone Jesu, mente posset concipere: quando clavi durissimi manus & pedes tuos tam crudeliter cœperunt perforare? Vtinam se anima mea gratam tibi semper exhibeat! utinam recordatio sanctissimæ passionis tuæ a memoria mea non recedat! Facile orationum mearum effectum a te potero consequi; si me in exercitio passionis tuæ, sine intermissione, contigerit oblectari. Sentiat unusquisque, quod potest: ego omnibus exercitiis memoriam passionis tuæ præfero: per quam me quicquid saluti congruit, accepturum in orationibus, confido. Quarto, propter diuturnitatem passio Christi acerbissima extitit: quum ab hora captivitatis suæ, usque ad mortem, semper in acerbissimo cruciatu fuit. *Tota die*, inquit, *contristatus, ingrediebar: & non est sanitas in carne mea.* Quincto, propter generalitatem passionis: quoniam in quibuscunque pati Christus potuit, passus singulariter fuit. In fama namque patitur: qui falso accusatus ab impiis blasphematur. In rebus quoque passus est: quia nudus & exspoliatus in ligno suspenditur: cujus vestimenta per sortem inter milites dividuntur. In anima patitur: quia passionis acerbitatem præsentiens usque ad mortem, tristabatur. In toto corpore passus

ſus eſt: quum a planta pedis usque ad verticem capitis, nulla in eo ſanitas fuit. In amicis patitur: quum a diſcipulo traditur: & deſertus ab omnibus, etiam a Petro publice negatur. In compaſſione quoque matris affligitur: cujus ſanctiſſimam animam doloris gladius pertranſiſſe, memoratur. Ex ingratitudine multorum paſſus eſt: quia mortem, quam omnibus compatiendo ſuſtinuit: perditam in multis reprobis præſcivit. Denique in omnibus ſenſibus paſſus eſt: ſicut ex Evangelio docemur. In oculis patitur: qui multis lacrymis, effuſis, panniculo velantur. In auditu patitur: cum multis injuriis & contumeliis irriſus, blaſphematur. In olfactu patitur: quum fedis Judæorum ſputis deturpatur. In tactu patitur; quum in omnibus membris corporis torquetur. In guſtu patitur: quia ſitiens felle & aceto potatur. Sexto, propter paſſionis cauſſalitatem, quæ ſola fuit Judæorum invidia: cum omnino pateretur ſine culpa. Enimvero, quisquis injuſte patitur: peramplius in animo torquetur. Innocens autem Dei filius pro noſtris peccatis moritur: pro noſtris ſceleribus torquetur: ſicut in Eſaia legitur: *Vere, languores noſtros ipſe tulit.* Septimo, propter omnis conſolationis inopiam: quum nullum Chriſtus in paſſione ſua reperit

K 2

perit consolantem. Dicit enim in Psalmo: *Elongasti a me amicum & proximum: & notos meos a miseria.* Enimvero noti ejus a longe steterunt.

Quarto, passio Christi, quantum ad effectum, fuit fructuosa: quæ in tribus principaliter est consideranda. Primo enim, facta est, peccatorum remissio; Secundo, gratiæ collatio; Tertio, gloriæ exhibitio. Et hæc tria titulus cruci affixus indicat: qui, ut Evangelista dicit, caussam passionis Jesu continebat: JESVS, NAZARENVS: REX JVDÆORVM. Nam *Jesus* peccatores salvans, quoad primum; *Nazarenus* florem gratiæ conferens, quoad secundum; *Rex Judæorum* se confitentibus regnum exhibens cœleste, quoad tertium.

Ceterum, in hac radice secunda, meditationes de passione Domini ad singulas horas septem dierum hebdomade ordinavimus: quas post finem tertiæ regionis idcirco posuimus: ne ordinem dicendorum hoc loco nimia prolixitate earundem, turbaremus. Nam, quæ nunc digessimus, potius ad lectionem quam ad meditationem pertinere cernimus: & ideo illas postergamus.

De meditatione beneficiorum Dei.

Radix III.

TErtia radix Divini timoris & amoris, in meditatione Dei beneficiorum figitur: per quam ad devotionis gratiam venitur. Enimvero, principium devotionis in meditatione beneficiorum Dei ponitur: ex quorum memoria dilectio generatur. Medium vero, tanquam in ipsa meditatione progressus, nihil aliud, quam Deo placere, super omnia desiderat: a quo se in multis præventum beneficiis, sine merito non ignorat. Finis autem Deum flagranti desiderio super omnia puro mentis fervore diligit: illique soli jugiter adhærere, sine medio concupiscit. Et quamvis misericors Deus, unicuique nostrum, specialiter multa contulerit: quia tamen non uni; sed multis hæc nostra synthemata scribimus: non particularia singulis; sed generalia omnibus collocata beneficia producere breviter debemus. Sub numero ergo septenario,potiora comprehendimus: ut per septem dies hebdomade, vel etiam in ipsis horis canonicis, materiam quotidie meditandi, in promtu habeamus. Si quis autem in altioribus per elevationem mentis

in Deum jam habitat: iſta, tanquam noviti s propoſita, non requirat. Qui vero, p opter infirmitatem mentis ſuæ, ad ſup emum illum verticem theoriæ, non valet aſcendere: ſtudeat ſe in iſtis meditationibus beneficiorum Dei ferventius exercere: quatenus, dum humiliora diligenter continuat: ad altiora purgatus, fortior aſcendat. Meminerit ergo cœnobita devotus, quid a Domino Deo acceperit: ut ſe gratum exhibere poſſit. Reddat Deo, quod accepit: ſi bonus eſſe concupiſcit.

Dedit enim nobis Deus primo corpus & animam cum ornamentis ſuis: & quos ad imaginem ſuam intellectuales condidit: etiam ad regna cœleſtia miſericorditer vocavit. Quid nobis donare amplius potuit: qui creatis nobis cum non eſſemus, ſemetipſum dedit? Sed quid conditori noſtro reddere poſſumus: qui ex noſtro merito peccatores & infirmi ſumus? Reddamus, quod ſumus: reddamus, quod debemus: fidelem ſcilicet ſervitutem, pro corpore, quod a Domino accepimus: & ſinceram dilectionem, pro anima, qua ad imaginem Dei creati ſumus. Sic enim Propheta nos admonet in Pſalmo: *Servite Domino in timore: & exultate ei cum tremore. Servite fideliter: diligite reverenter.* Ex parte corporis fidele creatori veſtro ſer-

ſervitium impendite: ipſumque ex parte animæ totis viribus amate. Servite illi, quia potens & magnus eſt Dominus: diligite, quia bonus. Potentia ejus in creatione veſtra oſtenditur: bonitas in reparatione declaratur. Quoniam vos, cum non eſſetis, creavit, per ſuam potentiam, fidele meretur ſervitium: reparavit lapſos per ſuam bonitatem, ſincere meretur dilectionis affectum. Enimvero, pater noſter eſt, per amorem: Dominus eſt, per incomprehenſibilem poteſtatem.

Secundo, fidem nobis dedit cum ſacramentis: quum ſicut nos ſine voluntate noſtra condidit: ita ad fidem ſine noſtro merito vocavit. Dicit enim ad ſuos diſcipulos in ſancto Evangelio Chriſtus: *Non vos me elegiſtis; ſed ego elegi vos.* Per fidem ad ſuum anima principium chriſtiana reducitur: ſacramentis renovatur. Chriſto igitur incorporati per fidem & ſacramenta, quæ dedit perpetuam adhæſionem, tenemur impendere: & in ejus ſancto fœdere jugiter permanere. Nam in baptiſmo diabolo & omnibus pompis ejus renuntiavimus: perpetuo nos adhæſuros Chriſto promiſimus: levantes nos de ſacro fonte, pro nobis fidejuſſores, coram Domino in fide parentum conſtituentes. Dicamus ergo ſemper ex corde cum Propheta: *Mibi*

bi adhærere Deo, bonum est: ponere in Domino Deo spem meam.

Tertio, dedit nobis omnipotens Deus artificium rectitudinis: & documenta veritatis. Pro his tenemur creatori nostro fidelem executionem: & perpetuam sine fraude servitutem. Jubemur ergo in primis, omnia, ad laudem Dei facere: & in omnibus, quæ facimus, intentionem nostram, ad ipsius honorem, principaliter elevare. Sola enim intentio bona in Deum, discernit opera: solus amor, facit fructuosa. Ecce, naturæ nobis artificium ad laudandum se Dominus contulit: documenta insuper salutis per legem dedit: laudem a nobis & amorem super omnia requirit. Exerceamus ergo ad honorem Dei collatum nobis artificium: & fiet intentionis purus oculus per legis documentum.

Quarto, nobis misericors pater mundum cum elementis necessariis contulit: pro quibus sinceram a nobis speculationem sui debitam requirit. Quicquid in hoc mundo cernimus ad memoriam Dei nos debet inducere: & ad suum creatorem super omnia diligendum jugiter provocare. Hinc dicit exercitatus in sacris Bernhardus: *Integer & Dei verus amator quocunque se vertit, admonitionem habet familiarem sui creatoris:*

ris: rebusque pro speculo utitur: & a creaturis ad creatorem sic cogitans elevatur. De singulis enim dicit: Si ista bona, pulchra & dulcia videntur, quæ creata cum tempore mutantur & transeunt: quid bonitatis, pulchritudinis & dulcedinis habet auctor ipsorum Deus, in æternum manens, qui sibi his incomparabiliter meliora reservavit. Hac consideratione rerum, homo devotus, omnes homines simplici oculo mentis, quasi Dei imaginis similitudinem, respicit: & corporis formam placentem vel displicentem in eis, curiose non attendit. Considerat enim in homine, non quod videt exterius; sed creatoris imaginem: quam felicitatis æternæ novit esse consortem.

Quincto, Dei filius semetipsum in tormentis pro nobis obtulit: perditosque nos de interitu mortis perpetuæ, suo sanguine redemit. Huic Salvatoris nostri charitati benevolam imitationem jubemur impendere: si ad ejus regnum cupimus pervenire. Dicit enim princeps Apostolorum fidelibus: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum: ut sequamini vestigia ejus.* Quid retribuam tibi, ô bone Jesu, pro tuis in me beneficiis, tam magnis, tamque immensis? Compatiar corde,

de; compatiar opere : imitabor te affectionibus mentis, pro mea possibilitate.

Sexto, tempus promerendi vitam æternam Creator nobis contulit: corporisque necessaria nutrimenta dedit. Hic etiam nobismetipsis debitores existimus: qui meritorum nobis acquisitionem in hoc tempore debemus. Cur ergo dies salutis tam negligenter & sine fructu meritorum expendimus: qui tempore pretiosius nil habemus? Ecce, sub brevi nunc tempore æternæ felicitatis gaudia promereri possumus: & omnes, operari quod bonum est, dissimulamus. Væ nobis stultis & insanis, qui nihil in hoc mundo pretiosius tempore accepimus: & tamen nihil vilius expendere solemus! Nunc enim tempus acceptabile nobis conceditur: nunc dies salutis indulgentur: in quibus operibus sanctis cum maximo fervore debemus insistere: & mortis horam semper prævidere.

Septimo, cœlum nobis Deus omnibus refertum gaudiis proposuit: & semetipsum cum omnibus in eo contentis in præmium, promisit. Pro hac munificentia Salvatoris nostri sanctis misericordiæ operibus debemus insistere: & nos imitatores Dei, pro viribus exhibere. Ad hoc nos hortatur in sacris Evangeliis Dominus:

Estote

Estote misericordes; sicut & Pater vester Deus, misericors est. In fine quoque mundi, cum dies judicii advenerit, misericordes, ipso Domino promittente, ibunt in vitam æternam: quoniam, qui misericordiam fecerit: misericordiam consequetur. Et ne quis mihi dicat ex monachis, misericordiam nulli possum impendere: cum me religio nihil omnino permittat possidere: noverimus inter opera misericordiæ necessaria: spiritualia esse potiora. Si monachus vis esse misericors, Deum ora pro miseris: salutarem impende doctrinam imperitis.

Summa igitur meditationis beneficiorum Dei, tribus exercitiis innititur: in quibus principaliter tota continetur. In primo quidem, omnia Deo, non nobis debemus attribuere: in secundo, nosmetipsos memorando Dei beneficia, in amoris studio exercere: in tertio, semper de perceptis beneficiis, ex puro corde, gratias agere. Si autem istis beneficiorum exercitiis cor nostrum ad Dei amorem volumus accendere: sex conditiones in ipsis donis Domini debemus considerare. Primo, considera, quæ donum Dei pænitus est nobile: secundo, quoniam tibi maxime fructuosum & utile: tertio, quia varium multiplex & crebrius iteratum. Et hæc tria, donum in se ordinatum considerant: duo

quæ

quæ ſequuntur, dantis perſonam reſpiciunt: ultimum conditionem notat accipientis: quarto, itaque conſidera, magnam donantis in te affectionem: quinćto, inæſtimabilem ejus dignitatem: ſexto, quæ accipiens tu magna a maximo, vilis es & contemtibilis: & ad omnia indignus. Ex his conſiderationibus beneficiorum, amor Dei in mente hominis devoti, conſuevit exſurgere: & certis gradibus proficiens, ſpiritum ad theoriam elevare.

De cognitione ſui ipſius.

Radix IIII.

QVarta radix, Divinum producens amorem, cognitio ſui ipſius dicitur: utilis valde, ſi ad præcedentes referatur. Enimvero, ſi quanta nobis tantillis Dominus tantus fecerit ad mentem conſiderando reducimus: quam ſimus indigni, viles & prorſus immeriti, ad omnia cognoſcemus. Ad cognitionem vero ſui, hominem quatuor debent inducere: ex quorum conſideratione nos Deum maxime convenit amare.

Primo igitur, conſideret homo fidelis, creationis ſuæ principium: & inveniet ſe cum non eſſet, ex ſola Dei bonitate creatum.

tum. Quis Deum rogare potuit: quando nemo fuit? Summum illud pænitusque ineffabile bonum, te ad imaginem suam, ô homo, cum non esses, condidit: suæ bonitatis te participem, ex sola bonitate fecit. Quid meruisti: quando non fuisti? Aut quid conditio tua omnipotenti Deo commodi afferre potuit: qui semper incommutabilis subsistens in se, nullum accidens admittit? Nihil Deo novum: nihil summo & incommutabili bono potest esse antiquum. Semper est quod esse potest: quia nec optimus melior: nec maximus fit major. Creavit te sua bonitate Deus, non quæ tua conditio ei fuerit necessaria: sed tibi soli commodosa. Qui hanc Dei bonitatem intenta meditatione considerat: suum creatorem merito laudat.

Secundo, ne erigaris in superbiam, homo, conditionis tuæ vilitatem, considera: quoniam de limo terræ factus es: & post paullulum per vermes consumtus, in terra puluerem reverteris. Quid ergo superbis terra & cinis? Habet tua conceptio culpam: nativitas miseriam: vita pœnam: resolutio mortis, angustiam. *Homo* enim *natus de muliere*, *brevi vivens tempore*, *repletur multis miseriis* : & tunc maxime miser

miser est: cum se miserum in carne non agnoscit.

Tertio, considera, tuæ conceptionis originem: & invenies animam tuam fœda peccati originalis turpitudine maculatam. Omnes enim filii iræ nascimur: sed gratiam baptismatis in sanguine *Christi Jesu* consequentes, ab originali macula emundamur. Merito Salvatorem nostrum per hanc considerationem diligimus: cujus misericordia ab originali macula mundati sumus.

Quarto, considera fidelis anima, quemadmodum nimis sis facta vilis, iterans vias tuas in actu peccati: quam te Christo sponso tuo exhibuisti adulteram: cum sibi te copulaverit per suum sanguinem, pænitus immaculatam. Quid facis, ô misera? Cur sponsum tuum amantissimum deseris: aut quare a tuo principio fatua recedis? In carne positam te noveris, non ut vitiis & concupiscentiis ejus consentias: sed potius per rationis imperium, resistas. Quotiens enim motibus carnis inordinatis & divinæ rectitudini contrariis tuum consensum, ut ita dixerim, dissimulando tradideris: totiens, aversa summo bono, tuoque sponso te adulteram ostendis. Cave, cave, ô anima, Christi sanguine redemta, ne te carnis amor decipiat: quum sicut pri-

primus homo deceptus amore sociæ mulieris, in mortem cecidit: sic quilibet animus carnis suæ voluptatibus consentiens, a suo principio quod Deus est turpiter recedit. Sed heu miser! a quo cecidisti? Habitasti in terra aliena: coinquinata es cum mortuis: deputata es cum descendentibus in infernum. Dereliquisti fontem sapientiæ: conversa es retrorsum: adulterium commisisti. Sed meum audi consilium, & ad ducem pubertatis tuæ Jesum quantocius revertere: te totam illi humiliter submitte. Misericors est, te revertentem ad se libenter suscipiet: vitia remittet: & amoris sui gratiam, si petieris, impendet. Sed oportet te ab affectionibus carnis tuæ recedere: si ad conspectum Salvatoris tui desideras pervenire. Ergo si converteris ad Jesum, in veritate convertere: quia non potest nisi verum summa veritas amare.

Est & alius cognitionis propriæ modus, qui Dei respectu, assumitur: quotiens inter Deum & hominem comparatio incomparabilis cogitatur. De hoc modo clarus in contemplatione dicit Bernhardus: *Nunquam se melius deprehendit modus imperfectionis humanæ; quam in lumine vultus Dei & speculo visionis Divinæ.* Ibi enim, qui plus est in die & plus videns quid sibi deest, emen-

mendat in dies ſimilitudine: quicquid deliquit diſſimilitudine: appropinquans ei ſimilitudine: a quo longefactus eſt per diſſimilitudinem. Erigamus ergo mentis aciem ad ſuperlucidum Divinæ perfectionis ſpeculum: noſtrum illi bono incommutabili ſubmittamus affectum: quatenus in Dei ſapientia noſtram inſipientiam poſſimus deprehendere: & in ejus potentia noſtram infirmitatem conſiderare.

De peccatorum ſuorum habenda memoria.

Radix V.

QVincta radix, timoris Dei, eſt peccatorum memoria & fœditas ipſa peccati ſæpius cogitata. Enimvero, qui turpitudinem peccati mortalis veraciter intelligit: ſemper mali hujus foveam pertimeſcit. Vt autem gravitatem peccati aliquo modo poſſis agnoſcere: ſeptem, quæ ſequuntur, debes cogitare.

Primo igitur, conſidera, pulchritudinem juſtitiæ Dei, cui peccatum eſt omnino contrarium: & ideo maxime fugiendum. Anima enim per peccatum a ſummo bono pænitus avertitur: & amor, qui

na-

naturaliter ineſt ei ad ſuum principium in odium commutatur. Nam, ſicut omnia bona ſunt a primo bono: ſic omnis amor ad quodcunque bonum feratur: accenſus eſt naturaliter ab eodem. Amor enim noſter, cum in nullis bonis velut in fine quieſcere poſſit, pro fine ubi ſit quieturus, habet idem bonum: quod habuit & principium. Quotienscunque ergo peccatum contra pulchritudinem juſtitiæ Dei committitur: a ſuo principio animus ſeparatur. Deus enim, cum ſit charitas, amorem in anima exigit: pax pacem requirit: ſimile diligit: diſſimile odit.

Secundo, enormitatem peccati, conſidera, & quantum Deo diſpliceat ejus fœditas, ſedulo penſa. Ecce, propter ſuperbiam nobiliſſimum angelum Luciferum Deus juſtus de cœlo expulit: & cum ſuis complicibus æterni ignis incendio damnavit. Primos quoque noſtros parentes Adam & Evam de Paradiſo propter inobedientiam exire compulit: totumque genus humanum in eorum ſcelere mortis ſententia duplicis juſto judicio condemnavit. Denique revolvamus totam Veteris & Novi Teſtamenti hiſtoriam, & inveniemus a Dei juſtitia ſæpe graviter punitum: quod contra eam temere conſtabat perpetratum. Cognoſcitur ergo facile gravitas

ſceleris: ſi diſtrictio cogitetur ſubſecute ultionis.

Tertio, conſidera, quam grave de peccato ſcandalum oritur: maxime dum coram aliis peccatur. Qui enim exemplo ſuo malo, aliquem ad peccandum provocat: adverſarium ſe Dei manifeſtat. Nam Deus animas ſanguine unigeniti ſui redemtas, ſalvare per ſuam voluntatem ex miſericordia diſpoſuit: quas iſte perdere per malum exemplum ex averſione Dei concupiſcit. Peccatum vero ſcandali, quoad culpam hac ratione graviſſimum dicitur: quoniam ſicut diximus Deo adverſatur. Quod ſi is, qui occaſionem damni dat, damnum dediſſe putandus eſt: tot ſe peccator mortis ſententiis damnandum ſubjicit: quot homines ſuo exemplo malo cadere in mortale crimen fecit. Dicit enim in ſancto Evangelio Chriſtus: *Væ homini, per quem ſcandalum venit.* Et iterum dicit: *Qui ſcandalizaverit unum de his puſillis, in me credentibus: expedit ei, ut mola aſinaria ſuſpendatur in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Rara & ſcandalizantis puſillos vera pœnitentia: quoniam cum damnum alienum reſtituere negligit: ad fructum ſalutaris pœnitentiæ minime pertingit.

Quarto,

Quarto, negligentiam ingrati cordis tui conſidera: quoniam, qui creatus ad imaginem Dei factorem tuum amare ſuper omnia debueras: tuis eum peccatis multipliciter inhonoras. Chriſto Dei Filio, cujus ſanguine redemtus es, continuum amoris ſervitium deberes impendere: ſed plus carnem, quam Salvatorem tuum Jeſum non metuis amare. Sanctiſſimam denique paſſionem ejus animo compatiente quotidie deberes in mente revolvere: & tu nihil minus quam illam ſoles cogitare. Inter filios Dei per ſolam miſericordiam adoptatus, dignum te vocatione ſuperna exhibere imitatorem debueras: & adhuc jacere in infimis per deſidiam non formidas. Et quid multa dico? Ecce, qui Sancto inſignitus Spiritu, cum Angelis reputatus es, vocaris ad hereditatem filiorum Dei: ab omnibus ſanctis invitaris ad epulas Paradiſi: corpori & ſanguini Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti quotidie participas: & tamen mandata Dei & regulæ, quæ promiſiſti, ut beatus eſſes, non obſervas. Examina ergo conſcientiam tuam diligenter, & invenies, quia multa deberes facere bona, quæ omittis: pluraque omittere mala, quæ contra Dei beneplacitum committis.

Quincto, considera, quem peccando offenderis: quia non hominem sed Deum: non creaturam, sed creatorem. Magnus est cui peccasti & immensus: terribilis & gloriosus: cujus majestatem tremunt Angeli: cujus virtutem mirantur omnia Numina cœli. Summo quidem & incommutabili bono Deo, omnis creaturæ principio & fini, spiritus rationalis amorem & desiderium adhæsionis supra intellectum humanum debet impendere, seque totum ad illud veraciter unum tanquam ad suum centrum, omnibus phantasmatibus contemtis, altius elevare: ad quod tanto se potest facilius erigere: quanto cetera omnia relinquens, semetipsum sibi studuerit unire. Virtute enim ipsius unius ubique fit unio: nec aliam ob caussam similiora invicem facilius uniuntur: quam quæ in qualitate sunt unum. Animus ergo cum ipso principio rerum uno tunc demum uniri rectissime dicitur: quando ipse potissimum in se unum factus, ab omni multitudine separatur: atque supra omnem imaginationem, rationem, & intelligentiam, sola evadit sua unitas fruens per amatorium affectum unitate Dei: centrum suum, ut ita dixerim, copulans cum centro universi. Cum autem animus ipse humanus suo quasi conjugio carnis male compatiens ad passiones quaslibet animales

con-

convertitur: jam unitas ipsa in multitudinem uni soli contrariam male commutatur: efficiturque tanto remotus a suo principio: quanto fuerit divisus a semetipso. Magnam denique revertendi ad unum illud ineffabile Divinum, difficultatem animus ipse contrahit: quotiens semetipso confuso in peccatum apostasiæ cadit. Cogita nunc, quam magnus & ineffabilis sit, contra cujus honorem peccatum committitur: & cum magnitudinem majestatis ejus pænitus non valeas intelligere: ejus potentiam disce humiliter timere.

Sexto, quid amiseris peccando, considera: quatenus cognita magnitudo damni pœnitentiam acceleret: & perditum per lacrimas restauret. Quid ergo, miser, amisisti peccando? Audi, quid amiseris? Similis Deo factus per gratiam, Angelorum socius, membrum Christi, & heres æternæ felicitatis electus fueras: vivere & gaudere sine fine in bonis Domini cum omnibus sanctis debuisti. Sed quid factum est te peccante? *Comparatus es jumentis insipientibus: & similis factus es illis.* Cum enim in honore esses, noluisti intelligere: dereliquisti fontem vitæ: peccando factus es socius & membrum diaboli: scortum Antichristi: heres inferni. Dereliquisti vitam: mortem elegisti sempiter-

ternam. Si times sententiam: muta voluntatem: & invenies remissionem.

Septimo, considera, quid peccando merueris: quum si pro uno peccato mors æterna infligitur: qui multa ne dicam innumerabilia commisit, cogita, quid mereatur. *Anima enim, quæ peccaverit: ipsa morietur.* Meruisti autem etiam per unum mortale peccatum socius, sine fine esse diaboli: privari omnibus gaudiis cœli: cremari in æternum ignibus inferni. Hæc sunt prœmia, quæ tibi peccatum attulit: hæc munera, quæ promisit.

Nunc igitur ex his septem considerationibus emplastrum fac animæ vulneratæ: assume tibi stimulum compunctionis: ut ad radicem pervenias timoris. Sed propera, nec de die in diem differas: quoniam, qui pœnitentis humilem confessionem suscipit: differenti diem crastinum non spopondit. Nam, ubi invenit acceleratio veniam: sæpe dilatio intercipit vitam. Multos spes vitæ longioris ad interitum pertrahit: quia, dum se confidunt diutius posse in hoc mundo vivere: pœnitentiæ tempus faciunt sine pœnitentia transire. Tu autem, homo, si meum admittis consilium, pœnitentiam non differas: quoniam quid tibi sit allatura dies crastina, penitus ignoras. Tempus enim pœnitentiæ meretur

retur

retur amittere: qui pœnitendi ſtudium totiens non metuit differre.

De vanitate præſentium & æternitate futurorum.

Radix VI.

SExta radix, timoris in mente meditantis erigitur: ſi vanitas viſibilium, & inviſibilium æternitas ſtudioſa intentione cogitetur. Omnia enim, quæ in hoc mundo cernimus, vanitati & corruptioni ſunt prorſus obnoxia, & parviſſimo quidem tempore duratura. *Cuncta ſub ancipiti pendent mortalia caſu: & ſpondent propria mobilitate fugam. Quicquid habes hodie, cras te fortaſſe relinquet: aut modo, dum loqueris, deſinet eſſe tuum.* Nihil enim in hoc mundo diuturnum & ſtabile cernimus; ſed mutari omnia cum tempore videmus.

Aſcende nunc igitur ſpeculam mentis tuæ, ô cœnobita fidelis, & conſidera, quam nihil ſint omnia, quæ tempus continet: quum quicquid viſibile nunc cernitur: poſt modicum corrumpetur. Sume de præteritis conſiderationem præſentium: & vide, quoniam quod præteriit, non eſt: & quod modo eſſe videtur, poſt

 paul-

paullulum non erit. Vbi ſunt Reges gentium, ubi Principes, ubi Duces, ubi divites, ubi quondam in ſæculo potentes? Vbi ſunt omnes amatores mundi? ubi homines, qui ſpreverunt iter arduum cœli? Denique, ubi ſunt omnes illi quondam tibi noti in ſæculo: quos mors interea rapuit, te exiſtente in clauſtro? Ecce, ab origine mundi & qui multis, & qui paucis vixere temporibus, omnes in ſua generatione mortui ſunt: & ſecundum diverſitatem meritorum etiam prœmia, diverſa juſtitia dictante, perceperunt. Amatores Dei perpetuas manſiones lucidas, gaudiis inæſtimabilibus refertas, Creatori omnium aſſociati, percipiunt: & mundi cultores, Dei mandata contenentes, honoribus quondam hic tumidi, ſcientia inflati, divitiis immerſi, voluptatibus & vitiis dediti, ad infernum ſine fine cruciandi deſcenderunt. Quid obſecro nunc ſanctis in cœlo nocet quondam laborioſus & carni contrarius contemtus ſæculi: pro quo in æternum fruuntur jam læta viſione Dei? Vel quid prodeſt nunc impiis in inferno ſepultis olim habita conſolatio carnis: pro qua nunc accipiunt tormenta æternæ damnationis? Hæc cogita, dum prodeſt: hæc meditare, dum cavendi oportunitas adeſt!

Rurſus

Rursus altius ascendens intuitum mentis tempora pro viribus in abyssum infinitæ profunditatis infigere: & quam longum sit, quod æternum est, cogitare. Aeternum est tempus, quod nullo fine concluditur, nullo spatio terminatur. Sancti Dei in æternum exultabunt in gloria beati; peccatores in æternum in inferno ardebunt miseri. O æternum nomen sine fine terribile! quis cogitare te poterit, vel dicere sine timore? Revera, qui te cogitat: nunquam in æternum peccat. Aeternum non habet finem. Audi comparationem: & cum non fuerit sufficiens ad æternum, suscipe timorem. Si arenæ poneretur acervus in magnitudine montis Olympi in cœlum usque porrectus, de quo post decies mille annos, unum duntaxat granum parva consumeret avicula: nequaquam diceretur mons ille duraturus in æternum: sed esset fini obnoxius: & licet post innumerabiles annos, tamen aliquando desiturus. Veruntamen omne illud tempus, quo remaneret aliquid de monte, quanquam esset longissimum: tamen respective, nihil videretur, ad æternum. Quod æternum est, nec imaginationem finis recipit: nec spem consummationis, aut terminum, admittit.

O igitur quam ſtultus, quam fatuus, quam inſanus eſt homo, qui hanc conſiderationem æternitatis abjicit: & tempus acceptabile ad promerendum æterna bona ſibi conceſſum, inutiliter expendit! Veniet hora & jam prope accelerat: in qua miſer quid ſit æternum jam non melius facturus diſcat. Sed, tu cœnobita, meus qui cupis eſſe fidelis, abjice a te, omnem ſollicitudinem mundi: omnem curam tuam pone, ad amorem Dei: nihil agas, nihil dicas, nihil cogites; niſi, quod te ad amorem Creatoris tui poteſt inducere: vel, quod ad ædificationem aliorum, aut puram corporis neceſſitatem, noveris pertinere. Separare precor, ab infimis: ut poſſis bonis oblectari æternis. Nulla te carnis ſollicitudo ab interna mentis tranquillitate ſubmoveat: te voluptas nulla corrumpat: ſtude orationibus quantum prævales cum devotione ſemper inſiſtere: & te ſurſum per affectum amoris crebrius elevare.

De zelo Dei ſemper habendo.

Radix VII.

SEptima radix timoris Dei, zelus dicitur: in quo ſe non mediocriter exercere mo-

monachus jubetur. Injurias enim Domini sui nullus æquanimiter tollerat: qui eum veraciter amat. Tu ergo, cœnobita, qui servus Jesu Christi fidelis esse desideras, noli zelum ejus in temetipso negligere: Dei injuriam cum videris, noli dissimulare: quia Dominum suum minus amare convincitur: quisquis illi detrahentibus non statim reluctatur. Talem te sciant homines amatorem Dei, & hostem vitiorum: ut coram te loqui male non audeant: agere quicquam mali, te inspectante, non præsumant. Esto rectitudine animi conspicuus: vitæ merito clarus: zelo reverendus. Te recti velut Dei famulum diligant: vultum tuum reprobi, ut judicem pertimescant. Nemo in conspectu tuo quicquam alienum a bonis moribus præsumat agere: quippe, cum te omnes noverint, Dei injuriam non posse tolerare. Sic Phinees sacerdotium sempiternum promeruit: quando iram Domini, legem zelando, fortiter placuit. Si ordinem perire in cœnobio videris: si fratres tui regularem observantiam ceperint quovis modo corrumpere: noli, si Dei servus es, ad eorum vitia tacere. Murum te oppone fortiter, pro domo Domini: exerce, quantum prævales zelum Dei: destrue consilia malignantium: temeritati obsiste,

siste, superborum. Si verus Dei amator fueris: solo vultu pravorum conventicula dissipabis. Nemo enim suum coram te nudabit consilium: si zelum tuum de contrario habuerit suspectum. Si autem mali & reprobi, præsentiam tuam male agentes, non metuunt: profecto in te zelum Dei nullum recognoscunt. Vt ergo verum te Christi servum exhibeas, debes fratribus tuis, illatas tibi injurias, pro Dei amore, libenter remittere; & pro ipsis injuriantibus Deum exorare. Injurias autem Domini tui non est tuum, sine ipsius voluntate, remittere: sed potius ex zelo rectitudinis vindicare. Cesset in his amor sanguinis: cedat procul amicitiæ fœdus: zelus Dei omnibus est jure præferendus. Sic enim observanda est amicitia hominis: zelo Dei nunquam præferatur.

Væ monachis & Abbatibus, qui Dei zelum tam audacter abjiciunt: qui familiaritates hominum Divino imperio anteponunt: qui vitia subditorum stulta commiseratione dissimulant: qui traditiones sanctæ regulæ nec in se, nec in aliis observant. Et quid dicam? Cernimus inter monachos claustrales obedientiam mandatorum despici: zelum rectitudinis sperni: observantiam regulæ contemni. Fœdus inter se amicitiæ carnalis, sub nomine charita-

tis,

tis, duo vel plures contrahunt : infirmi suos morbos animæ infirmioribus confidunt : & Dei amicitiam per puritatem mentis minime requirunt. Vnusquisque, meliorem ceteris, suum socium existimat: alterque alterum, non spiritualiter ; sed carnaliter deceptus, amat: quippe qui affectus suos in Deum non elevant : nihil aliud quam solatia carnis amant. Sed monachum, quem videris infirmorum fratrum amicitiam quærere : non Dei servum; sed amatorem carnis, debes æstimare. Qui enim cor suum in Dei amore totum veraciter occupat: nihil de amicitia humana curat. Amor Jesu sibi ad omnia sufficit: extra quem nihil amplius requirit. Qui autem in exterioribus mentis solatium quæsierit: quod Deum ex toto corde non diligat, opere ostendit. Amor Dei solitudinem diligit: tumultus hominum odit: amicorum colloquia non requirit. O bone Jesu, quam dulcis est amor tuus; quoniam cor amantis, te penetrat: te videns videre desiderat: te habens amplecti animus exoptat! Enimvero, qui te amat, sui ipsius obliviscitur: nihil aliud, quam dulcissimam præsentiam tui meditatur. Nihil est in mundo, quod amanti te placeat: nihil usquam reperitur, quod præter te animus concupiscat. O

quot

quot suspiriis amore vulnerata mens angitur: quum uberrimis lacrymis in secreto facies irrigatur: quia quotiens dilecti faciem in cœlo præsidentis cogitat: totiens se in terris desolatam plorat! Interea sæpe tentat aliquid de suo Jesu amantissimo mens languens amore dicere: in ejus amorem conatur etiam alios provocare: sed mox, ut nomen Jesu dulcissimum proferre ceperit: præ amoris magnitudine nolens obmutescit. Amor enim Jesu, nullis verbis exprimitur; sed in secreto mentis, cum dulcedine sentitur. Scio qui dicebat: *Amor meus crucifixus est.* Quis est amor tuus, ô famule Dei? Cur ploras? Quare ingemiscis? *Ignatius: Amor meus est crucifixus: & ego non lugeam? Dominus meus est mortuus: & ego cobibere lacrymas potero?* Noli flere, ô fidelis anima: nam, etsi amor tuus mortuus est, ut te a morte redimeret: sed jam resurrexit a mortuis; ut te in cœlo coronaret. *Esto fidelis, usque ad mortem: & dabit tibi coronam vitæ.*

De modo & gradibus Divini amoris: conclusionem complectens hujus secundæ regionis.

QUoniam nemo repente fit summus, nec ad illum supremum verticem Divi-

Divini amoris quisquam subito suis viribus potest ascendere: utile nunc reor, modos, sive gradus ipsos amandi Deum certos, breviter annotare. Admovendum ergo cor humanum in Divinum amorem, passio Domini nostri Jesu Christi, meo judicio, præ omnibus aliis est efficacissima: si fuerit in mente hominis pura, dulciter, ferventer, perseveranterque sedulo cogitata. Enimvero, qui vitam passionem & mortem Salvatoris nostri sæpius compatiendo & gratias agendo, secundum principales maxime articulos ad memoriam revocat: ad amorem Divinum ascensum cordis velocem parat. Sed hanc sanctissimam occupationem mentis circa passionem Domini, in secunda parte hujus operis principali, opportune tractabimus: ubi modum spiritualis exercitii latius exponemus. Quantum vero ad rationem dictorum in hoc loco pertinet, tres modos amandi Deum invenio: quos breviter secundum ordinem explicabo.

Primus modus jubet, ut diligas amantem te dulciter: totum te illi jungas suaviter: ita, ut nihil extra Deum, cor tuum, diligat: nihil aliunde requirat. Deus enim totum cum sit, cor totum solus possidere amantis desiderat: a dispersis se cogita-

gita-

gitationibus elongat. Ergo, si amare vis dulciter: ama totaliter. Aut totum enim, aut nihil Dei perficit amor. Meditatio passionis Jesu Christi Salvatoris nostri, te totum possideat: donec amor, in te dulciter convalescat. Oportet te totum, quod in carne blanditur, contemnere: si ad amorem Dei desideras pervenire. Non enim potest aliquis Deum in hac vita dulciter diligere: quamdiu aliquid in mundo convincitur amare. Amor siquidem mundi, pænitus est Divino contrarius: quoniam, ubi alter ad penetralia cordis admittitur: alter adesse prohibetur. Quantam vero dulcedinem, quantam suavitatem, quantamque mentis lætitiam, amor Dei in corde amantis generet, nemo prorsus intelligit: nisi, qui spretis omnibus rebus & eventibus mundi, Deum solum multo tempore amavit. Cor Deum amantis, nihil eorum, quæ sunt in mundo, diligit: divitias, honores & favores sæculi contemnit: nulla subire adversa pro amore Domini sui pertimescit. Amor Dei nunquam est otiosus: semper venire ad suum principium desiderat: nullos in hoc mundo labores perpeti recusat. Ergo, qui non vult fieri desidiosus, amet. Proximus quoque propter Deum dulciter amandus est: & nulla ratione contra Deum vel

vel justitiam offendendus. Fratri suo unusquisque verbis & factis talem se semper exhibeat: quales ad se alios expectat. Veraciter enim proximum suum diligit: qui pro eo res, corpus & animam exponit. Hoc Christus docuit, hoc pro nobis Dei filius fecit. Enimvero, qui dicit se in Christum veraciter credere: debet sicut ille ambulavit & ipse ambulare. Christum veraciter non diligit: qui ejus mandata non custodit. Ait enim: *Hoc est praeceptum meum, ut diligatis invicem: sicut dilexi vos.* Membra sumus unius capitis Jesu Christi: in quem tunc bene credimus: cum ejus praeceptum de dilectione in Deum & ad proximum observamus. Diligamus ergo proximum nostrum, quia membrum in Christo nobiscum est: ut quemadmodum unum membrum in corpore alteri compatitur: ita frater a fratre, pro amore Christi humiliter adjuvetur.

Secundus modus, tibi mandat, ut sapienter diligas: nihilque in Divino amore aliud quam Deum quaeras. Extende affectum tuum in illud verbum quod erat in principio apud Deum: mentem tuam eleva supra omne quod est creatum: quoniam nisi te ipsum, & omnia quae sunt in mundo deseras: venire ad eum non poteris,

ris, quem amas. Denique, si Deum sapienter cupis diligere: noli te aliud æstimare: quoniam, ubi se aliquid esse homo existimat: jam insipienter amat.

Tertius modus, præcipit, ut fortiter diligas: & exponere corpus & animam pro Dei amore nunquam pertimescas. Non est Dei amator fortis: qui subire mortem pro eo pertimescit. *Fortis est enim ut mors dilectio.* Proximus sapienter diligitur: *Si non homo, sed vitium oditur.* Fortiter autem diligitur: si omnis injuria ex animo benefaciendi eidem remittatur.

Explicit regio secunda.

Præ-

Præfatio in tertium tractatum primæ partis: qui describit supremam regionem spiritus claustralium.

SCripturus tandem, adjuvante Domino, supremam illam regionem spiritus, pavore simul, & pudore concutior: quoniam & parvus loqui de rebus maximis timeo; & docere quæ non satis sum expertus, multum erubesco. Cujus enim quantumlibet exercitati hominis ingenium, statum mentis per amorem in Deo suaviter quiescentis agnosceret: vel quis sermo etiam facundissimi oratoris internæ contemplationis secretam dulcedinem explicaret? Enimvero hujus tertiæ regionis exercitium, intellectum humanum pro majori parte exsuperat: in quo mens purificati hominis per fervorem Divini amoris, super semetipsam rapitur: & in abysso Divinæ contemplationis, naturali essentia permanente, mirabili dulcedine soporata, absorbetur. Nam tanta suavitate majestatis interne opprimitur: ut statum suum nec intelligere, nec eloqui posse, videatur. Operatione siquidem sensitiva deserta, etiam intellectivam pænitus supergreditur: & quod est amplius

seipsam deserens, sine imaginatione, ratione, vel intelligentia, supra semetipsam in supremum illum Divinæ caliginis verticem, per affectum elevatur. Cum vero a semetipsa pænitus defecerit: non agit, sed quiescit: nec ad se reversa, quid fuerit passa, potest intelligere, nec modum elevationis suæ alicui revelare. Tam enim profunda, tamque sublimis est mentis ista in Deum elevatio: ut eam non solum inexpertus non possit intelligere: sed neque expertus etiam quemadmodum ipsa est eam pænitus valeat verbis explicare. Ego autem quid potero de monte Divinæ caliginis dicere: quem nec dum merui penetrare? Puteus enim contemplationis internæ altus est: ego autem infirmus: quippe qui nec hydriam aptam his aquis attuli: nec gradus ascensus ad ardua congruos paravi. Non decent stultum verba composita: nec loqui de secretis Divinæ contemplationis homo imperitus & frigidus debuit: qui cum infirmis adhuc in vallibus consistit. Solus enim fructuose de rebus profundis loquitur: qui duplicis spiritus radio illustratur. Veruntamen, cum sim homo, sub obedientia annalis capituli constitutus, mandatum ipsius synodi compellor assumere: & opus mihi propositum pro viribus terminare. Ter-

tiam

tiam itaque regionem claustralium ductu venerandi patris Domini Joannis Burckfeldensis, devoti Abbatis ingredior: ut quod ille scholastico, & veraci descripsit eloquio: ego ad meum loquendi morem pro posse reducendo, videar obedisse capitulo.

Incipit tertia regio animæ quæ spiritualis dicitur: in qua mentis summa tranquillitas habetur.

TErtia sive suprema animæ regio spiritualis dicitur: in qua summa requies mentis & tranquillitas versatur. Et hæc regio cœlo comparatur empyreo: in quo vera quies est omnium: & vera felicitas animorum. In hac regione consistens spiritus sub se rationalem deserit: & per amorem elevatus in Deum mirabiliter ascendit. Quicquid enim in hac regione sanctissima agitur: Divinum pænitus censetur. Hic humanus spiritus supra se raptus, Divinum illapsum suscipit: & soporatus in caligine Divinæ contemplationis, abstractus ab omnibus creaturis, suaviter conquiescit. In hac regione Omnipotens Deus spiritum contemplantis se dirigit: simplificatasque potentias animæ intelle-

ctuales ab omni phantasmate in conclave revocatas, juxta suas tendentias objectas perficit: & mentem, omni multitudine exutam, ad se unum inducens principium, in se quoque unum non per naturam; sed per participationem gratiosam facit. Cives hujus supremæ regionis sunt homines vere spirituales, qui contemtis omnibus rebus & affectionibus sæculi, nihil in hoc mundo præter Deum diligunt: nihil inordinate concupiscunt: sed per internum affectum absorpti a Divino Spiritu, Deum ipsum vehementer sitiunt: in ejus amorem ineffabili desiderio inardescunt. Tanto enim amoris fervore aguntur in Deum, ut super semetipsos elevati, omnes plerumque operationes intellectuales deserant: & in Divinæ contemplationis abyssum rapti, nihil pænitus, præter Deum admittant: ibique existentes insensibiliter per gratiam amoris: unum cum Deo fiant, salva naturarum proprietate, munere participationis. Dicit enim sanctus Jesu Christi Apostolus: *Qui adhæret Domino: unus spiritus est.* Et iterum dicit: *Qui Spiritu Dei aguntur: hi filii Dei sunt.* Hujus quoque sanctissimæ regionis civem se idem Apostolus indicat: qui Philippensibus clamat: *Nostra autem conversatio in cælis est. Quamdiu enim sumus in corpore peregrinamur*

mur a Domino: ſed quaſi per ſomnium ad patriam noſtram ſuaviter ducimur: quando mente & ſpiritu in cœleſtibus converſamur. Per ſomnium dixerim non proprie: ſed remota comparatione. In ſomniis namque imaginibus rerum nobis intelligibilium, reſervatis ſpeciebus, in phantaſia egredimur: in contemplatione præter omnem imaginationem puri ad Deum mente & ſpiritu elevamur. Et ideo hæc ſuprema regio animæ ſpiritualis dicitur: a qua omnes religioſi nomen ſpiritualitatis ſortiuntur. Væ nobis! Spirituales ab hac regione feliciſſima dicimur: religioſi Dei amatores nuncupamur: qui tamen montis hujus verticem per contemplationis altitudinem non aſcendimus: ſed cum infirmis ſemper infirmi in lectulo deſideriorum carnalium jacemus. Ad quid nomen ſanctum gerimus: qui ſancti non ſumus? Curemus ergo totis viribus, per continuum mediæ regionis exercitium, ad hanc ſupremi verticis celſitudinem, aſcendere: ſi nomen ſpiritualis converſationis veraciter cupimus obtinere. In hac regione charitas tenet imperium: ſapientia conſulatum: in qua nihil præter Deum diligitur: nihil inordinate perpetratur. Hæc autem ſanctiſſima regio ad cœlum empyreum pertinet: quoniam, quos in cives

ſpiritualiter ſuſcipit: ad cœli gaudia, ſine medio tranſmittit. Nam ſicut infima regio carnis cives ſuos morientes mittit ad infernum: & media rationis ad purgatorium: ſic iſta perfectos cultores ſuos decedentes tranſmittit ad cœlum. Hujus autem tertiæ ac ſupremæ regionis dignitas multis prærogativis exprimitur: & in ſeptem articulis maxime commendatur: ſicut per ordinem dicetur.

Quod hæc ſuprema regio ſpiritus clauſtralium ſit grata comparatione.

Articulus I.

ET primo quidem hæc tertia regio animæ grata comparatione dicitur: quoniam ſupremo cœlo empyreo comparatur. Nam ſicut in cœlo empyreo tranquilla ſunt omnia: ſic in iſto ſupremæ regionis vertice mens hominis contemplantis Deum, nullis eſt turbationibus agitata. Hic quies ſumma contemplantis eſt animæ: hic nulla vitiorum turba inhabitat: amaritudo mentis nulla prorſus appropinquat. In cœlo ſiquidem empyreo Majeſtas Dei a ſanctis ſpiritibus ineffabili mu-

munere cernitur: hic in caligine per desiderium amoris supra intelligentiam videtur. Ibi Deus est, omnia in omnibus: hic præter Deum, nihil placet ex omnibus. Ibi sanctis conceditur a laboribus sine fine quiescere: hic mens internæ dulcedinis indicibilem suavitatem permittitur quiescendo prægustare. *Non est major quam in cœlo felicitas: & non est in mundo, tam suavis quam in ista regione tranquillitas.* Beati nimirum qui hunc montem Divinæ contemplationis meruerunt ascendere: qui nihil pænitus in hoc mundo diligunt: nil aliud quam semper Deo adhærere concupiscunt. O quam secura est istorum civium conscientia: quam conversatio læta: ubi nihil mali committitur: nihil aliud quam summum illud incommutabile bonum desideratur! Mens enim purificata per Divinum amorem quæ hanc regionem veraciter & perseveranter ascenderit: nihil carnale, nihil inordinatum concupiscit: se totam in contemplationem summæ Majestatis per desiderium erigit: in solo Deo dulciter quiescit. O quis internam dulcedinem amantis Deum, veraciter posset exprimere: ubi mens vires & potentias animæ a dispersione multitudinis in unum revocat: & sursum ignitis affectibus in conclave Spiritus levat? Hic aciem suam

ad summum illud incommutabile bonum per amorem dirigit: omnem a se multitudinem creatam & creabilem pænitus rejicit: in unum se animus colligit: ut unitus sibimetipsi, ad suum principium quod unum est, sine impedimento multitudinis assurgere possit. Ad unum siquidem rerum omnium principium unitas sola potest attingere: quia multitudinem unitas refugit: unum unitas requirit. Nam quantum multitudini concesseris: tantum ab unitate recedis. Mens ergo in hac suprema regione Spiritus commorantis hominis, ut se ad contemplationem sui principii per amorem possit erigere: omnem a se multitudinem in imaginatione aut intelligentia hærentem solet abdicare: quatenus in sua unitate collecta, illum simplici amoris affectu ardenter valeat intendere: quem novit super omnem positionem esse

Quod ista suprema regio spiritus sit suavis & amabilis propinquitate.

Articulus II.

SEcundo autem regio ista suprema spiritus, dulcis & suavissima est similitudine:

ne: & singulari propinquitate. Nam cives hujus sanctissimæ regionis, unus paries duntaxat luteus, ut ita dixerim, a supernis civibus separat: quia quamdiu spiritus carnem inhabitat: quasi per parietem ad cœlum clamat. Luteus autem paries carnis ergasterium est: de quo spiritus liber ad cœlum migraturus egreditur: quando per mortem a corpore separatur. Saucius vero peccatis spiritus, qui se ad hanc regionem per purum affectum amoris non potest erigere: a cœlo empyreo, adhuc dicitur longius distare. Qui autem in ista regione quietissima commorantur, cœlo empyreo sunt proximi: quia nullis peccatorum maculis prægravati, omnia terrena & carnalia despiciunt: mente & spiritu conversari in cœlestibus semper concupiscunt. Vnum siquidem & idem habent objectum illi, qui cœlum empyreum inhabitant: & isti, qui in tertia regione commorantur. Sed hoc interest, quoniam Deum isti contemplantur in ænigmate: illi autem in clara visione. Mira contemplantium utrobique suavitas: hic magna, illic maxima: hic in desiderio fervidi amoris: illiç in possessione beatissimæ visionis.

In hac suprema regione Divinæ contemplationis spiritus rationalis, vires & po-

potentias suas in suum conclave revocat: in quo & ipse liber ab omni phantasmate vacat: se supra se, in Divinæ caliginis densum, erigit: in quo soporatus per amorem extaticum suaviter requiescit. Nulla versatur hic cogitationum importuna confusio: nulla phantasiarum imaginatio: sed nuda mens sursum erigitur: sine cogitatione, vel imaginatione qualibet contemplatur. Enimvero, quando mens ipsa, cogitationibus aditum reserat: rursus ad mediam regionem, quæ rationis est, descendere se manifestat. Sed cum mens hominis non valeat semper in vertice contemplationis Divinæ immota persistere: necessarium est, eam sæpius ad secundæ regionis rationale exercitium redire. Si vero in passiones sensuales pro lapsa fuerit: jam rursus ad regionem infimam descendit. Animus autem veri amatoris Dei, quamvis propter fragilitatem carnis non possit semper in contemplationis amœnitate consistere: studet tamen sæpius per ignitum affectum se ad illam elevare: quatenus exercitium rationis sic impleat: ut dulcedinem internæ suavitatis non pænitus omittat. O quam bonum est adhærere Domino: quam dulce est soli intendere Deo: ut mens Dominum Jesum præ omnibus sitiat: & eum complecti

sem-

ſemper ignitis deſideriis concupiſcat! In hac ſiquidem regione conſiſtens cœlo empyreo eſt proxima: & ideo maximis deſideriis amoris ad illud inflammata. O quot gemitus & lacrimis mens fervens amore conſuevit emittere! quam ardenter ad cœleſtia ſuſpirare: quoniam, quanto per ſecretum contemplationis in hac regione ſuprema conſiſtens, cœlo empyreo eſt vicinior: tanto exeundi carcerem corporis affectus cognoſcitur eſſe ardentior. Vnde & cum ſancto Apoſtolo mens amore languida in ſuis ignitis ſuſpiriis dicit: *Cupio diſſolvi: & eſſe cum Chriſto.*

Quod hæc animæ regio Divina ſit eruditione.

Articulus III.

TErtio, ſuprema hæc animæ regio Divina eruditione dicitur: in qua mens amore Divino fervens, non ab homine; ſed a Sancto Spiritu docetur. Dixit enim ſuis amatoribus in ſacro Evangelio Chriſtus: *Cum venerit ille Spiritus veritatis: docebit vos omnem veritatem.* *Et iterum illud Propheta: Et erunt*, inquit, *omnes docibiles Dei.* Sanctus etenim Spiritus cor aman-

mantis Jesum inhabitat: & illud suo invisibili magisterio illuminat.

In hac regione Spiritus, vera sapientia Mariæ pars optima in silentii tranquillitate legitur: theologia mystica in secreto Divinæ caliginis ineffabili dulcedine docetur: mens dilectum suum per fervorem sanctissimi amoris disposita in occulto alloquitur: & in ipsum assidue per desiderium elevatur. Hæc autem sapientia seu mystica theologia persuaderi quidem potest ab homine: sed doceri non potest nisi in Divina eruditione. Opus enim Sancti Spiritus agitur: quando mens in veritate per contemplationem illustratur.

Sed considerandum nobis est, quod mystica theologia per exercitium affectus purificati acquiritur: per amoris incendium docetur. Speculativa autem theologia, quam scholasticam appellamus per exercitium intellectus discitur: dum studio mens continuo inserviens mancipatur. Ad acquisitionem mysticæ theologiæ purgatio affectus, ab omni irretibili, requiritur: ut voluntas per aversionem depravata, per conversiónem intimi amoris, ad suum principium reformetur. Enimvero, nisi affectus ab omni concupiscentia inordinata purgatus fuerit: ad sublimitatem hujus sacratissimæ sapientiæ non ascendit. Si aut

pas-

passiones sensuales abjecerit: si voluntas hominis Divinæ voluntati conformata fuerit: mens per ignitum amorem sursum erigitur: & in Divinæ caliginis immensitatem anagogicis motibus elevatur. Hujus theologiæ dulcedinem nemo intelligit, nisi qui accipit: nemo accipit, nisi qui ipsam solam ex omnibus per amoris suspiria quærit. Hanc Psalmista quærebat: quando ad Dominum orabat: *Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas: in omni tempore!* Tantis enim desiderii motibus vir sanctus sursum ferebatur ad Divinæ voluntatis obsequium: ut in eodem Psalmo centesimo octavo decimo, pœne nullum dixerit versum: in quo non posuerit verbum Divinum æquivalens judicium. Exercitium hujus purgationis in secunda regione incipitur: & in ista consumatur. Labor enim non parvus exigitur: ut affectus a concupiscentiis sæculi purgetur. Assumto autem spiritualis reformationis exercitio, mens paullatim in amore proficit: ascendere ad hanc regionem certis gradibus concupiscit: ad hujus theologiæ invisibilem scholam per desiderium accelerat: ad ostium Divinæ miserationis continuis gemitibus suspirans, pulsat. Sed mens in secretum hujus mysticæ sapientiæ non admittitur: nisi post omni-

mnimodam purgationem affectus ab omni creatura exuatur: atque seipsam sibimet uniat: & ab omni ratione, vel imaginatione rerum cogitabilium longius recedat. Nisi enim ab omni creatura recesserit: ad Creatorem, qui est super omnia, non accedit. In hac igitur schola Divina, eruditione Spiritus Sanctus præsidere discentibus creditur: qui docet hominem, nihil in hoc mundo diligere: & Dei se voluntati in omnibus conformare. Felix, qui hujus magistri discipulus esse, meruit: felix, qui hanc scholam per amoris desiderium intravit: quoniam in mystico silentio miranda percipit: quæ Deus non amantibus abscondit.

Quod hæc suprema regio spiritus fundata sit simplicitate.

Articulus IIII.

QVarto, hæc sanctissima regio spiritus, fundata simplicitate, dicitur: in qua, mens non per essentiam, sed per adhæsionis amorem, suo incommutabili principio, unitur. Nam sicut in superioribus jam diximus, summum illud bonum Deus unum est: ad quod animus noster non potest accedere: nisi, exutus omnem multitu-

titu-

titudinem, quæ ad rationem, imaginationem & intelligentiam pertinet, ſemetipſum ſibi pænitus unitum ſtudeat exhibere. Animus enim ipſe ad ſummum bonum pertingere naturaliter appetit: ſed quanto per multitudinem in ſua operatione dividitur: tanto ad veniendum ſe Deo minus idoneus invenitur. Multitudo namque eſt unitati oppoſita: & quanto ſe mens ad multa contulerit: tanto ab unitate recedit.

Vnum, duo, tria, quatuor: decem ſunt. Recedis ab uno: quoniam multiplicaris in numero. Redi ad unum: ſi cupis habere principium. Vnum namque eſt rerum omnium principium: cui ſi aliquid in animo tuo addideris: mox ab eo recedis.

Cum dicis unum: dicis principium. Si duo dixeris: jam principium dereliquis. Vt ergo ſemper poſſis tuum contemplari principium: cura te omni tempore, exuta multitudine, reddere unum. Nam cum omnia bona ſint a primo bono, & omnis amor ad quodcunque bonum feratur, ab eodem ſit naturaliter accenſus: non poteſt amor noſter in ullis bonis, tanquam in ultimo fine quieſcere: niſi, ad ſuum principium nudus & purus ſtudeat finaliter remeare.

Virtute enim ipsius unius solum fit unio: quoniam non alia ratione facilius uniri similiora invicem dicimus: quam, quod unum esse in qualitate videmus. Animus ergo cum summo rerum principio uno tunc demum posse uniri creditur: cum exutus omnem multitudinem, sibiquemetipsi unitus, amore ferventissimo, in Deum elevatur.

Sicut inter diversa, qualitate non fit unio: sic inter Deum & animum in semetipso divisum, non potest esse adhæsio. Vnius enim ad unum similitudine qualitatis fit unio: & mentis simplificate & exute ab omnibus per amatorium affectum erit cum Deo adhæsio. Simplicitate itaque fundata est suprema regio spiritus: in qua mens purificati hominis in Deum ferventissimo amoris desiderio erigitur: & suo principio incommutabili per gratiam unitur. Intellectus & affectus duo sunt oculi animæ: quorum primus quidem, intellectus, ad cognoscendum Deum erigitur: sed venire ad montem Divinæ caliginis non sufficit: quoniam oneratus phantasmatibus rerum sensibilium incedit.

Affectus igitur animæ simplicior oculus, montem caliginosum sine imaginibus quibuscunque ingreditur: Deum per amorem contemplatur: ab omnibus creaturis segre-

gre-

gregatus, nihil ſenſibile cogitat: quieſcens in myſtico ſilentio, nudus vacat.

Iſte eſt oculus ſimplex, quo totum corpus lucidum efficitur: iſte eſt de quo ſponſus in Canticis gloriatur: *Vulneraſti cor meum ſoror ſponſa: vulneraſti cor meum: in uno oculorum tuorum.*

Affectus enim per fervorem amoris ad Divinæ contemplationis ſecretum, ſine ductu intellectus, ſolus ingreditur: & ergo in uno & non in ambobus oculis, ſponſus vulneratur.

Quiſquis autem, per exercitium devotionis & puritatis, ad hanc unionis & ſimplificationis regionem, Chriſto largiente, pervenire meruit: diſcat omni tempore, in profunda humilitate, prudenter conſiſtere: ne per ſuperbiam amittat donum, quod ſe gaudet obtinere.

Dicit enim profundus & cautiſſimus Divinorum contemplator Bernhardus: *Oportet profundare humilitatem, & de ſe humiliter ſentire nitentem ad altiora: ne, dum ſupra ſe vane extollitur: cadat ab alto, quo aſcendiſſe videbatur.*

Conſiſtens igitur in hac regione ad gradus humilitatis in ſecunda deſcriptos, prudenter aliquando redeat: manere in profunda reſignatione ſuiipſius humiliter diſcat: quia mox ut abnegationem ſui ani-

mus contemſerit: de altiſſimo monte in immane præcipitium ruit.

Multi enim in jubilo ſenſualis devotionis ſuæ confidentes, decepti ſunt: qui montem hunc altiſſimum ſine fundamento humilitatis aſcenderunt. Alii capitibus læſis, ſenſibuſque deſtructis, ſtulti facti ſunt: quoniam, non dum mortificatis paſſionibus ſuis, caliginem myſtici ſilentii ingredi, præſumſerunt. Alii in ſuperbiam elati, dum adhuc ſenſualitati fuerunt, dedit: per voluntatis propriæ vitium deſcenderunt in profundum inferni.

Dicit enim de aſcenſu hujus verticis ſcriptura: *Beſtia, quæ montem tetigerit: lapidibus obruatur.*

Tunc autem beſtia tangere montem dicitur: quando homo nondum per exercitium ſecundæ regionis purificatus, tertiam aſcendere conatur. Quamdiu enim affectus a paſſionibus ſenſualitatis ſuæ purgatus non fuerit: adhuc in eo beſtia vivit. Quod ſi ad montem Dei, cum ſua beſtialitate mens hominis accedere præſumſerit: tot lapidibus obruitur: quot paſſionum motibus vulneratur.

Dicit namque vir ſapiens: *In lapide luteo lapidatus eſt piger: & omnes loquentur in aſpernationem illius.* Per luteum lapidem affectio carnalis exprimitur: quia homo

luto

luto comparatur. In Job namque ſcriptum eſt: *Memento, quæſo, quod ſicut lutum feceris me: & in pulverem reduces me.* Et iterum dicit: *Comparatus ſum luto: & aſſimilatus ſum favillæ & cineri.*

Itaque luteo lapide piger obruitur: quando mens adhuc carnalibus & ſenſualibus paſſionibus immunda, ad montem contemplationis tentat aſcendere: in quo velut indigna, per duros lapides oppoſitos repulſam & ruinam cogitur ſuſtinere.

Nemo enim ad hanc quietiſſimam regionem ſpiritus contingere poterit: qui ſe non prius per longum exercitium, in camino mediæ regionis expurgavit. Quaſi *in cribro aquam haurire nititur:* quiſquis adhuc paſſionibus carnalibus deditus, hanc ſupremam regionem ſpiritus accedere conatur. Enimvero, hæc regio mentes in ſe carnales non patitur: quæ purificatis ab omni affectione cordibus, præparatur.

Quod hæc ſuprema regio ſpiritus magnifica ſit reductione.

Articulus V.

QVincto, hæc ſuprema regio ſpiritus, reductione dicitur eſſe magnifica: & ideo

ideo summis est desideriis ab omnibus appetenda. Hanc enim quasi domum propriam Pater ille noster cœlestis inhabitat: ad quam nos exules & peregrinos, quasi ad paternam habitationem sedulo vocat. In hanc nos cum prodigo filio revertentes clementer suscipit: in amplexus nostros per amorem ruit: stola prima nos induit: charitatis vestem amantibus concedit.

Cur ergo redire quantotius ad indulgentissimum Patrem negligimus; quem paratum in amplexus nostros etiam post contemtum esse videmus? Nos miseri, per voluntatis nostræ temeritatem recessimus: portionem hereditatis nostræ cum meretricibus carnalium affectionum dissipavimus: omni decore & ornatu paterno turpiter nudati sumus.

Quare non redimus ad Patrem: quem novimus ineffabiliter esse clementem? Revertamur saltem, obsecro, post culpam: qui contemsimus vitare ruinam: *Revertere, revertere, Sunamitis misera:* revertere in affectionibus graviter captiva: revertere in doloribus mortificata. Quid moraris?

Cur tardas? Revertere, ô fidelis anima, ad ducem pubertatis tuæ Jesum: revertere ad virum priorem: redi, ad pientissimum Patrem, te cum amoris desiderio expe-

pectantem. Ecce enim, cum patientia te exspectat: tibique per Esaiam Prophetam clamat: *Revertere ad me: quoniam redemi te. Delevi, ut nubem iniquitates tuas: & quasi nebulam peccata tua.* Quid est, ô anima, quæ in terra inimicorum es? Inveterasti in terra aliena: coinquinata es cum mortuis; deputata es cum descentibus in infernum. Memento, quoniam Omnipotens Deus, ex nihilo te condidit: cogita, quod te ad imaginem & similitudinem suam formavit: memor esto, unde excideris: vide, ubi projecta, inter porcos immundarum affectionum, pedibus conculcaris.

Te conditor tuus in supremam hanc regionem spiritus ab initio posuit: tibi amoris sui naturale exercitium commisit: vitæ quoque semper mansuræ spem contulit.

Tu autem dereliquisti fontem sapientiæ: egressa es in infimam regionem dissimilitudinis; dissipasti bona promissæ hereditatis. Sed revertere, vel sero tandem, ad exercitium pœnitendi regionis mediæ: donec purgata ab omnibus iniquitatibus tuis, reditum merearis ad amœnitatem regionis supremæ. Ibi te Pater indulgentissimus læte revertentem suscipiet: stolam tibi innocentiæ primam recuperatam

induet: dabitque tibi annulum ſanctiſſimæ confœderationis in manibus: calciamenta veræ mortificationis malarum affectionum in pedibus: quatenus his ornamentis decorata tanquam ſponſa fidelis jugiter illi adhæreas: & ab ejus amore deinceps nullatenus recedas.

Denique in eſcam ſaginatum tibi occidet vitulum; dapifer erit ipſe ſimul & convivium: præ amoris magnitudine carnem ſuam dabit in edulum: & proprium ſanguinem in potum. Ibi Spiritus Domini Sanctus aderit: ſuis te donis myſticis implebit.

Tunc exultans in Domino cantabis: *Fructus Jeſu dulcis eſt gutturi meo: quia Spiritus ejus ſuper mel dulcis.*

Eſt itaque hæc ſuprema regio ſpiritus, reductione magnifica: quoniam, cives ſuos, quos in ſuam habitationem ſuſcipit: ad amœnitatem cœleſtis patriæ reducit. Cives autem hujus ſanctiſſimæ regionis, ex fructibus ſpiritus infallibiliter cognoſcimus: de quibus dixiſſe ſanctum Apoſtolum ſcimus: *Fructus autem Spiritus eſt charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, manſuetudo: fides, modeſtia, continentia, caſtitas.* Hos fructus cives hujus tertiæ regionis proferunt: quoniam Deo pleni & uniti, ſemper læti in

in Domino & charitate ferventiſſimi incedunt.

Quicquid enim juſto viro in hoc monte amoris habitanti acciderit: non eum contriſtabit. Semper namquam pacatus & tranquillus in Dei amore animus: nullis proſperitatibus erigitur: nullis adverſitatibus perturbatur.

Quod hæc ſuprema regio ſpiritus ſit theſaurizatione jucunda atque veriſſima.

Articulus VI.

SExto, hæc pulcherrima regio ſpiritus, theſaurizatione jucunda dicitur atque veriſſima: quoniam, quicquid per exercitium boni operis acquiritur: in ſimplicitate ſpiritus poſſidetur. Animi theſaurus Dei amor eſt: cujus fervore dum mens purificata incenditur: ad hanc regionem, quaſi ad apothecam amoris propriam, elevatur.

Dicit enim in ſacro Evangelio Dominus: *Vbi theſaurus tuus eſt: ibi & cor tuum erit.*

Hic eſt theſaurus in agro ſcripturarum abſcond us: *quem, qui invenerit homo, abſcondit: & vadens, omnia vendit: ut agrum cum*

cum thesauro emere possit. Ager est suprema hæc regio spiritus: thesaurus est amor Divinus: quem homo inveniens, cetera omnia debet contemnere: ut agrum, cum thesauro, jucunde valeat possidere. Non est in mundo jucundior amore Divino possessio: non est in hac vita amplior pulchritudo: quoniam, quisquis, hunc thesaurum amoris habuerit: nihil amplius requirit.

Et sicut ignis naturaliter sursum agitur: sic amor in hanc regionem spiritus, quasi ad suum domicilium proprium elevatur.

Mens namque Divino amore succensa, ignitis affectibus in Deum semper sustollitur: & supra omnem cogitationem, mirabili in suum principium dulcedine movetur. In exercitio enim secundæ regionis purificata, se ad ascensum hujus tertiæ per amatorium affectum præparat: venire ad eum quem diligit quantocius anhelat: nihil aliud, quam Jesum cordis sui thesaurum cogitat: illum præ amoris magnitudine ignitis suspiriis adorat.

Expleto autem suavissimo contemplationis officio, subito dilectus elabitur: ad secundæ regionis exercitium mens amore languida revocatur: in quo Dei verus amator corpore quidem commorari inter homines cernitur: sed affectu, & desiderio

derio cum ſuo amantiſſimo Jeſu converſatur.

Et licet anagogica iſta ſpiritus creati actio, fiat impulſu Spiritus Dei: oportet tamen, ut mens per exercitium ſecundæ regionis purgata, ſeipſam ad aſcenſum promoveat: & Divino Spiritui, per affectum ferventiſſimum diſpoſita, concurrat.

Enimvero, Deus Omnipotens, qui nobis arbitrii libertatem contulit: neminem ad hanc ſupremam contemplationis ſuæ regionem, non volentem elevabit. Voluntas igitur noſtra ad propriam ſalutem requiritur: amor ad aſcenſum poſtulatur.

Si vis ad hunc Divinæ caliginis ſupremum verticem aſcendere: oportebit te plurimum amare. Voluntas amorem purgata ſuſcipit: amor plurimum ignitus extaſin facit. Ergo ſi ad montem contemplationis evolare deſideras; oportet, ut Deum ferventiſſime amando, teipſum pænitus excedas. Si autem Deum veraciter diligis: & te & omnia præter ipſum unicum contemnis. Ipſe enim veraciter theſaurus eſt animæ: quem ſi quis per amorem adeptus fuerit: ſemper Jeſum cogitabit. Iſte theſaurus, amando acquiritur: cujus utilitatem nemo intelligit: qui illum per amorem non accepit.

Qui

Qui habere hunc inæstimabilem thesaurum desiderat : cor suum in amore dulcissimi Jesu jugiter figat. Enimvero, qui amat, habet: qui habet, amat. Mens, quæ hunc thesaurum amoris Jesu habere meruit : affectu in hac regione suprema cum ipso jugiter consistit.

Quod hæc tertia & suprema regio animæ, maxima libertate spiritus gaudeat.

Articulus VII.

SEptimo, hæc animæ sanctissima regio, magna libertate spiritus, exuberat: in qua animus liber a passionibus carnis, Deo unitus, per amorem regnat. Dicit enim sanctus Apostolus : *Vbi spiritus Domini: ibi libertas.*

Et iterum: *Quicunque spiritu Dei aguntur: hi sunt filii Dei.* Enimvero, consistens in hac regione spiritus, liber ab omni inquinamento carnis & sanguinis efficitur: exutusque ab omni cogitationis phantasmate, nudus & solus, in caliginem Divinæ contemplationis elevatur. Hæc vera libertas animi est, in fervore Divini amoris

ris quiescere: & nulla hujus mundi solatia amare.

Consideret ergo seipsum homo, & amorem suum diligenter examinet: & si invenerit seipsum pie affectum, ignitis desideriis etiam sine prævia cogitatione frequenter ad Divinum amorem erigi: confidat se inter hujus regionis cives posse laudabiliter adscribi.

Spiritus enim Dei, spiritui nostro testimonium perhibet: & mentem quam in radium Divini amoris erigit: etiam conditionem sui status scire facit. Ista libertas animi per Divini amoris fervorem acquiritur: quia cor amantis Deum, supremus Sanctus inhabitat: qui veram libertatem amantibus donat.

In hac sanctissima libertate Divina sapientia discitur: suavitas Divinæ bonitatis inæstimabili dulcedine prægustatur: mens liberrima effecta, supra se rapitur; in silentio Divinæ caliginis quiescens, soporatur.

Et hæc mystica sapientia, in mente elevata, & in Deum purificata, consistere dicitur: quæ nullo obstaculo cujuscunque rei a suo effectuali progressu impeditur.

Ascendens in hanc regionem mens amore succensa, cogitationes & imagines pænitus deserit; sola, nuda, & liberrima, eva-

evadit: quia cogitationes propter officium memoriæ in media regione coguntur persistere: nec supremæ regioni spiritus, quæ super omnem intelligentiam est hominis, nullatenus poterunt appropiare. Sola enim affectu & desiderio huc per amorem ascenditur: procul hinc phantasmata cogitationum repelluntur. Nam mox ut ascendere per cogitationes mens incipit: in regionem mediam repulsa, cadit.

Veruntamen per intellectus operationem ascensus ipse incipitur: quo mox deficiente, per affectum consumatur.

Intellectus enim in amorem summi boni desiderium excitat: quantum potest ejus pulchritudinem commendat: sed cum affectus excitatus, per amorem ascendere ad contemplationem tantæ pulchritudinis ceperit: intellectus, præ stupore deficiens, obmutescit. Mens autem comitatum intellectus non sufferens, sola & nuda, ab omnique cogitationis imagine liberrima montem caliginosum super splendentem ingreditur: dilectum non quidem facie ad faciem; sed in ænigmate contemplatur: præ magnitudine amoris deficit: rapta in silentio quiescit.

Quondam Israelitici populi dux Moyses, vocatus a Deo montem caliginosum solus ascendisse legitur: plebem prohibuisse

iffe ab acceffu montis, fub interminatione mortis, memoratur: in caligine Dominus apparuit: legem populo per ipfum Moyfen dedit. Sic enim in Exodo fcribitur: *Totus* autem *mons Sinai fumabat: eo quod defcendiffet Dominus fuper eum in igne: & afcenderet fumus ex eo, quafi de fornace. Eratque omnis mons terribilis, & fonitus buccinæ paullatim, crefcebat in majus: & prolixius tendebatur. Cunctus autem populus videbat lampades, montem fumantemque: & perterriti ac pavore concuffi, fteterunt procul, dicentes Moyfi: Loquere, tu nobis, & audiemus, non loquatur nobis Dominus: ne forte moriamur.*

Omnia hæc funt plena myfteriis: quæ, fi, diligenti confideratione difcuffa fuerint: hanc fupremam regionem fpiritus magnifice commendabunt. Mons enim Sinai altitudinem hujus regionis fignificat: caligo fumans, contemplationis objectum repræfentat: Moyfes affectum in amore ardentem, exprimit: populus turbam cogitationum & phantafmatum oftendit.

Montem vero afcendere & intrare caliginem folus Moyfes dux populi permittitur: quoniam affectus Divino inflammatus amore folus in verticem fummæ contemplationis elevatur. Populus autem fub interminatione mortis, ad montem prohibetur accedere: quia nullus intellectus, nulla

nulla cogitatio, nulla imaginatio, vel ratiocinatio Divinæ Majeſtatis ſecretum poterit ullatenus penetrare.

Stat plebs procul a monte pavore perterrita, quia, dum mens per affectum amoris in abyſſum contemplationis ſola ingreditur: omnis turba cogitationum pænitus deficiens; perturbatur.

Non audet intellectus, affectu aſcendente, propius accedere: ſed procul ſubſiſtens in ſe, pavore concuſſus, cogitur remanere.

Vnde cedens, majeſtati ſtupens, cum Propheta dicit ad Dominum: *Vere, Deus abſconditus es tu.*

Exiſtens autem in cacumine montis, Moyſes caligine involuitur: Deum lumine intellectus non concipit; ſed in contemplationem ejus ſolum per amorem & deſiderium tranſit.

Moyſes & non Dominus ad populum paventem loquitur: quoniam affectus domicilium amoris purgatus ingreditur: per quem potentiæ ſpiritus illuſtrantur.

Qui-

Quibus modis vel gradibus ad hunc ſupremum hujus regionis verticem ſit aſcendendum.

Articulus VIII.

QVanquam in pleriſque præcedentibus hujus opuſculi locis modum aſcendendi ad hanc ſupremam regionem ſpiritus compendioſe tradiderim: non erit tamen, ut opinor inutile bene dicta ſæpius repetere: ut ea poſſimus arctius retinere.

Parum namque, ut mihi videtur, prodeſt pulchritudinem contemplationis deſcribere: niſi etiam modum perveniendi ad eam noverimus cupientibus, demonſtrare. Igitur, volens ad amœnitatem hujus ſupremæ regionis per deſiderium amoris aſcendere: ſtudeat, ſe in laboribus mediæ diligenter exercere: quum niſi in illa per ſtudium ſanctæ compunctionis a paſſionibus ſenſualibus purgatus fuerit: ad iſtam non ſine periculo accedit. Pro hujus exercitii conſumatione, paſſione Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſæpius ad memoriam revocet: ex complacentia Divini amoris ploret: diſcatque textum ipſius paſſionis, cum attentione frequenter medi-

tando, tranſcurrere: & ad compaſſionem Salvatoris ſeipſum provocare. Et quum corpus, quod corrumpitur aggravat animam: ut ſe mens in iſta meditatione Dominicæ paſſionis valenter poſſit erigere: ſtudeat, ſi opus fuerit, cogitationibus ſuis, imagines veraciter ſenſibiles, præſentare. Secedens igitur a turbis in ſilentio paſſionis, ordinem incipiat memorando revolvere: ſe videat mentis oculis, cum Domino patiente, ſingulis intereſſe: loquentem Jeſum in imaginatione audiat: cum eunte, per omnia paſſionis loca vadat. Deinde ſingulis articulis affectiones ſuas ex compaſſionis deſiderio conferat: conſtitutum ante ſe Jeſum patientem fidelibus oculis intendat: flentem præ anguſtia cordis, aſſueſcat in ſpiritu, quaſi præſens, corporaliter alloqui: vulneratumque in columna & in cruce per amoris deſiderium amplexari.

Cito enim mens in amorem Domini Jeſu accendi poterit: ſi compati per meditationis lacrymas, illi veraciter aſſueſcit. Sed de paſſionis Dominicæ efficaciſſimo exercitio, latius me alibi ſcripſiſſe, memini: idcirco hic breviter tranſivi. Sufficit enim neſcientibus meditandi eam dediſſe principia: cum ſcientes habeant altiora.

Affectu igitur ab omni paſſione & con-

cu-

cupiſcentia impediente, purgata, mens, intellectu juvante, cogitare bonitatem & pulchritudinem ſummi boni aliquantulum incipit: deinde, comprehendere bonum incommutabile, concupiſcit: ſed, cum ſe ad cognitionem illius, ſublevante intellectu, per admirationem, erigit: continuo operatio intellectus evaneſcit: nec ponit ratio affectum ulterius ſubſequi: quem videt non aliter quam ſolum & pænitus nudum poſſe ab omnibus elevari. Quamdiu vero, mens, legitime purificata, non fuerit: ad veram caliginem hujus montis affectus non pertingit.

Contemplatio autem aliquando dilatatione mentis peragitur: quia, cum animus per ſuam induſtriam vehementius in meditatione ſancta extenditur: in contemplationem meditatio commutatur. Et iſte modus contemplationis, tribus gradibus conſuevit exſurgere: arte, qua, quid nobis agendum ſit, diſcimus: exercitatione, qua ſcita, peragimus: attentione, qua officium explemus.

Alioquin, contemplatio ſublevatione mentis in Deum aſſumitur: quam cum mens, ſuper humanam induſtriam, Divinitus irradiata fuerit: quaſi per aſſueta ſupra ſe rapta, in ſpeculationem Divinorum, tranſit. Iſte quoque modus, tribus gradibus in al-

tum contemplationis erigitur: quum alioquin intelligentia hominis Divinitus inspirata, aliquid accipit: quod modum propriæ scientiæ pænitus excedit. Secundus gradus mentem supra industriam erigit: quia aliquid Divinitus illustrata percipit, ad quod nulla humana industria pertingit. Tertio gradu, mens in altum erigitur: quia supra humanæ naturæ & industriæ metas in contemplatione Divinitus illuminatur.

Interdum etiam contemplatio, alienatione mentis, in Divinæ caliginis montem, se dirigit: quia præsentium memoria sopita, in ignotum humanæ scientiæ statum animus Divinæ operationis illuminatione transit. Et iste modus, ad hanc supremam regionem spiritus, maxime pertinet: in qua mens veri amatoris Dei, tanto fervore amoris accensa, cernitur: ut alienata a se, sæpius comprobetur. Alioquin enim præ magnitudine devotionis, extra se rapitur; alioquin per nimiam admirationem supra se elevatur: interdum propter immensam exultationem seipsam deserit: & per amoris radium in supremam contemplationis elevationem transit. Sed hujus altissimæ & supremæ regionis amœnitatem, homo mortalis non intelligit: qui ad illam, per experientiam amoris purificatus, non ascendit.

Explicit tertia regio claustralium.

Præ-

Præfatio in ſecundam partem principalem exercitii ſpiritualis clauſtralium feliciter incipit.

QVoniam opuſculum de triplici regione clauſtralium nobis per capitulum annale nuper injunctum, auxiliante Domino noſtro Jeſu Chriſto, complevimus: reſtat nunc, ut ſecundam partem operis principalem pro viribus aſſumentes, quotidiani exercitii ſpiritualis modum & formam deſcribamus. Sunt namque & inter clauſtrales multi infirmi & imbecilles: è quibus nonnulli forſitan ad contemplationem Divini amoris libenter aſcenderent: ſi modum convenientem incipientibus haberent. Omnibus enim in ſancta religione conſtitutis ſummopere cavendum eſt, ne otio mens torpeat: quoniam, quisquis a continuo labore ſpiritualis exercitii defecerit: paullatim in profundum torporis cadit. Nam ſicut ignis iſte noſter viſibilis ſine fomento ſibi congruente non poteſt in ſua operatione ſubſiſtere: ſic internæ compunctionis amor non poteſt ſine continuo devotionis exercitio, in mente hominis permanere. Mox enim ut labor ſtudii ſpiritualis per negligentiam intermisſus fuerit: omnis compunctio devotionis

 paul-

paullatim evanescit. Nemo siquidem in sancto proposito stabilis & firmus potest persistere: qui fervorem mentis non quotidie per aliquod exercitium studet innovare. Quam cito namque fomentum Divini amoris subtrahitur: in torporem devotio commutatur. Dicit enim scriptura: In desideriis est omnis otiosus. Ne ergo mens paullatim a sancto fervore spiritus, per ignaviam defluat: oportet, ut se quotidie per aliquod exercitium spirituale renovare discat: quatenus, dum fomentum amori singulis diebus impenditur: desiderium proficiendi amplius incendatur. Sic olim profecisse sanctissimos Patres in ordine legimus: sic eos in devotione permansisse scimus: quoniam humanæ mentis instabilitatem optime noverant: & ideo excitare se ad novum fervorem spiritus quotidie solebant. Alius per lectionis sacræ studium mentem suam ad compunctionem devotionis impulit: alius per meditationem Dominicæ passionis semetipsum excitavit; alius pro continuatione sancti propositi singulis diebus vicinæ mortis imaginem ante oculos inter nos posuit; alius per certum modum in orationibus semetipsum Domino cum lacrimis quotidie immolavit. Nullus inter eos sine quotidiano spirituali exercitio mentis fuisse creditur:

tur:

tur: nullus otio deditus invenitur: quia regnum Dei laborantibus in vinea Domini promittitur, otiosis vero denegatur. Hoc devoti Patres annalis capituli considerantes, præsens exercitium unanimiter decreverunt assumere, & practicandum suis subditis meliora non habentibus exhibere. Et licet tanta monachorum multitudo præfato capitulo subjecta ad unius exercitii formulam restringi, nec possit, nec debeat: omnibus tamen in commune proponitur: ut isto, qui non habuerit melius exercitium, utatur. Maxime autem congruit, ut noviter conversi ad ordinem subjecto se modo exerceant: donec fundati in humilitate, per compunctionem ad meliora crescant. Qui vero se jam ex multo tempore in altioribus devotione assueta commorari existimat: hæc saltem parvulis sine invidia permittat. Nec enim dubito complures melioribus spiritualis exercitii modis deditos in ordine vivere, qui noverint, ex longa consuetudine, in suprema regione spiritus, per amoris Divini radium, permanere. His puerilia nostra nequaquam ingerimus: quos gradibus præsentis exercitii sublimiores non ignoramus. Nos enim proficere incipientibus imperfecti scribimus perfectos non docere; sed audire potius docentes humiliter parati sumus. Amen!

Inci-

Incipit ſecunda pars principalis opuſculi triplicis regionis clauſtralium: quæ continet modum & formam quotidiani exercitii monachorum.

VEro regi Domino noſtro Jeſu Chriſto, ſecundum monaſticam regulam militaturus, inprimis fortiſſima ſanctæ obedientiæ arma humiliter & perſeveranter ſtudeat aſſumere: deinde, ſe aſſueſcat in ſanctis operibus jugiter exercere: orationibus ſine intermiſſione, cum devotione inſiſtere: & Deum ſuper omnia amare. Quicquid agit, ſolius Dei honorem præferat: quicquid inchoat, ſemper orationem ad Dominum præmittat. Enimvero, cum Domino Deo loquitur: qui ſemper devotis orationibus occupatur. Vt autem bonus cœnobita jugiter orandi modum cum elevatione mentis in promtu habeat: præſens opuſculum cum attentione crebrius legere non omittat. Ordinavimus enim in eo ad ſingulas horas & officia breves quaſdam oratiunculas: per quas mens ad amorem cœleſtium ſæpius erigitur: & fervor ſancti propoſiti crebrius renovatur.

Ad

Ad matutinas.

Excitatus igitur ad matutinas devotus cœnobita mox omnem a se somnolentiæ torporem excutiat: se vocatum ad militandum suo Domino cui professus est credat. Studeat ergo regi suo cum hilaritate occurrere: seque ad ipsius immortale servitium cum fervore spiritus humiliter præparare. Confestim itaque se cum honestate maxima erigat: & sedens in stratu suo, seque crucis signaculo muniens dicat.

Oratio.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & usque in sæculum.

Deinde descendens de stratu suo: flexis genibus dicat.

Gratias ago tibi, Omnipotens Deus, qui me indignum peccatorem hac nocte custodire dignatus es. Rogo te per misericordiam tuam, ut me per hunc diem, & omni tempore in laude tua dirigas: mundum me a peccato custodias: & in tuo sanctissimo amore dulciter accendas.

Vel dicat.

O adoranda Trinitas: ô veneranda Vnitas: per te ſumus creati vera æternitas: per te ſumus redemti, ſumma tu charitas. Populum tu cunctum, protege, ſalva, libera, eripe, & emunda. Te adoramus Omnipotens, tibi canimus, tibi laus, & gloria, per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Converſus deinde ad beatiſſimam Dei genetricem Mariam virginem dicat.

Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Jeſus Chriſtus; Amen.

Monſtra te eſſe matrem, ſumat per te precem, qui pro nobis natus tulit eſſe tuus. Maria mater gloriæ, mater miſericordiæ, tu nos ab hoſte protege, in hora mortis ſuſcipe. Gloria tibi Domine, qui natus es de virgine, cum Patre & Sancto Spiritu in ſempiterna ſæcula. Amen.

Ad primum ſignum.

PRimo autem inſonante ſigno, mox cœnobita interioris cubiculi ſecretum adeat: conſcientiam ſuam mundando diligen-

ligenter discutiat: & se in tribus sequentibus ad orationem præparando componat.

Primo, quidem studeat mentem suam ab exterioribus rebus vanis & perituris ac spiritui contrariis ad interiora reducere: & nihil de sæcularibus, vel temporalibus negotiis pænitus cogitare. Quemadmodum Abraham aves a sacrificio stans fortiter abegisse legitur: ita nobis faciendum contra mundanas cogitationes circumvolantes nos importune sub Divinis necessarium videtur. Ad hanc oblivionem transeuntium mentem suam cœnobita facilius potest inducere: si radicem sextam in secunda regione superius positam de vanitate potentium, sæpius ad memoriam voluerit revocare.

Secundo, mentis oculos in cognitionem suiipsius cum humilitate dirigat: sciens se sua virtute non posse in sancto fervore spiritus persistere: nisi Divina cum miseratio dignetur adjuvare. Denique, ad laudandum Creatorem suum, se monachus humilis dignum non esse intelligat: & inde auxilium a Domino & laudis digne meritum petat. Si vero de suiipsius cognitione amplius scire desiderat: quartam radicem devotus monachus legat.

Tertio,

Tertio, volenti Domino Deo, in orationibus devote assistere: necessarium est, mentem cum fervore spiritus ad cœlestia elevare. Dicit enim in sancto Evangelio Dominus: *Spiritus est Deus: & eos qui adorant eum: in Spiritu & veritate oportet adorare.*

Dicit etiam devotissimus Dei orator Bernhardus: *Docendus est Christi tyrunculus in oratione sua cor sursum elevare: spiritualiter orare: a corporalium imaginibus recedere: & nihil corporale cogitare.*

Sed quia non datur omnibus posse mentem ad Deum invisibilem super intellectum erigere: oportet etiam infirmis, de elevationis faciliori modo providere. Vnde & dicit: *Infirmo autem meditanti vel oranti, imago dominicæ nativitatis, humanitatis & passionis, vel resurrectionis tutius proponitur: in qua mens ad compunctionis lacrimas provocetur: quatenus infirmus animus, qui non novit, nisi corporalia: habeat quibus juxta modum suæ capacitatis afficiatur ad Divina. Enimvero, dum per fidem in forma mediatoris Deum ab homine non dividit: ad Deum alioquin in homine pertingit.*

Salvator enim noster Mediator Dei, & hominum Jesus Christus: Deus & homo est. Discat ergo cœnobita devotus primam radicem Divinæ cognitionis sæpe revolvere: qua-

quatenus ſe valeat per amorem altius elevare. Quanto enim Deus perfectius cognoſcitur: tanto ardentius amatur: & quanto plus diligitur: tanto melius laudatur. Laus namque amori ſemper eſt proxima.

Vt autem cor tuum ſemper libere poſſis in oratione ad Dominum Deum erigere: diſce, nihil in hoc mundo, ſingulariter amare: quum, qui ad nullam rem pænitus afficitur: rarius evagatur. Nihil enim ſic exonerat cor liberumque reddit, nihil tam liberaliter ſine anguſtia coram Domino converſari facit, nihilque tam cito & leviter poſt varios tumultus externos hominem ad interiora recolligit: quam in omnibus rebus & caſibus nullo privato affectu ad aliquid affici: ſed Deo & ſuperioribus ſuis reſignatum, in omnibus humiliter converſari. Ad hæc quicquid pro gloria Dei & conſervatione regularis diſciplinæ injunctum taliter diſpoſito fuerit: hoc totum cœnobita cum humili obedientia, ſive commodoſum ſit, ſive moleſtum, ſinceriter aſſumit. Et hæc animi ſoliditas tam proſpera, quam adverſa contemnens, mentem mirabiliter levat: & in fruitionem quandam amoris caſtiſſimi transformat.

Ad

Ad ſecundum ſignum.

SEcundo autem inſonante ſigno, cœnobita jam ad interiora ſufficienter recollectus, cellam cum maturitate exeat: ſemper Dominum in corde benedicat: cum prudentibus virginibus ſponſo feſtinet occurrere: ſignum ſe magni Regis exiſtimet audire.

Exiens cellam dicat.

Protege, Domine, plebem tuam, per ſignum ſanctæ crucis ab omnibus inſidiis inimicorum omnium: ut tibi gratam exhibeamus ſervitutem: & acceptabile tibi fiat ſacrificium noſtrum. Dirige nos, Domine, in viam pacis, ad gloriam nominis tui ſempiternam.

Ingrediens eccleſiam dicat.

Beati, qui habitant in domo tua, Domine: in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Munda me, Domine, ab omni inquinamento mentis & corporis: ut te laudare & benedicere in domo tua merear in æternum.

Tranſiens coram crucifixo dicat.

Rogo te, amantiſſime Domine Jeſu, per omnem amaritudinem ſanctiſſimæ paſſio-

ſio-

ſionis tuæ, quam pro me ſuſtinuiſti: & maxime quando nobiliſſima anima tua egreſſa eſt de corpore tuo: miſerere animæ meæ in egreſſu ſuo. Amen.

Ad aquam benedictam.

Aufer a me, Domine, cunctas iniquitates meas: ut ad ſancta ſanctorum pura mente merear introire. Aſperges me Domine hyſopo, &c.

Coram imagine beatæ Mariæ virginis.

O florens roſa mater Domini ſpecioſa. O virgo mitis. O fœcundiſſima vitis: clarior aurora pro nobis jugiter ora.

Coram altari tranſiens dicat.

Gloria tibi Domine, qui natus es de virgine: cum Patre & Sancto Spiritu in ſempiterna ſæcula.

Vel.

Te Patrem ingenitum, te Filium unigenitum, te Spiritum Sanctum, ſanctam & individuam Trinitatem laudo, benedico, & adoro ſine fine. O ſumma Vnitas rerum omnium principium: miſerere mei propter temetipſum.

Coram venerabili ſacramento.

Ave vivens hoſtia, veritas & vita; In qua ſacrificia priſca ſunt finita. Per te Patri gloria datur infinita. Per te ſtat eccleſia jugiter munita. Dona mihi præmia, in æterna vita. Amen.

Vel.

O ſalutaris hoſtia.

Stans in loco ſuo in choro.

CVm vero ad locum ſtationis ſuæ conſuetum in choro pervenerit: ſi vacat, cogitet quid ſanctus Pater noſter Benedictus de orationis & Pſalmodiæ reverentia in regula dixit. Denique Pſalmorum canendorum materiam conſiderans, intentionem ſuam illis ſtudeat ſubjicere: & ad quid velit ſingula referre, ſollicite prævidere. Si de aliquo ſancto matutinale officium canitur: in memoriam illius Pſalmodia coram Domino dicatur. Quid ſi materia Pſalmorum paſſioni Domini noſtri Jeſu Chriſti congruerit: in ejus memoriam referenda erit. Sed Spiritus compunctionis ſi canenti affuerit: per amorem omnia docebit. Mens enim fervens in amore Dei, intentionem ſuam optime novit ad laudem conditoris dirigere: &

eam

eam secundum proprietatem Psalmodiæ in singulis versibus subito variare. Nam juxta materiam eorum quæ cantantur cum voluerit se exercitat: & jam humanitatem Christi amplectitur: nunc subito in divinitatem ejus, cum alio versu elevatur. Potest nihilominus si placuerit cœnobita noster fidelis, sub eodem signo durante, fervorem sanctorum Angelorum Deum sine intermissione laudantium, ad mentem reducere: & se juxta vires suas illis per desiderium conformare.

Ante omnes horas.

QVoniam virtus dominicæ incarnationis & passionis omnium sanctorum merita incomparabiliter exsuperat: idcirco amator Dei ante singulas horas ad Deum Patrem hanc orationem cum mentis attentione, corde vel ore dicat.

Oratio.

Omnipotens, sempiterne Deus, qui nos, cum non essemus de nihilo creasti, cum perissemus Misericorditer redemisti: rogo te per incommutabilem majestatem tuam: suscipe has laudes & orationes, quas tibi nunc & omni tempore dicturus sum: in illa unione charitatis & dilectio-

nis, qua unigenitum Filium tuum misisti in uterum beatissimæ virginis Mariæ: & in qua eum patientem & morientem pro nobis in cruce suscepisti. Amen.

Nota de præfata oratione.

NOn putes hunc orandi modum esse frivolum: nec humana curiositate adinventum: quum, si Deum amicos suos per revelationem multa docere consuevisse credideris: nihil huic formæ sanctissimæ contradicis. Quin potius lege miranda opera Domini, quæ amatoribus suis exhibuit: & invenies quid de hoc modo & orandi forma Mechtildi, & aliis revelavit. Mihi autem pænitus persuasum noveris, Omnipotenti Deo orationem esse gratissimam: quam devota mens in unione passionis dominicæ Deo Patri duxerit offerendam. Et hæc oblatio non solum in horis canonicis; verum & aliis orationibus, missis, & quibuslibet bonis exercitiis vel operibus præmitti mente vel ore potest. Si vero per oblivionem præmissa non fuerit: poterit inter orandum interseri: vel etiam post consummationem addi.

Qua-

Qualiter ſe monachus in horis habere debeat.

IN principio Divinæ laudis cœnobita devotus magnam diligentiam adhibeat: ne mens imagines vel cogitationes de rebus tranſitoriis admittat: quum, niſi mox in principio vanæ cogitationes repulſæ fuerint: per totum officium intentionem cordis perturbabunt. Idcirco fidelis orator ſe totum in ſe recolligat: & nihil Divino famulatui juxta regulam præponat.

Inter pſallendum materiam ipſam Pſalmorum ad congruentem intentionis ſuæ aciem referat: ſenſum orationis prudenter reſpiciat: verba diſtincte & ordinate proferat: mente ſurſum tendat.

Poſt ſingulos vero Pſalmos, vel lectiones ſemetipſum diligenter conſiderando examinet: & ſi adhuc compunctio devotionis in mente ferveat, exploret. Si adhuc fervorem adeſſe invenerit: ſanctis eum deſideriis amplius ſtudeat accendere: & ſemetipſum ad altiora provocare; Sin vero tepuiſſe affectum, vel per cogitationes diſtractum ſenſerit: mox reprehendens ſemetipſum, hæc vel ſimilia dicat: Væ mihi miſero: qui Deum meum tam negligenter laudo! Ecce, Dominus meus

amariſſime pro me tota nocte paſſus, nullam requiem habuit: & ego una hora vigilare cum eo non potui? Adjuva me, Domine Deus meus: ut tibi prudenter pſallere poſſim.

Denique, ſub quolibet Pſalmo ſemetipſum oportune per aliqua ardentia verba ad compunctionem fervoris excitet: quatenus per mentalem exhortationem affectum amplius inflammet. Vtinam, inquiens, Domine Deus, ex toto corde ſuper omnia te poſſim diligere: & tibi ſoli jugiter adhærere! O bone Deus, incende cor meum in tuo ſanctiſſimo amore. *Amor meus crucifixus eſt:* & ego quid facio ſuper terram? O Jeſu, dulcis amor meus: poſſide cor meum: quia theſaurus cordis mei es: Rex meus & Deus meus.

Poſt matutinas.

COmpleto matutinali officio, confeſſionibusque factis vel auditis, confeſtim horam de ſancta cruce legere non negligat: qua completa, hanc oratiunculam ſubdat.

Oratio.

Obſecro, dulciſſime Domine Jeſu, per dolorem vulnerum tuorum, & per ſanctiſſimi ſanguinis tui effuſionem: ac inno-

innocentissimæ mortis tuæ virtutem: miserere mei nunc & in hora mortis meæ. Amen.

Deinde dicat.

Sanctæ & individuæ Trinitati: Jesu Christi Domini nostri crucifixæ humanitati: beatissimæ Mariæ semper virgini: & sanctæ Annæ, ejus venerabili genitrici: cum omnibus sanctis: sit sempiterna laus & gloria: per infinita sæcula. Amen.

Post confessionem.

QVoniam, finitis matutinis, consuetudo nostra est: ut se per confessionem in die celebraturi disponant: idcirco devotus cœnobita confessione sua quocunque tempore peracta, mox pœnitentiam sibi injunctam devote perficiat: nec ad altare nisi confessione sacramentali semper præmissa, quantum fieri potest accedat.

In exeundo ecclesiam.

IN exeundo ecclesiam post singulas horas officio Divino completo, vel etiam quocunque tempore, ordinem & modum orandi in introitu ecclesiæ superius descriptum potest repetere: & eundem ritum in singulis locis suis observare; Sin autem

tem modum hunc variare pro majori devotione voluerit: ſequentes oratiunculas vel ſimiles orabit.

Ante ſummum altare inclinans dicat.

Benedicta ſit Sancta Trinitas, atque indiviſa Vnitas, confitebimur ei quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam. O ſumma Majeſtas, rerum omnium principium, miſerere mei. Amen.

Reverſus ad cellam.

DEinde poſt matutinas & ſingulas diei horas reverſus ad cellam devotus Chriſti amator, ante ſtratum ſuum ad genua procidat; Omnipotenti Deo humiliter gratias agat: quum inſufficientem miniſtrum ad ſuum eſt ſervitium dignatus admittere: & ibidem filiis ſuis annumerare. Dicat ergo hanc vel ſimilem orationem.

Oratio.

Gratias ago tibi, Omnipotens, ſempiterne Deus, quod me indignum peccatorem ad tuum ſervitium nullis meis meritis; ſed ſola dignatione miſericordiæ tuæ vocare dignatus es. Rogo te per dolorem vulnerum Domini noſtri Jeſu Chriſti unige-

niti

niti tui, & per ſanctiſſimi ſanguinis ejus effuſionem, ac innocentiſſimæ mortis virtutem, ſuſcipe hoc ſacrificium ſervitutis meæ, pro gloria Majeſtatis tuæ, pro peccatis meis, pro eccleſia tua ſancta, & pro animabus omnium fidelium defunctorum in pœnis purgatorii conſtitutis, in illa unione charitatis qua eundem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum pro nobis in cruce ſuſcepiſti morientem: & concede mihi per meritum ejusdem paſſionis te in veritate diligere: & in tuo ſervitio fidelem jugiter permanere. Amen.

Recollectio matutina.

Deinde conſcientiæ tuæ examen parumper ingredere: & ſi in te conditiones boni clauſtralis in ſeptimo articulo ſecundæ regionis deſcriptos adhuc habeas, vide. Si aliquid deeſſe cognoveris quantotius reformare non negligas: ne paullatim per deſidiam evaneſcas. Scriptum eſt enim: Qui minima negligit: paullatim decidit. Et ſanctus amator Dei Auguſtinus dicit: Nullum peccatum adeo parvum eſt: quod non creſcat neglectum. Examinata igitur conſcientia, & in ſancto fervore reformata: dicat ad Dominum.

Oratio pro perſeverantia.

Concede quæſumus, Omnipotens Deus, per meritum paſſionis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & per interceſſionem beatæ Mariæ ſemper virginis, ſanctarumque omnium cœleſtium virtutum, & beatorum Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, virginum, & omnium electorum tuorum, nobis in tua voluntate perſeverantiam: ut tibi placitam jugiter valeamus exhibere ſervitutem. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Aſcendens ſtratum.

Intrans lectum ſigno ſe ſanctæ crucis muniat: & cum attentione ſpiritus dicat: In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, me intendo reponere: quatenus Divinam ejus Majeſtatem confortatus poſſim ampliús per diem collaudare.

Sedens in lecto.

Pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, integritas beatæ Mariæ ſemper virginis, ſignum ſanctæ crucis, virtus dominicæ paſſionis, & interceſſio omnium ſanctorum: cuſtodiant me nunc & ſemper. In nomine

Pa-

Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen, se signando reponat.

Exercitium cœnobitæ ad primas.

Consideratio II.

CVm cœnobita noster devotus ad primas de more excitatus fuerit, ordinem & modum se recolligendi & orandi superius positum ante matutinas custodiat: & muniens se signo vivificæ crucis dicat: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Descendens autem de stratu fervensque in sancto proposito, rursus ad genua procidat : & complosis manibus, dicat.

Oratio.

Veni, Sancte Spiritus, reple, tuorum corda fidelium : & tui amoris in eis ignem accende: qui, per diversitatem linguarum cunctarum gentes in unitatem fidei congregasti, vel: Emitte spiritum tuum & creabuntur. Et renovabis faciem terræ,

Oratio.

Deus, cui cor omne patet, & omnis voluntas loquitur, & quem nullum latet

 secre-

ſecretum, purifica, per infuſionem Sancti Spiritus cogitationes cordis noſtri: ut te perfecte diligere: & digne laudare mereamur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

Addat.

O florens roſa: & ſi quid aliud voluerit pro devotione adjiciat.

Ad primum ſignum.

AD primum deinde ſignum cujuslibet horæ diei: vel etiam ad tactum horologii; ſi altioribus non fuerit meditationibus occupatus dicat: Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & usque in ſæculum. Adjiciatque brevem aliquam oratiunculam ex mentis ardore formatam, hoc, vel ſimili modo.

Oratiuncula.

Suſcipe me, dulciſſime Domine Jeſu, in ſervum perpetuum: ut te ſemper habeam unicum bonum.

Alia.

Obſecro te, clementiſſime Deus, da mihi in ſancta religione tam innocenter vivere: ut ad te principium, & finem omnis boni valeam pervenire.

Alia.

Alia.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas in omni tempore!

Alia.

O amantissime Domine Jesu, rogo te, per meritum sanctissimæ passionis tuæ, doce me omnia contemnere: ut te summum animæ bonum jugiter merear invenire.

Deinde servetur præparatorium generale ad orationis fervorem superius ante matutinas positum: & purgetur conscientia, si quid contra puritatem ejus fuerit commissum. Veruntamen, si mens in contemplatione Divini amoris per juge desiderium elevata fuerit: parvulorum exercitiis minus indigebit.

Ad secundum signum.

Secundo signo tam ad primas, quam ad reliquas diei horas insonante: servetur modus superius ad matutinas positus: quantum orandum permiserit unicuique tempus. Dum vero ecclesiam cœnobita noster intrat, vel egreditur: reverentiam exhibere Deo coram altaribus & crucifixo non negligat: sed humiliter inclinans,

ora-

orationes congruentes ex more dicat. Nam corporis modesta inclinatio : interioris hominis fertur ad Deum bene ordinati ostensio.

In loco capitulari post primas.

INgrediens post primas locum capitularem cœnobita devotus, pro victoria sanctorum Martyrum Deo gratias agere meminerit: quos, in maximo fervore spiritus contemto, suorum corporum cruciatu, per mortis testimonium militasse Domino cognoscit. Cum ergo sanctorum fortia gesta legi audieris: ora Dominum, quatenus tibi meritis eorum tua peccata dignetur remittere: teque ad portandum jugum monasticæ disciplinæ pro consortio ipsorum consequendo misericorditer roborare. Et hoc desiderium tibi assumendum proponitur : dum lectis eorundem passionibus, divinum auxilium ter ab omnibus invocatur. In principio quoque diei hæc agimus: quatenus sanctorum exemplis ad patientiam roborati, per totum diem nulla adversa timeamus. Cum autem Martyrem aliquem audis fortiter perstetisse in agone certaminis: his vel similibus ad eum perorabis.

Ora-

Oratio.

O sancte miles, regis æterni, rogo te, per amorem Domini nostri Jesu Christi, qui te fecit carnis tormenta & mundi hujus insidias vincere: ora pro me, ut ad tui consortium quantocius merear pervenire.

Si nomen confessoris, aut virginis, vel alterius conditionis sancti recitatum fuerit: facile devotus Dei amator, secundum affectus sui ardorem orationem ad sanctum quemlibet ex tempore variabit. Orationes enim affectuales: præ omnibus sunt efficaces.

Ad lectionem regulæ.

CVm lector passum unum ex more de regula recitat: devotus cœnobita in corde dicat: Adjuva me, dulcissime Domine Jesu Christe, ut secundum hanc normam servi tui Benedicti religiose possim vivere: & in tuo sanctissimo servitio omni tempore fideliter permanere.

Deinde cogitet, quoniam, sicut regula bonis & devotis ad profectum quotidie legitur; sic tepidis, malis, seu negligentibus, ut sint inexcusabiles ad damnationis cumulum recitatur. Denique noverit se ad fide-

fidelem conatum obligari omnium quæ regula continet: quemadmodum tenor professionis habet. Sic enim in professione dixit: Promitto obedientiam & conversionem morum meorum secundum regulam sancti Benedicti.

Cum recitantur nomina defunctorum.

CVm vero post lectionem regulæ, nomina defunctorum recitata fuerint: pro his & aliis commissis, & non commissis fidelibus omnibus non minus ex charitate quam ex debito monachus sic orabit.

Oratio.

Obsecro, dulcissime Domine Jesu, per dolorem vulnerum tuorum & per sanctissimi sanguinis tui effusionem, ac innocentissimæ mortis tuæ virtutem: miserere his animabus, & omnibus mihi in oratione commissis, ac omnibus fidelibus defunctis: & dona eis requiem sempiternam. Magnum siquidem opus misericordiæ est pro animabus in carcere purgatorii constitutis apud misericordem judicem intercedere: & eis per memoriam dominicæ passionis ex charitate subvenire. Credo enim

enim firmiter & pia præsumtione confido: quum oratio, quæ pro defunctis ex sola charitate funditur: in sinum orantis duplicata revertetur. Homo namque devotus, qui hic per fervorem Divini amoris orando singulariter pro omnibus fidelibus defunctis eis in charitate compatitur: moriens inæstimabili mercede honoratur. Dicit enim in sancto Evangelio Dominus: *Beati misericordes: quum ipsi misericordiam consequentur.*

De capitulo culparum.

CVm nihil sit in humanis actibus ex omni parte perfectum: gaudeat se devotus cœnobita, imperfectionis suæ invenisse remedium: quum quicquid in cœnobiis bene reformatis ex humana fragilitate delinquitur: quotidie emendatur. Capitulum enim culparum singulis diebus continuatum delicta publica diluit: confessio sacramentalis quotidie iterata per contritionis gratiam occultas negligentias remittit. Quatuor in cœnobio capitula cernimus: de quibus per ordinem dicemus.

Pri-

Primum capitulum paſſivum eſt, dum frater ſe proclamat vel proclamatur ab alio.

PRimum capitulum paſſivum dicitur: in quo ſe devotus cœnobita noſter de negligentiis ſuis proclamat, vel ab alio proclamatur. In hoc capitulo Dei amator, qui ſemetipſum ſibi abnegavit, negligentias ſuas humiliter & accuſat & accuſari ab aliis patitur: ne a Domino poſt hanc vitam durius judicetur. Dicit enim ſanctus Dei Apoſtolus: *Si noſmetipſos judicaremus: non utique judicaremur.* Et Propheta Nahum dicit: *Non conſurget duplex tribulatio.* Enimvero, qui hic pro peccatis ſuis pro Dei amore voluntarie nunc affligitur: dignum eſt, ut tamque bene purgatus per conditoris miſericordiam a futura tribulatione liberetur. Vtinam, ſcirent omnes clauſtrales, quantum eis voluntariæ ſuſtinentibus proclamationes capitulares ad meritum vitæ ſempiternæ proficerent: omnes accuſationes & injurias pro amore Dei, cum inæſtimabili gaudio ſuſtinerent! Plus enim meremur cum injurias & adverſa pro Dei amore & fraterna charitate patienter ſufferimus: quam ſi bonis operibus inſiſtamus.

Stans

Stans igitur in judicio monachus devotus, proclamationes quaslibet non metuat: ſed accuſari ab aliis in memoriam Dominicæ paſſionis concupiſcat: ſciens coram ſe celſitudinis gloriam eſſe propoſitam: & humili patientiæ in cœlo conferendam. O frater cur non ſuſtineres proclamationes fratrum, qui conſortium expectas Angelorum? Abſit a te omnis indignatio: abſit murmuratio: procul cedat elatio. Non enim habes impatientiæ cauſſam. Aut enim juſte proclamaris: aut injuſte. Si juſte: cur non ſuſtineres? Melius eſt hic purgari in modicis: quam poſt hanc vitam in multis. Et qui peccat publice: coram omnibus eſt arguendus. Si autem injuſte proclamaris, recordare te monachum: & invenies ad injurias obligatum. Dum enim juſte proclamaris per humilem patientiam purgandum te noveris: dum injuſte, verum te monachum oſtendis & amplius mereris. Cum ergo proclamaris quartum & ſextum humilitatis gradum ad memoriam revoca: & ſi verus es monachus etiam pro te accuſantibus ora. Verus enim Dei amator amplius proclamantem ſe diligit: & ei ſemper eodem die, aut orationem aliquam, aut ſpeciale obſequium impendit. Si bonus & ſapiens es non poterit tibi diſplicere

 pro-

proclamatio; si vero malus & stultus es: omni tempore dignus es proclamari. Dicit enim de sapiente scriptura: *Corripe sapientem: & diligit te.* De malis vero & stultis dicit Propheta: *Odio habuerunt corripientem in porta: & loquentem perfecte abominati sunt.*

Secundum capitulum activum est: in quo alter proclamat alterum.

SEcundum vero capitulum activum dicimus: in quo non jam nosmetipsos: sed alium proclamamus. Ad actum hujus proclamationis charitas summe est necessaria: compassio quoque non minus quam discretio adhibenda. Cum ergo fratrem tuum ratione charitatis proclamare volueris, timorem Dei semper adhibeas: & memor consortii æternæ vitæ in principio dicas. Dilectus frater noster hoc vel illud commisit: rogo quatenus emendare se propter Dominum velit. Quicquid dicendum fuerit paucis verbis compatiendo proferat: factum simpliciter dicat: culpam proclamati aggravando non augeat: præsidenti utrum bonum vel malum sit quod fecit sententiam tacitus committat. Qui enim inter plures solus culpam fratris

tris ſententiando aggravat: zeli amaritudinis & diſplicentiæ ſuſpicionem, ut plurimum reportat. Ergo qui alium proclamare nititur: caveat, ne contra fratrem ſuum amaritudinis zelo moveatur: quoniam, ſi charitas proclamantis non interveniat: proclamatum rancor non emendat. Nunquam in delinquente aviſatio proclamantis fructificat: quam amor Dei & fraterna charitas non commendant. Enimvero Deus Omnipotens, cum ſit ſumme bonus, proclamationi tuæ in corde fratris non dabit compunctionis propoſitum: cum te invenerit non ex charitate, ſed ex diſplicentia ad proclamandum eſſe commotum. Nam, ubi charitatis ſuæ radicem invenerit: bonum fructum non negabit; Si ergo contra fratrem tuum te ſenſeris aliqua indignatione commotum, melius eſt proclamationem ad tempus intermittere: quam te alieno vulnere tam crudeliter ſauciare.

Tertium capitulum eſt privatæ humiliationis.

TErtium capitulum privatæ humiliationis dicitur: quotiens frater a ſeniore pro ſuis negligentiis increpatur. Mandat enim ſanctiſſimus pater noſter Benedictus

 in

in ſeptuageſimo ſecundo capitulo regulæ: *Quia monachus quolibet loco vel tempore proclamatus mox ut ſenioris ſui animum etiam leniter commotum ſenſerit, ſe debeat ad pedes illius proſternere: & ibi usque ad juſſionem ejus humiliter jacere.* Hic ſe excuſare vel culpam alteri imponere nullatenus permittitur; ſed tacere & ſe humiliter recognoſcere monachus jubetur. Qui enim verus monachus eſt: nec juſte correptus, murmurat: nec injuſte proclamatus ſe excuſat. In Divinis quoque officiis ceteriſque conventualibus locis, mox ut cœnobita devotus in aliquo per negligentiam offenderit: ſe humilians juxta conſuetudinem inibi ſatis facit: eligitque potius majorem pœnitentiam in dubiis agere: quam cum minore conſcientiam lædere, vel ſcandalum aliis procurare. Qui vero ſe ad hanc humiliationem omni tempore & loco ſubeundam adhuc gravem & difficilem intelligit: non ſpiritu ambulat; ſed adhuc carnaliter vivit: qui, niſi hunc Jebuſeum ſubjugando tributarium ſibi effecerit: nunquam verus & devotus cœnobita erit.

Quar-

Quartum capitulum eſt tractatuum & conſiliorum.

QVartum capitulum deliberativum dicimus: quando fratres pro aliqua ardua cauſſa ad conſilium vocamus. Quemadmodum hoc capitulum celebrari debeat: ſanctus Benedictus de adhibendis ad conſilium fratribus in regula manifeſtat. Humilis ergo & verus cœnobita, cum ad conſilium vocatus fuerit: cum reverentia & verecundia humiliter accedit: interrogatus quid ſentiat, pauca loquitur: contemni ſuum conſilium & aliena probari minime dedignatur. Quod enim ſentit humiliter dicit: ſed aliorum ſemper conſilia ſuo præferens, & ſe & ſuam ſententiam diſcutiendam præſidenti veraci ſubjectione committit. Adeo enim in humilitate profunda ſeipſum annihilat: ut ſemper plus aliis quam ſibimetipſi credat: confiditque melioribus ſe bonum Divinitus inſpirari conſilium: & tanquam vicarium Chriſti ſuum in mente omnibus ſolet præponere prælatum. Maxime ſiquidem ad mortificationem propriæ voluntatis monachus proficit: qui ſuam opinionem in conſiliis dandis Abbati cum hilari humilitate omni tempore ſubmittit. Cum autem devotus

cœnobita consilium suum contemni, aut reprobari senserit, gratias Omnipotenti Deo ex vera humilitate referat: & ablatam sibi occasionem superbiendi recognoscat.

Post capitulum quotidianum.

SI post capitulum culparum pro tertiis redeundum fuerit ad ecclesiam: modus ordinatæ orationis superius in singulis observetur. Si vero ad cellam tuam de capitulo transieris: iterum flexis genibus sicut post matutinas ad Dominum orabis.

Deinde si hora permiserit, denuo se aliquantulum recolligat: & debitum professionis suæ ad memoriam reducat. Postea cœnobita sic oret.

Oratio.

Da mihi, quæso, Domine Deus, in observantia mandatorum tuorum secundum beneplacitum sanctissimæ voluntatis tuæ proficere: & debitum professionis meæ secundum normam mihi propositam cum fervore spiritus jugiter adimplere. Per Christum Dominum.

Ad

Ad privatas missas.

Consideratio III.

CVm natura humana vigorem ad ingressum regni cœlestis ex se ipsa non valeat percipere: placuit misericordissimo Patri Deo, per mortem Domini nostri Jesu Christi, unigeniti sui, nobis misericorditer subvenire: ut qui propter infirmitatem nostram accedere ad majestatem invisibilem non possumus: mediatorem, qui Deus sit & homo, pro nobis accedentem habeamus. Enimvero, sanctissimæ passionis nostri mediatoris meritum, nobis aditum regni cœlestis aperuit; spiritualis vitæ alimentum dedit: & sicut a vitæ nutrimentum palmes attrahit: sic in Christo mens nostra veraciter vivit. Hoc autem spiritus nutrimentum præcipua suavitate in sacramento corporis & sanguinis ipsius Mediatoris nostri præcipimus: quoties illud in odorem suavitatis Deo Patri devote immolamus. Et hæc sacratissima oblatio corporis & sanguinis Domini, non solum nobis ad veniam peccatorum proficit: sed etiam animabus defunctorum in purgatorio constitutis mirabiliter succurrit. Magna igitur & continua devotione tam nobile sacrificium immolandum est: quum

opera nostra bona quæ per se nimis sunt vilia: per hanc sanctissimam oblationem Deo Patri fiunt gratissima. Vt ergo cœnobita noster devotus immolationi hujus pretiosi sacrificii ferventer possit insistere: quatuor velit per ordinem notare.

De ministrante ad missam.

MInistraturus ad missam frater devotus, cum maxima hilaritate & fervore debet occurrere: & se ad ministrandum sacerdoti diligentissimæ præparare. Dicit enim sanctus Hugo: *Ad missas libenter ministra, quia officium Angelorum est: & cum ad illud sacrificium ministras illos tibi familiares efficis: quorum cooperator assistis.* Si juxta promissum Salvatoris justum suscipiens in nomine justi, mercedem justi recipit: quis ad missam devote ministranti celebrantis prœmium negabit? Quisquis enim cum fervore Divini amoris celebrantibus ad ministrandum semper devote consuevit assistere: hunc Divina pietas etiam in hac vita solet aliqua speciali gratia remunerare: morienti quoque sancti Angeli, tanquam familiariter noto, creduntur occurrere: & animam ministri Jesu ad conspectum ejus, cum gaudio præsentare. Sic nanquam ad patrem orat in sancto Evange-

angelio filius: *Volo, Pater, ut ubi ſum ego: illic ſit & miniſter meus.* Magna eſt enim in hoc venerabili ſacramento Divinæ pietatis dignatio: quoniam, ſicut idem Hugo dicit: *Nihil minus videtur Deus facere in eo quod quotidie dignatur de cœlo deſcendere ſuper altare pro ſalute noſtra: quam cum de cœlo deſcendens, humanam naturam homo factus aſſumſit.* Et ſicut Dominus noſter Jeſus Chriſtus nobis in memoriam ſuæ amariſſimæ paſſionis hoc venerabile ſacramentum ad indicium maximæ dilectionis contulit: ſic eos, qui ſe ad ſuſcipiendum illud, vel ad miniſtrandum, ſumentibus, cum humili devotione & amore diſponunt, amplius & ſingulariter diligit: eisque in fide per illud poſtulantibus in omni neceſſitate ſuccurrit.

Neque enim durus eſſe nobis plena fide orantibus Jeſus poterit in cœlo præſidens: qui tam clemens & pius fuit miſericordiam poſtulantibus in terris ambulans. Quis unquam acceſſit ad pedes ejus & repulſus eſt? Quis infirmus ſanari petiit; quem ambulans inter homines non curavit? Nunquam ergo Dominus Jeſus nobis in fide poſtulantibus miſericordiam negare poterit: qui adhuc mortalis orantibus ſe tam miſericors fuit. Ait enim: *Omnia poſſibilia ſunt credenti.*

Miniſtraturus itaque ad miſſam, ante omnia ſe purgare ab omni mala tentatione & inordinata affectione ſtudeat: ſe quantum poteſt ad ſe per amoris Jeſu deſiderium reducat: quatenus purificatus Domino poſſit aſſiſtere: & tam pro ſe quam pro tota eccleſia, vivis ac mortuis efficaciter orare. Stans igitur ſub miſſa poſt ſacerdotem opportuno tempore his vel ſimilibus verbis oret.

Oratio miniſtrantis.

O dulciſſime & amantiſſime Domine Jeſu, rogo te per omnem anguſtiam ſanctiſſimi cordis tui, quam in paſſione tua ſuſtinuiſti: rogo per ſanctiſſimi ſanguinis tui effuſionem: & per innocentiſſimæ mortis tuæ virtutem, rogo per ſacroſanctum corporis & ſanguinis tui myſterium, ad cujus tibi immolationem inutilis miniſter aſſiſto: miſerere mei & purifica, cor meum, ab omni affectione illicita: ut tibi digne valeam miniſtrare. Da mihi veram omnium peccatorum meorum contritionem & indulgentiam: ſanctæ compunctionis gratiam: jugem paſſionis tuæ memoriam, cordis puram devotionem: lacrimarum fontem, ſerenæ conſcientiæ puritatem: & ſanctiſſimi amoris tui perpetuum

tuum fervorem. Da mihi, obſecro, clementiſſime amator hominum, per dolorem vulnerum tuorum, firmum in ſancto fervore propoſitum: verum quoque omnium mundialium contemtum: continuum cœleſtis patriæ deſiderium: & certum in ſancta religione profectum. Concede mihi, dulciſſime Jeſu, in adverſis conſtantiam: in tribulatione patientiam: in moribus diſciplinam: & veram ſemper & ubique in mente humilitatem. Fac me, precor, hujus ſanctiſſimi ſacrificii corporis & ſanguinis tui participem: quatenus mens mea præſentiæ tuæ dulcedinem ſentiat: in tuo amore ſuaviter ardeat: & a te in æternum non recedat. Amen.

Oret etiam pro ſuo paſtore: oret pro tota congregatione: ut illum in ſua voluntate Dominus miſericorditer dirigat: iſtam ſub regulari obſervantia cuſtodiens ab omni adverſitate defendat.

Inſuper oret pro univerſali eccleſia: oret pro fidelibus & infidelibus: quatenus Omnipotens Deus credentes in fide cuſtodiat: non credentes ad fidem catholicam convertat. Oret etiam pro converſione utilium perſonarum ad ordinem: per quas & ſuum monaſterium in utroque ſtatu proficiat: & tota obſervantia ordinis in melius creſcat. Non obliviſcatur fide-

lium animarum in pœnis purgatorii misericordiam conditoris expectantium: sed orans pro eis, noverit se post paullulum ad eas transiturum: ubi oratio nunc fusa in sinum orantis revertetur.

Caveat autem devotus Christi minister, ne aliquid eorumque suo incumbunt officio qualibet occasione negligat: neve celebrantem per suas orationes aut inquietudines distractum reddat. Dum vacat sub silentio meditari vel orare poterit: dum ministrandum est, debet orationes saltem verbales intermittere: & sacerdoti in omnibus diligenter ministrando retendere.

Sub elevatione sacratissimi corporis Christi, poterit exemplo divi Thomæ Aquinatis, cum attentione ad Christum dicere: *Tu Rex gloriæ Christe: tu Patris sempiternus es Filius*, usque ad finem ipsius hymni.

Post elevationem convertat se devotus cœnobita ad Dominum Jesum, cupiens ex intimo corde tanti mysterii habere consortium: & tanquam esset communicaturus suum præpararet affectum: quoniam, quotiens devotus Dei amator corpus Christi ex fervore cordis optaret accipere: virtutem sacramenti creditur accepisse. Dixit enim Dominus Jesus ad animam quandam sibi amicam. Si homo fervens in amore

more meo corpus meum in die mille vicibus si foret possibile ex desiderio suscipere optaverit: totiens coram me per virtutem ipsius corporis mei desiderium suum in anima veraciter consequetur. Et ergo hoc desiderio in mente amantis Jesum concepto: sic vel simili modo cœnobita orat ad Dominum.

Oratio ministrantis.

Utinam, amantissime Domine Jesu, essem tam bene & ferventer dispositus, ut liceret mihi nunc sanctissimum corpus tuum in hoc venerabili sacramento suscipere: utinam, liceret mihi, sacram hanc communionem in die sæpius iterare! O dulcedo mea, ô cordis mei unica suavitas, ô spes mea, Domine Jesu, tu nosti mentis meæ ardorem in te, & coram te est omne desiderium meum. Oro te, per omnem bonitatem tuam, concede mihi virtutem & gratiam hujus sanctissimi sacramenti, nunc & omni tempore, in animam meam suscipere: ut in te valeam jugiter permanere.

Sacer-

Sacerdotis celebraturi diligens præparatio.

ACceſſurus ad immolandum hoc ſacratiſſimum corporis & ſanguinis Dominici ſacramentum ſacerdos prius ſe diligenter examinet: & cujus regionis ſit civis cautiſſime exploret. Si adhuc ſe in fine regionis cultorem invenerit, ad altare non debet accedere: niſi per contritionem & confeſſionem, firmumque propoſitum emendandi ſe prius ſtudeat expurgare. Si autem ſe civem ſecundæ regionis invenerit: ſi potentias ſuas ad cœnobiticum finem reformatas & ordinatas offenderit: facile ſe ad celebrandum poteſt diſponere: quippe qui proprium affectum in dies evacuando ſe crebrius per deſiderium ſurſum didicit elevare. Cito enim Divina bonitas affectum hominis ingreditur: qui nullo deſiderio proprio maculatur.

Volens igitur cum devotione & fervore Divini amoris hoc ſanctiſſimum officium ſacerdotale perficere: præmittat aliquas orationes ardentes, quibus ſe ad compunctionem ampliorem valeat provocare. Raro enim devotio in altari conceditur: ſi mens ad fervorem non antea præparetur. Idcirco, patres noſtri deſiderantes, unumquemque noſtrum in ſua libera devotione

tione proficere : noluerunt nos multis Pſalmis ante acceſſum altaris more quorundam occupare : non quod propterea ſine recollectione aliquis deberet accedere : ſed ut unusquisque poſſet ſuæ devotioni convenientioribus exercitiis ſeu orationibus in ſecreto liberius vacare.

Igitur elevationem mentis in Dominum Jeſum ante acceſſum altaris celebrantibus cupientes perſuadere ſubjectam orationem ex ea, quæ ſancti fertur Ambroſii Mediolanenſis, digeſſimus : quam in merito Dominicæ paſſionis ſatis efficacem credimus. Acceſſurus itaque ad altare cœnobita devotus, cui vacat & libet, poterit iſtam vel ſimilem orationem præmittere : vel quibus voluerit ſe modis præparare.

Oratio ante acceſſum altaris.

O ſumme ſacerdos & vere pontifex Jeſu Chriſte, qui te obtuliſti Deo Patri hoſtiam puram, ſanctam, & immaculatam, in ara crucis pro nobis miſeris peccatoribus : quique dediſti nobis carnem tuam ad manducandum, & ſanguinem tuum ad bibendum : & poſuiſti illud myſterium in virtute Spiritus Sancti dicens : *Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis.*

Rogo

Rogo te, per dolorem vulnerum tuorum & per pretiosissimi sanguinis tui effusionem, innocentissimæque mortis virtutem: ac per ipsum corpus & sanguinem tuum magnum salutis nostræ pretium: rogo per hanc miram & inenarrabilem charitatem, qua nos miseros & indignos sic amasti, ut lavares nos a peccatis nostris in sanguine tuo: miserere mei & indulge mihi omnia peccata mea: & doce me indignum servum tuum, quem etiam inter cetera dona tua ad officium sacerdotale vocare dignatus es, nullis meis meritis; sed sola dignatione misericordiæ tuæ, per Spiritum Sanctum tuum, mysterium hoc ea tractare reverentia & honore, devotione & timore, quibus oportet & decet. Fac me, obsecro, de tanto mysterio illud semper credere & intelligere, sentire & firmiter tenere: dicere & cogitare: quod tibi placet & quod expedit saluti animæ meæ. Intret Spiritus tuus bonus in cor meum: qui sonet ibi sine sono: & sine strepitu verborum loquatur in me veritatem tantorum mysteriorum. Profunda quippe sunt nimis, & sacro tecta velamina. Propter magnam clementiam tuam, dulcissime Domine Jesu: concede mihi, missarum solemnia puro corde & munda conscientia celebrare. Oro te, per dulcedinem

dinem ſanctiſſimi cordis tui, amantiſſime Salvator, libera cor meum, ab omnibus vanis, immundis, noxiis & illicitis cogitationibus: ut fiat dignum amoris tui habitaculum nunc & ſine fine in æternum.

Rogo te, ô amator hominum, dulciſſime Domine Jeſu, per omnem virtutem ſanctiſſimæ paſſionis tuæ, repelle a me ſpiritum elationis & ſuperbiæ, cenodoxiæ, & invidiæ: libidinis & blaſphemiæ: & reple animam meam virtute charitatis & innocentiæ. Rex virtutum, Jeſu Chriſte, amator ſanctæ caſtitatis & integritatis: rogo te per ſanctiſſimam virginitatem beatiſſimæ genitricis & intemeratæ virginis Mariæ, ac per corporis tui reverendisſimi puritatem: extingue in me, rore cœleſtis benedictionis fomitem ardentis libidinis: ut ſit & permaneat in me nitor totius puritatis. Mortifica in me, obſecro, ſtimulos carnis: & omnes libidinoſas commotiones, & inordinatos affectus: & da mihi veram & perpetuam caſtitatem, una cum ceteris donis tuis, quæ tibi placent in veritate, ut tibi omni tempore immaculato corpore & mundo corde, ſacrificium corporis & ſanguinis tui valeam offerre.

Scio, Domine, & vere ſcio, & idipſum bonitati tuæ confiteor, quod non ſum di-

gnus accedere ad tantum myſterium, propter nimia peccata mea: & multas negligentias meas. Sed ſcio etiam & ex toto corde meo, credo, & ore confiteor, quia tu, cum ſis Omnipotens, potes me facere dignum, qui ſolus juſtificas impium: & de immundo potes facere mundum. Ideò per omnipotentiam tuam te oro, concede mihi, indigno famulo tuo, veram contritionem peccatorum meorum: puram quoque devotionem: & ferventiſſimam in tuo amore compunctionem: ut hoc ſanctiſſimum ſacrificium cum timore & reverentia: cum puritate cordis & fonte dulcium lacrimarum: cum lætitia ſpirituali, & cœleſti gaudio: cum humilitate & fervore charitatis tibi valeam offerre. O dulciſſime Domine Jeſu, concede mihi, in hac hora, miſericordiam tuam, ut ſentiat mens mea, beatiſſimæ præſentiæ tuæ dulcedinem: & ſanctorum Angelorum in circuitu meo devotionem: & ſuiipſius in te placidam elevationem!

Aufer a me, Domine Jeſu, cunctas iniquitates meas: & tui amoris in me ignem clementer accende. Non iraſcaris mihi, ô Jeſu, ineffabile bonum: neque multitudinem viſcerum tuorum ſuper me contineas. Non enim in juſtificationibus meis effundo preces ante faciem tuam Domine; ſed

ſed in miſerationibus tuis multis. Auſer a me, Domine Jeſu, cor lapideum & durum; & da mihi cor carneum & compunctum: quod te timeat, te amet, te ſuper omnia diligat: in te ſolo delectetur, te ſequatur, te perfruatur in æternum.

O clementiſſime Domine Jeſu, rogo te per ſacroſanctum myſterium corporis & ſanguinis tui, qua in eccleſia tua ſancta quotidie paſcimur & potamur: abluimur & ſanctificamur: atque unius ſummæ Divinitatis tuæ participes efficimur: da mihi virtutes tuas ſanctas, quibus ornatus, bona conſcientia ad altare tuum poſſim accedere: ita ut hæc ſacramenta cœleſtia fiant mihi ſalus & vita! Tu enim dixiſti ore tuo ſancto & ſuperbenedicto: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt, pro mundi vita: Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* O dulciſſime panis, ſana palatum cordis mei: ut ſentiam ſuavitatem amoris tui!

Sana, Domine, cor meum, ab omni languore, ut nullam præter te ſentiat dulcedinem: nullum præter te quærat amorem: nullam præter te amet conſolationem. O Jeſu ſanctiſſime, panis vitæ & intellectus: in te habens omne delectamentum, & omnem ſuavitatem odoris: qui nos de te ſemper reficis: & in te

nunquam deficis: comedat te cor meum, obſecro: & dulcedine ſuavitatis tuæ repleatur anima mea. O panis ſancte, ô panis vive: panis pulcher, panis munde, qui de cœlo deſcendiſti & das vitam mundo: veni, in cor meum: & munda me ab omni inquinamento mentis & ſpiritus! Intra, in animam meam: ſana & ſanctifica me omni tempore. Eſto tu tamen & continua ſalus corporis & animæ meæ. Repelle a me inſidiantes mihi hoſtes: ut ſacramento corporis & ſanguinis tui munitus per te recto tramite ſub regulari diſciplina proficiam: & ad regnum tuum poſt hanc vitam lætus perveniam.

Prolixitatis excuſatio.

SI cui hæc oratio nimis prolixa viſa fuerit, legat partem, quam voluerit; quoniam ob id eam in paragraphos breves diſtinximus: ut tædium tolleremus. Is vero, qui nec totam, nec partem legere vult, fruſtra de prolixitate conqueritur: cum nec longam, nec brevem velle orare convincatur.

Medi-

Meditatio ante accessum altaris.

VEnique per meditationem Dominicæ passionis vel saltem unius sacratioris articuli aut plurium si adsit temporis opportunitas, mens devoti hominis mirabili operatione compungitur: si consuetudo sapidæ meditationis habeatur. Sapidam vero dixerim meditationem Dominicæ passionis, quando homo purificatus per veram mortificationem, mox ut passionem Domini cogitando revolvere cæperit in lacrimas sine violentia ex solo amore resolvitur: & ex nimio ferworis desiderio, quasi in quendam mentis excessum præparatur. Qui hoc donum accepit a Domino, nunquam melius ad celebrandum se præparare poterit: quam si ante accessum altaris semper de passione Domini unum ad minus articulum meditando cum lacrimis transcurrit. Enimvero cum missarum celebratio in memoriam Dominicæ passionis per ipsum redemtorem nostrum instituta sit: nunquam se homo ad illam melius & fructuosius præparat: quam si per meditationem ipsius amarissimæ passionis ferventius inardescat.

Mentis ſub celebratione ſacerdotis ad Deum elevatio.

CVm quanta reverentia, devotione & puritate mentis Omnipotenti Deo in altari debeamus aſſiſtere, quis ſermo exprimeret: vel quis intellectus capiendo penetraret? Ibi enim verum corpus & verus ſanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti, ineffabili modo, conficitur: ibi Dominus Majeſtatis veraciter pænitus adoratur: ibi exercitus Angelorum inviſibilis ſuo Regi aſſiſtens conjubilat: ibi Deum & hominem Jeſum tota cœleſtis curia adorat. Maxima ergo puritate mentis, maxima reverentia & humilitate opus eſt, cum tantæ Majeſtati debemus aſſiſtere; ne quid in nobis ſcrutans renes & cor, quod offendat Dominus Jeſus, poſſit invenire. Cedant hinc procul omnes mundi ſollicitudines: recedant omnes cogitationes: nihil hic cogitetur, niſi quod ad conſummationem tanti miniſterii pertinet: nihil verſetur in mente, niſi quod in præſentia tantæ Majeſtatis & gloriæ decet. Hic enim non humanæ virtutis officium: ſed Divinæ Majeſtatis miraculum agitur: Patri Dei Filius immolatur: corpus redemtoris noſtri in veritate ſumitur: reparationis noſtræ myſterium celebratur. Stans igitur

in

in altari ſacerdos meminerit ſe inviſibili Majeſtati aſſiſtere: & caveat quicquam aliunde cogitare.

Poſt celebrationem mentis diligens ſervetur cuſtodia.

POſt celebrationem vel Dominici corporis & ſanguinis communionem, Omnipotenti Deo gratiarum actiones devotus cœnobita referat: ſeque per totum diem in concepta puritate & devotione mentis per ſpirituale exercitium cuſtodiat: affectiones ſuas ignitis radiis in Deum dirigat: & a ſancto propoſito non tepeſcat. Studeat ante omnia, nihil in hoc mundo diligere: ſed cor ſuum omnibus terrenis affectionibus pænitus exutum, ad Divini amoris incendium jugiter elevare. Semper cogitet, quo modo jam deinceps vitam ſuam, quaſi de novo, in ſancto fervore converſationis inſtituat: ſeque pro ſæpius iterata ſuſceptione tanti hoſpitis humiliter diſponat. Denique per diem in laboribus ſibi injunctis ſæpius orationem aliquam in virtute & unione illius ſacramenti Deo Patri offerat: quatenus ſemetipſum per ſanctæ communionis & obedientiæ regularis exercitia in Divino amore amplius accendat. Et hunc Divinum

amorem maxime per virtutem hujus venerabilis sacramenti consequimur: si in memoriam Dominicæ passionis illo sæpius communicando, per compunctionis gratiam renovemur. Enimvero, devota mens hominis per communionem hujus sacratissimi sacramenti in fervorem Divini amoris efficaci operatione accenditur; & abnegata sibi pænitus in Christum per gratiam unita transformatur. Quanto ergo unusquisque sibimetipsi per veram resignationem abnegatus, in memoriam Dominicæ passionis se Domino hostiam vivam obtulerit: tanto ad digne celebrandum magis dispositus erit.

Post privatas missas rediens ad cellam.

CElebratione missarum finita, gratiarumque actionibus ex more terminatis: revertatur ad cellam monachus: &, præmissa oratione consueta, ut supra ad matutinas: paullisper seipsum recolligat; & in sancto proposito perseverantiæ amplius accendat. Deinde conversus ad Dominum dicat.

Oratio.

Obsecro te, dulcissime Domine Jesu, per virtutem sanctissimi corporis & sangui-

guinis tui, quod accepi, licet indignus, & concede mihi, amoris tui dulcedinem: fraternæ dilectionis sinceritatem: in tentatione fortitudinem: in corde puritatem: & in moribus disciplinam: ut professioni meæ, te largiente, satisfaciam: & in tuo Sanctissimo amore jugiter proficiam. Deinde usque ad primum signum pro choro legat aliquid boni, meditetur, aut oret: vel certe scribat & operi ex obedientia sibi injuncto ferventer insistat.

Ad primum signum pro choro ante summam missam.

CVm primum signum insonuerit ad horam, quæ summæ missæ ex more præmittitur: mox cœnobita, dimissis omnibus, quæ in manibus habuerit: orationes præparatorias ad chorum legat: sicut ante matutinas in superioribus ordinatæ sunt. Postea vadat ad chorum cum reverentia & maturitate: inclinans & orans juxta ritum superius positum.

Ad summam missam.

Consideratio IIII.

SVb compulsu ad summam missam, poteris horam de sancta cruce debitam

legere; & postea quantum permiserit tempus, aliquid de procemio, privatis missis præposito, ad memoriam revocare. Summa enim salutis nostræ in merito passionis Domini nostri Jesu Christi posita est; nec meritorium nobis aliquod opus bonum creditur; quod in ejus virtute non offertur. Hujus autem passionis memoria, in celebratione missarum peragitur; ubi agnus innocens pro nobis occisus, ineffabili mysterio, Deo Patri immolatur. A solo igitur Salvatore nostro, Domino Jesu Christo, quem passum pro nobis credimus: salutem veraciter speramus. Et ideo quicquid in collectis ecclesia postulat: per ipsum dari sibi a Deo Patre humiliter rogat. Hunc itaque respectum meriti Dominicæ passionis cœnobita noster devotus in corde habeat; super quo totum missæ officium tanquam super molarem inferiorem lapidem suaviter recurrat. Omnis enim missa undecunque sit, quæ in sancta Dei ecclesia dicitur: ad meritum passionis Dominicæ omni tempore refertur.

De introitu missæ.

Non autem intendimus officium missæ per singula exponere; cum unusquisque nostrum expositiones complures alio-

aliorum possit invenire: sed dare occasionem meditandi devotis fratribus cupimus: quos internis desideriis inflammari scimus. Primam itaque partem introitus & versum ad incarnationem Domini meditando potes reducere : repetitionem cum gloria, ad ejus nativitatem referre. Nihilominus quid contineat introitus secundum sensum litteralem diligenter debes inspicere : ut convenientem tibi spiritualem intelligentiam, possis invenire. Nihil enim frustra in Divino officio agitur; sed omnia mysteriis & sacris actionibus implentur.

De Kyrieleison.

KYrieleison, græcum est : & compositum ex nomine & verbo : & apud eosdem sunt duæ dictiones. Prima enim a Kyrios, quod est Dominus, Kyrie in Vocativo dicitur: secunda ab eleeo, quod est misereor, eleeson miserere, in Imperativo profertur. Inde fit Kyrieleison, id est, Domine miserere: per elisionem pro Kyrie, eleison: quum vocalis ante vocalem propter meliorem sonum elidi potest.

Ter itaque ad Patrem Kyrieleison dicitur: ut qui Filium suum pro nobis, ex nimia charitate incarnari ex virgine & mori vo-

voluit: sua nobis misericordia in necessitatibus subvenire velit.

Ad Filium quoque tribus vicibus, Christeleison dicimus: in quo ipsum, ut nobis subveniat, oramus.

Ter etiam Kyrieleison ad Spiritum Sanctum proferimus: in quo ipsum per suam ineffabilem bonitatem in nostrum adjutorium humiliter invocamus.

De gloria in excelsis.

DEinde gloria in excelsis Deo, singulari numero dicitur, in quo Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum, unum solum verum Deum in Trinitate Personarum, & Vnitate substantiæ confitemur. Consequenter sub ipso hymno angelico oportet cœnobitam valde esse devotum: & ad singula verba, ut ita dixerim, singulariter intentum: in quo bonæ voluntatis hominibus donum pacis promittitur: & Deus variis sententiis humiliter a nobis adoratur.

Ad collectas.

CVm vero collectæ seu orationes a sacerdote proferuntur ad Deum, stans in clivis cœnobita, nihil aliunde cogitet; sed auscultans ad verba sacerdotis, suum de-

desiderium illis concordans Deo repræsentet.

Ad epistolam.

CVm legitur epistola diligenter ad omnia debes intendere: & Deo cum maximo fervore spiritus gratias agere: quod deserto Judaico populo te & progenitores tuos ex gentili errore ad suam fidem, tam misericorditer voluit vocare.

Ad graduale.

SVb graduali, Halleluja, sequentia, vel tractu, cogita quam longum sancti patres habuerint desiderium: qui ante Christi incarnationem ejus optabant adventum. Postea, revolve, quam multis laboribus & injuriis Salvator tuus per annos tres & triginta in hoc mundo pro te fatigatus fuerit: qui semetipsum pro tua salute in mortem voluntarie dedit. Deinde longum in carne & periculosum animæ tuæ memorare exilium: ut amplius possis per hanc meditationem præsentis miseriæ ad Divinum amorem tuum inflammare affectum.

Sub Evangelio.

SVb sancto Evangelio, elevata mente, in Dominum exultans, age gratias, quo-

quiam

niam te nasci ex Christianis parentibus misericors Pater voluit: & quia te sanctæ ac suavissimæ doctrinæ suæ participem fecit.

Sub Symbolo.

CVm symbolum catholicæ fidei canitur, omnia verba & mysteria cum humili fervore spiritus considera: te totum in te mox recolligere festina: quatenus vocanti te ad fidem, sine tuo merito, gratias possis agere: & in ipsum te per amorem spiritus elevare. Cogita, si potes, immo quantum potes, quam magnus, excelsus & immensus sit Dei Filius, qui pro te incarnari voluit: quam dura & amara pro te toleravit.

Ad offertorium.

SVb offertorio mentem tuam cum hostia consecranda in oblationem applica: quid ibi agatur mystice, pensa. Est enim hostia rotunda & candida. In candore puritas, innocentia & passa humanitas nostri Salvatoris, Deo Patri pro nobis contra omnes impuritates nostras offerenda proponitur: in rotunditate ejus immensa Divinitas nobis in præmium proposita offertur. Dic ergo ad Dominum.

Ora-

Oratio.

Quod tibi offeram, Omnipotens Deus, munus condignum non habeo: in sacrificium meipsum tibi trado. Suscipe igitur, Sancte Pater, in Vnione sanctissimæ oblationis corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi, unigeniti Filii tui, me tibi in munus æternum: & in servum perpetuum: & da mihi continuum sancti amoris tui incendium: ut tibi placitum jugiter possim exhibere famulatum. Per eundem.

Oratio.

Offero tibi, Omnipotens Deus, vitam, passionem, & mortem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, pro peccatis meis, pro sancta romana & universali ecclesia: pro summo Pontifice: pro Episcopo nostro: pro Abbate nostro: pro confratribus meis omnibus: pro unione observantiæ nostræ: pro toto quoque ordine nostro: pro salute omnium fidelium: pro conversione infidelium: & pro redemtione fidelium animarum in pœnis purgatorii existentium. Suscipe, obsecro, Sancte Pater, hanc oblationem meam, in unione charitatis illa, qua eundem Dominum nostrum Jesum Christum in cruce pro nobis morientem, suscepisti & placeat tibi.

Sub

Sub præfatione.

SVb præfatione, cura, mentem tuam, a terrenis omnibus ad cœleſtia erigere: & ad laudandum Dominum cum ſanctis Angelis præparare. Memento, quod per meritum Dominicæ paſſionis ad conſortium Angelorum vocatus es: & cura, ut ad illud, per obſervantiam mandatorum pervenias.

Ad ſanctus.

MEnte ſurſum elevatus, cum ſanctus canitur Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, unum Deum & Dominum, glorifica: ejus Majeſtatem cum ſanctis Angelis omni tempore humiliter adora.

Sub canone.

POſt ſanctilogium ſub canone meditationem Dominicæ paſſionis poteris aſſumere: & eam per ſingulos articulos majores principales, Deo Patri, pro te, vel pro aliis, aut quælibet neceſſitate offerre. Dic ergo, tali, vel ſimili modo.

O Sancte Pater, offero tibi, ſanguineum ſudorem & lacrimas Domini noſtri Jeſu Chriſti, amantiſſimi Filii tui, in illa cha-

charitate & unione, qua ſemetipſum tibi voluntarie in mortem pro nobis obtulit: pro peccatis meis, vel pro illo fratre, aut illa, vel illa neceſſitate: & rogo te, per dolorem vulnerum ejusdem dulciſſimi Filii tui, & per ſanctiſſimi ſanguinis ejus effuſionem ac innocentiſſimæ mortis ejus virtutem: miſerere mei, vel illius, aut concede nobis, hoc, vel illud. etc. Per eundem Dominum noſtrum.

De ceteris quoque articulis Dominicæ paſſionis ſimiliter agere poteris: & eos ſecundum affectionis tuæ intentionem offerendo, ampliare.

Ad elevationem.

SI in elevatione corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti mens tua in altioribus occupata non fuerit: poteris orare ad Dominum, qui veraciter præſens eſt, hoc modo.

Oratio.

Tu Rex gloriæ, Chriſte; Tu Patris ſempiternus es Filius; Tu ad liberandum, &c. usque in finem. Hanc enim partem hymni ſanctus Thomas de Aquino ſub elevatione oraſſe ad Dominum legitur.

S Ad

Ad agnus Dei.

CVm agnus Dei canitur, mentem tuam ad Dominum Jeſum, ſingulari fiducia, ſubleva: & ut te ad pacem perpetuam ſuſcipiat ſuppliciter ora. Ad eum pro cujus amore omnia reliquiſti, affectum dirige: ſtabilem ab eo profectum ſancti propoſiti per ſacræ communionis ſuſceptionem pete.

Ad ite miſſa eſt.

QVando in fine, ite miſſa eſt, canitur: fac, ut mens tua cum ſanctis Angelis revertentibus in cœlum, ſublevetur: quatenus Dominum Jeſum, in Majeſtate præſidentem per deſiderium merearis conſpicere: quem in ſacramento miſſum ad Patrem jam in terra non potes amplius videre. Accende itaque deſiderium tuum, per imaginem deſolationis: more eorum, qui ſuis inviti ſeparantur ab amicis. Dic ergo in corde tuo.

Meditatio.

Ecce, Dominus meus ad cœlos rediit: me deſolatum in terra dereliquit. Quid hic ago cum mortalibus: qui Dominum habeo immortalem? Cur illum non ſequor?

quor? Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt: habitavi cum habitatoribus tenebrarum: multum incola fuit anima mea! *Cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto: ſed quis me infelicem hominem liberabit de corpore mortis hujus?* O amantiſſime Domine Jeſu: ô ſpes mea, ô Deus & Salvator animæ meæ, trahe me, poſt te: curram in odore ungentorum tuorum. O dulcis amor meus non obliviſcaris mei in finem: ſed digneris mentem meam in te frequenter ſuſtollere: ut qui te corporaliter videre in hac mortalitate conſtitutus, nequeo: ſaltem affectu & deſiderio in tuo ſanctiſſimo amore ſublevatus, te Spiritu crebrius merear in gloria contueri. O ſalus mea, ô cor cordis mei amantiſſime Jeſu: non derelinquas me neque deſpicias: eſto mihi propitius adjutor: & dirige me ſemper in tua Sanctiſſima voluntate: ut tibi veraciter valeam complacere!

Poſt ſummam miſſam & horam ſequentem.

POſt finem horæ, quæ ſummam miſſam immediate ſequitur, conſueta reverentia, ſuperius deſcripta, ad cellam tuam revertere: orationes, ut poſt matutinas docuimus, per fervorem ſpiritus, ad

Dominum funde: quod reliquum est temporis, meditationibus insiste. Cogita fœditatem peccati, quum a Deo separat: & aversum non pœnitentem in æternum damnat. Cura igitur voluntatem tuam firmissimo proposito ad Deum omnino convertere: & peccati contagium pro viribus omni tempore vitare.

De refectione regulari.

Consideratio V.

CVm vero signum ad refectionem pulsatur, infirmis, egenis, & pauperibus necessitatem patientibus ex affectu compatere: & pro eis, cum aliud non possis, Dominum deprecare. Cogita, multos inter Christianos esse, te longe meliores, quos dura paupertas in hac vita opprimit: quibus nec cibus ad victum necessarius hac hora porrigitur: nec vestes, saltem tenuissimæ, ad amictum corporis, ministrantur. Tu autem monachus cum sis, contemtor sæculi, optimis indutus vestibus, tanquam princeps ad mensam residens: cibus tibi ad facietatem per fratres te meliores apponitur: omnia usque ad nauseam tibi indigno peccatori per Dei servos necessaria ministrantur. Cogita igitur,

tur, quem hæc opulentia rerum in monacho habitura sit exitum: quum, qui per ingressum religionis paupertatem professus es: nunc in religione splendidius sæculi divitibus epularis. Cura igitur, ut tantis beneficiis Dei non sis ingratus: vive secundum regulam, quam professus es: ora pro conferentibus monasterio tuo substantiam temporalem: ut illis Deus Omnipotens vitam misericorditer tribuat æternam.

De lectione mensali.

REsidens autem ad mensam, inter edendum esto compositus: noli hincinde respicere: sed stude cibum tibi appositum ad necessitatem naturæ duntaxat cum humilitate & gratiarum actione manducare. Quid legatur ad mensam, diligenter considera: ut quemadmodum corpus suo cibo reficitur: ita & anima sua refectione minime defraudetur. Disce, mentem tuam inter edendum ad cœlestia frequenter erigere: & per verbum sacræ lectionis, quod vobis manducantibus nunquam deest, Divina compunctione, temetipsum dulciter inflammare. Verus enim & internus Dei cultor, quoties de amaritudine Dominicæ passionis, de fervore Divini amoris, vel de regno patriæ cœlestis, etiam inter

epulas legi, aliquid audierit: statim ex nimio desiderio ingemiscit: affectus in amoris ardore, succenditur: nimia dulcedine compulsus homo, lacrimatur. Enimvero mens, quæ Dominum Jesum veraciter diligit: mox ut nomen ejus audierit, vel imaginem crucifixi aspexerit, in compunctionem resolvitur: & per affectum ad pedes vel amplexus illius elevatur.

Ad gratias.

COmpleta refectione, age gratias Domino: & dum sub Psalmo vadis ad ecclesiam: mentem tuam sursum dirige: pro benefactoribus vivis & defunctis, intercede. Si post gratias aliquam singularem orationem pro defunctis addideris: bene facis.

De lectione regulari.

REdiens de refectorio ad cellam, si non sit dies jejunii, consuetudinem orandi perfice: deinde boni aliquid ad ædificationem lege: meditare, vel opus, quod tibi injunctum est, fac, aut scribe. Si autem dies jejunii fuerit, assumto volumine, studii tui locum lectionis regularis ingredere: sedens cum aliis, quod volueris, sub silen-

ſilentio lege. Cum vero ad dicendum aliquid boni interrogatus a præſidente fueris: pauca & utilia ſine curioſis allegationibus humiliter reſpondebis. Non utaris prolixo ſermone, nec ſæcularium vanas curioſitates in medium proferas: circumſedentes fratres tuos, aut rectores tuis ſermonibus non involvas: ſed mentis tuæ conceptum paucis ſimpliciter exprime: niſi forte præſidens, ex certa conſideratione, te juſſerit ſermonem facere longiorem.

Exercitium monachi poſt prandium uſque ad veſperas.

Conſideratio VI.

POſt lectionem ad cellam reverſus, operibus tuis ſemper aliquam orationem debes præmittere: & in omnibus quæ facis Dei auxilium poſtulato. Exiſtens autem in cella non ſis otioſus: ſed ſemper aliquid boni facito: maxime quod obedientia injunxerit Abbatis. Nunc ora, nunc ſcribe: lege aliquid boni aut meditare: quum cella monachum otioſum aut beſtiam facit, aut dæmonem. Sed de his ſuo loco, in ſequentibus, latius dicemus. Cura, ut tempus expendas utiliter: quoniam

S 4 de

de omnibus Deo rationem in brevi es redditurus.

De incolatu cellæ & operibus in ea faciendis.

TRia sunt loca in quorum aliquo monachus devotus & Deum amans frequentius debet inveniri. In ecclesia videlicet, in cella, & suo tempore in refectorio. Vagari autem per cœnobium, non permittitur: quia de malis & reprobis & girovagis scriptum est : *In circuitu impii ambulant.* De viro autem justo dicit Jeremias: *Bonum est viro cum portaverit jugum Domini ab adolescentia sua: sedebit solitarius & tacebit: quia levavit se, super se.* Quinque autem sunt opera cellæ præcipua: *primum* est, jussis intendere: *secundum* est, utiliter legere: *tertium* est, meditationi oportune insistere: *quartum* est, frequenter orare: *quinctum*, decenter quiescere. De his per ordinem breviter dicamus.

In cella primo debes jussis intendere.

PRimo quidem existens in cellæ habitaculo, disce jussis intendere: & tuas devotiones otiosas obedientiæ non præferre.

erre. Dicit enim scriptura: *Melior est obedientia quam stultorum victimæ: & auscultare magis quam offerre adipem.* Igitur si tibi in cella aliquid ad operandum injunctum fuerit, noli semitas obedientiæ, qualibet occasione transgredi: sed stude opus tibi impositum propter amorem Domini nostri Jesu Christi, & meritum sanctæ obedientiæ diligenter operari. Hinc quietis amator Hugo dicit: *Libenter esto in cella: & semper age aliquid in ea, quod ædificet te, & a majore injungitur: reputans quod tui juris non sit, eam exire sine licentia, præter naturæ necessitatem.* Habes & de hoc sanctissimi Patris nostri Benedicti prohibitionem in regula: qui tibi egressum & discursum interdicit sine licentia.

Secundo in cella debes utiliter legere.

MAxime decet monachum in cella existentem, semper aliquid boni legere: & se utiliter in omnibus occupare. Lectio enim sacra tentationes diaboli superat: carnis incendia sedat: mundum facit contemnere: ad cœlestia mentem elevare. Veraciter enim dixit Divinæ scripturæ amator Hieronymus: *Ama scientiam scripturarum: & carnis vitia non amabis.*

Non sunt monachis omnia legenda omnibus: quum qui adhuc infirmus est animo: non nisi doctrinis simplicibus est imbuendus. Et Hugo ait ad monachum simplicitatis amantem: *Non legas ad hoc, ut doctior habearis: neque curiositates legas, quæ non ædificant: quum vana lectio vanas cogitationes generat: & mentis extinguit devotionem.* Legenda sunt igitur simplicioribus monachis simplicia, non alta: devota, non curiosa: quatenus qui propter ingenii tarditatem non sunt in altioribus docti: in vanis non fiant dissoluti. Qui autem fortiores sunt animo, convenientia eis studia non interdicimus: quum omnia munda sunt mundis: nihilque nocet lectum veraciter devotis. Veruntamen nemo sibi usurpet fortitudinem animi, quam non habet: sed in discretione Abbatis ponitur: quis ad libertatem lectionis idoneus esse videatur.

Tertio in cella meditationibus opportune debes insistere.

QVemadmodum flos de radice oritur: sic ex lectione meditatio generatur. Si lectio vana fuerit: etiam meditatio infructuosa & inutilis erit. Fructus enim lectionis meditatio est: & meditationis geni-

ıen oratio. Cura igitur, ſanctis medi-
.onibus, opportune inſiſtere: ut diſcas
ım alioquin mentem per fervorem Di-
ıi amoris in contemplationem elevare.
:nique meditatio ipſa mentem elevat:
lectionis ſtudium memoriæ commen-
ıt.

Quarto debes in cella frequenter orare.

MOnet nos ſanctus Apoſtolus orationi ſine intermiſſione inſiſtere: quia ſicut nobis neceſſarius eſt ſemper halitus ad vitam carnis: ſic omnino neceſſaria eſt continua oratio ad ſanitatem mentis. Nam ſicut lectionibus ad bonum inſtruimur: ita orationibus a malo liberamur. Dicit enim in ſancto Evangelio Dominus: *Orate: ut non intretis in tentationem.* Oratio namque mentem eſurientem reficit: carnalis concupiſcentiæ incendium extinguit: mores inſtruit: dæmones repellit. Si vis ſemper eſſe cum Deo: ſemper ora. Sit autem oratio tua, pura, ſimplex & munda: ſit per fervorem amoris ad Deum fuſa: & non eſſe non poterit infructuoſa.

Quin-

Quinctò debes in cella decenter quiescere.

OPtime quiescit: qui nihil mali committit. Bene quiescit: qui omnes mundi occupationes contemnit. Esto quietus in cella, ut nulla hincinde cogitatione vageris: esto mente purus atque tranquillus: ut sapidam scientiam consequi merearis. Dicit enim sanctus in carmine Prosper: *Tranquillam & vacuam curis sapientia mentem. Imbuit, & placidi pectoris hospes erit.* Et iterum dicit: *Scrutari legem possunt, utcumque quieti. Si mundi a strepitu libera corde vacent. Vt mens ergo piis studiis intenta juvetur. Jurgia Divinus carnea vincat amor.* Consiste igitur in cella quietus: & poteris veritatem amando cognoscere. Mens enim tranquilla & Divinæ sapientiæ capax esse non poterit: quando corpus inquietum existit. Hinc Hugo dicit: *In dormitorio esto quietus: ne alius per te inquietetur.* Evigilans autem sive dormire cupiens, semper occurrat tibi memoria bonitatis Dei cum gratiarum actione: quoniam ipse super nos semper vigilat: quatenus nos sibi humiliter servientes ab omni malo custodiat. Cum pergis ad stratum tuum prius aliquid de Deo cogitando, vel meditando, debes præmittere:

ere: quatenus in cogitationibus sanctis suaviter valeas obdormire. Quales enim vigilantis occupationes fuerint: talis & dormientis erit requies: talia & somnia erunt. Mens namque Divino fervens amore nec dormiens, nec vigilans, amatoris sui oblivisci poterit: quemadmodum sponsa in Canticis dicit: *Ego dormio: & cor meum vigilat.*

Ad vesperas.

Consideratio VII.

AVdito primo signo, ad vesperas & dicto ex more: *Sit nomen Domini benedictum*; cum ceteris præmitti solitis: occupatis in negotiis sæcularibus compatere: & quod ab illis liberum esse voluit te ad serviendum sibi Omnipotens Deus gratias age. Deinde recolligere te ad interiora, vel meditari de passione Domini aliquid poteris: donec, insonante secundo, ad chorum vadis. Meo namque judicio, nulla incipientium proficientiumque ad compunctionem & mentis devotionem meditatio melior est: quam illa, quæ ex passione Domini nostri Jesu Christi, per ignitos affectus, sumit exordium.

Ad

Ad vigilias mortuorum.

SVb compulsu vigilarum post vesperas horam, de sancta cruce poteris persolvere: & postea, de immensa charitate Dei, qua diligit fideles animas, aliquid cogitare. Deinde quantum poteris, cogita, in quam magna sint desolatione sanctæ ille animæ in purgatorio constitutæ: quam magnus sit dolor spiritui a corpore separato & ad centrum sui principii redire cupienti, vultum sui conditoris non posse per amicam fruitionem cernere: sed cogi in pœnis & cruciatibus sibi gravissimis expectare. Tanta enim est animæ separatæ in pœnis constitutæ, & ad Deum venire cupientis desolatio, tristitia & mœror: ut nullum tormentorum genus in hoc mundo nobis cognitum ejus mœstitiæ posset comparari. Non est nostro more comparatio corporalis mœstitiæ & desolationis ad statum spiritus separati: & in dilatione reversionis ad suum principium constituti. Quantum ergo potes desolationi fidelium animarum in purgatorii carcere gementium compatere: & sedulas pro eis ad Dominum orationes funde. Nam etsi per justitiam suam Omnipotens ac Misericors Pater illas a regno differat: inæstimabili tamen eas charitate amat. Quicquid ergo

;o pro eis orando nunc boni feceris: gratum Omnipotenti Deo sacrificium impendis. Et tu cum illuc veneris multiplicatum recipies: quicquid hic in charitate pro illis fecisti. Dicit enim scriptura: *Sanctum & salubre est, pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.*

Transiens per cœmiterium vel ambitum. Ora pro defunctis.

TRansiens vero per cœmiterium, ambitum, vel alium locum sepulturæ mortuorum: non obliviscaris fratrum tuorum & omnium fidelium defunctorum: sed charitate motus illis compatere: & eis apud Dominum tali, vel simili modo studeas subvenire.

Oratio.

Avete fideles animæ: in sancta pace, requiescite. Qui vos redemit suo pretioso sanguine, dignetur vos a pœnis liberare: & ad æterna gaudia perducere: ubi gaudeatis & exultetis in æternum benedictæ.

Alia.

Benedicat vos Deus Pater, qui vos creavit. Benedicat vos Jesus Christus, qui

vos

vos suo pretiosissimo sanguine redemit: Benedicat vos Spiritus Sanctus, qui sua pietate & munere ab æterna damnatione vos præservavit. Amen.

Sæpius lege sequentem orationem.

OBsecro te, dulcissime Domine Jesu, Fili Dei vivi, per dolorem vulnerum tuorum: & per sanctissimi sanguinis tui effusionem: ac innocentissimæ mortis tuæ virtutem: miserere animabus omnium fidelium defunctorum in pœnis purgatorii existentibus, & da eis mansionem lucis æternæ, cum omnibus sanctis tuis.

Post vesperas usque ad completorium.

Consideratio VIII.

POst vesperas, seu vigilias mortuorum ad cellam tuam, cum orationibus & inclinationibus consuetis, revertere: ibique, flexis genibus, gratias Conservatori tuo misericordissimo, redde: quum te non solum a sæculi vanitatibus clementer eripuit: sed etiam a multis malis & periculis in ordine custodivit. Deinde recogita,

gita, quanta bona corporalia & ſpiritualia pius tibi Pater nihil merenti, exhibuit: & quod maximum eſt tibi fideliter in ipſius amore perſeveranti ſeipſum in prœmium promiſit. Eſto gratus & ſemper in oratione vigilans: ut in amore Dei dulciter ardeas.

Ad cœnam.

FActo autem ſigno, ad cœnam ad occurrendum te humiliter præpara: & quæ ſuperius ad prandium ſignavimus, obſerva. Poſt cœnam ad cellam tuam redire poteris & orationi vel meditationi inſiſtere: donec ſignum pulſetur ad collationem.

Ad collationem.

POſt cœnam, audito ſigno collationis ſpiritualis, mox ad eam cum gravitate ſtudeas, occurrere: & lectionem diei ultimam cum fervore ſpiritus audire. Verbum enim ſanctæ exhortationis quod ultimo auditum fuerit: menti per totam noctem tenacius inhærebit. Si autem jejunium fuerit: collatio inter bibendum obſervari in refectorio conſuevit. Ad ſacram igitur lectionem, in omni loco, eſto intentus: quoniam, ubi verbum exhorta-

tionis ſanctæ cum attentione libenter accipitur: non poteſt fieri, quin mens ſæpius elevetur.

Ad completorium.

VAdens ad completorium, Dominum exora, quatenus omnia mundana & carnalia te ſemper faciat contemnere: donetque tibi in ſuo ſanctiſſimo amore jugiter permanere: ut curſu præſentis vitæ completo, templum Dei non manu factum merearis ingredi: & in æternum cum omnibus ſanctis in Domino lætari. In fine autem completorii cum pulſari ſignum angelicæ ſalutationis audieris: beatiſſimam Dei genitricem & virginem Mariam humiliter ſalutabis: ut te ſuis meritis per noctem cuſtodiat: & pro tua ſalute apud filium jugiter intercedat.

Poſt completorium.

FInito completorio, mox ad cellam regredere: & præmiſſis orationibus conſuetis, cura te ad recollectionem animi ſequentem diligentiſſime præparare.

De

De recollectione post completorium.

Consideratio VIIII,

CVm non possimus in uno statu mentis sancto immobiles omnino persistere: necessarium nobis est, sanctum propositum sæpius renovare: ut quoties per diem errando, per devia peccatorum, ab uno animi nostri principio, summo Deo, recedimus: toties per contritionem & compunctionem ad illum emendatione firmiter proposita redeamus. Hinc nobis sancti Patres nostri constituerunt recollectioni post completorium insistere: & nos de negligentiis per diem commissis examinare: ut sanctitatis propositum, quod satis debile & infirmum novimus: ad fervorem spiritus per continuum recollectionis exercitium renovemus. Volens igitur cœnobita noster devotus se fructuose & utili continuatione recolligere: se in quinque debet principaliter per ordinem examinare.

Rationis exactio.

PRimum in recollectione observandum est, rationis exactio: per quam cœnobita ante oculos mentis castigandum jube-

tur reducere: quicquid se in die negligenter, aut male, vel minus bene meminerit delinquendo, commisisse. Conversus itaque ad Dominum, complosis manibus, ante lectum jaceat: & tali vel simili modo dicat:

Gratias ago tibi, omnipotens & misericors Deus, pro universis beneficiis tuis, quæ mihi indigno peccatori, & nihil pænitus merenti, a juventute mea usque in hanc horam exhibere dignatus es: quoniam, qui nihil boni merui: multa & innumerabilia bonitatis tuæ dona suscepi. Utinam tibi summo & incommutabili bono digne possem gratias agere: utinam in tuo sancto servitio te puro corde & munda conscientia possem collaudare! Sed pro dolor infirmitate, concupiscentia, & mala consuetudine prævalentibus, qui tuo sanctissimo amori puro corde & conscientia inhærere debui: te multis negligentiis & culpis iterum atque iterum offendi: & quoties secundum internas bonitatis tuæ inspirationes ad spiritus fervorem conatus sum surgere: heu me toties doleo iterum corruisse!

Ecce, bone Jesu, quot culpas, quot negligentias, quot reatus hodie solum incidi: quot vanas, quot inutiles, quot pernicio-

niciosas in tam paucis horis cogitationes admisi : quot inutilia & nociva verba protuli : quot negligentias & delicta in meis actionibus hoc die perpetravi.

Quæ mihi misero, qui nec unum quidem brevissimum diem in tuo sanctissimo servitio perseverare sine cordis impuritate & negligentia potui: qui tot hodie culpas & imperfectiones varias commisi. Confiteor tuæ bonitati, ô mitissime Deus, omnia peccata mea, quæ ab incunte mea ætate incidi: ante pedes tuos, ô dulcissime Jesu, pono omnes negligentias, quas hodie commisi: veniam peto quam non sum dignus accipere : gratiam postulo quam me in vacuum toties fateor accepisse. O amantissime Dei & hominum Mediator Jesu Christe: noli me miserum peccatorem despicere: quem voluisti proprio sanguine comparare! Confiteor tibi omnes negligentias quas hodie quomodolibet incidi: & culpas quas commisi.

Sic cœnobita coram Domino mente prostratus potiores negligentias ad memoriam revocet : & veniam humiliter postulans suam imperfectionem deploret. Maxime autem recogitat si quempiam verbo vel facto offenderit : si quid contra fratrem dixerit: si contra charitatem & reverentiam aliquid commiserit: vel si scienter

aliquem male contristavit. Et generaliter in quocunque se contra Deum, contra seipsum, contra prælatum, contra proximum, sive regulam vel statuta patrum deliquisse cognoverit ad examen hujus capituli revocare studeat: & de secretis in confessione crastina, de publicis & regularibus transgressionibus, in proximo capitulo, se accusando expurgare, fideliter & ex animo, proponat. Doleat de commissis: satisfaciat de contritis: caveat de committendis.

Deinde advertat grave Deum offendentis periculum: sive veniale fuerit, sive mortale peccatum. Dicit enim Joannes Gerson, Cancellarius Parisiensis, in Tractatu de spirituali vita: *Adeò peccatum etiam veniale contra Deum est, quod ex sua justitia hominem pro illo posset damnare in æternum. Quod autem homini illud ad damnationem non imputat: non de justitia; sed de sua infinita bonitate procedit.* Et divus præsul Anselmus nos commonet: quod homo pro toto mundo non debeat minimum peccatum contra Dei voluntatem scienter committere. Dicit enim beatissimus pontifex Augustinus: *Nullum peccatum adeo veniale est: quin mortale fiat dum placet.* Diceres: Non potest hæc vera esse sententia: quum si peccatum veniale fuerit: nunquam mortale

tale fieri poteſt; Si autem mortale fit: veniale non fuit. Sed audi & intellige: Concedo peccatum veniale, ſecundum ſuam conſiderationem mortale, non poſſe fieri; ſed unum idemque peccatum, quod poteſt ſtare cum charitate, uni ex ſola negligentia & infirmitate veniale ſolum efficitur: alteri quidem ex contemtu & averſione Dei in eodem peccanti mortale ſine dubio quæ placet etiam in quantum peccatum eſt & contra Deum, merito imputatur. *Beatus ergo qui ſemper eſt pavidus: qui autem mentis eſt dura: corruet in malum.* Qui minima peccata cum poſſit emendare negligit: paullatim in graviora cadit.

Enimvero, quantum Omnipotenti Deo peccatum diſpliceat: ſubſequens vindicta manifeſtat. Toties enim peccantes contra Dominum punitos graviter in Sacris voluminibus & geſtis transacti temporis legimus: ut merito peccati foveam timeamus.

Quantum ei breviſſima etiam averſi ſpiritus cogitatio diſpliceat: nobis primi Angeli caſus declarat. Quam cito ſe namque contra Dominum ſuperbiendo, inordinatum exhibuit: projectus in infernum fuit.

Quantum vero contra Dominum ſint verba otioſa & inutilia: in vita ſcriptorum

patrum de porcis infernalibus inter loquentes inutilia fratres apparentibus historia nos admonet satis manifesta.

Quantum Omnipotentem Deum verba mala & perniciosa offendant, in puero quinque annorum blasphemante, patuit: quem Diabolus de Patris sinu rapiens vivum, ad infernum, ut creditur, asportavit.

Quantum vero displiceant illi facta & negligentiæ circa suum officium: patet in filiis Eli negligentibus & minus curantibus sacrificii ritum.

Quantum displiceant Deo etiam bona opera contra solitam promissamque obedientiam facta, sanctus Astion suo nos facto edocuit: qui licet non contra, tamen præter jussum, non impune aquas solitas portavit. Et de multis aliis similia legimus

Quantum vero mala facta Deum offendant, cum ex infinitis, ut ita dixerim historiis, possimus intelligere: paucis exemplis non opus est, probare.

CVm autem cœnobita noster, in recollectionibus suis devotus, se præmissis, vel quibuslibet aliis negligentiis, seu peccatis quantumcunque gravibus, oneratum invenerit: assumat contritionem sibi possibi-

ſbilem de præteritis: emendationis propoſitum, de futuris firmiter cavendis: & pœnitentiam de commiſſis. Aſſumat ergo conſilium ſupradicti Cancellarii: & compunctus dicat ad Dominum.

Veritas I.

O Domine, Deus meus confiteor tuæ ſanctiſſimæ bonitati, quod ſic, vel ſic, contra tuam voluntatem peccavi, de quo vehementer doleo: & ob id, quod te, qui totus es bonus, offendi, pœnitentiam humiliter ago.

Veritas II.

O Domine, Deus meus, qui omnia noſti, tu ſcis, quod, te largiente, bonum habeo propoſitum: & intendo, te adjuvante, me pro viribus emendare, in futurum. Cavetur autem peccatum precibus Deum pro adjutorio invocando: pœnis, corpori pœnitentiam infligendo: fuga, occaſionem peccati evitando. Idcirco pro veritate tertia dicat.

Veritas III.

O Domine, Deus meus, bonam habeo voluntatem, confeſſionem peccatorum meorum faciendi: ſecundum mandatum tuum & ſanctitatem matris eccleſiæ pro loco & tempore: ex animo integraliter, ſine fictione.

Quisquis has tres veritates ex ſinceritate cordis, ſine falſitate, ore vel mente, ad Dominum protulerit: quantumcunque antea peccaverit jam ſecurus eſt: ſi in tali ſtatu, etiam ſine confeſſione, in abſentia ſacerdotis, deceſſerit: ſic tamen, quod in purgatorio ſatisfaciat: quod pœnitendo, non complevit; Qui autem easdem veritates, obſtante voluntate peccandi, quam actualiter delectatur, aut iniquo propoſito, quo peccatorum occaſiones vitare contemnit, ex pura mente, veraciter dicere, non potuerit: in ſtatu damnationis eſt: quem nec Papa poteſt abſolvere.

Cautelæ futuræ indictio.

SEcundum quod in recollectione ſua cœnobitæ obſervandum præſcribitur: indictio futuræ cautelæ nuncupatur. Penſet, quæ fuerint ſibi occaſiones transgreſſionis præteritæ: & facilius ſe cuſtodiet a periculo futuræ. Nunquam enim peccati fovea melius obſtruitur: quam, ſi peccandi occaſio, vitetur. Et divus Bernhardus ait: *Supervenienti ſiquidem nocti facienda eſt indictio: ſecundum communis inſtituti regulam ſua exercitia diſtribuenda.* In his omne debitum rite perſolvitur: ſi Spiritus Deo, ſpiritui caro ſubjiciatur: & ſi quid fuerit intermiſſum, neglectum, vel imperfectum: mo-

modo tempore & loco non maneat irrecompensatum.

Suffragiorum postulatio.

TErtium in recollectione boni cœnobitæ est, devota suffragiorum postulatio: quippe, qui suam infirmitatem optime intelligit: adjutorium a fortioribus petit. Mox ergo ut recollectionem suam compleverit: se ad sanctam & individuam Trinitatem petiturus misericordiam convertit: deinde genitricem Dei beatissimam invocat: postea sanctorum omnium preces & auxilia implorat. Et non solum hic suiipsius meminit; sed orationes pro toto ordine & ecclesia fundit.

Ad quiescendum benedictio.

QVartum in recollectione est cœnobitæ ad quiescendum benedictio: qua se orationibus munit: & custodiendum per noctem Divinæ bonitati committit. Igitur ad sonitum signi dormitionis aut tempore statuto locum quietis accedens, signo sanctæ crucis se muniat: & cum devotione dicat.

Benedictio quietis.

O pax Domini nostri Jesu Christi: meritum & integritas beatæ Mariæ sem-

ſemper virginis : ſignum ſanctæ crucis: virtus Dominicæ paſſionis: benedictio, cuſtodia & meritum omnium ſanctorum, Angelorum, & electorum Dei, ſint inter me & omnes inimicos meos viſibiles & inviſibiles hic & in æternum. Amen.

Oratio.

Commedo me hac nocte & omni tempore in vulneribus tuis, amantiſſime Domine Jeſu, & rogo te, per meritum ſanctiſſimæ paſſionis tuæ, miſerere mei, & cuſtodi me, ab omnibus inſidiis & illuſionibus inimici: ut pura mente, & mundo corpore, diſpoſitis mihi valeam horis conſurgere: & te cum fervore ſpiritus collaudare.

Pro quiete habenda diſcretio.

QVinctum & ultimum in recollectione, commemorandum eſt, pro quiete habenda diſcretio: ut quemadmodum cœnobita recollectionem hanc ſerotinam nunquam pænitus debet omittere: ſic etiam non velit eam in deſtructionem ſui capitis nimium indiſcrete prolongare. Completis igitur cum diſcretione omnibus, deſiderium fervoris in Deum cum lacrimis, ſi poteſt erigat: mentem non confundat. Aſcendens vero ſtratum aliquid de paſſione

ne Domini, vel de amore Jesu, aut certe de gloria cœlestis regni in memoria secum deferat: in quo dormiens, suaviter requiescat. Dicit namque Bernhardus: *Iturus in somnum: se defer aliquid tecum in memoria, vel in cogitatione, in quo placide obdormias: quod nonnunquam etiam somniare juvet: quod etiam evigilantem excipiat: & in statum hesternæ intentionis restituat. Sic tibi nox sicut dies illuminabitur: & nox illuminatio tua erit in deliciis tuis: quatenus placide obdormias: in pace requiescas: facileque evigilabis: & surgens facilis eris ad redeundum in id, unde non totus discessisti.* Veruntamen omnibus his semper est adhibenda discretio: ne aut meditatio nimia, somnum impediens cerebrum destruat: aut somnus immoderate præreptus, meditationem pænitus intermittat. Nam hac hora potius dormiendum est monacho quam meditandum: quatenus tempore statuto sit ad surgendum dispositus: & ad Divinum officium cum hilaritate animi bonum ordinatus. Affectus enim per meditationem nimium inflammatus, cerebrum & sensus destruit: & somnum ab oculis debilium tollit. Sit ergo brevis in lecto meditatio: ubi capiti vel per gratiam, vel per naturam non adest magna fortitudo.

De

De labore manuum,

Consideratio X.

QVoniam sanctissimus Pater noster Benedictus in regula, viventes de laboribus manuum suarum monachos veros commendans felices asserit: ut post finem diei, de hoc sanctissimo exercitio, aliquid diceremus, visum nobis congruum fuit. Multifarie siquidem hoc opus commendari a sanctis patribus legimus: in quo illos profecisse coram Deo & hominibus non mediocriter scimus. Dicit enim sanctus Apostolus: *Qui non laborat non manducet.* Quid vero de hoc manuali exercitio inter doctissimos doctior Augustinus senserit: in libro de Opere monachorum lucidentissime ostendit. Veteres etiam illos sanctissimos patres in solitudine morantes operi manuum non tepide insudasse legimus: quatenus periculum otii non incurrerent: & de suis laboribus viventes, exemplo beatissimi Doctoris gentium neminem gravarent. Vtinam & nos fratres hoc sanctum laborandi exercitium, pari cum illis intentione & benevolentia, dignemur assumere: ut post finem laboris nostri mereamur cum illis, sine fine, in cœlesti patria, requiescere!

Qua-

Quatuor ſunt monacho in labore obſervanda.

VOcatus ad laborem monachus, talem ſe exhibere in omnibus ſtudeat: ut meritum laboris corporalis per mentis diſſolutionem non amittat. Multos enim inter monachos non recte ad laborem exire cernimus: quos nihil aliud quærere, quam carnis ſolatia videmus. Ex his nonnulli, ut tempore jejunii regularis manducandi occaſionem habeant: labores inutiles & minus neceſſarios uſurpant. Laborant enim, ut comedant: utrum proſit, vel obſit monaſterio, non curant. Alii, ut hincinde ſine freno diſciplinæ, quaſi per occaſionem poſſint diſcurrere: varios labores conſueverunt ordinare. Alii ut vanis locutionibus & levitatibus licenter indulgeant: labores inutiles cœnobio procurant. Alii ut homines (non dicam) quos, ſæculares ſibi notos & amicos ad carnem non ad Deum videre & alloqui quaſi per opportunitatem ſine ſuſpitione valeant: externos labores amant. Alii propter mentis inſtabilitatem non valentes in monaſterio quieſcere: ſemper ad labores videntur anhelare. Omnium iſtorum ſic laborantium non eſt ſincera intentio: & ideo mercedem laboris optimam non attin-

attingunt. Tu autem, Frater, cum ad laborem vocaris intentionem tuam regulari institutioni cura submittere: ut nihil aliud, quam Dei honorem, obedientiæ meritum, & utilitatem monasterii diligas: nihil præter profectum animi intendas. Existens autem in labore, noli fervorem spiritus imprudenter extinguere: noli, spiritualis conversationis exercitium omittere: sed quatuor sequentia, cura, diligenter ubique observare. In exteriori conversatione esto fidelis, servilis, & benevolus: in interiori humilis & devotus: in locutione parcus & ædificatorius: in moribus compositus & maturus. Si quatuor hæc in labore servaveris: ad cellam melior semper redibis.

Ad extra sit monachus fidelis benevolus & servilis.

PRimum, in labore cœnobitæ diligenter observandum est, ut in laborando fidelem suo monasterio se semper exhibeat: fratres in serviendo & ministrando seu etiam graviora portando ex charitate præveniat: & omnibus se verbis & factis benevolum & tractabilem ostendat. Dicit autem sanctus amator Dei Bernhardus: *Serius & prudens animus ad omnem se compa-*

rat

rat laborem: nec tamen in eo dissolvitur: sed per eum magis in seipsum colligitur: qui semper habet præ oculis non tam quod agit: quam quod agendo intendit. Omnis enim consummationis intendit finem: quo in quantum verius nititur: in tantum etiam ferventius & fidelius manibus operatur: totius sui corporis sibi subjiciens servitutem: in quo voluntas facit usum: usus exercitium: & exercitium vires subministrat. Devotus & fidelis cœnobita, qui Deum in veritate diligit: in labore sibi non parcit: sed cum tanto fervore, hilaritate & fidelitate, operibus manuum sibi impositis consuevit insistere: tanquam, si omnes in monasterio constitutos, suo labore solus cogeretur enutrire. Novit enim prudentissimus animus, totum se Deo impendere: quicquid pro servorum ejus necessitate corporali eum contigerit laborare. Nam sicut spiritualia sine cooperatione temporalium non possunt diu in religione subsistere: ita ministrantem servientibus Deo necessaria corporis propter Deum, servum Dei non dubito appellare. Et ergo quicquid bonus cœnobita suis laboribus monasterio recta intentione potest acquirere: id totum se sciat Domino exhibere. Veruntamen, sic sibi monachus laborandum semper intelligat: ut orationes monasti-

cas, missas & cetera sanctæ matris ecclesiæ servitia nullatenus omittat.

Opus autem manuale curiosum & propria complacentia susceptum obedientiæ merito apud inæternum judicem destituitur: & tanquam otiosum, & sine licentia majoris præsumtum rationi obnoxium habetur. Sed bonus cœnobita, qui soli Deo placere desiderat: in omni surreptione otiosi verbi, facti vel cogitationis, illud Bernhardi apud semetipsum dicat: *Si modo esses moriturus: faceres ne hoc sic, quod nunc agis, cogitas, vel dicis?* Quod si nunc moriturus non ageres hoc quod modo agis, stultissimus es: qui tibi opera mortis in brevi moriturus tam audacter præmittis ad mortem. Si autem bene mori cum sit necesse desideras: quod non faceres si mors jam adesset nullo tempore agas. Quicquid enim nunc feceris: post mortem sive bonum sit sive malum juvenies.

Ad intra sit monachus humilis & devotus.

SEcundo, monachus tempore laboris, ad intra debet esse devotus & humilis: quoniam si profectum interni fervoris deserit: nihil juvat quod per laborem exterius acquirit. Vt ergo in laborando ani-

animus veraciter proficiat: gradus bonæ voluntatis in prima regione conſcriptos, ad memoriam ſæpius reducat. Meditationes de paſſione Domini, ſecundum fervorem devotionis, ordinet: in quibus labores ſuos pro poſſibilitate Chriſti laboribus conformet. Sit in corde ſemper per abnegationem ſui humilis: ſit in affectu per fervorem ſanctæ compunctionis devotus: quatenus labor manuum exterius, ad profectum & utilitatem communitatis proficiat: & mens ab interna dulcedine Divini amoris non recedat. Si labor fatigat operantem cœnobitam; ſi æſtus urit, ſi importune ſitis opprimit: recogitet, quantos labores Dominus Jeſus pro nobis ſuſtinuit: & omnia levius portabit. Orans itaque dicat ad Dominum.

Oratio laborantis.

O dulciſſime & amantiſſime Domine Jeſu, Rex cœli & terræ, qui pro mea redemtione natus, de puriſſima virgine Maria triginta tribus annis inter homines Deus & homo converſatus es: qui magnos in ambulando, docendo & prædicando labores habuiſti: qui pro me ſitim, eſuriem, æſtum & frigus, voluntarie & patienter ſuſtinuiſti, pro quibus omnibus,

 tibi

tibi gratias ago. Suscipe, obsecro, tantillos labores meos, quamvis inutiles, quos tuæ sanctissimæ Majestati humiliter offero in memoriam & honorem omnium laborum tuorum & sanctissimæ passionis tuæ: & placeant tibi in unione illa, qua Deo Patri sanctissimi labores tui placuerunt. Amen.

Revolvat autem cœnobita noster, sub labore, si tempus permiserit principales articulos Dominicæ passionis, primum eos quasi, Christo in passione præsente commemorando: deinde, ad genua gratias agendo: tertio, secundum eorum similitudinem, misericordiam in ipsis postulando.

Conversationes quoque sanctorum Patrum aut Martyrum passiones, ad memoriam revocet: & quantam nunc mercedem & gloriam pro suis laboribus percipiant, in patria, penset.

In locutione sit monachus parcus & ædificatorius.

TErtium, quod observandum monacho, in labore præcipitur: est ut pauca & ædificatoria loquatur. Dicit enim scriptura: *In multiloquio non deerit peccatum.* Nunquam loquatur sine licentia monachus:

chus : si veraciter desiderat esse bonus. Habita vero licentia loquendi, non loquatur, nisi pauca & utilia: sciens, verba otiosa & scurrilia per regulam in omni loco esse damnata. Talem sibi loquendi modum in omni loco & tempore per circumspectionem instituat: ut loquendo, neminem offendat. Audiat libentius, quam libeat loqui: nec omnia dicat, quæ mens suggerit: si stultorum improperium pertimescit. Sic etenim Hugo dicit ad monachum: *Non omnia quæ scis effundas, quasi vas sine operculo, quod statim ut inclinatur effundit quicquid in se continet: & omni pulveri & immunditiæ patet.* Diligenter cave, ne unquam directe vel indirecte, gloriam tuam videaris quærere: nec alicui, quod in te commendabile latet, animo gloriandi, vel alias imprudenter revelare. Si tu taces de te ipso & abscondis: amplius placebis: si tu prodis & commendas teipsum, vilesces coram omnibus & irrideberis. Verba otiosa cave: quia dum non advertimus talia: dilabimur paullatim ad nociva: ex quibus generantur, vel turbationes, vel dissolutiones: vel conscientiæ graves corrosiones. Talis esto in conversatione tua interiori: ut amore spiritualis meditationis, te semper plus delectet silentium, quam loquacitas.

In moribus sit cœnobita compositus & maturus.

QVarto, monachus tam in labore quam extra, in omni loco mores suos jubetur componere: & se in omnibus & factis & verbis coram hominibus maturum exhibere. Sit in corde mundus & humilis: sit in sermone benignus & utilis: sit in incessu modestus & gravis: sit in conversatione tota maturus & exemplaris. Totus autem homo facile ad normam disciplinæ componitur: si conatus proficiendi in animo omni tempore firmus habeatur. Enimvero, dum monachus proficere quotidie ad meliora desiderat: omnem dissolutionem & inordinatam conversationem vitat. Conatus namque firmus proficiendi hoc habet proprium: ut animum conantis valde reddat in omnibus circumspectum. Qui autem firmum conatum in melius proficiendi non habet, veraciter non poteit dici compositus: quamvis hominibus videatur esse maturus. Cito enim maturitas ficta in apertam dissolutionem mentis resolvitur: ubi radix disciplinæ timor Dei non habetur. Vt ergo cœnobita noster intus & extra semper valeat esse compositus: studeat in timore Domini veraciter esse radicatus. *Qui enim timet*

met Deum: nihil negligit. Et amor Dei non est otiosus.

Qualis debeat esse conversatio monachi ad alios homines.

Consideratio XI.

QVoniam vero de maturitate & compositione monachi coram hominibus servanda dicere cœpimus: utile nobis videtur, ut quemadmodum se exhibere singulis debeat nunc breviter dicamus. Aliter enim se prælato suo exhibere præcipitur: atque aliter confratribus suis & sæcularibus se ostendere jubetur. Rectori namque vice Christi debet exhibere reverentiam: confratri charitatem: injuriantibus mansuetudinem: sæcularibus modestam pietatem. Reddat itaque monachus unicuique quod suum est: & erit coram Deo & hominibus veraciter compositus. Quid debeat Deo quidve sibimetipsi, superius est sufficienter dictum: nunc proposita nobis prosequamur.

Sit conversatio reverentialis erga prælatum vice Christi.

PRimo, conversatio monachi debet esse reverentialis ad prælatum: dicente in

facro Evangelio Domino: *Qui vos audit, me audit: & qui vos fpernit me fpernit.* Monachus enim, qui obedientiam & reverentiam Abbati fuo debitam fubtrahit: Omnipotenti Deo injuriam facit. Nam ficut Pater nofter fanctiffimus in regula loquitur: Abbas vices Chrifti gerere in monafterio comprobatur. Quisquis ergo Regis alicujus vicarium defpicit: Regem ipfum proculdubio contemnit. Sed dic mihi, bone frater, quare debitam reverentiam prælato tuo fubtrahis: quem Chrifti vicarium audis? Forfitan malum & tali officio pænitus indignum exiftimas: & propterea licere tibi eum contemnere putas? Non fic frater, non fic: fed confidera, cujus fit locus, in quo Chrifti Vicarius præfidet: & mittentem te honorare noveris non miffum. Si vis Chrifti effe difcipulus, confidera femper ad quid veneris: & nunquam prælato etiam indigno reverentiam negabis. Ad quid enim venifti? Utique, ut te fecundum Evangelium & regulam propter Deum abneges: ut fub alterius imperio Chrifto milites: ut mercedem pro his æternam cum patientia expectes. Noli ergo, frater, noli, coronam æternæ felicitatis tibi paratam in cœlis propter unius hominis difplicentiam amittere: quam non deberes pro toto

mundo commutare. Memento, quod nihil habes; nisi a Deo cui totum debes, quod es, & quod scis: ut voluntatem ejus impleas: & secundum ejus ordinationem vivas. Sed cum non confidas te voluntatem Dei posse intelligere: rectori tuo tanquam Vicario ejus, cui te subdidisti, debes humiliter obedire: neque vitam ipsius, neque imperium debes discutere: cum tibi non liceat pastorem judicare. In tua siquidem professione voluntatem propriam jurasti non debere perficere: sed Abbati, secundum regulam velle in omnibus obedire. Abbas ergo voluntatis tuæ Dominus est: non sua assumtione; sed ordinatione Dei cujus & Vicarius est. Rei autem alienæ contrectatio Domino invito furtum est: & scis, quod fures partem non habebunt in regno Christi & Dei. Monachus itaque regulariter Deo & suo Abbati professus, voluntatis propriæ jam deinceps non habet Dominum: qui, si eandem voluntatem suam, postea sibi usurpaverit: furtum & sacrilegium committit. Nec salvabit præsumtorem interpreta licentia: si minis & contumeliis fuerit impetrata. Abbas tuus, ô Frater, Dei Vicarius est; cui obedientiam promissam, non ut homini, sed tanquam Deo, debes impendere: & humilem reverentiam loco Dei

 ex-

exhibere. Quicquid enim Rectori a subditis impenditur: ad Deum cujus Vicarius est proculdubio refertur. Cum ergo prælato tuo te propter Deum solum & ob nullam aliam caussam subjeceris: talem te omni tempore erga eum exhibere studeas: ut te libere facere vel dimittere quicquid ei videtur expedire, jubere valeat: & nullas animi tui insolentias vel turbationes omnino pertimescat. Nam si Abbas tuus te monachum suum timere compellitur: æquitatis ordo violatur: & ubi esse super magistrum discipulus nititur: in Evangelium peccatur. Cave igitur ne prælatis reverentiam & honorem subtrahas: cave, ne illos contristando Dominum offendas: sed, cura eis qualescunque sint reverenter occurrere: & eorum mandatis, secundum Evangelium & regulam in omnibus obedire. Crede mihi, frater, quoniam culpa, quæ in prælatum a subdito committitur: aut in præsenti vita, aut in futura gravissime punitur. Scriptum est enim: Nolite tangere Christos meos. Quicquid tibi prælatus tuus præceperit tali confidentia debes suscipere: ut credas, Deum illud sibi inspirasse.

Sit

Sit monachi converſatio charitativa ad fratres.

SEcundo, converſatio monachi erga confratres charitatem habere præcipitur: per quam ſolam pax & concordia in monaſterio habetur. Cogitet ſemper & in corde ſuo revolvat cœnobita noſter fidelis communem animarum in æterna felicitate lætitiam: & oculum mentis jugiter in conditionem animorum æqualem dirigat: ut ab amore futuri conſortii cogitatio non recedat. Si frater te verbo aut facto quolibet offenderit: ſi tibi in aliquo moleſtus vel adverſarius fuerit: noli motum ſenſualitatis inordinatum ex eo perpendere: noli præſentem ejus infirmitatem conſiderare: ſed mentis tuæ oculos ad animæ ipſius nobilitatem ſubleva: & quale ſit tecum habitura æternæ felicitatis conſortium penſa. Ad hoc regulæ capitulum de bono zelo monachorum ſæpius ad memoriam debes reducere: ut facilius ad fraternam charitatem temetipſum valeas excitare. Ante omnia cave, ne diſplicentiam contra fratrem tuum admiſeris: quum qui proximo ſuo frequenter iraſcitur: Deum non amare manifeſte comprobatur. Quisquis enim Deum ex toto corde ſuo diligit: diſplicentiam contra fratrem

trem suum fidelem non admittit. In tanta vero mentis elevatione monachus debet constitui: ut quicquid frater in eum commiserit, animæ illius naturam pensando non possit commoveri.

Sit conversatio monachi ad injuriatores mansueta.

TErtio, monachi conversatio ad injuriatores debet esse mansueta: quod tunc demum bene agitur: si respectus communis futuræ felicitatis & consortii semper habeatur. Ad hanc animi mansuetudinem consequendam cœnobita noster conversationes sanctorum patrum ad mentem crebrius discat reducere: & cum quanta lætitia susceperint injurias fideliter cogitare. Studeat in primis imitari quantum possibile est, Salvatorem nostrum, Dominum Jesum Christum, qui non solum injurias & contumelias impiorum mansuetissimo corde sustinuit: sed etiam Patrem pro suis persecutoribus exoravit ut non perirent. Hoc Salvatoris exemplum sancti patres imitantes, injurias patienter & mansuete solebant pro Dei amore suscipere: & ipsos injuriatores quod est amplius amare. Ad hæc cœnobita gradus mansuetudinis ad mentem revocet: qui his versibus breviter inclusi continentur. Apta,

con-

conforta, mitis, contraria porta. Serva, compesce, tecum pœnitus requiesce. Corripe prudenter, clemens sis, da sapienter. Ora ponendo te, martyrium cupiendo. Humilitas enim si mentem cœnobitæ possederit: injurias amare facit. Gradus vero humilitatis his versibus continentur.

Duodecim gradus humilitatis.

Justorum graduum primus timet Omnipotentem.
Illecebris carnis submittit frena secundus.
Tertius Abbati supponit se reverenter.
Conviciis spretis, quartus patienter obedit.
Abbati reserat quinctus petralia cordis.
Vilis & indignus constat se judice sextus.
Cunctis se credit fore septimus inferiorem.
Nil facit octavus quod non fert regula cellæ.
Non loquitur nonus, dum non interrogat alter.
Proscribit risum denus, damnatque cachinnum.
Vndecimus loquitur rationis paucula verba.
Spectat humum semper duodenus vertice flexo.

De eisdem aliter:

Cerne Deum, nec velle tuum fac, te regat alter.
Dura feras, nil corde tegas; sed & infima quæras.
Esto peripsema, solivagus, non obstrue linguam.
Risus parcus, sermo gravis, gestus humiles sint.

Nota. Peripsema legi & scribi debet, non peripsima, sicut imperiti legunt in epistola

stola ad Romanos: & dicitur limatura & omnium rerum purgatio.

Sit conversatio monachi ad sæculares modesta.

QVarto, conversatio monachi ad sæculares debet esse modesta: ut nec familiaritas cum eis sit nimia: nec elongatio indiscreta. Hinc Hugo dicit: *Circa homines quantum in te est cave omne quod potest eis non bonum esse exemplum: sicut decet servum Dei fidelem honorem Domini sui in omnibus promovere, & inhonorationem ejus cavere.* Nec familiaris sis cuicumque fœminæ: etiam sanctæ. Nam si discrete sunt ex hoc magis placebis, si vero importune fuerint amplius sunt fugiendæ. Non sis suspiciosus. Esto infirmis obsequiosus in obsequiis humilibus: esto verax valde in verbis: sint verba tua, quasi juramentum, & ædificabis alios. Paupertatem ama. Sis castus in omnibus: & ubique timoratus.

In omnibus autem virtutibus & bonis moribus fundandis propone tibi illud clarissimum ac perfectissimum totius claritatis exemplum, vitæ & conversationis Domini nostri Jesu Christi: qui ad hoc de cœlo missus est, ut nos præiret in via virtutum: & erudiret nos suo exemplo sicut semetipsum. Quanto ergo se monachus in via

via virtutum huic conformare per imitationem curaverit: tanto illi in gloria æternæ felicitatis proculdubio ſimilior & propinquior erit. Quicquid agis, ſemper in eum reſpice: & quemadmodum ſe habuerit in omnibus ſecundum Evangelium & tuam æſtimationem vide. Cum enim ſit optimus: optime ſe in omnibus gerebat. Dic ergo ad teipſum: Si Dominus meus Jeſus adeſſet: quid putas faceret ad hoc, vel quid jam diceret? Certe optime & faceret, & loqueretur: quem me in omnibus oportet pro viribus imitari.

Concluſio generalis omnium exercitiorum ſpiritualium.

Conſideratio XII.

VOlentes tandem alioquin huic operi finem imponere: dicimus complementum omnium exercitiorum ſpiritualium in duobus conſiſtere. *Primo* in cognitione & ſentimento imperfectionis propriæ: ut monachus infirmitatis ſuæ ſemper ſit conſcius: & in humilitate permaneat radicatus. *Secundo* in deſiderio & conamine veniendi ad converſationem altiorem: ut proficere ſemper ad meliora in ſpiritu cupiat: & ab hoc conatu minime rece-

recedat. Ad hunc vero proficiendi conatum quilibet cœnobita mentem ſuam omni momento debet extendere: quem ſi aliquando intermiſerit: voti transgreſſionem & animæ ſuæ periculum graviſſimum incurrit. Caveat autem monachus, ne conſideratio propriæ infirmitatis, conatum proficiendi abjiciat: caveat, ne conatus ipſe conſiderationem imperfectionis contemnat: ſed hæc ambo, ſic mutuo ſibi cohæreant: ut nunquam ab invicem recedant. Quod ſi propriæ imperfectionis nimia conſideratio mentem in deſperationem dejicere tentaverit: revocet ad memoriam illud, quod ſanctus Abbas Bernhardus dixit: *Reſpiremus*, inquit, *fratres: quum etſi nihil ſumus in cordibus noſtris: forſan in corde Dei poteſt aliquid latere de nobis.* Hæ duæ conſiderationes infirmitatis noſtræ & æſtimationis Divinæ magnam in nobis devotionem excitant: ſicut Pſalmiſta dicebat: *Ego ſum pauper & dolens*, ecce prima: ſalus tua Deus ſuſcepit me, ecce ſecunda.

Denique neceſſarium eſt volenti ſe in his exercitiis ſpiritualibus utiliter occupare, habere cor jucundum & liberum: & ab omni anxietate vel curis ſæculi alienum. Spiritus enim Sanctus, libertatis & gaudii Spiritus eſt: cor liberum & in Deo jucundum

dum diligit: &, ut ita dixerim, ſuo ſimili applaudit. Nam ſicut avis ligata in terris, ſe ad cœlum volando, non poteſt ſuſtollere: ſic mens caducis occupata, ſe ad cœleſtia non poteſt elevare. Nec oportet ſpiritum nimia frequentatione dejicere: alioquin & cerebrum confunditur: & arida conſuetudine in vanum laboratur. Diſcat ergo cœnobita in ſpiritu fervens, his cum moderamine ſemper inſiſtere: & cauſſam omnis exercitii, in Deum, qui principium & finis eſt totius bonitatis, per intentionem jugiter referre. Conatum ſuum ad illius timorem & amorem fideliter dirigat: & mentem in profunda humilitate figat, quoniam non facile a Deo derelinquitur: qui in amore radicatur.

Finis adeſt exercitii ſpiritualis clauſtralium.

Incipit ſpiritualis exercitii compendium. Joannes Tritemius.

Etſi formula ſpiritualis exercitii ad ædificationem clauſtralium per nos edita, devotis quibusque in otio vacantibus, poſſet apparere breviſſima: veremur tamen, ne occupatis in re familiari ſatis videatur eſſe prolixa: quorum dum cogitatio in diſponendis neceſſariis ſubditorum continua

ſollicitudine extenditur: facile animus in exercitiis ſpiritualibus etiam breviſſimis fatigatur. Ne igitur monachi noſtri, qui vel exterioribus ſunt dediti: vel in ſpirituali converſatione minus devoti, occaſione prolixitatis ad argumentum excuſationis ſolite poſſint confugere: juſſi ſumus eandem traditionem abbreviare: ut & majorem in ſua devotione fervidi teneant: & minorem tepidi non omittant.

Sequitur practica exercitii ſpiritualis.

ANte omnes & ſingulas horas generaliter cœnobita devotus conatum ſuum in hunc finem ſtudeat dirigere: ut Deum in corde ſuo per radicem beneficiorum ejus totis viribus concupiſcat magnificare. Tantus ſit in eo devotionis ferventiſſimus ardor, tanta compunctio, tanta denique inundatio lacrimarum: ut quicunque pſallentem viderit: ad magnificandum Dominum ejus exemplo provocetur. Secundo ad charitatem proximi ſe quantum poteſt excitare meminerit: quoniam amor, in Deum fruſtra dirigitur: ſi proximus odiatur. Expulſis igitur cunctis diſplicentiæ ſpinis, converſus ad Dominum cœnobita devotiſſimus oret.

Oratio.

Oratio.

Omnipotens sempiterne Deus, qui nos ad exercitium tuæ dilectionis multimoda rerum creatione instruens, te super omnia totis viribus, & proximum sicut nosmetipsos propter te amare præcepisti, tui sanctissimi amoris ac proximi dilectionis mihi gratiam concede propitius: ut repressis omnibus displicentiæ, aversionis & iracundiæ motibus, te puro semper corde, super omnia diligam: & a dilectione sincera proximi nullatenus recedam: quatenus, sicut membrum cohærens, membro læso compatitur: ita mens mea proximum sincere diligens, membrum esse veri capitis nostri Jesu Christi mereatur. Qui tecum vivit & regnat.

Alia oratio.

Obsecro, sancte Pater, Omnipotens, æternæ Deus, per virtutem sanctissimæ passionis unigeniti Filii tui, Domini nostri Jesu Christi: illumina, oculos cordis mei: ut spiritu compunctus, quam sæpe in mandatis tuis offenderim, videam: & per misericordiam tuam emundatus, ab omni sorde peccati, nunquam te deinceps offendam.

Poſt matutinas.

FInitis matutinis, adhuc in eccleſia reſidens, vel etiam in cella poſitus, aſſumas tibi veræ reſignationis affectum ſic orans.

Oratio.

DOmine Jeſu Chriſte, Fili Dei vivi, qui hora matutina in maxima ſanctiſſimi cordis tui anguſtia conſtitutus, te poſt trinam orationem, in voluntatem Dei, Patris tui, pleniſſime reſignaſti, concede mihi, in virtute illius charitatis tuæ, voluntatem meam, pro tuo amore, in omnibus perfectæ contemnere: ac me in diſpoſitionem voluntatis tuæ & eorum, quos mihi præfeciſti, omni tempore, veraciter reſignare. Qui vivit & regnat.

Poſt primas.

POſt primas, cum chorum exiens, locum capitularem ingrederis: ob memoriam innocentiſſimi Salvatoris tui, coram Pilato accuſati, ad humilem confeſſionem formabis affectum tuum, ſic orans ad Dominum.

Oratio.

Amantiſſime ac dulciſſime Domine Jeſu, qui hora prima coram Pilato falſo accuſatus, te Dei Filium veraciter confeſſus

es,

es, miſerere mei, & concede mihi, per innocentiam tuam, veræ confeſſionis virtutem: ut verba quælibet accuſantium me, humiliter perferam: & nullis opprobriis ab interna mentis tranquillitate recedam. Qui vivis & regnas cum Deo Patre.

Poſt tertias.

POſt tertias, ad mentem revocabis quanta opprobria, quantas illuſiones & irriſiones ſuſtinuerit innocentiſſimus Dominus Jeſus, pro tua redemtione: in cujus memoriam aſſumas tibi deſiderium ſexti gradus humilitatis ſic orans.

Oratio.

O dulciſſime Domine Jeſu, qui pro nobis miſerabiliter flagellatus, illuſus, irriſus, ſpinis coronatus, & conſputus hora tertia fuiſti. Da mihi, in virtute omnium paſſionum tuarum, per ſanctiſſimi ſanguinis tui effuſionem, pro tuo amore, omni vilitate & extremitate, ſemper eſſe contentum: quatenus intuitu peccatorum meorum, me & indignum operarium tuum humiliter ſentiam: & tamen in tuo ſancto ſervitio nullatenus tepeſcam.

Poſt ſextam.

POſt ſextam, Dominum Jeſum crucem ſuam coram omnibus bajulantem, & in

in ea, deinde miserabiliter pendentem, cum ceteris pœnalitatum ejus articulis considera: & inflammatus ad desiderium septimi gradus humilitatis ad ipsum cum fervore spiritus ora.

Oratio.

O dulcissime Domine Jesu, qui propter nos miseros peccatores, post innumeros passionis tuæ dolores, crucem tuam, mœstissima genitrice tua vidente, ad locum mortis tuæ portasti: in qua crudeliter affixus, felle & aceto potatus ac derisus multipliciter fuisti: rogo te, per dolorem vulnerum tuorum, da mihi, omnium peccatorum meorum veniam: sanctæ compunctionis gratiam: lacrimarum fontem: profunde humilitatis virtutem: jugem amarissimæ passionis tuæ memoriam: quatenus omne, quod sum & valeo, tibi semper deserviat: & mens mea in tuo amore jugiter fervescat.

Post nonam.

POst nonam, memor esto dulcissimi Jesu in cruce morientis: & procidens n spiritu ad genua ejus cum lacrimis, quanta potes devotione, gratias agens, sic orabis.

Oratio.

Oratio.

Adoro te nunc, ô dulcissime Domine Jesu Christe, Rex cœli & terræ, pro me misero in cruce morientem: & gratias tibi humiliter ago pro sancta passione tua & innocentissima morte. O quid retribuam tibi, amantissime Salvator, pro omnibus quæ retribuisti mihi? Ecce, meipsum tibi offero: in tuis sanctissimis vulneribus commorari, jugiter concupisco. Rogo te, per innocentissimæ mortis tuæ virtutem, miserere mei, sicut tu scis: confige, timore tuo, carnes meas: & omnes inordinatos motus in me comprime: ut fervore sanctissimi amoris tui inflammatus, te puro corde, diligam: ore laudabilem confitear: opere pro viribus humili conversatione sequar. Obsecro te, clementissime Domine Jesu, per illam sanctissimi cordis tui angustiam, quam sustinuisti in cruce, quando sanctissima anima tua egressa est, de corpore tuo: miserere animæ meæ in egressu suo.

Hora prima post prandium.

HOra prima post prandium; nisi fueris exercitiis sublimioribus occupatus: pro cognitione propriæ fragilitatis impe-

tranda: tali vel simili modo ad Dominum orabis.

Oratio.

Domine Deus, qui me ex magna pietate tua, in primo parente, de limo terræ creasti, ut memor conditionis humilis, te creatorem meum in vera humilitate glorificarem; da mihi, obsecro, fragilitatem meam omni tempore veraciter cognoscere: quatenus, dum considero quam vilis & prope nihil sum, ex merito proprio: tibi placere merear, ex munere tuo. Per Christum.

Hora secunda.

Hora secunda, post meridiem, cœnobita noster devotus gravitatem peccatorum suorum quibus in sancta religione præsertim existens, contra regulam peccavit ad memoriam summatim revocet: conversusque ad Dominum sic oret.

Oratio.

Omnipotens sempiterne Deus, qui nos miseros in peccatis mortuos, per incarnationem & mortem unigeniti Filii tui, Domini nostri Jesu Christi, ex sola misericordia tua, vivificare dignatus es: concede mihi, per virtutem innocentissimæ passionis ejus, omnium peccatorum meorum indulgentiam; ut tibi pura conscientia, dein-

deinceps merear famulari. Per eundem Dominum noſtrum.

Hora tertia.

HOra tertia, poſt prandium, cœnobita noſter fidelis votorum ſuorum, quæ Domino promiſit & maximæ abdicationis omnis proprietatis videlicet in rebus, judiciis, & voluntate meminerit: & compunctus ad Dominum in fervore Spiritus ſic orabit.

Oratio.

Omnipotens ac Miſericors Deus, qui vota famulorum tuorum, ex fideli devotione tibi oblata, benigno favore, ſanctificas & ſuſcipis: concede mihi, omnia tibi promiſſa, per virtutem humilitatis, caſtitatis, obedientiæ, & paupertatis tanta mentis puritate reddere: ut ad regnum tuum Spiritu pauperibus promiſſum merear, te miſerante, pervenire. Per Dominum noſtrum.

Poſt veſperas.

POſt veſperas, quam vana ſint omnia viſibilia, bonus cœnobita noſter cōgitet: & mente ad amorem inviſibilium bonorum elevatus, ad Dominum cum quanta poteſt devotione clamet.

Oratio.

Omnipotens, ſempiterne Deus, qui nos per viſibilia, quæ creaſti ad cognitionem & amorem inviſibilium transducere voluiſti: da mihi præſentium vanitatem ita cognoſcere: ut æternitatem futurorum, pura ſemper merear mente, cogitare.

Alia.

Protector in te ſperantium Deus, ſine quo nihil eſt validum, nihil ſanctum, multiplica ſuper nos miſericordiam tuam: ut te rectore, te duce, ſic tranſeamus per bona temporalia: ut non amittamus æterna.

Alia oratio.

Deus, qui diligentibus te bona inviſibilia præparaſti, infunde cordibus noſtris tui amoris affectum: ut te in omnibus & ſuper omnia diligentes: promiſſiones tuas quæ omne deſiderium ſuperant conſequamur. Per Dominum noſtrum.

Poſt cœnam & collationem.

POſt cœnam ſive collationem cœnobita fidelis deſiderium pro bono zelo & maxime animarum, quo poteſt fervore charitatis induat: & orans ad Dominum dicat.

Oratio.

Domine Deus, amator maximus fidelium animarum, (qui pro ſalute hominum, Fi-

Filium tuum mori in crucis patibulo voluisti: da mihi, per exemplum ejusdem Filii tui, in bono zelo, semper proficere: & pro salute animarum, nullus labores, nulla adversa, formidare: quatenus tui amoris incendio roboratus, contradicentibus tibi, oportune resistere, audeam: & murum me pro domo tua viriliter opponam. Per eundem Dominum nostrum.

Post completorium.

POst completorium, recollectis viribus suis, cœnobita devotus, cordis sui secretum, solus introeat: omnesque curas & sollicitudines mundi foras derelinquat: quatenus liber & absolutus ab omnibus, cum Domino Jesu, per desiderium compunctionis mereatur colloqui: eique per amoris incendium dulciter uniri. Revocatis itaque in summa culpis diurnis ad memoriam examinis: sic oret ad Dominum.

Oratio.

CLementissime Domine Jesu Christe, qui pro nostra redemtione subire mortem turpissimam voluisti: concede mihi, obsecro, per dolorem vulnerum tuorum ac per sanctissimi sanguinis tui effusionem & innocentissimæ mortis tuæ virtutem, omnium peccatorum meorum veniam: ut mun-

mundata conſcientia, tibi deinceps, per deſiderium amoris, jugiter adhæream: in ſancta religione quotidie proficiam: & me tuæ ſanctiſſimæ voluntati humiliter in omnibus ſubmittam.

Ad Filium.

CORPUS & animam meam tibi, Domine Jeſu Chriſte, hac nocte & omni tempore commendo, in virtute & unione illius amoris, qua dilectam genitricem tuam virginem Mariam pendens in cruce diſcipulo commendaſti: in qua me, obſecro, ab omnibus inſidiis antiqui ſerpentis cuſtodias: carnis illicitos motus deprimas: turpia & mala ſomnia procul abigas: nocturnumque phantaſmata repellas: quatenus in tua pace ſecurus dormiam: & ad laudes tuas, diſpoſitis mihi horis, hilariter conſurgam. Amen.

Ad Patrem.

DOMINE, Sancte Pater, Omnipotens æterne Deus, qui nos ad gratiam tuam in paſſione unigeniti Filii tui placide ſuſcepiſti: ſuſcipe, obſecro clementer, omnia bona opera, quæ, te donante, in hoc die operatus ſum: verbis, factis, ſeu cogitationibus: in virtute & unione illius charitatis & amoris, qua ſuſcepiſti eundem Filium

lium tuum pendentem & morientem in cruce pro nobis. Me tibi, ſancte Pater, in fide & unione illius charitatis, hac nocte & omni tempore commendo: qua Filius tuus, Dominus noſter, tibi moriturus, jam Spiritum ſuum in cruce commendavit.

Ad ſanctam Mariam.

Sancta & immaculata Dei genitrix, virgo Maria: rogo te, per amaram dulciſſimi Filii tui paſſionem & mortem: non me aſperneris miſerum peccatorem, propter immundam conſcientiam meam: ſed, memento, te matrem eſſe miſericordiæ, & ora pro me Deum, quem genuiſti: ut mihi peccata mea clementer indulgeat: amatorem me ſuum ferventem efficiat: ab omnibus inſidiis & malis hac nocte cuſtodiat: & poſt mortem carnis animam meam ad vitam æternam perducat. Tuæ protectioni, beatiſſima virgo Maria, me hac nocte & omni tempore committo: in virtute & unione illius commiſſionis, qua te dilectus Filius tuus, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, jam moriturus in cruce Joanni ſuo diſcipulo commendavit.

De

mundata conſcientia, tibi deinceps, per deſiderium amoris, jugiter adhæream: in ſancta religione quotidie proficiam: & me tuæ ſanctiſſimæ voluntati humiliter in omnibus ſubmittam.

Ad Filium.

CORpus & animam meam tibi, Domine Jeſu Chriſte, hac nocte & omni tempore commendo, in virtute & unione illius amoris, qua dilectam genitricem tuam virginem Mariam pendens in cruce diſcipulo commendaſti: in qua me, obſecro, ab omnibus inſidiis antiqui ſerpentis cuſtodias: carnis illicitos motus deprimas: turpia & mala ſomnia procul abigas: nocticumque phantaſmata repellas: quatenus in tua pace ſecurus dormiam: & ad laudes tuas, diſpoſitis mihi horis, hilariter conſurgam. Amen.

Ad Patrem.

DOmine, Sancte Pater, Omnipotens æterne Deus, qui nos ad gratiam tuam in paſſione unigeniti Filii tui placide ſuſcepiſti: ſuſcipe, obſecro clementer, omnia bona opera, quæ, te donante, in hoc die operatus ſum: verbis, factis, ſeu cogitationibus: in virtute & unione illius charitatis & amoris, qua ſuſcepiſti eundem Filium

lium

lium tuum pendentem & morientem in cruce pro nobis. Me tibi, ſancte Pater, in fide & unione illius charitatis, hac nocte & omni tempore commendo: qua Filius tuus, Dominus noſter, tibi moriturus, jam Spiritum ſuum in cruce commendavit.

Ad ſanctam Mariam.

SAncta & immaculata Dei genitrix, virgo Maria: rogo te, per amaram dulciſſimi Filii tui paſſionem & mortem: non me aſperneris miſerum peccatorem, propter immundam conſcientiam meam: ſed, memento, te matrem eſſe miſericordiæ, & ora pro me Deum, quem genuiſti: ut mihi peccata mea clementer indulgeat: amatorem me ſuum ferventem efficiat: ab omnibus inſidiis & malis hac nocte cuſtodiat: & poſt mortem carnis animam meam ad vitam æternam perducat. Tuæ protectioni, beatiſſima virgo Maria, me hac nocte & omni tempore committo: in virtute & unione illius commiſſionis, qua te dilectus Filius tuus, Dominus noſter Jeſus Chriſtus, jam moriturus in cruce Joanni ſuo diſcipulo commendavit.

De

De memoria Dominicæ passionis.

CVm passio Domini nostri Jesu Christi sit janua salutis nostræ per quam nobis regnum cœlorum patescit: debemus nos qua possumus devotione, in ea frequentius exercere, quia facile precum nostrarum effectum impetrabimus: si per amorem compassionis in virtute vulnerum suorum Dominum adoremus. Idcirco te, cœnobita fidelis, qua possum sedulitate, moneo, exhortor, & rogo: ut memor beneficiorum Dei, nullum diem pænitus negligas: in quo non gratias tuo Salvatori pro amaritudine suæ passionis & mortis agas. Etsi prolixius orare quavis occasione non prævales: uno saltem verbo te gratum exhibere redemtori tuo, non recuses. Sic ipse Dominus Jesus revelavit amatoribus suis, quibus voluit: quoniam nihil gratius illi, nihilque utilius nobis, quam passionis & mortis ejus memoriam cum gratiarum actione recolere: & alios, ut idem faciant admonere. Accipe igitur verbum abbreviatum: ne te oratio prolixior faciat tædiosum.

Fle-

Flexis in terram genibus simul complosis manibus, dic.

GRatias ago tibi, dulcissime Domine Jesu, pro universis vulneribus, doloribus, & injuriis innocentissimæ passionis tuæ & mortis: rogo te, per eandem mortem tuam, miserere mei, nunc, & in hora mortis meæ.

Vel sic.

Amarissimæ passioni, & innocentissimæ morti tuæ, Domine Jesu Christe, animo compatiente gratias ago: rogo te miserere mei.

Vel sic.

Laudo, benedico, adoro te, Domine Jesu Christe, Rex cœli & terræ, & gratias ago tibi, pro sancta passione tua, qua me miserum a morte perpetua liberasti. Rogo te, per virtutem ejusdem passionis tuæ: fac me innocentissimæ mortis tuæ in æternum esse participem.

Conclusio hujus compendii, per Joannem Tritemium, Abbatem Spanhemensem.

ET ne sim prolixior, quam oportet: hic finem impono compendio. Præcepit enim mihi venerabilis ille cœtus Abbatum capi-

capituli noſtri annalis, hoc loco vitare prolixitatem: ne tepidi & mundani clauſtrales faſtidium vocent in cauſſam. Si vitam mihi dederit vacuam curis, quam ſemper optavi, Dominus Jeſus, conabor ſatisfacere & intentioni propriæ: & petitioni alienæ. Statui enim quibusdam Chriſto dicatis virginibus, poſtulantibus, normam tradere: per quam devotus quisquam cœnobita, in paſſione Domini ſe poſſit contra omnes tentationes exercere: in qua, ſi paucis menſibus ſe, ut oportet, exercitando permanſerit: paullatim ab humanitate Chriſti, ad Divinitatem ejus per amoris radium dulciter evolabit. Nam ad Dei amorem pervenire cupientibus facilem aditum Dominicæ paſſionis continuata meditatio reſerat: quia, dum mens per compaſſionem ex memoria beneficiorum tanti amatoris compungitur: cum lacrimis æſtuans deſiderio ad amorem elevatur. Vos ergo clauſtrales Deo dicati quibus non vacat intendere multis, hæc pauca ſuſcipite: in quibus licet non ſit incendium amoris continuum: poterit tamen perſeverantibus eſſe renovatum.

Explicit compendium quotidiani ſpiritualis exercitii, per Joannem Tritemium, Abbatem.

(o)

LIBER
DE
TRIPLICI
R E G I O N E
CLAVSTRALIVM
ET
SPIRITVALI EXER-
CITIO MONA-
CHORVM

OMNIBVS RELIGIOSIS NON
MINVS VTILIS QVAM NECES-
SARIVS

IOANNE TRITEMIO
ABBATE SPANHE-
MENSE EMENDANTE
OPVSCVLVM.

A. G. R. cIↄ Iↄ CC XXXVIIII.

EPISTOLA IOANNIS TRITEMII ABBATIS SPANHEMENS. IN OPVSCVLVM DE TRIPLICI REGIONE CLAVSTRALIVM.

REverendis in CHRISTO patribus, Dominis præsidentibus, diffinitoribus, & cæteris abbatibus capituli annalis, ordinis sancti Benedicti, unionis & observantiæ Bursfeldensis, frater Joannes Tritemius, vocatus abbas in Spanhem, ejusdem ordinis & congregationis, Moguntinæ diœcesis, reverentiam & charitatem. Parui præceptis vestris, colendissimi patres, & opusculum de triplici regione claustralium, una cum exercitio spirituali monachorum, per venerabilem patrem, Dominum Joannem, abbatem Bursfeldensem, nuper editum: sicut mihi præcepistis assumpsi corrigendum. Et re vera, nisi me auctoritas vestra compulisset; nunquam ad tanti patris præclarum opus manum fuissem ausus apponere: quem constat me longe doctiorem &

ſanctiorem optime ſcripſiſſe. Quid enim corrigerem: ubi omnia probatiſſima inveniuntur? Vir bonus & devotus, non aliter ſcripſit quam vivit & decuit. Veruntamen, ut ſatisfacerem tam veſtro imperio, quam precibus ipſius auctoris, totum opuſculum brevioribus quidem, licet non paucioribus ſententiis, reddidi: & illud accentibus deſerviens, in meum ſcribendi morem & ſtilum, quantum potui, reduxi. Ordinem vero & materiam prioris voluminis tenui: formam & dicendi conſuetudinem penitus immutavi. Multa, quæ mihi videbantur vtilia, pene in omnibus locis addidi: pauca ſubtraxi: verba non ſenſus in ſingulis alteravi. Hoc enim ut auderem, & juſſio veſtra contulit, & præfati patris importuna petitio perſuaſit. Voluiſtis namque, ut ex veteri materia, opus novum facerem: adderem quælibet mihi viſa congrua, reſecarem ſuperflua, alterarem immutanda. Feci quod potui, mandatis veſtris obedivi: opus injunctum pro viribus ingenii mei, quæ tenues ſunt reſcribendo, conſummavi. Suſcipite nunc igitur, amantiſſimi patres, opus non meum; ſed veſtrum: non â me compoſitum; ſed potius reſcriptum. Si vobis placuerit labor prædicti patris, laudate ingenium;

ſin

ſin autem propter vilitatem diſplicuerit: meum corrigite imperfectum: quoniam qui materiam ad ſpirituale ædificium optimam ex impenſis alterius habui: per imperitiam meam ſtructuram ineptam fabricavi. Si ſtultus factus ſum: vos coëgiſtis me. Sive ergo placeat opus, ſive diſpliceat: mihi ſatius eſt inepte ſcribendo veſtrum obedienter ſuſcepiſſe imperium: quam contra obedientiam tenuiſſe ſilentium. Confido tamen, non viribus propriis; ſed meritis alienis: quoniam opus quod charitas edidit: nulli Deum amanti diſplicebit. Opto paternitates veſtras in Chriſto ſemper manere felices. Ex Spanhem. XIIII. Kalend. Semptembr. Anno Dominicæ incarnationis. cIↄ CCCC LXXXXVII.

Incipit liber de triplici regione claustralium, & de spirituali exercitio novitiorum.

CUm vitæ monasticæ statum hujus temporis ad mentem revoco: ejus calamitati vehementer condoleo: quoniam fervor spiritualis exercitii, qui olim fructus in ordine sancti patris nostri Benedicti uberrimos protulit: nunc â monachis ut plurimum defecit. Cernimus enim claustrales moribus redire ad sæculum: contemni videmus â multis regularis observantiæ institutum: & religio, quæ instituta ad contemptum sæculi â principio fuerat: ad pompas sæculi per monachos improbos denuo revocatur. Cecidit corona capitis nostri: integritas regularis disciplinæ corrupta est: & pristinus sanctæ conversationis feruor interiit. Ordinis nostri monasteria complura in deformitate pessima jacere sepulta cernimus, quæ reformata ad puritatem regulæ paucissima videmus. Hujus autem excidii regularis institutionis causa, est spiritualium exercitiorum negligentia: quia mox, ut spiritus fervoris in mentibus claustralium desipuit: caro prius per abnegationem sui ipsius mortua revixit: & mun-

mundus, qui devotis cordibus aridus & despectus ante apparuit, in mentibus carnalibus rursus florescere cepit. Enimvero *cordis humani cogitatio, ab adolescentia ad malum prona*; nisi quotidiano spiritualis exercitii fræno, ad fervorem spiritus incitata fuerit: in pristinas negligentias mox recidens, â sancto proposito tepescit. Nam sicut novalis ager cultoris diligenti cura destitutus, succrescentibus spinis cito in solitudinem priorem revertitur: ita mens humana quantumlibet pura sit vel sancta, in vepres vitiorum cito redigitur; nisi quotidiano devotionis exercitio ad fervorem spiritus renovetur. Hac consideratione ducti patres observantiæ nostræ Bursfeldensis devoti cultores, nobis & posteritati verbo & exemplo mandarunt: ut qui manere in fervore spiritus constantes per nostra fragilitate non possumus: saltem recollectione serotina post completorium, diurnas negligentias accusantes, mentis nostræ statum ad feruorem sancti propositi renovemus. Quisquis autem quotidianæ institutionis exercitium omiserit, in profundum torporis cadit: quemadmodum sapiens in ecclesiastico dicit: *Si non in timore Domini tenueris te instanter: cito subvertetur domus tua,* quæ intelligitur bona conscien-

ſcientia. Ad hujus exercitii tam utilis tamque neceſſarii commeatum, regula ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti, monacho videtur ſufficere: quam conſtat omnem materiam exercitiorum, tam ſpiritualium, quam corporalium ad cuſtodiam regularis diſciplinæ neceſſariam, monachis continere. Et idcirco omnia monachorum exercitia, conſtitutionibus regulæ humiliter ſubmittenda ſunt: quoniam quicquid, vel â nobis, vel ab aliis, pro inſtitutione monachorum præcipitur, totum ad obſervantiam normæ monaſticæ deputatur. Nam totius religionis noſtræ ſumma, quæ continuatione ſpiritualis exercitii acquiritur: in regula monaſticæ traditionis quaſi in radice per compendium habetur. Omne igitur vel ſpirituale, vel corporale monachorum exercitium, quo mens ad humilem obedientiam & abnegationem ſui ipſius ex amore inducitur: inſtitutis ſanctæ regulæ conformatur: qui quanto monachum bonum & humilem proximum Deo exhibere dignoſcitur: tanto contemptoris ſuperbi ſtudiis, adverſatur. Hujus exercitii ſancta myſteria cultoris ſui mentem, inviſibili magiſterio, ad amorem Dei, tanquam ad debitum finem, ſecuro tramite dirigunt: internæ devotionis gratiam

tiam mirabiliter acquirunt: faciuntque monachum omnia terrena veluti nihilum contemnere, & in feruore ſpiritus omni tempore dulciter ardere. Hoc ſalubre devotionis exercitium animalis homo non percipit: hoc ſtudium monachus vanus & curioſus non intelligit: hanc ſcientiam omnibus præferendam ſuperbus non admittit. Felix, qui ſecreta hujus exercitii penetrare didicit: felix, qui hoc donum ſanctæ compunctionis â Domino accipere meruit: quod, quicunque ſemel perfectæ conſequutus fuerit: nulla adverſa hujus mundi formidabit. Illud vero exercitium, quod debito fine deſtitutum, mentes hominum clauſtralium ad obſervantiam mandatorum regulæ non dirigit: ſpiritus diſciplinæ ſanctus non infundit: quoniam ubi ſubjectionis obedientia deſpicitur: nullum ab omnipotente Deo munus acceptatur. Scriptum eſt enim: *Melior eſt obedientia, quam victima, & auſcultare magis, quam offerre adipem.* Et quamvis multa ſpiritualis exercitii, â diverſis compoſita, inveniantur opuſcula, quia tamen non omnibus conveniunt omnia: viſum eſt etiam nobis ad convenientiam regulæ ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti aliquid edere: quo magis & vicinius ad puritatem regularis obſervan-

tiæ noſmetipſos poſſimus excitare. Itaque præſens opuſculum, de optimi patris *Theoderici, quondam cœnobii Bursfeldenſis abbatis*, exercitiis collectum, in *duas partes* principales dividimus: quarum *prima* in conſideratione inſtitutionis monaſticæ ponitur: *ſecunda* circa exercitationem ſpiritualis vitæ occupatur. In prima teipſum juberis cognoſcere: in ſecunda, mentem â terrenis, ad cœleſtia elevare. Igitur ad propoſitum conſiderationis noſtræ pro viribus accedentes, primum tractatum, in tres partes dividimus: ſecundum triplicem hominum clauſtralium ſtatum: quorum primos ſenſuales: ſecundos rationales: tertios ſpirituales poſſumus appellare. Ex hoc triplici hominum ſtatu, huic operi titulum convenientem aſſumimus, quod de triplici regione clauſtralium nuncupavimus. In his tribus regionibus omnis turba monachorum concluditur: quemadmodum in ſequentibus dicetur.

De

De prima regione animæ, in qua cum beſtiis monachi verſantur carnales, multis paſſionibus inordinati, in regione infima ſenſualiter converſantes.

PRima igitur animæ regio ſenſualis infima & animalis dicitur: in qua radices omnium malorum continentur. In hac regione tenebroſa conſtituti homines, cum beſtiis in genere ſuo participant: quippe, qui mores, (ut ita dicam), beſtiales, obſervant: dum rationi aut nihil, aut parum, deferunt; ſed omnia ſenſualitati, ut beſtiæ, concedunt. Nam in iſta regione infima, tres animæ vires ſenſuales præſident: quarum prima ſenſibilis, circa objecta quinque ſenſuum exteriorum diffunditur, concupiſcibilis altera, in carnalibus delectatur: tertia iraſcibilis, voluptatibus carnis contraria, fugiendo proſequitur.

Et hæc regio infima, cœlo comparatur aëreo, quam ſicut in aëre grandines, nives, fulgura, & variæ tempeſtates generantur; ita & in mentibus hominum carnalium hanc tenebroſam regionem inhabitantium, variæ ſæviunt tempeſtates vitiorum. Væ, monachis carnalibus qui

qui hanc regionem tenebrosam inhabitant: in qua motus frequens est scelerum, tempestas continua voluptatum. Hi sunt monachi passionibus animalibus dediti: qui rationem sensualitati subjiciunt: qui secundum carnem in desideriis bestialibus vivunt. Manifesta autem sunt opera carnis in hac infima regione degentis: quæ sunt fornicatio, immundicia, impuditicia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiæ, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, commessationes, & his similia, de quibus sanctus proclamat, Apostolus: quoniam qui talia agunt: regnum Dei non consequentur. Hæc sunt operum infimæ regionis indicia: hæ mentium carnalium monachorum mortiferæ tempestates: qui in religione irreligiose vivunt: qui traditiones sanctorum patrum despiciunt: qui præcepta seniorum perdita præsumptione contemnunt. Hi sunt infimæ regionis immundi cultores, vitiis & concupiscentiis carnalibus dediti, qui Deum non curant habere in notitia: qui voluptatibus carnis inserviunt: qui votum sanctæ religionis, quod professi sunt, contumaciter frangunt: qui animarum suarum, contempta salute, gratiam Dei vocantem

tem ſequi deſpiciunt. Propterea tradidit eos in reprobum ſenſum, & in falſum judicium: ut malum exiſtiment bonum: & quæ in veritate peſſima ſunt: ipſi optima eſſe falſo arbitrentur. Hi ſunt, de quibus ſanctus prophetavit apoſtolus, monachi carnales, ſuſurrones, detractores, Deo odibiles, contumelioſi, ſuperbi, elati, inventores malorum, majoribus non obedientes, inſipientes, incompoſiti, ſine affectione, absque fœdere, ſine miſericordia, repleti omni iniquitate, malitia, nequitia, contentione, dolo, & malignitate: qui cum juſtitiam Dei cognoſcant, nolunt intelligere: quam qui talia agunt, digni ſunt morte perpetua: & non ſolum, qui illa faciunt; ſed etiam qui facientibus ea conſentiunt: & qui malorum ſtudiis ex officio minime contradicunt. Enimvero rector animarum, qui delinquentes ſubditos non corrigit: alienis ſe damnandum ſceleribus involvit: eorumque ſocius tacendo efficitur: quorum culpas damnatio ſubſequetur. Quiſquis enim paſtor animarum poſitus, emendare ſecundum regulam canonicam peccantes negligit: etiam ſi delicto careat proprio; tamen apud diſtrictum judicem pro merito condemnabitur alieno. Dicit namque ſummus paſtor ad prophe-

tam.

tam. *Fili hominis, ſpeculatorem dedi te domui Iſrael, & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me. Si ergo, dicente me ad impium, morte morieris, non ei annuntiaveris, neque loquutus fueris, ut avertatur à via ſua impia & vivat: ipſe quidem impius, in iniquitate ſua morietur: ſanguinem vero ejus de manu tua requiram.* Et Benedictus pater noſter in regula. Sciat, inquit, abbas culpæ paſtoris incumbere: ſi quid minus utilitatis paterfamilias in ovibus ſuis potuerit invenire. O ſententia cunctis, ſemper metuenda paſtoribus, qua non ſolum prava converſatio ſubditorum rectori adſcribitur: ſed etiam de minori profectu eorundem reus apud internum judicem habetur! O quid nos, miſeri paſtores, in illo diſtricto examine, dicturi ſumus, qui monachos nobis commiſſos multipliciter delinquentes emendare ſecundum regulam negligimus: qui jacentes in infima regione ad ſuperiora non vocamus; ſed carnales cum carnalibus in umbra mortis, otio pernicioſo, torpeſcimus? Væ, omnibus, in hac regione tenebroſa manentibus: quam niſi pœnitentiam egerint; cum illis deputandi ſunt, qui tenebras exteriores inhabitant: ubi nullus ordo, ſed perpetuus horror inhabitat. Nam ſicut monachi ſecundum regulam ſpiritu

am-

ambulantes, in cœlo cum ſanctis angelis ſine fine feliciter coronandi ſunt; ita contra normam inſtitutionis monaſticæ in hac infima regione carnis uſque ad mortem perſeverantes: paganis deteriores, cum dæmonibus in inferno æternaliter ſunt cruciandi. Veraciter enim dixit ille beatus: Sicut nunquam vidi meliores his, qui in cœnobio profecerunt: ita non ſum expertus deteriores illis, qui in monaſterio defecerunt. Profeſſio enim monaſtica ſpiritualis vitæ perfectionem exigit, & ad ſummam virtutum, quaſi ad ſuum, finem debitum tendit. Quanto autem quiſque ab hoc conatu proficiendi in monaſterio conſtitutus defecerit: tanto longius â propoſito monachi recedit.

Quemadmodum monachi carnales hujus infimæ regionis cives inordinati ſunt in multis articulis.

QUamvis deſcriptio hujus infimæ regionis, carnalibus quibuscunque hominibus in peccatis & ſceleribus cum beſtiis morantibus generaliter conveniat; tamen, ut noſtra curemus, de clauſtralibus

libus tepidis & carnalibus loqui intendimus, bonis ac devotis nullam penitus injuriam irrogantes. Semper enim & in omnibus mores bonorum claustralium intactos & illæsos permanere volumus, quoties de malis studiis pravorum disputamus. Malos itaque claustrales & mores pravos reprehendimus: bonos honorantes ubique, ut decet collaudamus. Et quid aliud quam malum de malis dicere possumus? in quibus nulla, quæ dicamus bona, invenimus. In ordine sancto inordinate vivunt: traditiones seniorum despiciunt: verba salutis non admittunt. Tanta vero monachorum infimæ regionis inordinatio est; ut facilius sit, meo judicio, publicanum convertere, quam inordinatum monachum ad pœnitentiam revocare. Hanc autem inordinationem carnalium monachorum in octo articulis comprehendimus: quamquam eos in multis aliis inordinatos esse non ignoremus.

Et *primo* quidem cives hujus infimæ regionis monachi bestiales inordinati sunt ad Deum: deinde ad suum prælatum: tertio prælatus ad subditos: quarto membra ad invicem: rursum quinto inordinati sunt ad semetipsos: deinde ad res monasterii: septimo ad contemptum mundi:

di: consequenter ad pœnitentiam peccati. Istæ sunt principales infimæ regionis inordinationes civium: hæ bestiales affectiones carnalium monachorum, qui mente & corpore in infimis habitant; qui proficere ad summa non festinant. Has itaque infimæ regionis inordinatas conditiones per ordinem breviter curabo exprimere, & quam longe sint â Deo carnales monachi pro viribus demonstrare. Nam sicut ait propheta: *longe â peccatoribus salus.*

Quemadmodum cives hujus infimæ regionis inordinati sunt ad Deum.

Articulus I.

IGitur monachi carnales hujus infimæ regionis insani cultores multipliciter inordinati sunt ad Deum: cujus amoris dulcedinem nunquam sentiunt, nullam timoris divini compunctionem admittunt, in affectionibus suis bestiales & tumidi, in voluptatibus suis carnalibus omni tempore sunt immundi.

Et *primo* quidem eorum inordinatio ad Deum, ex ignorantia sumit originem:

 dum

dum passionibus animalibus dediti, non curant Deum habere in notitia; nec illa, quæ ad timorem ejus inducunt animum, cogitare consentiunt: sed malis desideriis obcæcati, in cogitationibus suis evanescunt. Sed quid ait scriptura? Qui ignorat, ignorabitur. *Nolunt intelligere ut bene agant, à facie districti judicis non formidant: sine pœnitentia in malis iugiter perseverant.* Enimvero, more jumentorum, in voluptatibus suis computrescere non metuunt: patientiam Dei vocantis ad pœnitentiam non attendunt: nihil aliud quam carnis suæ commoda inquirunt. Omni tempore in peccatis maximis, sine aliquo timore ambulant: scire vias Domini contumaciter recusant. De futuro judicio aut nihil, aut parum cogitant: pœnas peccatoribus præparatas, in inferno non formidant: nunquam corda eorum compunctionis gratia penetrat, quorum mentis Dei amor non inflammat. Nulla eis de Deo cura est, de morte pavor nullus. Ventri magis quam Deo obediunt: vivere suam carnem omni tempore concupiscunt: & dum salutem propriam turpiter negligunt: ad infernum cum dæmonibus descendunt. Enimvero, qui Deum obliti votum sanctæ conversationis monasticæ male custodiunt:

diunt:

diunt: ad præmia cœleſtis vitæ juſtis tribuenda non pertingunt.

Secundo, inordinati ſunt ad Deum carnales monachi ex profeſſione ſtolida: quam ſecundum regulam promittunt vivere: quod tamen veraciter non curant adimplere. Et quid magis inordinatum, quam Domino Deo vitæ ſanctitatem promittere: & in turpitudinem prioris vitæ permanere? Irriſor omnipotentis Dei eſt, non monachus: quiſquis in monaſterio aliter quam regula docet monaſtica converſatur. O quam multos hodie inter clauſtrales vivere ſæculariter cernimus: quam plures profeſſionis ſuæ propoſitum negligere videmus: qui regularis diſciplinæ obſervantiam variis modis violant: qui Dei bonitatem ſcienter ignorant: qui pœnitentiam agere recuſant!

Tertio, multi clauſtrales hujus infimæ regionis inordinati ſunt ad Deum, ex debitæ ſervitutis incuria, qui ſuis affectionibus & deſideriis carnalibus variis modis deſerviunt, & ſemper, diſtracta mente, ad Dei ſervitium accedunt. Ex his nonnulli ad chorum, ſine aliqua devotione, occurrunt tepidi: alii, neceſſitate compellente, accedunt, inviti: quidam,

cogitationibus exterioribus dispersi, divinis intersunt corpore; sed foris per diversas officinas vagantur in mente. Alii, falsas occasiones non metuunt exquirere, quibus se â choro, quasi licenter valeant absentare. Nunc gravem dolorem capitis simulant, nunc hoc, nunc illud mendaciter allegant; & dum servitutem Deo omnipotenti debitam fallaciter subtrahunt: æternæ maledictionis opprobrium negligentibus debitum incurrunt.

Quarto sunt complures inordinati ad Deum, ex operatione consuetudinis: qui, etsi maledictione negligentium aliquando careant: nunquam tamen ad fructum internæ devotionis appropinquant. Nam ad servitutem Dei accedunt ex sola consuetudine: nec in aliquod bonum opus moventur ex devotione. Alii sub gravi necessitate constituti, mandatis superiorum inviti satis obediunt, & pœnas temporales potius quam judicium Dei pertimescunt. Hi crucem Domini cum Simone in angaria bajulant: qui tanquam vitula Effraim docta ad trituram, sola consuetudine bonis operibus instant. Bonum autem non bene faciunt, qui ad Dei servitutem intentione non debita accedunt. Rem quoque justi sine mercede juste

juste perficiunt: qui in operibus bonis & justis voluntatem bonam non assumunt.

Quinto cives infimæ regionis inordinati sunt ad Deum per vitium ingratitudinis: quod est scelus maximum inordinatæ voluntatis. Et sæpe quidem tentationibus variis atque gravissimis suo demerito flagellandus exponitur: qui de perceptis beneficiis ingratus Domino invenitur. Et ideo beneficium quod accepit, meretur amittere: qui se gratum tanto benefactori negligit exhibere. Et quæ major potest esse ingratitudo quam in religione non religiose vivere, votum frangere, propositum solenniter assumptum, turpiter violare? Monachus enim, qui vitiis carnalibus semetipsum involvit, qui vivere secundum regulam quam professus est negligit, maximum ingratitudinis vitium voluntarie incurrit.

Quemadmodum monachi hujus infimæ regionis inordinati sunt ad suum prælatum.

Articulus II.

AD prælatum suum monachi carnales multipliciter inordinati sunt: cujus vitam continuis detractionibus lacerant:

 pasto-

paſtorali officio contumaci pectore derogant: filialis dilectionis affectum impendere ſuo paſtori ſecundum regulam recuſant. Variis enim voluptatibus carnis obcæcati, monachi hujus infimæ regionis, cujus vicem gerat in monaſterio Abbas dedignantur inſpicere: & quem velut Chriſti vicarium humiliter venerari debuerant: tanquam ſibi ſimilem ex infirmitate, nullo dignum honore putant. Sub hujus inordinatæ converſationis laqueo, antiquus hoſtis monachos carnales decipit: quos variis modis in ſui paſtoris diſplicentiam inducit. Maxima namque poteſtas ſæviendi in gregem monaſticum diabolo conceditur: dum is, qui præeſt, à ſubditis oditur. Nam ſicut ſanari non poteſt infirmus, qui medicum deteſtando non ſinit accedere: ſic ſalvari non poteſt monachus, qui propter averſionem tentationes ſuas paſtori non vult aperire. Quomodo enim poterit ovis infirma dentes lupi rapacis evadere: ſi paſtoris præſentiam non poteſt ſuſtinere?

Primo itaque monachi inordinati vitam ſui paſtoris vituperant: ejus & facta & dicta contumaciter accuſant: quia, dum rectorem incedere, ſecundum traditiones ſanctorum patrum conſiderant: corrigi in ſuis pravitatibus formidant. Semper

enim

enim apud reprobas mentes vita bonorum in suspicionem trahitur: semper alienis virtutibus invidia torquetur: & monachus qui se vitiis & peccatis voluntarie subjicit: semper pastorem purgatæ conversationis odit.

Secundo autem cives hujus tenebrosæ regionis inordinati sunt ad suum prælatum, cum ejus officio derogant: quem ad præsidendum in monasterio â Deo ordinatum non ignorant. Contra eum facili occasione murmurant: ejus mandata non observant: & qui se armis sanctæ obedientiæ pro Dei amore jampridem subdiderant: nunc more Sarabaitarum, contempta obedientia, voluntatum suarum sibi perniciosum dominium usurpant. Abbatem pravis suis convenientem moribus habere desiderant: sanctum & utilem recusant. Si remissum & inertem pastorem invenerint, multis eum venenis adulando intoxicant: patrem optimum & piissimum vocant: eique se non humiliter sed libenter subjiciunt: â quo nullam pravitatis suæ correptionem pertimescunt.

Tertio monachi carnales inordinatos se ad suos pastores exhibent: dum eis affectum filialis amoris subtrahunt, & obedire secundum regulam contemnunt.

Veruntamen cum monachus Abbatem suum tanquam Christi vicarium sincero affectu teneatur diligere: non poterit eum sine gravissimo scelere odire. Enimvero qui pastorem suum amorem Christi non diligit: verus amator Dei non existit. Nam Christus, qui etiam inimicos vult diligi: suos vicarios quomodo permitteret odiri? Illum itaque intende, qui tibi Abbatem præesse vice sua voluit: &, caussa displicentiæ, contra eum jam deinceps non erit.

Quarto cives inordinati vallis umbrosæ pastoris sui reverentiæ derogant: dum ei honorem ex regula debitum non solum contemnunt impendere: sed quod pejus est, non metuunt etiam contumeliam irrogare. Regula enim perhibet Abbatem vices Christi in monasterio gerere: cui omnes monachi tanquam ipsi Christo debent humiliter obedire: quam obedientia, quæ majoribus impenditur, Christo exhibetur. Sed perversi claustrales de præsidentia prælatorum semper ingrati: ordinationi divinæ contumaciter obviare non metuunt: mandatis sanctæ regulæ obedire contemnunt: Abbatemque suum cui omnem reverentiam exhibere debuerant: odio & detractionibus lacerantes inhonorant. Quicquid fecerit, quidquid or-

ordinaverit, quicquid dixerit, tanquam male factum eis displicet: quippe, qui conversationi ejus omni tempore detrahunt: ejus contempto officio, nihil magis, quam confusionem sui pastoris oves morbidæ inquirunt. Ex his nonulli Abbatem suum in occulto judicantes despiciunt: alii in faciem ei contradicunt, qui dum reverentiam suo pastori exhibere negligunt: omnem disciplinæ observantiam confundunt. His semper est familiaris elatio: carnis amica turpitudo: quoniam, qui se ab affectu pastoris voluntarie subtrahunt: in tentationes abominabiles & scelera pessima cadunt. Quisquis enim Christi vicarium in monasterio despicit: sæviendi in se potestatem diabolo tradit: & unionem corporis mystici confundit.

Quincto monachi carnales inordinati ad suum pastorem ejus auctoritati derogant: dum nihil ei licere nisi consenserint ipsi in cœnobio putant. Virtutem humilitatis elata cervice despiciunt: subjectionem regularem spernunt: cedere melioribus contemnunt. Omnibus negotiis & caussis se volunt immittere: sibique consilii principatum usurpare: ut Abbas nihil agere vel disponere audeat; nisi prius de eorum consensu negotium procedat. Sed quid dicit legislator Benedictus in re-

 gula

gula? Audiens, inquit, Abbas conſilia fratrum, tractet apud ſe, & quod utilius judicaverit, faciat. Et iterum: Sic autem dent fratres conſilium cum omni humilitatis ſubjectione, ut non præſumant procaciter defendere, quod eis viſum fuerit: ſed magis in Abbatis pendeat arbitrio: ut quod ſalubrius eſſe judicaverit, ei cuncti obediant. Et rurſus de ordinando præpoſito dicit: Hos providemus expedire propter charitatis pacisque cuſtodiam: in Abbatis pendere arbitrio ordinationem monaſterii ſui. Hæc utique ordinatio inſtitutionem, deſtitutionemque omnium officialium monaſterii reſpicit, quæ non conſenſum fratrum, ſed conſilium Deum timentium requirit. Denique omnibus regula mandat agendum ſecundum voluntatem Abbatis: nihilque penitus eſſe præſumendum: quod ab eo non fuerit injunctum. Hanc ejus auctoritatem monachi carnales, proprie voluntatis temerarii uſurpatores, variis modis conantur infringere, totiusque monaſterii ordinem & charitatem perturbare; dum agendum rectori nihil exiſtimant; niſi quod ipſi rectum putant. Sed, dicite mihi regionis infimæ ſuperbi cultores, qui voluntatem veſtram ſemper ſtatuitis, qui vobis jus alienum uſurpatis.

Hæc-

Hæccine eſt obedientiæ virtus, nolle majoris imperio cedere: ſed proprio judicio pertinaciter inhærere? Non ſic vobis vivendum ſanctus pater in regula ſtatuit, qui vos in omnibus ſequi voluntatem Abbatis juſſit. Maxima enim virtus monachi obedientia eſt: quam divus pater noſter uſque adeo commendare voluit: quod bonum opus ſine voluntate Abbatis merito carere dixit. Unde & præcipiens ita concludit. Ergo cum voluntate Abbatis omnia fiant: & nullus in monaſterio proprii cordis ſequatur voluntatem. Quod ſi non videatur ad ordinationem monaſterii prudentia rectoris ſufficiens: monachis carnalibus imputandum eſt, qui ſibi non idoneum voluntarie præfecerunt. Semper odio habet ſtultitia prudentiam: & Abbatem monachi pravi deteſtantur ſapientem. Qui ergo ſibi ſtultum ſcienter præficiunt, ejus ordinationi & voluntati neceſſario ſubjacebunt. Nulla denique inſufficientia paſtoris obedientiam ſubditorum debet extinguere, cum regula nos jubeat etiam inutili obedire. Dicit enim: præceptis Abbatis in omnibus obediendum eſt, etiam ſi ipſe, quod abſit, aliter agat. Sed nobis inobedientiam redarguentibus monachi carnales objiciunt. Recta, in-

qui-

quiunt, & bona intentione hæc facimus: qui perire ſubſtantiam monaſterii per malum regimen videmus. Sed vobis contradicit Apoſtolus: quam non ſunt facienda mala, ut veniant bona; nec propter damnum rei temporalis, deſerenda eſt ſubjectio humilitatis. Nam ubi inter damnum ſubſtantiæ temporalis & regularis obedientiæ periculum aliquod ſubeundum occurrerit; melius eſt perire ſubſtantiam, quam lædi obedientiæ puritatem. Non enim pecunias de manibus noſtris Deus requiret, ſed animas. Enimvero qui verus monachus eſt, omnibus rebus mundi virtutem obedientiæ præfert. Cives autem hujus infimæ regionis monachi carnales variis modis virtutem obedientiæ lacerant: arma ſanctæ humilitatis impugnant: ut mihi facilius videatur novum de ſæculo monachum inſtituere: quam iſtorum ignaviam poſſe emendare. Sed ex fructibus eorum quales ſint, manifeſte cognoſcimus: quippe qui pacem & charitatem in monaſterio violant: concordiam unitatis turbant: inter fratres & Abbatem diſcordiam ſeminant: obedire mandatis regulæ contumaciter recuſant. Hæc ſunt opera malorum clauſtralium: hæc ſunt indicia civium infimorum; qui proprie volunta-

tis

tis improbiſſimi defenſores arma ſanctæ obedientiæ projiciunt: carne non ſpiritu vivunt: patrum ſtatutis aut nihil aut parum deferunt: ſanis conſiliis non acquieſcunt: quorum damnatio juſta eſt. Nam ſicut impoſſibile eſt ignem flammantem non ſurſum aſcendere; ita non eſt poſſibile, monachum ſine obedientia, cœli ſecreta penetrare.

Quemadmodum Paſtores hujus infimæ regionis inordinati ſunt ad ſubditos.

Articulus III.

QUoniam vero monachos complures infimæ regionis inordinatos ad ſuos paſtores oſtendimus: nunquid prælatorum inordinationes erga ſubditos quaſi nobis parcentes non oſtendemus? Neque nomen Abbatis quemquam ſanctificat: neque immeritum paſtoralis curæ præminentia ſalvat. Cum ergo multi inter prælatos montem infimæ regionis cum beſtiis terræ inhabitent, nequaquam â nobis ſilentio ſunt tranſeundi. Complures enim rectores clauſtralium inordinatos ſe ſubditis exhibent, qui non ſolum commiſſas ſibi animas ſecundum regulam paſce-

pascere negligunt; sed eas variis modis lacerant & occidunt. Quotiescunque vero in pastorem aliquis de infima regione assumitur, in pejus pravorum studia roborantur. In Abbatem igitur promovendus est vir bonus & diligens Deum, qui hanc infimam regionem dudum superaverit: qui carnis passiones domare noverit: qui ascendere ad supremam illam regionem spiritus & velit & possit. Oportet enim Abbatem monachorum altioris esse meriti, quam monachos; quoniam quisquis rector animarum constituitur: necesse est, ut multis virtutibus adornetur. Nam si pastor infirmus adhuc in infima regione cum ovibus habitat, debiles negligendo interficit, non confortat. Cæcus enim, si ducatum cæco præbeat: necesse est ut cum eo simul in foveam cadat. Pastor autem, qui se ordinatum erga subditos suos secundum regulam non exhibet, non pastor, sed mercennarius dicendus est: & in domo Domini non manebit in æternum. Multæ autem sunt inordinationes prælatorum carnalium: quæ tanto amplius ovibus nocent; quanto rarius emendantur.

Et primo quidem inordinatus est rector ad subditos si mercenarius fuerit: si, neglectis ovibus proprium, carnis vel ani-

animæ commodum quærit: si ut voluntatem suám consequi valeat, nihil petentibus contra regulam negat. Enimvero, qui mercenarius est, oves veraciter non diligit: propriam gloriam quærit: aliis præesse desiderat: prodesse secundum regulam non curat: gaudet se dici Abbatem, non novit exhibere pastorem. Mercedem ergo vanitatis suæ vanam recipit, qui non Dei sed suam gloriam quærit: qui animas subditorum suorum perire citius permitteret: quam abbatiam alteri meliori resignaret. Mercenarius est, & non pertinet ad eum de ovibus. Non est verus monachus, non est pastor bonus, non est Dei amator sincerus: qui præsidens monachis involuntarius est cedere; si consilio timentium Deum sic visum fuerit expedire. Cura regiminis animarum, elatum hominem despicit: humilem & resignatum Deo ad omnia requirit. Si ergo vis pastor bonus & verus monachus inveniri, taliter intentionem tuam omni tempore formandam memineris: ut paratus sis, ex amore Dei, animas tibi commissas pro viribus humiliter pascere: paratus sis etiam pastorale officium ad arbitrium Dei & bonorum hominum ex cordis integritate resignare. Hanc intentionem si semper in mente tua perma-

nen-

nentem servaveris, & tibi & aliis bonus pastor eris. Si vero in cura pastorali honorem diligis proprium; si tuum commodum utilitati præfers subditorum: adhuc cum bestiis in regione infima habitas: & quam sis, inordinati cordis manifestas.

Secundo pastor animarum inordinatus erga subditos efficitur: si animus ejus nimis avide in rebus temporalibus occupetur: si majorem sollicitudinem gerat pro negotiis sæcularibus quàm pro commissis sibi animabus. Hanc vero nimiam rerum temporalium curam sanctus pater Benedictus in regula prohibet: animasque rationales omnibus rebus sæculi merito judicat præferendas. Ante omnia, inquit, ne dissimulans aut parvipendens salutem animarum sibi commissarum plus gerat sollicitudinem Abbas de rebus transitoriis, terrenis atque caducis; sed semper cogitet quam animas suscepit regendas: pro quibus est rationem redditurus. Consequenter eum de necessariis corporis pius pater certificat: si Deum amans pura mente colat. Et ne forte, inquit, causetur de minore substantia: meminerit scriptum: *Primum quærite regnum Dei & justitiam ejus: & hæc omnia adjicientur vobis.* Et iterum. *Nihil deest timentibus Deum.* Sed pastor monachorum inor-

inordinatus avaritiæ ſpiritu ſeducitur; mente, tanquam non ſentiens excæcatur, Domini â ſe timorem projicit, cum Achab venundatus ſub peccato, ad auxilium, ſceleris currit: promiſſa per ſanctum patrem de conſequendis neceſſariis confidentia deſtituitur: plus quam decet monachum in exterioribus occupatur. Impulſus jam deinceps avaritiæ ſtimulis, mandata Dei & ſanctæ matris Eccleſiæ deſpicit, dies feſtos non cuſtodit, rebus terrenis totus immergitur, nihil aliud quam temporalia meditatur. Mandatum Domini ſtultus cum Saule transgreditur: expiari ſe victimis contra obedientiam fatuus arbitratur. Denique, aut rebus, aut curis ſæcularibus incraſſatus & dilatatus, in omnem laſciviam & diſſolutionem plerumque labitur: regularis diſciplinæ obſervantiam deteſtatur, & dum coerceri â malis ſtudijs auctoritate capituli metuit, diſſolutionem ſanctæ unionis quærit. Deinde reprobus, cum Saule effectus, phytoniſſæ conſilium invocat: obedientiam reformationis ſuo monâſterio damnabilem clamat: abſolvi quantocius â ſubmiſſione ſanctæ confœderationis deſiderat; ad hoc multa falſo & mendaciter narrat. Sed cum auctoritas capituli annalis impune deſpicitur; reſtat, ut ob-

 ſer-

servantia monastica naufragetur; quoniam amor Dei bonos in disciplina regulariter continet, & timor correctionis pravos â malis operibus coercet. Quisquis autem subterfugere unitatem capituli nititur, diabolum imitatur. Sic imperator Bulgarorum subditos sibi Christianos conventum in Ecclesia celebrare sub pœna capitis prohibet: quibus tamen credendi quidquid voluerint licentiam indulget. Novit enim callidus sinceritatem Christianæ fidei non diu posse subsistere; si contigerit publicum exhortationis officium deesse. Hunc Christianæ fidei adversarium inordinatus & carnalis abbas quantum potest imitari nititur: qui mandatis tam necessarii capituli auctoritas est, quæ regularis disciplinæ observantiam in ordine continuat: quæ si contempta fuerit, nulla conversationis monasticæ integritas permanebit. Sed infimæ regionis cultor, abbas inordinatus, contra regularem observantiam causas fingit innumeras; conditiones monasterii sui mentitur contrarias; antiqua privilegia supprimi conqueritur: subdi suum cœnobium alicui dedignatur. Sed, væ inordinatis hominibus, per quos ab hac sanctissima congregatione vel unum contigerit cœnobium amitti. Denique hæc ava-

avaritiæ pestis abbatem non solum inordinatum facit ad subditos; sed etiam sibimetipsi contrarium, & â Deo penitus aversum. Cupiditas enim omnium malorum radix est, quæ tollens servum Christi, ministrum facit esse diaboli. Abbas ergo, qui mentem suam huic vitio submiserit, non pastorem; sed mercenarium se ostendit. Semper lucris terrenis inhiat, de profectu animarum nihil curat, sacræ lectionis codex raro vel nunquam in manibus ejus conspicitur, registra censuum crebrius revolvuntur. Agrum agro copulat: aurum & argentum semper in thecam sepeliendum comportat, & dum abundare monasterium suum rebus temporalibus nimium desiderat, prædam raptoribus parat. Frequenter enim fiscus dominii temporalis pecunias monasteriorum devorat, quas nimia cupido monachorum cœnobiis importat. Væ tibi, pastor avare, claustralium, qui majorem geris sollicitudinem de brutis animalibus: quam de commissis tibi animabus. Infirmatur æquus & mox paras remedium: perit anima & nullum putas imminere periculum. Ægrotat bos & asinus, tuque compateris: absorbetur tristitia frater & non occurris. Tu ergo, mercenarie, non pastor, qui f[illegible]trum

C 2 tuo-

tuorum infirmitates contumaci pectore despicis, qui constitutis in amaritudine non succurris; non præsumas & manus Domini posse effugere, cujus oves permittis tam nequiter interire.

Tertio inordinatus est rector ad subditos, cum eos, quos intra septa monasterii sollicite servare debuerat, non sine periculo in exterioribus locat. Enimvero, dum cœnobita infirmus ad regimen monialium vel ad Ecclesias sæculares exponitur: regularis observantiæ integritas violatur: quam qui adhuc in regione infima consistens, spiritui carnem subjicere non didicit: præsidere aliis sine suo periculo nescit. Pastor autem inordinatus, qui propter commodum rei temporalis monachos suos tanto periculo non timet exponere: omnium animarum tali occasione pereuntium reus est apud internum judicem ad restitutionem omnium obligatur. Non est de professione monachi sæcularium Ecclesias regere: non expedit infirmo cœnobitæ monialibus præsidere. Sed quid? Ergo ne monachus imperio se pastoris debet opponere; si cum voluerit cum monialibus aut in Ecclesiis sæcularium residere? Mandat enim regula: nihil obedientiæ præferendum. Nescio sane quid huic interrogationi respon-

ſpondeam : ut periculum quod utrobique imminere cernitur non incurram: Nam ſi veritatem dixero, ſubjectionis obedientiam videbor infringere; ſi monachos periculo exponendos conſenſero, fateor me peccare. Dicam tamen paucis quod ſentio : quanquam pariturum odium veritatem non ignoro. Sicut monachus de neceſſitate ſuæ profeſſionis in omnibus, quæ ſunt ſecundum regulam monaſticam ſuo ſimpliciter tenetur obedire paſtori; ita prælatus compellere monachum ad ea quæ ſunt ſupra regulam maxime ſalutis periculo intervenientæ, non poteſt ſine ipſius voluntate. Sed eccleſias regere, mulieribus præeſſe, extra cœnobium reſidere; non eſt ſecundum regulam obediſſe. Non iraſcamini mihi, patres, ſi veritatem dixi: nolite frontem contrahere, ſi quod mihi videtur expreſſi: vos nihilominus quod vobis videtur, etiam, me reclamante, eſtis facturi. Veruntamen oro, nolite, monachos veſtros periculo caſtitatis exponere: nolite aliquem ad monialium & eccleſiarum parochialium regimen violenter compellere: cum plures, qui hæc officia ambitioſe appetant, poſſitis invenire. Bona quidem eſt obedientia; ſed veritati & animæ ſaluti nullatenus eſt præferen-

renda. Cum enim de ſalutis periculo agitur: melius eſt obedientiam humiliter excuſando poſtponere: quam caſtitatis naufragium ſubire. Væ monachorum prælatis, qui cœnobiis ſuis eccleſias ſæcularium incorporant: qui avaritiæ facibus ſinum cupidinis laxant: quia dum ſe benefacere poſteritati exiſtimant: multos per occaſionem damnant.

Quarto rector monachorum inordinatus ad ſubditos ſuos efficitur; ſi turbulentus & anxius inveniatur. In paſtore animarum pia & prudens diſcretio valde neceſſaria eſt; ne aut zelus diſciplinæ ſit nimius; aut modus compatiendi nimia laxitate remiſſus. Sed rector inordinatus quandoque per indiſcretum furorem tyrannum ſe monachis exhibet: quanquam per diſſolutam compaſſionem ad graviſſima ſcelera velut inſenſibilis tacet. Neſcit juſti moderamen regiminis: fervorem in ſe non experitur fraternæ charitatis: ſemper dominum ſe monachorum exiſtimat: patrem & ſocium humilium ignorat. Quid hoc regimine ferocius: quid ſceleratius poteſtate, ubi non Deus, non ratio, non intellectus; ſed beſtia principatum? Enimvero ubi Deus & intellectus gubernant imperium, â rectitudine legis naturæ præſidentium judicia non re-

recedunt. Inordinatus vero & anxius rector variis passionibus bestiarum inficitur, semper male de monachis suspicatur: qui dum regiminis modum perperam dirigit: anxius semper amittere regnum cum Herode pertimescit.

Quinto pastor claustralium inordinatus ad monachos dicitur: si in erogandis monasterii rebus aut nimius, aut obstinatus habeatur. Nimius autem dicendus est, si in distribuendo fuerit prodigus; aut indiscreta largitione diffusus. Obstinatus vero dicitur, si quæ danda sunt oportune, non dederit; aut necessaria subditis tenaciter impendit. Obstinatus etiam dicendus est, qui timorem Domini projicit: qui suo sensui nimium confidit: qui in agendis quibuslibet nulla sapientum consilia admittit. Et quidem inter pastores animarum complures hac ægritudine mentis inordinati sunt: qui res monasterii, aut nimis improvide erogant, aut nimia tenacitate conservant. Convivia suis adulatoribus lautissima præparant: aliis vero quibus sunt aversi, etiam minima negant. In domo hospitum, vel in abbatia sua, pastores inordinata conversatione depravati, usque ad crapulam aliquando comedunt: de vino semper optimo bibunt; sed pauperibus monachis,

qui vigilando & cantando pondus portant diei & æstus, vix tenuiter necessaria concedunt.

Sexto prælatus monachorum valde inordinatus ostenditur; si contra Deum audax judicia ejus paruipendendo in superbiam elevatur. Enimvero cum pastor â subditis corrigi non possit, per sanctum patrem Benedictum ad judicium Dei remittitur; sicut in multis locis regulæ habetur. Noverit inquit abbas, se de omnibus judiciis suis Deo reddere rationem. Et iterum: Ordinatus autem abbas cogitet semper quale onus suscepit, & cui villicationis suæ redditurus est rationem. Et rursum dicit: Mox ut oriri vitia cœperint, cum charitate illa amputet; non cum tyrannide. Et in alio loco præmonet, dicens: Ipse tamen abbas cum timore Dei & observantiæ sanctæ regulæ omnia faciat: sciens se proculdubio de omnibus judiciis suis æquissimo judici Deo rationem redditurum. Sed inordinatus rector monachorum hanc sanctissimi legislatoris comminationem exaudire velut aspis obturatis auribus despicit: Dei longanimitatis patientiam contemnit: nihil de futuro examine cogitat; donec sibi tandem iratus judex in faciem dicat: Hæc fecisti & tacui. Nunc itaque, red-

de

de rationem villicationis tuæ: resigna mihi oves hereditatis meæ: mihique animas tibi quondam in corpore commissas sine mora restitue: numerum earum integrum repone: quarum si vel una, te negligente, interiit: faciem meam tua anima in æternum non videbit. Quid tunc respondebis summo pastori, rector inutilis, ubi non solum à te pereuntium sanguis exigitur; sed etiam ratio minus proficientium postulatur? Ecce, nunc in securitate pessima, spreto Dei examine, ambulas: omnia tibi licere, quæ placent in corpore, putas: & cui sis rationem daturus de omnibus aliquando non cogitas. Cito veniet Dominus omnium cui te ministrum infidelem non times ostendere, cujus tibi honorem non metuis arrogare. Nisi interea pœnitentiam egeris: nisi vitam in melius emendaveris: cum demonibus in inferno sine fine ardebis.

Septimo contingit inordinatum erga subditos esse pastorem, si, neglectâ utilitate, communi proprium commodum vitiosa intentione quæsierit: si præsidens in monasterio non Deo, sed suis utilitatibus servit: dum se propter carnis perniciosas libertates consequendas gaudet esse prælatum: sibique fraudulenter ex rebus monasterii providet in futurum. Hæc

autem inordinatio in illis maxime, qui cedunt officio, qualibet occasione, conspicitur: quibus pro mercede villicationis suæ ac si fuissent episcopi, annua pensio de rebus monasterii assignatur. Non est modus iste quærentium Dominum: non est via hæc veterum monachorum. Dum cedis officio pastorali propter Deum, cede simpliciter: noli præter victum & vestitum quicquam exigere: si non vis cum proprietariis peccare. Monachus es: monachus prius neque fieres abbas fuisti: monachus post officium permanebis. Cur ergo pensionem exigas: qui te monachum non ignoras? Quemadmodum emendo prælaturas vitium Simoniæ committitur; ita pensionem exigendo, resignatione abbatiæ in regulam peccatur. Quid ergo? Damnamus eos qui cedentes officio pastoralis curæ sine crimine: provisiones annuas de rebus monasterii receperunt? Absit. Necessaria non interdicimus: qui superflua denegamus. Veruntamen qui verus monachus & Dei amator est: etiam post abbatiam provisione regulari contentus est.

Quem-

Quemadmodum monachi cives infimæ regionis ſint inordinati adinvicem.

Articulus. IIII.

CIves infimæ regionis monachi & homines carnales multis & variis modis ſunt inordinati adinvicem: quam qui paſſionibus animalibus more beſtiarum concitati ſemetipſios ad rectum judicium rationis non dirigunt: mirandum non eſt, ſi fraternæ converſationis ordinem pervertunt. Semper enim præſumit ſæva, perturbata conſcientia, & mala mens nunquam gaudia pacis habet: ſed continuo vitiorum mœrore concutitur, ſempiternis ignibus ſcelerum intus cruciatur. Itaque monachi ciues tenebroſæ regionis malis & inordinatis affectionibus obcæcati, finem monaſticæ profeſſionis non conſiderant: nihil aliud neque præſentis vitæ commodum amant, ſalutem propriam negligunt ad æternitatis amorem non aſſurgunt.

Primo igitur adinvicem valde in ordinati ſunt, dum intellectualem reſpectum in fratres habendum abjiciunt: dum imaginem Dei in homine non advertunt: dum communionem gratiæ & gloriæ hominibus infuſæ & in futuro condonandæ non cogi-

cogitant: nec fraternæ confœderationis dilectionem sibi mutuo exhibere curant. Viuunt invicem : sicut equus & mulus corporali schemate concordes : quam quicquid sensualitati gratum est diligunt: quicquid rationi convenit, non admittunt. Diligitur alter ab altero, non quia homo est; sed quia dilectori suo in affectione sensualitatis similis est. Homo cum carnalis amat in homine non virtutes, non religionem, non denique ipsam naturam ; sed carnem, sed sanguinem, sed corporis qualitatem. Cum ergo amor carnalium sit carnalis: ex facili est occasione mutabilis. Cives eum hujus infimæ regionis mores venerantur consimiles: & monachos monachi semper affectione complectuntur equales. Quem Deus ab æterno dilexit inordinatus cœnobita persequitur : quem ille propter demerita spernit, iste ut sanctum veneratur.

Secundo sunt inordinati claustrales ad invicem ratione dissimilitudinis : dum vel seniores austeritate & superbia concitati suos juniores despiciunt ; vel juniores se suis senioribus contumaciter proponunt. Et hæc inordinatio sanctæ regulæ valde probatur contraria, quæ senioribus mandat juniores ex paterna affectione diligere, & junioribus præcipit suis senioribus pro-

pter

pter Deum humiliter obedire. Sed cum ſeniores hujus infimæ regionis cives paternum affectum junioribus ſubtrahunt: in grave odium minores inardeſcunt: & dum ſe contemni juvenes ab illis injuſte conſiderant: eorum mores improbos quotidie accuſant. Diſcunt ergo infirmi juvenes mores non rectos ſeniorum: & ut in proverbio dicitur: *ſicut canere majores conſiderant: ſic quoque minores ſaltant.*

Tertio male adinvicem ordinantur monachi, qui zelum bonum & mutuam obedientiam abjiciunt, qui malum & a regula prohibitum zelandi genus aſſumunt. Verbis & factis ſibi invicem varias committunt injurias: alter alterum æmulandi ſtudio in malum obſervare nititur: ad contumeliam inferendam alter ab altero provocatur. Infirmitates ſuas mutuo ſibi improperant: ad vindictam ſemper anhelant. Regularis diſciplinæ zelus deſpicitur: indignationis & amaritudinis paſſio dominatur. Averſis vultibus ſibi invicem obviant: quantum lateat in pectore odium, apertis indiciis, manifeſtant. Non ſic impii, non ſic: quam quisquis odio fratrem ſuum perſequitur: homicida & regno Dei indignus comprobatur. O miſera ſemper carnalium monachorum conditio: quæ tanto inferno eſt proxima: quan-

quanto a timore Dei fuerit aliena! Imitantur enim non angelos, sed dæmones; quicunque per cœlum malum in schola pacis delectantur esse discordes. Enimvero sicut animal brutum naturæ suæ feritatem non deserit: sic monachus bestialis a cœlo pessimo non recedit.

Quemadmodum monachi cives infimæ regionis ad seipsos inordinati sunt.

Articulus V.

Cives infimæ regionis monachi carnales ad nihil magis inordinati sunt: neque ad semetipsos. Omnem enim cosiderationem suiipsius abjiciunt: in quem sint finem creati, non attendunt: quæ dum se unusquisque sordibus vitiorum polluit, a conditionis suæ originali rectitudine mens improba recedit. Nec mirandum, si ad alios inordinatus foris cultor infimæ regionis efficitur, qui per varias passiones carnis a semetipso confusus, interius dissipatur. Dicit enim scriptura: *Qui sibi malus est, cui bonus erit?* Rectus humanæ conditionis ordo, carnem spiritui subjiciendam, instituit: spiritus jubetur esse subjectus illi, a quo essendi formam, accepit. Sed apud car-

carnales mentes ordo rationis pervertitur: dum caro ſpiritui dominatur, & ratio quæ ſecundum inſitam ſibi vim intellectus omni gubernare debuerat: carnis voluptatibus ſuffocata, ad rectitudinem iudicii per imperium non feſtinat.

Sunt igitur ad ſeipſos monachi carnales inordinati per curioſitatis vitium: quam inquirendo vitam alienam curioſe dijudicant: & propriam omnibus inquinatam vitiis non emendant. Magna in ſeipſis ſcelera corrigere neſciunt: quæ tamen in minimis delinquentes alios ſuperbe reprehendunt. *Feſtucam in oculo fratris diligenter conſiderant; & trabem ſuis hærentem oculis tanquam nihil ſit, excuſant.* Omnes affectiones ſuas ſenſualitati ſubjiciunt: ſpretoque recte rationis judicio, carnaliter, ſicut beſtiæ, vivunt: quos frequenter ad iram paſſio concitat: invidiæ furor contra proximum inflammat. Vindictam in fratres anxio ſemper animo expoſtulant: quam ſæpe nimio furore obcæcati non ſine incommodo proprio reportant. Sed diu latere in occulto cives inordinati nequeunt: qui quanto ſibi per elationem mentis manent incogniti: tanto per cæcum judicium aliis fiunt manifeſti. Omnis enim ſuperbus & inordinatus, primum ſemetipſum ignorare dicitur: quam ſi veraci

raciter seipsum cognosceret : nullatenus superbiret. Cum vero suiipsius inordinatio de superbia sumat originem : non possumus hanc pestem melius describere: quam si radices ejus per gradus descendentes, ad inferos curemus aperire : Nam sicut vitæ spiritualis summa in duodecim gradibus humilitatis concluditur : ita totius inordinationis monasticæ scaturigo in bissenis superbiæ gradibus continetur.

Primus itaque gradus superbiæ curiositas dicitur, qua male ordinati, ad seipsos monachi, vitam & mores proprios negligunt, & aliorum, vel facta, vel dicta, iugiter inquirunt. Omni tempore fratrum negligentias arguunt : vitam pastoris reprehendunt : qui quanto curiosius aliena foris scire appetunt : tanto a semetipsis longius recedunt. Monachis autem vitium curiositatis perniciosissimum est: quia mentem quam semel inuaserit, omnibus virtutibus spolians, vitiorum domicilium facit. Verissimum infirmitatis signum est aliorum facta discutere, & propter rationem officii in alienis se culpis occupare. Monachus eum, qui secundum nominis sui deffinitionem seipsum solum curare præcipitur : non sine salutis suæ manifesto periculo aliorum facta perscrutatur. Quicunque autem se vitio curiositatis subjiciunt,

ciunt, in secundum mox gradum superbiæ descendunt. Semper enim unus disponit ad alium, nullumque solum donatur elatis monachis peccatum.

Secundus ergo superbiæ gradus, mentis leuitas est, & vagi cordis instabilis occupatio. Hunc in ordinatæ conversationis gradum monachi carnales per affectiones varias incidunt: quas ex curiositatis vitio sensualiter contraxerunt. Oportet autem verum cœnobitam in sancto proposito persistere stabilem: quam cum levitas mentis admittitur, virtutis constantia in corde dissipatur. Inordinatæ mentis indicium est, per varias rerum imagines discurrere, & novas semper affectionum sensualium formas procreare.

Tertius gradus superbiæ, inanis lætitia dicitur, quæ de leuitate mentis inordinati hominis procreatur. Componunt sibi monachi carnales varias affectionum imagines, quæ dum gratæ sensualitati occurrunt, lætantur; dum secus evenerit, gravem indignationem contrahentes, in tentationes varias prolabuntur. Sed non est vera lætitia, quæ aliunde, quam de Deo sumit exordium; nec diu perseverat gaudium, quod ex Dei amore non habet processum. Et ideo homines inordinati per vanam læ-

titiam in apertam jactantiam corruunt: dum sibi grandia mendaciter adscribunt.

Quartus itaque gradus superbiæ, quemadmodum diximus, ex inani lætitia oritur: qui stulta jactantia nuncupatur. Hunc monachi carnales incidunt: cum se, coram aliis magnificantes, extollunt. Si quid boni fecerint, audacter in medium proferunt: sæpe mendaciter componentes, etiam, quæ non fecerunt. Sancti, docti, prudentes, & nobiles, videri appetunt: multaque per ingenii versutiam fingunt: quatenus hominibus gloriosi foris appareant: qui se intus a merito virtutis vacuos non ignorant. Si quempiam laudare coram eis ceperis, mox in contrarium se erigunt, multa in illum vitiosa dicunt: quia dum se solos laudabiles ostendere cupiunt, nullum laudari coram se alium permittunt.

Quintus gradus superbiæ, singularitas accipitur, qui de jactantiæ tumore generatur. In hunc gradum superbi claustrales corruunt, qui se, vel merito, vel scientia præeminere aliis per jactantiam præsumserunt. Unde, ne ceteris per conversationem appareant similes: ex sola se superbia in omnibus exhibent singulares. Sed singularitas ista in cœnobio reprehenditur: ubi vivere in communi omnes secundum regulam juben-

bentur. Superbi autem monachi, divo testante Bernhardo, dum se aliis virtutibus & sapientia præferunt, in tantam arrogantiam temeritatis cadunt: ut plus sibi de uno jejunio blandiantur comedentibus ceteris: quam si aliis septem diebus jejunassent. Denique commodior illis videtur una oratiuncula singularis: quam psalmodia tota unius noctis. Inter prandendum oculos per mensam sæpe circumferunt, & si quem minus comedere viderint, ingemiscunt, seque dolere victos incipiunt: subtrahens sibi crudeliter, quod necessario victui providerunt. Hi superbi claustrales ad singularia sua sunt strenui, ad communia pigri. In *lecto vigilant*: in choro & in lectione regulari dormitant.

Sextus superbiæ gradus, de quinto sumit exordium: qui dicitur arrogantia superborum. Enimvero cum inordinati claustrales per singularitatis studium aliis apparere foris incipiunt: in majorem arrogantiæ vesaniam inardescunt, & quodcunque in eorum laudem ab hominibus dicitur, verum fatui arbitrantur. O miseranda superborum stultitia: qui cum in omnibus rebus aliis, nulli plus credant quam sibi, de se solum sibi minus credunt neque alteri! Quicquid de se laudatum ab imperitis audiunt: non ignorantiæ vel benevo-

lentiæ laudatoris, ſed ſuis meritis adſcribunt. Sed quicunque humanis laudibus delectabiliter paſcitur: omni virtute vacuus, & arrogantia plenus, coram domino habetur.

Septimus gradus ſuperbiæ de præcedente naſcitur: qui ſuperborum præſumtio appellatur. Hunc omnes arrogantes incidunt, qui ſe eſſe aliquid magni ſingulariter credunt. De quibus dicit Bernhardus: Qui ſe alios præcedere exiſtimat: quomodo plus de ſe quam de aliis non præſumat? Primus in conventu reſidet: in conſiliis primus reſpondet: non vocatus accedit: non iuſſus ſe intromittit: reordinat ordinata: refutat ab aliis facta. Quicquid ipſe non fecerit aut ordinaverit, non recte factum: nec pulchre exiſtimat ordinatum. Iudicat judicantes: præjudicat judicaturis. Cui enim Deus in corde non ſufficit: fruſtra in exterioribus ſolatium quærit.

Octavus gradus ſuperbiæ, peccatorum defenſio dicitur: qui de præſumptione ſemper generatur. Monachus enim præſumtuoſus, ſe omnibus meliorem ſemper exiſtimat: peccatum ſi quod commiſerit, aut pertinaciter negat; aut ſi convictus fuerit, multipliciter excuſat, Quomodo namque culpam ſuam confiteri humiliter poterit, qui ſe reum non agnoſcit? Hunc talem

talem ſi pro deliĉtis ſuis caſtigare volueris: ſemper deteriorem facis. Quicunque ergo pro qualibet re correptus, in verba malitiæ declinaverit: quicunque arguenti ſe excuſationes peccatorum opponit: in hunc mortis deſcenſum quinto humilitatis gradui oppoſitum cadit. Variis autem modis peccatum ſuum præſumptuoſus excuſare nititur, qui in hunc ſuperbiæ gradum corruiſſe invenitur. Aut enim dicit, non feci; aut feci quidem, ſed bene feci; aut ſi male, non multum male: aut ſi multum male, non mala intentione. Et ſi convictus de malitia fuerit: mox in ſui excuſationem alienum conſilium aſſumit. Sed, qui procaciter etiam aperta & manifeſta negare vel defendere non metuit: nunquam occulta ſecundum regulam abbati ſuo revelabit. Cum vero ad confesſionem venerit: veritatem ſimulato animo palliabit: qui ut ipſe confuſionem poſſit evadere; aliorum ſtudet in medium negligentias proferre. Intus male ordinatus ſuperbus & præſumtuoſus culpas in confeſſione palliat proprias: confitetur alienas. Semper inquietus apud ſe aliorum facta examinat: omnes una ſententia damnat: neminem recte in cœnobio vivere conqueritur: nullam eſſe inter fratres charitatem arbitratur. Quod ſi vana

na præſumtio ejus per confeſſoris induſtriam deprehenſa fuerit: mox alium confeſſorem quærit, cui ſi abbas contradicere vel leniter ceperit, in novum ſuperbiæ gradum elatus monachus per mentis inquietudinem cadit.

Nonus autem ſuperbiæ gradus, murmuratio vel impatientia deſcribitur: quæ carnalibus monachis ut plurimum dominatur. Enimvero cujus ſimulata confeſſio eſt, una levi contumelia vel pœnitentia tactus, mox in apertam ſuperbiam erigitur: humilitatis ſimulatæ dolus aperitur: nec ſe mens ficta diutius poteſt abſcondere; ſed in publicum quicquid intus latet compellitur proferre. Iam deinceps incompos ſui factus cœnobita ſuperbus, ad omnia murmurat: judicium paſtoris quamvis juſtum, contumaciter accuſat: dentibus frendet, commotus iraſcitur: ſine ratione velut inſanus perturbatur. Monachus autem ſuperbus murmurationi deditus, quarto gradu humilitatis contempto, decimum ſuperbiæ deſcenſum incidit: per quem ad infernum currit.

Decimus gradus ſuperbiæ murmurationem ſequitur, qui rebellio nuncupatur. Hunc monachi ſuperbi & carnales incidunt, qui adhuc in regione infima commorantes, murmurationibus intendunt.

Vnde

Vnde Bernhardus : Nisi, inquit, murmurantem divina miseratio respiciat, ut tandem conversus, quod talibus valde difficile est, aliorum judiciis tacitus acquiescat: mox frontosus & impudens effectus, tanto in hunc gradum deterius corruet: quanto desperatius animi motus non coercet. Semper ad pejora progreditur, & qui prius fratres suos arrogans latenter contemserat: jam etiam, quod gravius est, se contemnere magistrum aperte manifestat. Sed hunc superbiæ gradum divini examinis animadversio diu inultum transire non patitur: dum rebelles suis pastoribus monachi frequenter cito & miserabili morte consumuntur. Alii enim recedentes ab ordine apostatant: alii propter gravia scelera carceres fœdant: nonnulli de cœnobiis expulsi, vagi & miserabiles exulant: multi horribiliter percussi, a domino desperati, ad inferos festinant. Scriptum est enim: *Qui potestati resistit: Dei ordinationi contradicit.* Et iterum dominus ait de prælatis fidelium: *Qui vos spernit, me spernit.* Quid ad ista dicetis monachi rebelles? Jura mihi allegabitis, quorum veritatem depravatis? Sed audeo dicere: quod, utinam, vos pudeat audire. Non te, monache rebellis, in districto Dei salvabit examine præsumptio juris, qui nunc super-

be contemnis obedientiam subjectionis. Ius obedientiam præcipit: subjectionem humilem in ordine requirit.

Vndecimum superbiæ gradum, qui est libertas peccandi, consequenter monachi rebelles incidunt, qui non solum fratrum; sed etiam prælatorum correptiones & hortamenta contemnunt. Enimvero, dum rebellio contra præceptorem assumitur: audacia peccandi generatur: quanquam qui correctionis auctoritatem despicit: jam quasi licenter omnia scelera committit. Amor Dei bonos cœnobitas a peccatis voluntarie cohibet: & timor infirmos coercet. Vbi vero nec amor Dei, nec metus correptionis monachum penetrat: jam mens per rebellionem & consuetudinem peccandi inferno appropinquat. Dicit enim scriptura: *Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit.* Quid contemnit? Deum contemnit: homines spernit: desperatus animæ suæ salutem quærere nescit.

Duodecimum ergo superbiæ gradum incidit, qui per audaciam peccandi, in malam consuetudinem currit. Hic est proximus descensus ad inferos: hæc semita inferni: hoc iter velox ad regionem opertam mortis caligine. Quicunque hunc gradum consuetudinis peccandi semel inciderit: non nisi in manu miserationis Dei

vali-

valida resurgit; quia dum consuetudini non resistitur, necessitas peccandi generatur. Semper enim in pejus malitia proficit, & semper ruens, profundius cadit.

Ecce, isti sunt superbiæ gradus duodecim, per quos ad infernum descenditur, quos quicunque cupit euadere, semper se studeat in humilitatis observantia custodire. In his duodecim malis omnis indignitas vitiorum cœnobitam obnubilat: ad se inordinatum monachum causat, moribus hominem in bestiam ferocissimam commutat. Finis horum interitus est: & nisi ante mortem carnis pœnitentiæ remedium interveniat: progressus malorum graduum arsurum sine fine monachum damnat. Quisquis autem inordinatus ad se, in primum gradum superbiæ semel ceciderit; nisi per pœnitentiam quantocius surgere studeat: mox in secundum & consequenter in omnes per ordinem semetipsum præcipitat. Inordinationis vero carnalium monachorum ad se summa in his gradibus elationis exprimitur: per quos cives infimæ regionis inordinati demonstrantur. Quæ autem de monachis inordinatis atque superbis diximus: etiam de prælatis infimæ regionis intelligere debemus.

Quemadmodum cives infimæ regionis monachi carnales inordinati ſunt ad res monaſterii.

Articulus VI.

QUicunque in monaſterio conſtitutus, affectiones ſuas interiores ordinare ad puritatem ſancti propoſiti negligit, frequenter etiam in exterioribus enormiter excedit. Monachi enim inordinati ad Deum: per conſequens ad omnia inordinati perhibentur. Nam ſicut bonus cœnobita divinæ voluntati per amorem unitus, omnia ſecundum rectum ordinem rationis ſimplici oculo conſiderat: ſic a Deo per affectiones inordinatas averſus, etiam in bonis, quibus male utitur, peccat. Sunt igitur monachi carnales infimæ regionis cultores non ſolum male inordinati ad animam; ſed etiam ad ſubſtantiam monaſterii temporalem. Interiorem namque confuſionem mentis exterior perturbatio corporis ſequitur, & vana per aliam demonſtratur.

Et primo quidem ad res monaſterii cives infimæ regionis male ordinantur, dum eas non recto ordine ſibi concedi expoſtulant:

lant: aut plus quam usus regularis institutionis permittit, quomodo libet usurpant. Regula enim nostra, quæ monachis dari omnia necessaria præcipit, penitus superflua interdicit.

Secundo male utuntur rebus monasterii, qui contra prohibitionem magistri dare & accipere non metuunt: vel qui in commissis dolum & fraudem infideliter committunt. Monachus enim, qui res monasterii pro suo libitu, sine causa rationabili, contra regulam quovis modo, sine licentia dissipat, in regulam sicut proprietarius infidelis & falsarius peccat.

Tertio inordinatos se monachi vel abbates ad res monasterii exhibent; dum illas usibus non licitis indulgent. Furtum & sacrilegium simul committitur: cum res monasterii in usus illicitos convertuntur. Substantia enim monasterii, Deo dicata, tamque vasa sancti altaris custodiri præcipitur: ne quovis modo per negligentiam dissipetur. Qui autem res claustralium inutiliter vetat expendere, eas nullatenus pro peccato in usus turpes concederet erogare. Quid respondebunt monachi & rectores infimæ regionis legislatori nostro in districto examine, qui res monasterii, parentibus, cognatis, mimis, histrionibus & hominibus turpibus, in occasionem

&

& præmium peccati non metuunt dissipare?

Quarto in rebus monasterii abbates & monachi carnales graviter peccant, qui eas cum detrimento divinæ charitatis & propriæ salutis nimis avare comportant. Incensi namque facibus avaritiæ, nihil aliud quam lucra & pecunias cogitant, dies festos violantes, non obſervant: semper augere temporalia cupiunt, charitatis damna non advertunt. Plus dolent pro moriente pecore: quam pro pereunte peccatore. Tam vero cæci sunt omnes inordinati claustrales, ut avaritiam prudentiam existiment: divitias reformationem putent. Agrum agro copulant: quæstum pietatem vocant, & vbi abundare temperalia conſpiciunt; ibi optimam obſervari diſciplinam dicunt. Exponere pro communi bono ordinis etiam pauca renuunt: quare veræ charitatis ordinem intus amiserunt. Structuras inutiles, curiosas, & damnabiles in altum erigunt, vestes & ornamenta pretiosa divinis minus necessaria servitiis emunt: sacra auro vestiunt: pauperes Christi nudos derelinquunt. Non decet hæc avara curiositas monachos: quam qui sanctos imitari veteres præcipimur: vendere hæc pro sustentatione pauperum jubemur. Monachus autem cupidus

dus & abbas avarus tam longe ſunt a ſanctæ religionis propoſito ; quam diabolus a cælo.

Quinto monachi carnales in rebus monaſterii peccant: dum eas orationibus non recompenſant. Eleemoſynas fidelium omnes hilariter recipiunt; ſed pauci dantibus orationum ſuffragia impendunt. Ex his multi cives infimæ regionis cum ad ordinem venerint, non Deo, ſed ventri deſerviunt: plus quam neceſſitas requirit cibi, potus ac veſtimentorum dari ſibi concupiſcunt, & qui in ſæculo vix panem & olera in cibum habere poterant; nunc monachi effecti, ova & piſciculos recuſant. Magnos, varios, diverſos ac delicatos ſibi dari piſces importune expoſtulant: pro concupiſcentia carnis murmurantes, cum filiis Iſrael in deſerto ad ducem clamant: ova & piſa comedere ſe non poſſe aſſerunt: ſemper delicatiora concupiſcunt.

Quemadmodum cives infimæ regionis ſint male ordinati ad contemptum ſæculi.

Articulus VII.

R*Egnum Dei vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Quicunque ergo per arma

ma sanctæ obedientiæ supernum regnum intrare desiderat, quicunque sub regulari conversatione Deo viuere optat: oportet, ut voluptatibus carnis vim inferat, & mundum cum omnibus suis vanitatibus fortiter contemnat. Sed monachi carnales infimæ regionis cives, qui tam ad Deum quam ad seipsos male ordinati sunt, etiam ad contemptum sæculi male ordinantur.

Et primo quidem inficiuntur a concupiscentia carnis: qui semper ardent incendio voluptatis. In cibo & potu reperiuntur superflui: in lectulis & balneis contra regulam delicati: carnis desideria saluti animæ præferunt: internæ conversationis dulcedinem non requirunt. Carnem suam nimis delicate nutriunt, per quod in variis concupiscentiis jugiter inardescunt. Nemo enim veraciter mundum potest contemnere: qui carnis appetitum etiam in minimis negligit refrenare. Si ad satietatem comedis: mundum veraciter non contemnis. Primum namque mandatum quod, contemptoribus mundi imponitur: in abstinentia solidatur. Si autem usque ad satietatem cibi ventrem repleveris; continuo aut libidinem aut gravem acediam incurris; Concupiscentia ergo carnis mentem cænobitæ inordinati retrahit; ne mundum contemnere possit.

Secun-

Secundo, inordinati sunt ad contemnendum sæculum, propter vanam concupiscentiam oculorum. Monachus enim, qui veri honoris fidelium animarum obliviscitur, in pompis mundialibus & ornamentis penitus curiosis delectatur. Enimvero qualis unusquisque interius apud semetipsum lateat, exterior apparatus manifestat. Circumferre in digitis annulos, in orariis corallos, olfactoriola in manibus, & plicas in cappis, monachum non ostendit, sed militem, non cœnobitam humilem, sed superbum exhibet sæcularem. Iste autem ornatus in monachis non potest placere aliis, quam reprobis, qui etiam sæpe invenitur displicuisse superbis. Væ vobis, inordinati claustrales, qui per concupiscentiam duplicem oculorum ad infernum descenditis; dum videre in aliis, quæ non expedit, cupitis, & videndos vos ceteris aliter quam oportet, exhibetis. Quid vobis clenodia sæculi: quid curiositates mundi? Cito hæ pulchritudines, divo testante Bernhardo, animum masculinum effeminant: cito honestates istæ forenses virile propositum enervant. Similes sunt isti pueris pannosis, qui propter unam exilem rubeam ligam manicæ laceratæ affixam, valde se pulchros & decoros existimant, & coram se positis aliis optime vestitis, quasi nudi

sint,

ſint, procaciter inſultant. Vident hi clauſtrales pomposi alios in humili habitu incedentes mundum in ſpiritu paupertatis contemnere: eoſque propterea & Deo & hominibus placere; ſe autem a ſapientibus & principibus deſpici, & quandoque etiam ad colloquium non admitti. Hæc videntes ſuperbi, & ſi quaſi pro injuria graviter doleant; tamen deponere faſtum penitus recuſant.

Tertio, cives infimæ regionis male ordinantur ad contemptum ſæculi, propter ſuperbiam vitæ; quia non ſolum ſunt infecti ad vanas complacentias carnis; ſed etiam ſuperbi per tumorem mentis. Omnes enim, qui carnis deſideria ſequuntur, inaniter ſe ſupra ſe erigunt; alios quantumlibet meliores contemnunt; pati æquales neſciunt; ſuperiores non admittunt. Hi magnum ſibi apparatum ſeruorum lætantur aſſiſtere, in conſiliis primi contendunt reſidere: videri hominibus glorioſi appetunt: pompoſe per publicum incedunt. Inflati ſuperbiæ ſpiriru, monaſteria ſe gloriantur ex fundatione poſſidere inſignia: rebus temporalibus opulenta: clenodiis, ſtructuris, & privilegiis curioſa. Pauperes monachos vel abbates exſilium cœnobiorum elato corde deſpiciunt: ſe præferre melioribus non erubeſcunt: qui

quan-

quante gloriam in rebus exterioribus venari cupiunt: tanto a vera gloria cum fatuis virginibus recedunt.

Quemadmodum cives hujus infimæ regionis ſint inordinati ad pœnitentiam.

Articulus VIII.

CUm homo natus de muliere vivens tempore multisque repletus miſeriis in eodem ſtatu permanere diu non valeat: neceſſe eſt, ut ſe omni ſtudio, quotidie reformando, ad finem debitum convertat: quum neque diu quis vivere in hoc mundo permittitur, in utramque partem mutabilis perhibetur. Quiſquis ergo in hac mutabilitate conſtitutus, venire ad immutabilitatis gaudia deſiderat, ſuam fragilitatem humiliter agnoſcat: ſemperque lapſum peccati ad pœnitentiæ remedia confugiat, & jacere in ſcelere etiam ad momentum pertimeſcat. Vita enim monachi ſemper in pœnitentia ſalutari debet conſiſtere, & aduentum judicis cum timore ſancto jugiter exſpectare. Dicit enim beatus Hieronymus: *Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium, qui vel ſe lugeat, vel mundum, & domini pauidus præſtoletur adventum.* Sed infimæ regionis inor-

E di-

dinati claustrales hoc remedium salutare despiciunt: tempus acceptabile in vanitate consumunt, & qui ad omnia male ordinari non metuunt, etiam ad agendam pœnitentiam valde se inordinatos ostendunt.

Primo quidem sunt male ad pœnitentiam ordinati per mentis incuriam; dum, quantum displiceat omnipotenti Deo peccatum intelligere negligunt, cui prauæ voluntatis arbitrio contradicere non pertimescunt. Sicut nox tetra diei opponitur; sic peccator divinæ bonitati aversus & adversarius habetur. Quod putridum cadaver facere solet in conspectu hominum: hoc suo modo peccatum incomparabiliter facit in conspectu angelorum. Sed monachi carnales Dei honorem despiciunt; & ideo contumeliam peccati non advertunt. Emendare venialia negligunt, qui quasi licenter mortalia committunt. Dicit enim scriptura: *Qui minima negligit, paullatim decidit.* Hinc nos Bernhardi monet sententia dicens: Nemo fratres dicat in corde suo, levia sunt ista non curo ea corrigere: non est magnum, si in his maneam venialibus minimisque peccatis. Hæc est fratres impœnitentia: hæc est blasphemia in Spiritum Sanctum irremissibilis. Nemo enim peccata majora potest subter-

terfugere; si minora contempserit emendare. Nihil deterius incuria mentis.

Secundo monachi carnales infimæ regionis amatores ad pœnitentiam nimis inordinati sunt: qui contagium peccati non advertunt. Nam sicut ex morbo contagioso plerumque homo sanus inficitur; ita ex uno peccato in aliud homo inclinatur. Semper enim unum peccatum ad aliud disponere dicitur: nisi per contritionem quantocius emendetur. Ait namque Propheta: *Peccatum peccavit Jerusalem; idcirco instabilis facta est.* Et alibi: *Qui in sordibus est; sordescat adhuc.* Hujus autem morbi contagium sufficienter ostendimus in gradibus superbiæ; quoniam sicut unum oriri semper ex alio diximus; sic hominem ex uno peccato fieri lubricum in aliud per incuriam sentimus.

Tertio monachi carnales ad pœnitentiam inordinati, pessimum languorem per consuetudinem peccati contrahunt; dum perniciosam cæcitatem mentis incurrunt. Omne vitium sæpe commissum vilipenditur & per consuetudinem levius æstimatur. Quemadmodum gratia mentem illuminat; ita rationem peccati frequentia excæcat. Scriptum est enim: *Excæca cor populi hujus & aures ejus aggrava; ut videntes non videant, & audientes non intelligant; ne*

convertantur & sanem eos, dicit Dominus. Impius enim cum venerit in profundum malorum, contemnit. Nullum peccatum adeo magnum est, quod non leve & parvum per consuetudinem videatur.

Quarto inordinati claustrales per consuetudinem mali obcæcati ad gratiam veræ compunctionis non veniunt, ad confessionem ex consuetudine sola superficialiter accedunt: voluntatem pravam non deserunt, emendationis propositum veraciter non assumunt. Væ illis, qui in consuetudine peccati sepulti, districti examinis censuram non metuunt, qui a cæcitate mentis per contritionis remedium non recedunt, quam sicut nunc longanimitatem bonitatis Dei despiciunt; sic in illa hora terribili, æternæ mortis sententiam subibunt. Quid prodesse poterit confessio oris, ubi non est vera contritio cordis? Non est sine contritione salutaris confessio: nec potest sine proposito emendationis esse contritio. Indicium contritionis est: nolle amplius peccare.

Quinto inordinati regionis infimæ cives, per consuetudinem peccandi omnipotentis Dei contemptores effecti, graviora semper animæ pericula incidunt; dum ad sanctissima corporis & sanguinis Domini sacra mysteria semper male accedunt. Confessi-

fessionem superficialem ex consuetudine faciunt, bestias vitiorum grandes in conscientiis suis currere permittunt. Iam vero deinceps quasi inferno confœderati Deum non metuunt: emendatioris vitæ semitas contemnunt: bene se ordinatos existimant; quantis interius pleni sint vitiis, non curant. Interdum fantastica devotione sensibiliter affecti, jam adesse Spiritum Sanctum reputant, se dilectos Deo & sanctos affirmant. Divinis quoque mysteriis impudenter se ingerunt, corpus & sanguinem Domini non dijudicantes ad judicium & condemnationem sibi assumunt. Denique hi tales indigne communicantes gravius obdurantur, qui, dum se valde securos & bene conversari existimant: mundare conscientiam a vitiis debite non curant. Sic Judas apostata, malum traditionis quod prius, ut quidam ait, in Salvatorem verebatur efficere, post buccellam, introeunte in ipsum diabolo, audacter sine verecundia, non timuit explere. O quam multi sunt hujus infimæ regionis cives, monachi carnales, elati, superbi, invidi, murmurosi, & variis peccatis innodati, quorum conscientia per veram contritionem raro vel unquam munda efficitur; qui tamen ad altare sanctissimum ferme quotidie accedere non verentur.

Ecce quam mala societas omnium in hac infima regione morantium: quorum finis interitus est: quibus per mortem corporis descensus ad inferos præparatur. Hæc est regio longinqua bestialis & dissimilitudinis: in quam filius ille prodigus abiit: qui portionem hæreditatis suæ cum meretricibus luxuriose dissipavit. In hac regione cives morantur carnales: de qualibus sanctus protestatur Apostolus: *Nescit animalis homo, quæ sunt Dei.* In hac regione tenebrosa, mortisque operta caligine, nihil boni spiritualis inhabitat: in qua non pax, sed discordia bestialis regnat: dicente Propheta: *Non enim pax impiis, dicit Dominus meus.*

De his qui vicini regioni huic infimæ sæpius in eam per mentis inconstantiam relabuntur.

QUamvis inter primam regionem malorum & secundam bonorum proprie nullum sit medium: sunt tamen nonnulli, qui inter utramque sæpe versantur: modum ex infirmitate modo sunt tepidi: modo ex contritione mentis videntur esse devoti. Hi sunt homines infirmi, qui licet non sint in regione infima submersi: sunt ei tamen per negligentiam valde vicini, & frequenter quidem in eam per malam consuetudinem incidunt: qui ab affectioni-

onibus carnis pro posse non recedunt. De quibus in quodam sermone dicit Bernhardus: Perniciosa tepiditas, quae periculosa est, quae molestissima & plena miseriae, & doloris: ac plane inferno proxima: umbra mortis jure censetur. Sane invenire est homines pusillanimes & remissos, deficientes sub onere: virga & calcaribus indigentes: quorum remissa est laetitia: pusillanimis tristitia: quorum brevis est & rara compunctio, cum animalis sit cogitatio: tepida conversatio: quorum obedientia sine devotione: sermo sine circumspectione: oratio sine cordis intentione: lectio sine aedificatione. Hos denique sicut videmus vix gehennae metus inhibet, pudor cohibet, vix frenat ratio, vix disciplina coercet. Hujusmodi autem si diu ita manserint sub onere: aut opprimuntur & succumbunt: aut quodammodo in inferno sunt, ut nunquam ad plenum respirent in lucem miserationum Domini: nec in libertatem spiritus, quae sola facit jugum suave & onus leve. Inde autem tam perniciosa tepiditas manat? quia voluntas eorum nondum purgata est: nec bonum sic volunt, sicut noverunt: a propria concupiscentia abstracti & illecti. Amant enim in carne sua terrenas consolatiunculas, sive in verbo, sive in signo, sive in facto, sive in aliquo alio:

et si hæc interrumpunt aliquando: non tamen penitus rumpunt. Inde est qui raro affectiones suas dirigunt in Deum: eorumque compunctio non est continua: sed horaria. Impleri autem visitationibus Domini anima quæ his distractionibus subjacet, non potest: & quanto magis illis euatuatur: tanto amplius istis implebitur. Si multum, multum: si parum, parum. Vel fortassis, si magis probas nunquam illis iste misceri poterunt in æternum. Non enim spiritus & caro, non ignis & tepiditas in uno domicilio commorantur: præsertim, cum tepiditas ipsa soleat Domino vomitum provocare. Quicunque ergo fugere de medio Babylonis desiderat: quicunque venire ad regionem spiritus optat: semper a se torporem mentis curet repellere: & in sancto proposito per incendium divini amoris jugiter ardere. Nihil adeo nocet Deo servire volentibus, sicut mentis tepiditas, quæ semper in principio ex parva quadam negligentia oritur: sed nisi statim curentur, successive mirabiliter augetur. In vicinio autem regionis infimæ constitutus, in eandem sæpe relabitur: quoniam feces conversationis pristinæ carnalis adhuc ejus voluntatem subtiliter occupant: & ferworem devotionis debilem, facili occasione

one perturbant. Sed nemo ex profundo inferni poteſt cum tepida voluntate reſurgere: nemo conſuetudinem, ſine conſuetudine contraria, poteſt ſuperare: quoniam, niſi quædam violentia intervenerit: ſemper vitium conſuetudo peccandi roborabit. Recte autem infima hæc regio infernus dicitur: quæ quadam ſimilitudine perturbationis & averſionis inferno comparatur. Sunt autem poſt hanc vitam tres animarum manſiones: quæ ex tribus regionibus cives ſuos emigrantes ex hoc mundo ſuſcipiunt. Prima enim manſio infernus dicitur: & hæc infimæ regioni comparatur. Nam ſicut in inferno nullus ordo, ſed perpetuus horror inhabitat; ita in hac regione infima omnia furor mentis obcæcatæ affectionibus carnalibus perturbat. In inferno omnes ſunt mali & in regione intima nuſquam reperiuntur boni. Quicunque autem ad infernum coruunt: de regione infima fuerunt. Semper enim cives ſuos infima regio mittit ad inferos; niſi pœnitentia ducti, viventes operibus mortuis renuntiare curaverint. Secunda manſio purgatorium dicitur: & hæc regioni ſecundæ rationali comparatur. Quemadmodum enim purgatorium animas purgat & perficit: purgataſque ad regnum cœlorum tranſmittit; ita ſecunda

da hæc regio cives suos perseverantes in se per continuum exercitium a sordibus peccatorum abluit: & ad conscensum regionis tertiæ, quæ spiritus dicitur, disponit. In hac mansione omnes sunt boni: sed tamen ut meliores fiant purgandi: & in regione secunda nusquam sunt mali: sed tamen ut meliores efficiantur semper exercitandi. Hæc regio cives suos morientes in se mittit ad purgatorium: quoniam, etsi omnes sunt boni, nondum tamen ad regnum sine purgatione temporanea videntur idonei. Enimvero, qui hanc regionem mediam inhabitant, quamvis supremæ videantur esse proximi: non tamen a pulvere inferioris adhuc penitus sunt remoti. Tertia vero animarum separatarum mansio regnum cœlorum dicitur: & hæc supremæ regioni spiritus comparatur. Sicut enim, illa cœlesti patria requies summa & pax habetur æterna: ita in regione spiritus tranquillitas est mentis continua.

Explicit regio prima.

Præ-

Præfatio in ſecundum tractatum primæ partis, qui agit de media regione, videlicet rationali clauſtralium.

SEd jam nunc dimittamus aliquando hanc tenebroſam regionem carnalium: in qua turbo manet ſcelerum, & tempeſtas continua vitiorum. Satis illi conceſſimus, & plus quam propoſiti fuerat noſtri circa illam immorati ſumus. Dimittamus ergo mortuos ſepelire mortuos ſuos: cedamus tenebris: lucem vitæ ſpiritualis properemus. Exeundum nobis eſt de Ægypto tenebroſæ regionis: ad ſupremum verticem ſpiritus per medium rationis ſedulo feſtinandum. Adgrediamur ergo nunc tandem regionem animæ mediam: per quam ſucceſſive venitur ad ſupremam. Hæc animæ regio ſatis congrue rationalis dicitur: in qua continuus labor pro inquirenda ſumma veritate habetur. Cives hujus mediæ regionis feruor mentis erigere ſemper ad altiora nititur; ſed reducere ad infima ſævientis turbinis motus carnis infirmitas conatur. Hinc labor continuus: hinc ſuſpiria oriuntur & gemitus; quoniam corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitan-

gitantem. Hæc arta via eſt, quæ ducit ad vitam: & pauci ambulant per eam. In hac regione concupiſcentiis carnis violentia tamdiu imponitur: quouſque ſpiritui voluntas ad nutum ſubjiciatur. Dicit enim in evangelio Dominus. *Regnum cælorum vim patitur; & violenti rapiunt illud.* In iſta regione bellum certaminis Deo ſervitutis inciditur: ſic vir ſapiens teſtatur: *Fili*, inquit, *accedens ad ſervitutem Dei, ſta, in timore, & prapara animam tuam ad tentationem.* Quantæ ſint in hac media regione tentationes per exercitii ſpiritualis difficultatem quotidie diſcimus: dum variis modis impulſi, manere diu in feruoris ſpiritu non valemus. Iam nos a proficiendi ſtudio infirmitas revocat: nunc hoſtis antiqui tentatio vexat: jam proximorum convictus impedit: nunc mundi fallacia ſeducit. Volentibus igitur in hac regione laboris proficere, maxima fortitudine opus eſt; quia nemo tentationibus ſuis poteſt uſque in finem reſiſtere: niſi vim ſibi quotidie ſtudeat inferre. Quicunque autem ad hanc regionem ſe perveniſſe exiſtimat, de ſuis viribus non præſumat: quoniam ſicut gratia Dei ut bonum in nobis operetur voluntatis noſtræ arbitrium exigit: ita voluntas gratiam neceſſario requirit. Nemo enim ſanctus viribus ſuis. Nemo

mo igitur de se audeat præsumere ; sed, qui stat, videat, ne cadat. Militia est vita hominis super terram : quum per multas tribulationes venitur ad regnum : laboribusque virtutum arduis acquiritur cœlum. *Euntes*, inquit, Propheta, *ibant & flebant mittentes semina sua : venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.* Enimvero, qui seminant in lacrymis : in gaudio metent. Si quis autem defecerit in semine : certe non gaudebit in messe. Cum ergo per continuos exercitii spiritualis labores mens a puluere primæ regionis purganda sit: noli, in hac media regione otium quærere : noli, quietem negligentiæ amare : quia nemo hic stare sufficit ; nisi qui se ad laborem continuum, fortiter accingit. Quisquis in hac regione media non semper ad meliora proficit; mox in negligentias prioris vitæ cadit : ibique incidit deficiendi periculum : ubi amisit proficiendi appetitum. Hic locus est continui certaminis, in quo pugnare qui negligit : vincendus retrocedit.

Explicit præfatio.

Inci-

Incipit ſecunda regio animæ, quæ rationalis dicitur: in qua ſub multis laboribus homines verſantur.

SEcunda igitur animæ regio rationalis dicitur: in qua mens pro inquiſitione ſummæ veritatis labore continuo exercetur, quæ quanto ſe ab infima longius ſegregat; tanto ſupremæ magis appropinquat. Et hæc regio certis modis cœlo æthereo aſſimilando proponitur; in quo ſitus aſtrorum & motus continuus habetur. Nam ſicut motus ipſe ordine primi motoris cauſante ſemper in cœlo diſponitur: ſic labor continuus in regione media verſatur, quatenus unaquæque intellectualis potentia ſuum objectum perficiat: & ab ordine ſibi naturaliter indito nullatenus recedat. Sunt autem hujuſmodi potentiæ animæ tres: *memoria*, *intellectus*, *voluntas*.

Ex his *memoria* ſimilitudines rerum & fantaſmata colligit: ſeque circa arduum extendit. *Intellectus* autem fantaſmata ipſa diſcernendo conſiderat: & hic verum inveſtigat. *Voluntas* vero probatum ab intellectu ordinatum amplectitur: & hæc circa bonum cognitum verſatur. Cum tres iſtæ animæ vires ordinem ſuum recte cuſto-

custodiunt : spiritum in fide ad cœlestia perducunt.

Regio autem ista secunda cælo comparatur æthero : in quo, sicut motus continuus & situs est siderum ; sic in hac regione media motus & labor continuus est contra certamina vitiorum. Et sicut motus siderum inditum sibi a natura ordinem officii perficit : ita & in hac regione fieri rectitudinis æquitas requirit ; quatenus animæ potentia dum suo objecto subjicitur : quantum viatoribus contingere potest ad finem ordinatum sibi perficiatur. Non autem simpliciter aliqua ipsarum potest in hac regione ad plenitudinem perfici : cum nemo in hac peregrinatione tam perfectus sit : qui non esse in suo ordine perfectior possit. Nam etsi *memoria* in suo objecto quod est arduum, omnium creaturarum similitudines & fantasmata collecta posset aspicere : non satiaretur, nisi earum principium, quod est Deus, posset apprehendere : sed hoc omnino est huic regioni impossibile : in qua de Deo nulla possumus fantasmata vel similitudines formare. *Intellectus* quoque cæcæ, ut ita dixerim, voluntatis consiliarius, circa verum extenditur : sed quantumcunque suum consideret objectum, non satiatur : donec omnem veritatem possit apprehendere,

&

& ad cognitionem æternæ, summæ & infallibilis veritatis sine opinione fantasticæ speculationis pervenire. Sed ista perfectio nulli est viatori possibilis: quamdiu versatur in corpore mortalitatis. *Voluntas* etiam in suo objecto, quod est bonum, satiari & veraciter jucundari non poterit: nisi ad illud incommutabile & summum bonum perveniat: quod nulla vicissitudinis instabilitas obumbrat. Summa veritas & incommutabile bonum Deus est: qui ad Moysen dixit: *Non videbit me homo & vivet*. Et summæ veritatis discipulus ait: *Deum nemo vidit unquam*. Sed & propheta Dominum alloquens, dicit: *Vere, tu es Deus absconditus*. Quamvis autem prædictæ tres animæ potentiæ suum objectum non possint in hac vita perfecte comprehendere: nulla tamen a suo debet officio cessare; ne ibi incurrat deficiendi periculum: ubi conandi deposuit institutum. Ciues ergo hujus mediæ regionis malas in se affectiones mortificant: continuis se virtutibus ornant: omnia opera sua recta intentione dirigunt: a rationis officio minime recedunt.

Sunt autem cives hujus regionis viri scholastici, speculativi & activi, diversis & quidem honestis artibus dediti: qui rationi vires sensuales subjiciunt: qui has tres potentias animæ ab omnibus objectis illici-

ci-

intentionem ſemper ad finem honeſtæ utilitatis elevant : qui voluntatem actu vel habitu ad finem debitum reformant. Cœnobita igitur hujus emundationis amator, qui ad tertiam regionem ſpiritus cupit aſcendere : ſequentes articulos principales conſiſtens in regione media debet cuſtodire.

Summarium veritatis hujus mediæ regionis in ſeptem articulis principalibus exprimitur.

QVicunque in hac regione media ſecundum profeſſionis ſuæ votum exoptat proficere : ſequentes articulos ſedulo curet obſervare : quos ſi cuſtodire neglexerit : ſe non mediæ, ſed infimæ regionis adhuc eſſe civem oſtendit. Nam ſicut ſupra diximus , nemo in hac regione media ſine continuo proficiendi conatu poteſt conſiſtere: in qua non profeciſſe, deficere eſt, & non aſcendiſſe, deſcendere. Monachus ergo qui regione tenebroſa ſuperata tandem ad mediam hanc pervenire, domino auxiliante, promeruit, cavendum ſibi noverit: ne conatum proficiendi vel ad modicum deſerat; ſed ſemper ad ulteriora ſe extendat: memineritque admonitionis viri ſapientis qui dicit: Niſi te conſtanter

in timore Domini teneas: cito ſubvertetur domus tua: id eſt, conſcientia. Impoſſibile namque eſt quempiam in ſancta converſatione proficere, qui conatum proficiendi per timorem Domini quotidie neglexerit innovare. Effectus autem innovationis hujus tunc ordinatus oſtenditur: cum veritas articulorum regionis mediæ debite obſeruatur. *Primus* ergo articulus eſt, diligens cœnobitici finis intentio: *ſecundus* eſt, debita virium ſenſualium reſtrictio: *tertius*, potentiarum fidelis emundatio: *quartus*, operum infimæ regionis attenta reformatio: *quinctus*, ordinata veri cœnobitici profectus inſtitutio: *ſextus*, ad ingreſſum tertiæ regionis potentiarum adaptatio: & *ſeptimus* prædictorum omnium exemplaris vel experimentalis certitudo.

De continua & diligente finis cœnobiticæ converſationis intentione.

Articulus I.

CUm finis primum ſit in intentione ſapientis, & unumquodque in ſuo genere tantò cenſeatur perfectius, quanto ſuo fini appropiat: ſemper monachus cultor hujus mediæ regionis conſideret, quare ad

ad religionem accesserit : & si intentionem suam ordinatam invenerit ; eam continuare studeat ; sin vero corruptam invenerit, reformare ad rectitudinem finis debiti, non omittat.

Sed nota, quod finis in exercitiis spiritualibus *duplex* esse describitur : per quem virtus conversationis monasticæ meritis augetur. *Primus* est charitas qui principalis & ultimatus dicitur : ad quem omnia exercitia monastica quasi ad primam caussam ordinantur. Quicquid boni facimus ad hunc finem semper & principaliter ordinandum est ; quoniam nullum opus virtutis percipit meritum : nisi semper charitas debitum constituat fundamentum. *Deus*, inquit Ioannes, *charitas est ; & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Omnis autem, qui in Deo manet, non peccat. *Secundus* finis dispositivus, ad primum principalem quasi per medium aliquod aptum dirigitur : & hic secundarius vel minus principalis appellatur. Hunc finem monachus semper debet attendere: & per eum sua exercitia ad ultimum finem ordinare. Nemo enim ad finem charitatis principalem potest pertingere: qui medium negligit observare.

Finis autem iste dispositivus ad ultimum quantum ad cœnobitas pertinet secun-

dum Joannem Cassianum in collationibus patrum est, omnes curas mundi a se pænitus abjicere: suasque voluntates mortificare: omnem quoque dispositionem sui & curam præsidenti committere: & nihil de crastino cogitare. Oportet enim cœnobitam in hac regione media proficere volentem pænitus sui ipsius abnegationem assumere: ac deinde se totaliter in manus sui præsidentis resignare: quatenus apud semetipsum intus sit mundus, ab omni propriæ voluntatis pulvere, & foris ad serviendum Domino liber ab omni sæculari occupatione. Enimvero, nisi ad hunc finem cœnobita noster pervenerit, nequaquam verus est monachus; quoniam adhuc in carne corruptibili corruptionem seminat, & virtutem suæ professionis minime observat.

Hæc autem propriæ voluntatis monasticæ abnegatio principaliter in tribus videtur consistere: sine quibus nemo se veraciter dicendus est abnegasse. Et *primo* quidem propriæ voluntatis mortificatio requirit in monacho eradicationem proprii judicii: quam quicunque suo judicio vel consilio innititur: humiliter subesse alteri dedignatur. Radix enim ex qua defensio propriæ voluntatis oritur: consilii vel judicii proprii adhæsio nuncupatur. Quicunque autem in cœnobio constitutus, judicio pro-

proprio inhærere desiderat: ut propriæ voluntatis usurpator in regulam graviter peccat. Decet enim cœnobitam alieno potius imperio, quam proprio vivere: si ad vitam æternam per obedientiæ meritum desiderat pervenire. Enimvero, proprium amare judicium, maxima animæ lepra est, quæ tanto secundum Bernhardum est perniciosior, quanto occultior fuerit: qua, quanto aliquis abundat: tanto sibi sanior esse videtur. *Secundo* voluntatis mortificatio requirit evacuationem propriorum affectuum: quia nemo inter adversa & commodosa ordinatus & Deo veraciter subjectus, stare sufficit, qui suas affectiones carnales non fortiter restringit. *Tertio* ad mortificationem propriæ voluntatis paupertas illa spiritus requiritur: ne in rebus usualibus victu, amictu, ac cæteris affectus monachi captivetur: quam quisquis ista nimium diligit: se amatorem voluntatis propriæ contra regulam ostendit. Oportet enim cœnobitam verum hujus mediæ regionis cultorem doctrinæ sanctæ humilitatis ferventer insistere: omnia mundana pro Dei amore libenter contemnere, & præter Deum nihil pænitus amare. Si quid habet in usu regula permittente caveat affectum cordis sui apponere: sitque paratus pro arbitrio pastoris & fratrum

utilitate omnia placido corde resignare. Semper quæ simplicia & viliora sunt eligat: Deo gratias in omnibus agat: in quo solo spem & sufficientiam suam ponens hilariter dicat; *In te, Domine Jesu, omnia habens pro tuo amore omnia libenter despicio: de transitoriis nil penitus curabo.*

Igitur cœnobita noster devotus ad finem hunc institutionis monasticæ intentionis suæ, oculum fideli semper consideratione dirigat: ab ejus intuitu nunquam recedat; quoniam quisquis in actione ultimi finis obliviscitur: quasi nauta imperitus & cæcus inter procellas maris mox periturus evagatur. Imitetur ergo monachus fidelis nautam devotione peritum: ut quemadmodum ille semper portum habens præ oculis illac navim dirigere intenta sollicitudine nititur: sic mens hominis boni ad Deum semper quasi ad litus & ultimum finem dirigatur. Sagittarii certum sibi aliquod signum constituunt: & ne visus dispergatur a termino præfixo, unum oculum claudunt. Sicut autem sagitta jacientis ad signum dirigitur: sic intentio monachi boni ad Deum semper ordinatur, in qua etiam oculus inferioris affectionis clauditur: ne acumen superioris considerationis per inania dispergatur. Oportet enim affe-
ctum

ctum terrenæ curiositatis & intellectum sapientiæ carnalis quasi nesciendo claudere: si mentis intuitum semper ad finem debitum cupimus elevare. Et sicut aquila irreverberatis oculis solem intueri dicitur: ita monachus Dei servus, finem institutionis monasticæ sine intermissione contemplatur. Quemadmodum prudens viator mansionem, quo tendit, delectabiliter procedendo considerat: sic bonus cœnobita in omnibus quæ facit, semper cum fervente desiderio, ad finem suum, qui Deus est, principaliter anhelat. Stultus autem viator est, qui constitutus in itinere mansionis ad quam tendit obliviscitur: & aliorsum errans, impedimentis variis scienter implicatur. Et monachus, qui destinationis suæ finem non studiose considerat: profecto cæcus in itinere oberrat.

Monachus ergo bonus & propriæ salutis amator conatum suum bonum in exercitiis spiritualibus non negligit: sed semper affectum ad altiora se in sanctis operibus exercitando sustollit. Conatus autem bonus est nihil eorum quæ Deus mandavit, omittere: pastori pro Dei amore in omnibus humiliter obedire: semper affectum a terrenis elongatum, ad memoriam supernorum erigere: & per continuum exercitium spiritualis conversationis sanctum

propofitum quotidie innovare. Quicquid boni facit cœnobita devotus, femper omnipotenti Deo fideli attentione offerat: omnia terrena forti animo contemnat: foli Deo placere concupifcat.

Sit fidelis femper cœnobitæ intentio, ut nihil aliud, quam Dei laudem & honorem velit concupifcere: fit diligens attentio, ut omnes fenfus corporis & affectiones animæ ad Dei fervitium noverit convocare: quatenus fuo Domino fideliter ferviat: & illius gloriam non propriam requirat.

De reftrictione debita virium fenfualium.

Articulus II.

QUam utile quamque neceffarium nobis fit vires fenfualium paffionum reftringere: inter monachos præfertim exiftimo neminem ignorare. Enimvero quisquis ad finem regularis converfationis debitum, quem defcripfimus in hac regione, cupit pertingere: oportet eum mores & motus naturales inordinatos prudenti conftantia domare: quia nemo fe refignare alterius imperio veraciter fufficit: qui fenfualium paffionum vires non fortiter reftringit. Oportet enim proficere cupientem

tem & motus & prudentiam carnis animo conſtanti relinquere: & divinæ ſe gratiæ non carnis & ſanguinis filium exhibere. Dicit enim ſcriptura: *Si ſecundum carnis imperium vixeritis, moriemini. Enimvero, qui ſeminant in carne: de carne & metent corruptionem. Caro autem & ſanguis: regnum Dei non poſſidebunt.* Sed quid dicit nobis ſalvator? *Inimici*, inquit, *hominis domeſtici ejus.* Et qui ſunt iſti domeſtici: niſi vires ſenſuales qui ſpiritui adverſantur? Concupiſcibilitas enim & iraſcibilitas inimici noſtri omnia in nobis mala adverſus ſpiritum concitant: & domum conſcientiæ variis paſſionibus continue perturbant. Quamdiu enim iſtæ vires ſenſuales, ſuos naturales motus & curſus in homine peragunt: ipſum ad libertatem ſpiritus aſcendere non permittunt. Concupiſcibilitas in ſenſu carnis delectabilibus fruitur: & vis e contrario iraſcibilis pœnalia corporis deteſtatur. Interea quamdiu hoc bellum carnis in homine agitur: inquietus, carnalis & infimæ regionis cultor monachus habetur. Quicunque ergo venire ad vitam æternam deſiderat: neceſſe eſt ut has inordinatas ſenſuum vires fortiter in omnibus reſtringat.

Studeat ergo cœnobita fidelis vim concupiſcibilem ad pœnalia, quæ Deo ſunt

accepta, dirigere: & omnes suas affectiones ad Dei beneplacitum reformare. Si hoc fecerit: confidenter adDominum orabit: *Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas: in omni tempore.* Et illud sæpius dulciter lacrimando clamabit: *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.* Deinde vim irascibilem Deo adhærens delectationibus sensualibus prudenter discat opponere: eamque ad vitiorum odium sedulo reformare. Sic anima ad suum ordinata principium: dura quæque pro Dei amore non metuet perpeti: & omnibus concupiscentiis carnalibus fortiter per vim irascibilem incipiet reluctari. Et tunc cœnobita devotus, elevante se spiritu, clamabit: *Renuit consolari anima mea.* Et illud Apostoli: *Omnia arbitratus sum, ut stercora.* Anima enim quæ Deum veraciter diligit: omnia præter ipsum contemnit.

Ex his autem duabus viribus omnis affectio inordinata oritur: & bonæ similiter per oppositum his generantur. Nam de concupiscibili gaudium & spes sumunt exordium: & irascibilis dolorem parturit & metum. De his sanctus ita dicit Bernhardus: *Totum cor hominis quatuor affectionibus est perversum: quas si ad Deum reducimus: totum cor hominis est conversum.*

De

De fideli potentiarum emundatione.

Articulus III.

SEd restringere vires sensuales nequaquam sufficimus; nisi etiam potentias intellectuales fideliter emundemus. Ad hanc emundationem magna & continua diligentia opus est: quam cœnobita, qui negligentiæ torpore resolvitur, nunquam a vitiosis affectionibus emundatur. Qui enim corruptis potentiis seminat: nihil aliud quam corruptionem de suis erroribus reportat. Oportet ergo cœnobitam hujus mediæ regionis cultorem potentias suas interiores ab omni inordinatione corrigere: si velit in studio proficiendi jugiter permanere. Sunt autem hæ potentiæ intellectuales taliter emundandæ.

Primo quidem *intellectus* ab omni imaginatione vanarum similitudinum purgandus est: quatenus se ab universis materialibus eripiens, sursum sine aliqua imaginatione similitudinis ad suum principium erigat: & suo prudenter objecto intentus, se totum ad summæ veritatis radium convertat.

Memoriam deinde suam cœnobita noster fidelis ab omni occupatione rerum illici-
tarum

tarum emundare non negligat: nullas cogitationum turpium vel minus utilium species admittat: studeatque phantasmata passionum irrationabilium per sacras meditationes repellere: & quantum fieri potest nihil stultum cogitare.

Voluntas etiam ab omni inordinata affectione purganda est: ut nihil velit, nisi, quod recta ratio volendum suggerit: nihil reprobet, nisi, quod illa secundum veritatis judicium sibi interdicit.

Hæc autem restrictio virium & emundatio potentiarum, sicut diximus, nulli pænitus, nisi per diligentiam magnam discretam & continuam in pugna forti conceditur: *Scientes quod regnum Dei vim patiatur:* nec hostem sibi quisquam potest subjicere: nisi qui contra ipsum atrociter & perseveranter voluerit dimicare. Nam, beato pontifice Augustino perhibente, cognovimus quod homo bene non moritur: nisi vitiis & concupiscentiis antea moriatur. Sed his nemo veraciter inter homines moritur: nisi qui suis voluntatibus per laborem continuum in lacrimis seminans reluctatur. Muniendus ergo salutaribus doctrinis est animus: fortitudo patientiæ in omnibus assumenda est: quam sicut hostem armatum nudus & impatiens laboris, non potest prosternere: ita mo-

nachus

nachus sine armis spiritualibus & quadam continua pugnandi violentia, potentias suas intellectuales non prævalet emundare. Arma vero spiritualis militiæ quamquam in suo profectu sint plurima: tria tamen monacho principaliter sunt assumenda.

Et primò quidem cœnobitæ strenuitas in omnibus quæ agit necessaria est: quatenus aggredi contraria carni fortiter audeat, & nullo unquam tempore in sancto proposito tepescat. Dura enim & pænitus contraria sunt carni exercitia spiritus: in quibus constanter perseverare non sufficit: qui strenuitatis fortissime arma induere contemnit. Si ergo omnes affectiones tuas spiritui cupis subjicere: si vis contra carnis vitia feliciter pugnare: cura tibi violentiam prudentissimam facere: & te contra omnia fortiter armare.

Deinde sancta quædam severitas tibi assumenda proponit: per quam omnia contraria & adversa istius mundi, quasi nihilum portantur. Enimvero, quisquis hanc animi benignam severitatem pro Dei amore cœlestique desiderio semel veraciter assumserit, nulla jam deinceps adversa carnis formidabit: sed tanta interius divinæ remunerationis consideratione perfunditur; ut plus in adversis quam in prosperis

ſperis occurrentibus ſibi delectari videatur.

Sed ſeveritas infirmioribus nequaquam eſt placida: niſi benignitas dulcedine fuerit aliquantulum temperata. Idcirco conſequenter ipſa benignitas militi noſtro aſſumenda eſt: ut, dum per infirmitatem carnis in prœlio temptatus, vel etiam vulneratus, quandoque titubat: per pœnitentiam mox pugnaturus fortius denuo reſurgat. Oportet enim militem Chriſti, ſi ceciderit in bello, per contritionem & alia pœnitentiæ remedia iterum pugnaturum totiens reſurgere: quouſque tandem aliquando adverſarium, miſerante Deo, valeat ſuperare. Si ſepties in die cadit juſtus & reſurgit: quomodo veniam peccator ſed jam pœnitens non ſperabit? Surgite totiens iterum pugnaturi ô milites, quotienscunque adverſario vincente cecideritis: fortius ſemper de novo inſtaurate militiam: ut hoſtem quem interimere fortitudine non ſufficitis: perſeverantia tandem ſuperetis! Noli deſperare victoriam, ô cœnobita fidelis, propterea quod ſæpe victus a tentatione vitiorum cecidiſti in laqueum: noli diutius jacere proſtratus quia te ſentis infirmum: ſed mox totiens reſurge, quotiens lapſus fueris: & confide, quum miſericordem habes dominum

cujus

cujus auxilio tandem victor contra adversarium eris. Nemo enim repente fit summus: nec incautis militibus statim victoria de inimico conceditur: ne perituri gravius in superbiam eleventur. Carior semper rei difficulter acquisitæ possessio: & bonum quod laboriose acquiritur: cum majori diligentia custoditur. Tamdiu pius pater Deus tentationibus adversarii victos nos permittit, in foveam peccati per intervallum vicissitudinis cadere: quousque infirmitatis nostræ conscii discamus nihil in nostris viribus, sed in ipsius gratia solummodo sperare. Tu autem, homo, qui propositum sæpe interrumpis peccando, nunquam tardes resurgere: quoniam, etsi hostem tibi non potes perfecte subjicere: bonum tamen tibi erit, si te ultima dies etiam post sæpe iteratam ruinam, stantem & pugnantem, potuerit invenire. Eos vero quibus miseratio Dei virtutem & gratiam debellandi adversarium contulit: hoc consilium non resolvit. Verumtamen *qui stat, videat, ne cadat.*

De

De operum primæ regionis attenta reformatione.

Articulus IIII.

QUoniam quidem, ſicut in fine primi tractatus docuimus: regio hæc media primæ ex infima parte eſt proxima: in qua cœnobita, ſi aliquantulum negligens & remiſſus fuerit: mox ſine medio in priorem iterum cadit. Et ideo, qui in iſta regione proficiendo cupit perſiſtere: ſemper attenta vigilantia infimæ regionis opera ſtudeat reformare. Et ne ſimus prolixi, quisquis hanc in ſe reformationem exercere deſiderat: opera in hac regione octo articulis primæ contraria aſſumat. Nam ſicut medicorum traditione præcipitur: *Contrariis, contraria curantur.*

Cives igitur hujus mediæ regionis monachi fideles hoc primum jubentur inſpicere: ut ſe ad Deum ſtudeant præ omnibus ordinare. Hæc autem ordinatio, tunc bene fieri dicitur; *ſi Deus ex toto corde ſecundum legem ſuper omnia amatur.*

Deinde ad prælatum ſuum cœnobita devotus ſe ordinatum exhibeat: humilem ei reverentiam impendat: ſtudeat illum ſin-

ſincera charitate diligere, & omnia, quæ præcipit, ſecundum regulam cuſtodire.

Rector quoque animarum curet ordinatus ad cœnobitas incedere: ſeque paſtorem ovibus verum non mercenarium exhibere: ſalutem animarum ſibi commiſſarum non negligat: temporalia ſpiritualibus non præponat. Oderit vitia: diligat fratres: & ſe in omnibus bonis exemplarem exhibeat.

Deinde fratres ſibi invicem, tanquam unius capitis membra, cohæreant: in vera charitate Dei ſe mutuo diligant: & a bono zelo non recedant. Omnes enim, qui per fidem Chriſti venire ad vitam æternam bonis operibus inſiſtendo confidimus: Chriſti ſummi capitis membra ſumus. Quisquis autem fratrem ſuum malo zelo vel odio ceteriſque malis affectionibus perſequitur: ſe primum a capite dividit: ac deinde injuriam Chriſto facit.

Conſequenter ad ſeipſum unusquisque ſe ordinatum exhibeat: omnibus pro Chriſti amore ſe humiliter ſubdat: alios ſibi per humilitatem præferat: ſeque omnibus indigniorem monachis credat.

In uſu rerum monaſterii ſemper inſtitutionem regulæ caveant excedere; ſed ordinatos ſe ad omnia & fideles ubique ſtudeant exhibere. Nihil contra voluntatem

G abba-

abbatis habere appetant: nullam in usu rerum voluptatem animi admittant.

Curabunt deinde cœnobitæ fideles se secundum regularem institutionem ordinare ad contemtum sæculi: quatenus nihil in hoc mundo diligant; sed omnia pro amore Dei veraciter contemnant.

Ad pœnitentiam se diligentissime ordinare non negligant: ad humilem excessuum suorum confessionem sæpe recurrant: quum, sicut in hoc mundo, sine peccato vivere nemo creditur; ita pœnitentia omnibus necessaria etiam monachis judicatur. Bonus ergo cœnobita per compunctionis studium ad pœnitentiam semper discat recurrere: seque de suis excessibus in capitulo humiliter accusare: pœnitentiam injunctam libenter peragere: & se in omnibus fideliter emendare.

De ordinata institutione veri profectus monastici & gradibus humilitatis.

Articulus V.

MAxima virtus monachi *humilitas* est: & gravissimum in cœnobita scelus superbia. Monachus enim tumida mente superbus, diaboli imitator & servus efficitur:

tur: omnibusque virtutibus, si quas habuerat, spoliatur: quum nulla potest virtus in mente subsistere: in qua superbiam contigerit residere. Igitur cœnobita, qui in hac regione media cupit proficere: ad verum profectum institutionis monasticæ per humilitatem se discat ordinare: quia nemo veraciter humilitatem consequitur: nisi, qui studiis spiritualibus immoratur. Verus autem profectus regularis institutionis omnes Musas adulterinas excludens, ex gradibus humilitatis oritur: qui per suas radices in regula duodecim ponuntur. Radices vero hujus profectus ex studio sacræ lectionis proveniunt: quæ hominem paullatim ad timorem Domini perducunt. Ex lectione meditatio spiritualis oritur: ex qua sancta compunctio generatur. Utilior autem modus cœnobiticæ meditationis consistit in memoria passionis Domini: & in consideratione beneficiorum Dei. Porro qui hanc regionem mediam excedentes ad tranquillitatem spiritus perveniunt: suas meditationes per contemplationem divinæ majestatis & excellentiæ sublimiores reddunt. Et de his quidem suo loco dicemus. Duæ autem radices istæ ab assiduæ orationis irriguo incrementa suscipiunt: & in robur firmissimæ plantæ convalescunt. Nulla enim sine oratione

G 2 medi-

meditatio proficit: & ſtudium ſine illa non ſalvabit.

Ex his tribus radicibus ſpiritualis profectus timor Domini, qui eſt primus gradus humilitatis oritur: ex quo ceteri gradus, per ordinem ſuccedentes, procreantur. Monachi autem, qui ſalutare ſtudium ſcripturarum & ſanctas meditationes cum aſſiduis orationibus negligunt: ad hunc primum humilitatis gradum minime pertingunt. Qui vero primum gradum humilitatis non poteſt aſcendere: quando ad alios poterit pervenire? Secundus enim nunquam aſcenditur: ſi primus negligatur. Ergo qui unum negligit: nullum aſcendit.

Sacræ autem lectionis ſtudium non ad vanitatem mundi, neque ad voluptatem ſeductæ mentis aſſumendum eſt: quia nunquam ad compunctionem lectio proficit, quam carnis aut vanitatis delectatio corrumpit. Monachus autem per ſtudium ſacræ lectionis ad devotionem non poteſt pertingere; niſi omnem curioſitatem in ſimplicem ſpiritum ſtudeat commutare. Quisquis ergo ex lectione ſcripturarum ad compunctionem proficere deſiderat: quisquis aſcendere ad humilitatem per radices timoris optat: non quamlibet lectionis materiam debet eligere; ſed eam dun-

duntaxat, quæ mentem ad Dei amorem amplius poteſt excitare. Ad hanc rem lectio converſationis ſanctorum mihi ſatis videtur idonea: quia ſæpe ad amorem Dei mens jacentis erigitur; dum vita ſervorum ejus ad memoriam revocatur. Miracula quoque & revelationes tormentorum ſeu gaudiorum animarum ſeparatarum catholicæ fidei conformes libenter admittimus: quibus corda torpentia ſæpius provocari ad compunctionem experti ſumus.

Deniq; paſſiones ſanctorum martyrum fervorem devotionis non mediocriter excitant: in quibus dum charitatem inſuperabilem Chriſti ad mentem reducimus: compuncti exemplo tantæ conſtantiæ, quaſi quodam incendio amoris tacti, de noſtra imperfectione ſuſpiramus. Ex lectione meditationis materia ſumitur, & qualis illa fuerit: talis iſta erit. Non poëtarum turpia carmina: non philoſophorum curioſa dogmata: non rhetorum turgentia ſcripta: fervorem devotæ compunctionis in monachis excitant; ſed conceptum potius ſuffocant. Si ergo vis bonis meditationibus inſiſtere: noli animum tuum aliis lectionibus, quam ſanctis & devotis occupare. Enimvero nec uva de ſpinis colligitur: nec compunctio ex vanitatis ſtudio generatur. Qui pro ſcien-

tia hujus mundi ſtudet ea legat, quæ ſibi ad eruditionem conveniunt: qui vero compunctionem quærit, illa cogitet, quæ ad amorem Dei per timorem animum accendunt. De noviſſimis igitur, quæ nos manent, lectio frequens ſumat exordium: deinde ſanctorum legantur geſta patrum: quatenus memoria futurorum ad timorem Dei mentem concutiat: & ſanctorum exemplaris converſatio imitandi deſiderium accendat. Ait enim vir ſapiens: *Memorare noviſſima tua: & in æternum non peccabis.*

Converſatio ſanctorum patrum nobis in exemplum proponitur; & malorum interitus ad diſciplinam noſtram nobis recitatur: ut virtus remunerata deſiderium moveat, & iniquitas punita peccandi licentiam interdicat. Semper ergo cœnobita devotus exempla & virtutes ſanctorum ad memoriam revocet: pravorum brevem voluptatem, ſed cruciatum æternum, conſideret: quatenus infelicitatem timendo mereatur evadere: & illorum perpetuum gaudium inſiſtendo virtutibus obtinere. Non levis eſt bonorum malorumque diſcreta conditio: quoniam in æternum utraque manſura deſcribitur: nec ullo fine terminatur. O æternum, cunctis ſemper pavendum mortalibus: in quo poſt hanc vitam conſummationis timor nul-

nullus eſt juſtis: & liberationis ſpes nulla perverſis. Cogitet, qui poteſt, quid ſit æternum: ubi nullus eſt finis, qui audet imaginetur terminum: & cum in æterno nihil aliud quam æternum invenerit: intelligat, quam nihil ſit omne tempus, quo in hoc mundo vivit. Enimvero ſpiritus carne ſemel exutus, hanc æternitatis abyſſum neceſſario ſubire compellitur: & conditionem, quam pro meritis ſuis ſemel adeptus fuerit: ſine fine perferens in aliam non mutabit. Nam qui bonus in Dei charitate moritur: vitam æternam pro meritis ſortietur; Qui autem malus & ſine pœnitentiæ reconciliatione ab hac vita ſemel deceſſerit: cum dæmonibus in inferno ſine fine cruciandus permanebit. Ex his meditationibus timor in mente ſervilis oritur: per quem paullatim ad amorem pervenitur. Ut autem cœnobitam per has radices ad charitatem poſſimus ſucceſſive perducere: placet nobis per ordinem gradus humilitatis in regula deſcriptos breviter explanare.

Primus itaque gradus humilitatis per ſanctum Benedictum in regula timor Dei deſcribitur: qui initium ſapientiæ appellatur. Timor autem Domini triplici diſtinctione traditur: ſervilis, videlicet, ini-

tialis, ac filialis, qui & castus nuncupatur. Ex triplici hac distinctione tres radices dicuntur procedere: secundum quas meditationes suas cœnobita incipiens debebit ordinare. Habent enim singulæ radices suas meditationes proprias: & cum una recte disponitur: semper alia melior generatur.

Ex servili namque timore non serviliter tantum sed prudenter & virtuose assumto, meditationes horroris & pœnarum proveniunt: quæ cohibentes a peccato animum paullatim filialem introducunt. Enimvero, dum consideratione pœnarum mens in horrorem convertitur: peccandi audacia cohibetur: quia servus qui verbera metuit: præcepta domini custodit. Timor autem iste servilis ad promerendam hereditatem paternam solus non sufficit; sed tamen initialis effectus ad filialem qui est sufficiens, disponit.

Initialis enim timor medius inter utrumque ponitur, & de servili in filialem facile commutatur. Iste timor initialis meditationes de novissimis recipit: & tam pœnas incurrere quam dulcem amittere patriam pertimescit. Et hic latius in regula ponitur: ubi etiam radices ejus describuntur.

Timor

Timor autem filialis meditationes suas in amore complectitur: dum nihil aliud metuit, nisi ne pater dilectus offendatur. De hoc timore dicit vir sapiens: *Timor Domini gloria & gloriatio: lætitia & corona exultationis.*

Timor Domini delectabit cor & dabit lætitiam & gaudium: in longitudinem dierum. Et iterum: *Timenti Deum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur.* Iste quoque timor castus dicitur: quia non metu pœnarum sed amore solo mala detestatur.

Ex hoc triplici timore tres exercitiorum spiritualium latitudines circa gradus humilitatis videmus exsurgere: singulisque timoribus exercitia singula convenire. Aliter enim timor servilis sua exercitia peragit: aliter initialis virtutibus insistit: atque multo aliter filialis in suis operibus procedit. Nam sicut affectiones cordium, vario modo proveniunt; ita exercitia unius timoris diversimode fiunt. Aliter enim memor suorum scelerum publicanus sententiam judicis timuit: aliter se audire vocem tubæ mortuos ad judicium vocantis Hieronymus dixit. Ait enim de illo sanctum Evangelium: *Stans a longe publicanus, nolebat oculos suos ad cœlum erigere: sed percutiens pectus suum, dicebat: Deus, propitius*

esto mihi peccatori. Sed Hieronymus ille beatus dicit: Sive bibo, sive comedo: semper tubam illam auribus meis insonantem audire me puto: *Surgite mortui: venite ad judicium.*

Utriusque compunctio ex timore oritur: sed non ex unius affectionis desiderio utraque generatur. Publicanus enim reatu, peccatorum suorum territus, justi judicis sententiam timuit: & ideo compunctus dixit: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Hieronymus vero non ex conscientiæ reatu timore concutitur: sed fundatus in charitate servumque se reputans inutilem, divinæ justitiæ abyssum reveretur.

Secundus gradus est, voluntatem propriam pro Dei amore relinquere: & suum velle in nullo contra regulam amare. Iste gradus ex primo ascensu humilitatis oritur; & in tertium elevatur. Enimvero qui Deum timet & ab eo separari, pœnasque subire veraciter, metuit: nihil amplius, quam propriam voluntatem, odit. Novit enim cœnobita fidelis, quod omne peccatum ex sola voluntate propria oritur: & ideo illam, ut inferni januam detestatur. Veraciter namque dixit ille beatus: *Tolle voluntatem propriam: & jam non erit infernus. Nihil enim in inferno ardet nisi volun-*

tas

tas propria: nihil gratiam Dei amittit nisi voluntaria culpa. Quisquis ergo Deum veraciter timens, ejus gratiam amittere metuit: propriam voluntatem, ut insidiatorem animæ suæ pertimescit. Consideratio autem periculi voluntatis propriæ facit cœnobitam suum velle contemnere: & semetipsum sibi abnegare. Et hæc abnegatio propriæ voluntatis & sui ipsius, tribus modis perficitur: quemadmodum in sequentibus dicetur.

Et primo quidem, seipsum sibi abnegat, qui studet secundum doctrinam æternæ sapientiæ, & non secundum proprios motus, vivere: & Christo sibi humilitatem persuadenti, in omnibus obedire. Dicat ergo cœnobitæ salvaror: *Si vis temetipsum negare, tibi & me sequi, averte oculos tuos, ne videant nociva: aures, ne audiant vana: & pro dulcibus hujus mundi sume amara.* Corporis tui delitias disce contemnere: tranquillitatem & pacem cordis amare: omnes tribulationes pro mei amore patienter & gaudenter recipere: & vilis despicabilisque videri ab omnibus concupisce. Consequenter disce voluntates tuas in omnibus frangere: concupiscentias carnis mortificare: omnia terrena contemnere: & vitam tuam, quantum fieri potest, conversationi Salvatoris tui pro viribus conformare.

mare. *Qui enim se dicit in Christo manere: debet sicut ille ambulavit & ipse ambulare. Qui ista fecerit:* seipsum bene abnegavit.

Secundo, propriæ voluntatis abnegatio, tunc recte perficitur: dum aliena commoda, propriis præponuntur. Dicit enim sanctus Apostolus: *Non quæ sua sunt quærentes; sed quæ aliorum.* Nam secundum Bernhardi sententiam: *totiens anima pro fratribus ponitur: quotiens eorum commoda, propriis utilitatibus pro amore Dei præferuntur.*

Tertio, propriæ voluntatis resignatio perfectionis plenitudinem accipit: dum cœnobita compunctus ac Deo totaliter mancipatus, ei gratis sine intuitu mercedis, servire ex amore concupiscit. Et ista sanctissima propriæ voluntatis resignatio, hominem Deo proximum, efficit: & in ejus amore semper requiescit.

Quemadmodum vero hæc sui ipsius resignatio de secundo gradu humilitatis subsistentiam accipit: ita & internam resignationem omnimodam, ad voluntatem Dei in omnibus necessario, requirit. Dicit enim in Evangelio Dominus: *Non veni facere voluntatem meam; sed ejus, qui misit me Patris.* Perfecta igitur resignatio est qua voluntas humana totaliter voluntati divinæ subjicitur: & ex amore integro confor-

formatur; Ita enim Dominus ipſe orare nos docuit: *Fiat voluntas tua: ſicut in cœlo & in terra.* Et illud Pſalmigraphi: *In manus tuas commendo ſpiritum meum.* Nunquam in hoc mundo ſecurius vivitur: quam ſi humana voluntas Deo perfecte ſubjiciatur.

Enimvero, ſui ipſius perfecta reſignatio, qua cœnobita voluntatem ſuam veraciter Deo ſubjicit: rectam viam ad ſummum bonum ſine medio oſtendit. Summa hic mentis tranquillitas: maxima ineſt cordi ſecuritas: quoniam animus, qui ſe Deo perfecte ſtudet ſubjicire: nulla hujus mundi contraria; niſi ſolum peccatum amplius poterit formidare. Quicquid adverſitatis ingruerit, Domino adjuvante, didicit vincere: quicquid commoditatis deſiderat, in ſolo ſe Domino intelligit poſſidere. Omnia adverſa, pro ejus amore, deſpicit: omnia bona, in ejus dilectione, collocavit. Prudenter enim dixit ille devotus: *Dimitte omnia: & invenies omnia. Relinque cupiditatem: & veram invenies pacem.*

Denique ut hæc propriæ voluntatis reſignatio plenitudinem conſummationis accipiat: triplicis adminiculi ſuffragium, ut ita dixerim, implorat.

Pri-

Primum in virtute perseverentiæ ponitur; ut voluntas semel abnegata, nunquam resumatur. Dicit enim ad hujus suffragii contemtores sanctus ille Bernhardus: *Vt quid rursum vos de vobis intromittitis: qui semel matura deliberatione voluntatem vestram nobis tradidistis?* Monachus enim qui voluntatem suam semel Deo in manus abbatis tradidit: eam sine sacrilegii crimine non resumit.

Secundum quod ad perfectam resignationem voluntatis requiritur: est ut nunquam remittatur. Hinc ad tepidam animam in Apocalypsi Dominus dicit: *Habeo adversum te pauca: quia primam charitatem, id est, fervorem tuum reliquisti.*

Tertio resignatio voluntatis perficitur; si nunquam rescindatur. Dicit enim Salvator: *Qui perseveraverit usque in finem: salvus erit.* Cum ergo videris cœnobitam inquietum, seu ira commotum, noveris totius tentationis molem ex irresignatione procedere; nec unquam curabis hunc morbum ægritudinis; nisi prius persuadeas, resignationem abnegare voluntatis.

Tertius gradus humilitatis est, se in omni obedientia majori, pro Dei amore, subdere; & se imitatorem Christi operibus, non verbis tantum exhibere: de quo san-

ſanctus dicit Apoſtolus: *Factus eſt obediens, usque ad mortem; mortem autem crucis.* Iſte gradus ex ſecundo ſumit exordium; & usque ad tertium, ſuum elevat aſcenſum. Nam ſicut ſecundus, voluntatem propriam, abnegando, mortificat: ſic iſte, per humilem ſubjectionem ſancti operis, fundamentum locat. Ille, ſe totum voluntati divinæ ſubjicit: iſte, pro amore Dei, etiam hominibus obedit. Vnius gradus cuſtodia, ſine alterius obſervatione, in monacho, non ſufficit: nec voluntas cœnobitæ, ordinationi divinæ ſubjicitur: quæ obedire majoris imperio dedignatur. Verus ergo cœnobita omne gaudium ſuum in virtute ſanctæ obedientiæ collocat: implere in omnibus voluntatem ſui paſtoris lucrum maximum putat: grave damnum animæ ſe credit incurrere: ſi extra obedientiam, vel modicum ſe invenerit commiſiſſe. Semper enim fideli devotione conſiderat: quid Dominus in Evangelio dicat: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Hinc beatus ille Bernhardus dicit ad monachos. Quicquid vice Dei præcipit homo non aliter accipiendum eſt: quam ſi per ſe Deus ipſe præciperet. Hanc igitur obedientiæ ſubjectionem verus monachus omni ſacrificio præferat; nihil contra ejus integritatem pæni-

pænitus agat: & ſibi, quod ſcriptum eſt, apud ſemetipſum, jugiter dicat: *Melior eſt obedientia, quam victima.* Unde & regula dicit: Ergo cum voluntate abbatis, omnia facienda ſunt.

Gradus autem iſte, ſicut diximus, ex ſecundo oritur: quum qui pro Dei timore propriam voluntatem perfecte deſerit; jam nihil aliud, quam illam, in omnibus ſequi, in hoc mundo, quærit. Sed, quia Deus ſemel loquitur, & id ipſum non repetit, non poteſt homo infirmus voluntatem ſcire Altiſſimi: idcirco ſe commiſit ipſius in manus ſui prælati. Obediat ergo cœnobita ſecundum regulam vicario Chriſti: & ſine dubio adimplebit voluntatem Dei.

Hæc autem obedientia prælatis debetur ſtricte, ſecundum Evangelium & regulam monaſticam: quoniam, etſi mutua obedientia fratrum ſit bona: nunquam tamen imperio majoris eſt præferenda. Monachi vero obedientiam, ſibi invicem diſcretam, jubentur impendere: & ſalvis præceptis, majorum ſe mutuis obſequiis prævenire. Et, ut de noſtra conſuetudine inferamus exemplum: omnibus ſecundum ordinem eſt obediendum. Si te frater interpellaverit, libenter obedi; ſi aliud ſenior præceperit, dimiſſo prioris imperio,

huic